

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงาน
องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

นางสาวศิริพัฒน์ ฤกษ์จิตร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรปริญญาตรีวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2550
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

FACTORS AFFECTING PEOPLE'S DECISION TO PARTICIPATION IN TAMBON ADMINISTRATION
ORGANIZATIONS IN WARINCHAMRAB DISTRICT, UBONRATCHATHANI PROVINCE.

Miss Siriphat Lapchit

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Public Administration Program in Public Administration

Department of Public Administration

Faculty of Political Science
Chulalongkorn University

Academic Year 2007

Copyright of Chulalongkorn University

501291

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุน
การบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัด
อุบลราชธานี

โดย

นางสาวสิริพัฒน์ ลากจิตร

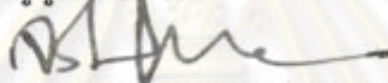
สาขาวิชา

รัฐประศาสนศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

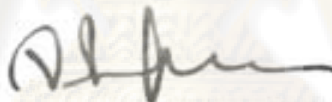
รองศาสตราจารย์ ดร. คำรงค์ วัฒนา

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

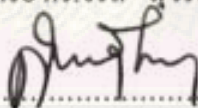

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.คำรงค์ วัฒนา)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตีพิมพ์ ภายฉัตร : ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. (Factors Affecting Citizen's Decision to Participation in Tambol Administration Organizations in Warinchumrab District, Ubonratchathani Province) อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร. คำรงค์ วัฒนา, 209 หน้า.

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ประชากรที่ใช้ศึกษา ประกอบด้วย ประชาชน ช้าราชการส่วนท้องถิ่น ช้าราชการการเมือง จำนวน 861 คน และสัมภาษณ์ จำนวน 45 คน

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้านองค์การ (อบต.) มีความสัมพันธ์และมีผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงาน อบต. ซึ่งหากระดับการมีส่วนร่วมกิจกรรมใดสูงก็จะพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของกิจกรรมอื่นสูงตามกันด้วยการมีส่วนร่วมส่วนใหญ่เป็นเพียงการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ในขณะที่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบายและการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ส่วนปัจจัยหรือสาเหตุที่ทำให้ประชาชนตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมงานกับ อบต. พบว่า ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ การเป็นหน้าที่ของประชาชน อาสาสมัครด้วยใจ มีความรู้ความสามารถ กล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็น เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน มีทักษะและประสบการณ์ เป็นประโยชน์กับตัวเองและชุมชน ส่วนปัจจัยด้านชุมชน ได้แก่ ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม เลือกให้เป็นตัวแทน ชุมชนมีความสามัคคี และมีกลุ่มต่างๆ ที่สนับสนุนผลักดันการมีส่วนร่วม ส่วนปัจจัยด้านองค์การ ได้แก่ อบต. ดำเนินงานเป็นไปตามกฎระเบียบ เอาใจใส่กระตือรือร้นในการแก้ปัญหา มีประชาพิจารณาประชาคมหมู่บ้าน สำหรับตัวแบบการตัดสินใจ พบว่าทั้ง 3 กลุ่มมีการตัดสินใจแบบมีเหตุผล มีระดับความถี่มากที่สุด รองลงมา คือ การตัดสินใจแบบผสม การตัดสินใจแบบกลุ่ม ตัวแบบผู้นำ ตัวแบบสถาบัน ตัวแบบค่อยเป็นค่อยไป และท้ายสุดเป็นตัวแบบถึงขยะ สาเหตุที่คนตัดสินใจไม่เข้ามามีส่วนร่วมเป็นปัจจัยด้านบุคคล คือ ในเรื่องการศึกษา ความรู้ทักษะประสบการณ์ ความคิดหรืออุป (Stigmatizations) ของประชาชนที่คิดว่าตัวเองไม่สำคัญ ไม่ใช่หน้าที่ ไม่มีเวลา ขาดโอกาสการประกอบอาชีพ ส่วนปัจจัยด้านชุมชน เป็นปัญหาที่ชุมชนขาดความสามัคคี มีความขัดแย้งกัน ส่วนปัจจัยด้านองค์การ เป็นปัญหาความโปร่งใสและความเป็นธรรมาภิบาลของอบต. เมื่อวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) พบว่า การมีส่วนร่วมมีปัจจัยสำคัญ คือ ความมีหน้าตาสังคม จิตสาธารณะ การดำเนินงานของ อบต. และการเป็นเพศชาย

ภาควิชา รัฐประศาสนศาสตร์
สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์
ปีการศึกษา 2550

ลายมือชื่อนิติ.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

488 18044 24 : MAJOR PUBLIC ADMINISTRATION

KEY WORD: FACTOR / DECISION / PARTICIPATION / TAMBOL ADMINISTRATION ORGANIZATIONS

SIRIPHAT LABCHIT : FACTORS AFFECTING CITIZEN'S DECISION TO PARTICIPATION IN TAMBOL ADMINISTRATION ORGANIZATIONS IN WARINCHUMRAB DISTRICT, UBONRATCHATHANI PROVINCE. THESIS ADVISOR: ASSOCIATE PROFESSOR DAMRONG WATHANA, Ph.D., 209 pp.

This research employs both quantitative and qualitative methods, aiming to investigate factors which have impacts on people's decision making to participate in activities supporting the subdistrict administrative organization (SAO) in Warinchumrap district, Ubon Ratchathani province. The sample of the study consists of 861 people from local people, local officials and political officials. Interviews are also conducted from 45 people disides these groups.

The findings reveals that individual, community and organization (SAO) factors have significant impacts on people's decisions to participate in activities supporting the subdistrict administrative organization. The higher level of participation is found in one activity, the higher level is in others. The participation is lowered by access to information. The participation in policy decision making and in the inspection of the SAO administration is low. There are three sets of factors encouraging people's decisions to participate: individual, community and organization. Individual factors are: perception of his/her duties, volunteer, knowledge, fearless of speaking, idea advocation, community's recognition, skills and experiences, and self's and community's benefits. Community factors are: the supports and opportunities provided by the community, community solidarity and helping each other, various community groups for supporting. Organization factors are: SAO's rule of law, motivation of people to join SAO's activities, concerning with the people's problems, public hearing and being active in problem solving. It is also found that the rational decision making model is best applied, followed by the Mixed Scanning Model, the Group Model, the Elite Model, the Institute Model, the Incremental Model and the Garbage Model, respectively. The reasons people decide not to participate are also found in the three factor categories: individual factors such as education level, knowledge, skill and experience, thinking or stigmatization, perception of insignification about his/herself, time constraints. The community factors are the lacking of community's solidarity and conflict. The organization factors are transparency and good governance of the SAO. The factor analysis shows that factors are formed within the following categories: social reputation, service mindedness, administration and management of SAO and male gender.

Department Public Administration

Field of study Public Administration

Academic year 2007

Student's signature..... *Siriphat*

Advisor's signature..... *D. Wattana*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี ด้วยความกรุณาและช่วยเหลืออย่างดียิ่ง จาก รองศาสตราจารย์ ดร. คำรงค์ วัฒนา อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำและสนับสนุนด้านวิชาการ รวมทั้งให้การช่วยเหลือในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งถือว่าท่านเป็น “ครู” ที่แท้จริง ที่เป็นคุณูปการณ เป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมความสำเร็จในการศึกษากครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบ ขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง ในความกรุณาที่เปี่ยมด้วยกัลยาณิไมตร

ขอกราบขอบพระคุณท่าน ศาสตราจารย์ ดร. จรัส สุวรรณมาลา ประธานกรรมการ และ รองศาสตราจารย์ ดร. วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ กรรมการวิทยานิพนธ์ ที่ได้คำปรึกษาแนะนำและ ช่วยเหลือในการทำวิจัยมาโดยตลอด ขอขอบพระคุณท่านคณาจารย์ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้และให้คำปรึกษา แนะนำ ขอขอบพระคุณ รศ.ดร. สัมมนา มูลสาร พ.อ.ดร. วรสิทธิ์ เจริญพุทธ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ ได้กรุณาให้คำแนะนำและช่วยเหลืองานวิจัยจนประสบผลสำเร็จ ขอขอบพระคุณสำนักงาน เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ที่ได้มอบทุนอุดหนุนการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้การวิจัยมีความสมบูรณ์ มากยิ่งขึ้น และขอขอบพระคุณท่านบูรณศิลป์ โทษุดดี นายอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี องค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.) ท้องถิ่นจังหวัดและอำเภอ ตลอดจนทั้งประชาชน ข้าราชการการเมือง (ผู้บริหารและสมาชิก อบต.) ข้าราชการและพนักงานส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี ทุกท่าน ที่ได้ช่วยเหลือและให้ข้อมูลอันเป็นประ โยชน์ยิ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ท้ายสุดนี้ขอขอบพระคุณบุคคลที่อยู่เบื้องหลังในความสำเร็จ บิดา มารดา และคุณสุภาพร ลากจิตร เพื่อนๆ พี่ๆ ชาว รปม.24 เจ้าหน้าที่ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ และ เจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยทุกท่านที่ให้การช่วยเหลือแนะนำและให้กำลังใจ เสียสละเวลา ให้การ สนับสนุนจนการศึกษาวิทยานิพนธ์ครั้งนี้สำเร็จด้วยดี ซึ่งล้วนเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการส่งเสริม ความสำเร็จ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในน้ำใจและขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ความดีและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแต่บิดามารดา ผู้ให้กำเนิด ครูบาอาจารย์ ผู้มีพระคุณทุกท่าน ผู้บังคับบัญชา ญาติพี่น้อง เพื่อนร่วมสถาบันทุกท่านที่สนับสนุน และเป็นกำลังใจในการศึกษาจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญแผนภูมิ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย	7
1.3 สมมติฐาน	7
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	8
1.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	9
1.6 กรอบแนวคิดในการศึกษา	9
1.7 กำนิยามศัพท์เฉพาะ	10
1.8 นิยามเชิงปฏิบัติการ	11
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	17
2.1 แนวคิดการปกครองระบอบประชาธิปไตย	17
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง	21
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น	22
2.4 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	26
2.5 แนวคิดทฤษฎีการตัดสินใจของประชาชน	49
2.6 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	58
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	68
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย	79
3.1 รูปแบบการศึกษาวิจัย	79
3.2 วิธีวิจัย	80
3.3 ตัวแปรที่ศึกษาวิจัย	84

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย	85
3.5 การหาคุณภาพของเครื่องมือ	85
3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล	85
3.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	86
บทที่ 4 ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล	87
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	87
ส่วนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการบริหารงาน อบค.ของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น	96
ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีส่งต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมในการสนับสนุน การ บริหารงาน อบค.	115
ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์เชิงเหตุผลเกณฑ์หลักการตัดสินใจ	127
ส่วนที่ 5 ความสัมพันธ์ของกิจกรรมทางการบริหารงาน อบค. กับ ระดับการมีส่วนร่วม ของผู้ตอบแบบสอบถามใน 3 กลุ่ม	134
ส่วนที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมกิจกรรม ทางการบริหารงาน อบค. ของผู้ตอบแบบสอบถามใน 3 กลุ่ม	149
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	184
5.1 สรุปผลการศึกษา	184
5.2 การอภิปรายผล	195
5.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ	207
รายการอ้างอิง	210
ภาคผนวก	218
ภาคผนวก ก แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาวิจัย	219
ภาคผนวก ข คู่มือการลงรหัสข้อมูลแบบสอบถาม	230
ภาคผนวก ค บทสรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์	237
ภาคผนวก ง รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์	247
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	250

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
ตารางที่ 3-1 ขนาดของประชากรในอำเภอวารินชำราบ จ.อุบลราชธานี	81
ตารางที่ 3-2 จำนวนประชาชนและกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่ อบต. อำเภอวารินชำราบ	82
ตารางที่ 3-3 ข้อมูลจำนวนผู้บริหารและสมาชิกสภา อบต. อำเภอวารินชำราบ	83
ตารางที่ 3-4 จำนวนข้าราชการประจำและพนักงาน อบต.อำเภอวารินชำราบ	83
ตารางที่ 4-1 ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลและกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม	89
ตารางที่ 4-2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	92
ตารางที่ 4-3 แสดงการเป็นกลุ่มสมาชิกของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น (รวม)	95
ตารางที่ 4-4 แสดงการเป็นกลุ่มสมาชิกของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น	95
ตารางที่ 4-5 แสดงการเป็นกลุ่มสมาชิกของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น (แยกแต่ละกลุ่ม)	96
ตารางที่ 4-6 การมีส่วนร่วมกิจกรรมของประชาชน โดยรวม	105
ตารางที่ 4-7 การมีส่วนร่วมกิจกรรมของข้าราชการการเมือง โดยรวม	106
ตารางที่ 4-8 การมีส่วนร่วมกิจกรรมของข้าราชการส่วนท้องถิ่น โดยรวม	106
ตารางที่ 4-9 การมีส่วนร่วมจัดทำแผนพัฒนา อบต. ของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น	107
ตารางที่ 4-10 การมีส่วนร่วมจัดทำข้อบัญญัติ อบต. ของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น	108
ตารางที่ 4-11 การมีส่วนร่วมจัดทำงบประมาณ อบต. ของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น	110
ตารางที่ 4-12 การมีส่วนร่วมประชุมสภา อบต. ของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น	111
ตารางที่ 4-13 การมีส่วนร่วมจัดซื้อจัดจ้าง อบต. ของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น	113
ตารางที่ 4-14 ผู้ชักจูงหรือแนะนำให้เข้าไปมีส่วนร่วมทำงานกับ อบต. ของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น	114
ตารางที่ 4-15 ปัจจัยด้านบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น	116

ตาราง	หน้า
ตารางที่ 4-16 ปัจจัยด้านชุมชนที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น	119
ตารางที่ 4-17 ปัจจัยด้าน อบค. ที่มีผลต่อการตัดสินใจของบุคคล ประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น	121
ตารางที่ 4-18 สาเหตุที่ไม่เข้าร่วมในการบริหารจัดการ อบค. ของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น	124
ตารางที่ 4-19 โอกาสในการตัดสินใจเลือกโครงการ/กิจกรรมของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น	129
ตารางที่ 4-20 การตัดสินใจเลือกโครงการ/กิจกรรมของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น	130
ตารางที่ 4-21 ตัวแบบการตัดสินใจของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น	133
ตารางที่ 4-22 ระดับการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน พัฒนา อบค. ของกลุ่มประชาชน	134
ตารางที่ 4-23 ระดับการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดทำ ข้อบัญญัติของ อบค. ของกลุ่มประชาชน	135
ตารางที่ 4-24 ระดับการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดทำ งบประมาณรายจ่ายของ อบค. ของกลุ่มประชาชน	136
ตารางที่ 4-25 ระดับการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการ ประชุมสภา อบค. ของกลุ่มประชาชน.....	137
ตารางที่ 4-26 ระดับการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการจัด ซื้อจัดจ้างของ อบค. ของกลุ่มประชาชน	138
ตารางที่ 4-27 ระดับการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน พัฒนา อบค. ของข้าราชการการเมือง.....	139
ตารางที่ 4-28 ระดับการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดทำ ข้อบัญญัติ อบค. ของข้าราชการการเมือง	140
ตารางที่ 4-29 ระดับการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดทำ งบประมาณรายจ่าย อบค. ของข้าราชการการเมือง	141
ตารางที่ 4-30 ระดับการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการ ประชุมสภา อบค. ของข้าราชการการเมือง	142

ตาราง	หน้า
ตารางที่ 4-31 ระดับการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการมีส่วนร่วม จัดซื้อจัดจ้างของ อบต. ของข้าราชการการเมือง.....	143
ตารางที่ 4-32 ระดับการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมจัดทำ แผนพัฒนา อบต. ของข้าราชการส่วนท้องถิ่น	144
ตารางที่ 4-33 ระดับการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมจัดทำ ข้อบัญญัติของ อบต. ของข้าราชการส่วนท้องถิ่น	145
ตารางที่ 4-34 ระดับการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมจัดทำ งบประมาณ อบต. ของข้าราชการส่วนท้องถิ่น	146
ตารางที่ 4-35 ระดับการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการมีส่วนร่วม ประชุมสภา อบต. ของข้าราชการส่วนท้องถิ่น	147
ตารางที่ 4-36 ระดับการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการมีส่วนร่วม จัดซื้อจัดจ้างของ อบต. ของข้าราชการส่วนท้องถิ่น	148
ตารางที่ 4-37 ความสัมพันธ์ของคุณลักษณะส่วนบุคคลกับปัจจัยด้านบุคคล ชุมชน และ อบต. ของการจัดทำแผนพัฒนา อบต.	150
ตารางที่ 4-38 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้าน อบต. ของการจัดทำข้อบัญญัติ อบต.	153
ตารางที่ 4-39 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับปัจจัยด้านบุคคล ชุมชน ปัจจัยชุมชนและปัจจัยด้าน อบต. ของการจัดทำงบประมาณ อบต.	158
ตารางที่ 4-40 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชนและ ปัจจัยด้าน อบต. ของการประชุมสภา อบต.....	162
ตารางที่ 4-41 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับปัจจัยด้านบุคคล ชุมชน ปัจจัยด้านชุมชน และ ปัจจัยด้าน อบต. ของการจัดซื้อจัดจ้าง อบต.	167
ตารางที่ 4-42 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถามกับกิจกรรมทางการ บริหารของ อบต.	170
ตารางที่ 4-43 ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมทางการบริหารงาน อบต. กับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และ ปัจจัยด้าน อบต.	172
ตารางที่ 4-44 ความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการบริหารของ อบต. ใน 5 ประเภท ของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น	176

ตาราง	หน้า
ตารางที่ 4-45 ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มต่างๆ กับการมีส่วนร่วมกิจกรรมทาง การบริหารงาน อบต. 5 ประเภท	178
ตารางที่ 4-46 การวิเคราะห์ตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการบริหารงาน อบต. ...	180
ตารางที่ 4-47 การวิเคราะห์ตัวแปรทั้งหมดที่อธิบายได้ (Total Variance Explained)	181
ตารางที่ 4-48 การวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) ด้านบุคคล	181
ตารางที่ 4-49 การวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) ด้านชุมชน	182
ตารางที่ 4-50 การวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) ด้านองค์กร (อบต.)	182
ตารางที่ 4-51 การวิเคราะห์ตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการมีส่วนร่วมกับระดับ การมีส่วนร่วม	183

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิ	หน้า
แผนภูมิที่ 2-1 ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา 3 ระดับ	33
แผนภูมิที่ 2-2 สถานภาพเศรษฐกิจและสังคม	42
แผนภูมิที่ 2-3 ต้นทุน-ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม	43
แผนภูมิที่ 2-4 เงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมทางการเมือง	46
แผนภูมิที่ 2-5 องค์ประกอบของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี	66
แผนภูมิที่ 2-6 หลักสำคัญของธรรมาภิบาล	68
แผนภูมิที่ 3-1 กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า	80
แผนภูมิที่ 4-1 แสดงการมีส่วนร่วมจัดทำแผนพัฒนา อบค. ของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น	107
แผนภูมิที่ 4-2 แสดงการมีส่วนร่วมจัดทำข้อบัญญัติ อบค. ของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น	109
แผนภูมิที่ 4-3 แสดงการมีส่วนร่วมจัดทำงบประมาณรายจ่ายของ อบค. ของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น	110
แผนภูมิที่ 4-4 แสดงการมีส่วนร่วมประชุมสภา อบค. ของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น	111
แผนภูมิที่ 4-5 แสดงการมีส่วนร่วมจัดซื้อจัดจ้างของ อบค. ของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น	113
แผนภูมิที่ 4-6 ผู้ชักจูงหรือแนะนำให้เข้าไปมีส่วนร่วมงานกับ อบค. ของกลุ่มประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น	115
แผนภูมิที่ 4-7 ปัจจัยด้านบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น	118
แผนภูมิที่ 4-8 ปัจจัยด้านชุมชนที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น	120
แผนภูมิที่ 4-9 ปัจจัยด้าน อบค. ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น	123
แผนภูมิที่ 4-10 สาเหตุที่ไม่เข้าร่วมในการบริหารจัดการ อบค. ของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น	126
แผนภูมิที่ 4-11 การตัดสินใจเลือกโครงการ/กิจกรรมของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น	131

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) มีมาตั้งแต่ในรัชสมัยรัชกาลที่ 5 (ชัยอนันต์ สมุทวานิช, 2539: 35) ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ปี พ.ศ. 2475 จนมาถึงปัจจุบันที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการพัฒนามาเป็นลำดับ และตอบสนองแนวทางการปกครองแบบประชาธิปไตยที่เด่นชัดไม่ว่ารัฐธรรมนูญของไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีความต่อเนื่องและเติบโตอย่างมาก โดยในปี พ.ศ. 2542 ได้มีพระราชบัญญัติการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น โดยเพิ่มบทบาทให้อำนาจในการตัดสินใจขององค์กรปกครองท้องถิ่น ในการกำหนดนโยบายการพัฒนา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและการวางผังเมืองเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการปกครองตนเองในระบบประชาธิปไตย และส่งเสริมให้องค์กรปกครองท้องถิ่นในระดับตำบลเป็นนิติบุคคล เพื่อมีความคล่องตัวและร่วมแก้ปัญหาของประชาชนในตำบลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นองค์กรท้องถิ่นจึงมีความสำคัญอย่างมากในการพัฒนาชุมชนในขณะนี้เพราะอยู่ใกล้ชิดชุมชนและสามารถช่วยแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับปัญหาหรือความต้องการที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เรียนรู้การปกครองตนเองอันเป็นรากฐานสำคัญของการปกครองในระบบประชาธิปไตย โดยเป็นองค์กรหลักที่ใช้กระบวนการทำงานแบบการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ในการติดตามและตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ (อนnek เหล่าธรรมทัศน์, 2543: 14) ความเข้มแข็งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกิดจากปัจจัยที่สำคัญมากประการหนึ่ง ก็คือ การที่ประชาชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมตัดสินใจการบริหารองค์กรการบริหารส่วนท้องถิ่น ก่อให้เกิดความผูกพันและเห็นความสำคัญขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต่อระบอบประชาธิปไตย และต่อการตอบสนองความต้องการจำเป็นของประชาชนในท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหัวใจของการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งประชาชนนั้นมีส่วนร่วมมากขึ้นจากการที่ประเทศไทยมีการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย และมีช่องทางให้ประชาชนได้มีโอกาสในการมีส่วนร่วมมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเลือกตั้งและวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) ที่นำเอาแนวคิดธรรมาภิบาลมาใช้ มีส่วนส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นหลักสากลที่อารยะประเทศให้ความสำคัญ และเป็นประเด็นหลักที่สังคมไทยให้ความสนใจ เพื่อพัฒนาการเมืองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามหลักธรรมาภิบาล

ที่ภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างความโปร่งใสและเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจของภาครัฐให้ดีขึ้น ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมส่วนรวม และเกิดประโยชน์ต่อสังคมชุมชนสูงสุด มีความรับผิดชอบ มีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพด้วย ซึ่งเป็นรูปแบบสถาบันประชาธิปไตยชั้นสูง ที่ต้องรับฟังความคิดเห็นจากสังคมจากประชาชน และเป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุก ๆ ฝ่าย ในการบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน (Robert D. Putnam, et al; 1994, Yasutami Shimomura, 2003: 67) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 และในรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ต่างให้ความสำคัญต่อการบริหารราชการอย่างโปร่งใส สุจริต เปิดเผยข้อมูล และการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ การตัดสินใจทางการเมืองรวมถึงการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในทุกระดับ ซึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 มียุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการวางรากฐานกระบวนการประชาธิปไตย โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และเพิ่มประสิทธิภาพกลไกกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและการเมืองให้เข้มแข็งและเป็นอิสระมากขึ้น

การกระตุ้นการมีส่วนร่วม ทำให้ภาครัฐต้องมุ่งแสวงหารูปแบบการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนเกิดการรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างกว้างขวาง โดยให้ประชาชนได้ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินกิจกรรม และร่วมติดตามตรวจสอบ มีลักษณะการดำเนินการทั้งในรูปบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคมและองค์กรอาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องร่วมกันให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ (ไพรัตน์ เดชะรินทร์, 2527: 6-21) อีกทั้งใช้กระบวนการประชาคมหมู่บ้าน ประชาคมตำบล แกนนำชุมชน เครือข่ายภาคประชาชน และองค์กรพัฒนาต่าง ๆ ในการผลักดันให้เกิดการรวมตัวกันเพื่อพัฒนาท้องถิ่น จากการมีส่วนร่วมของประชาชนคือการพัฒนาประเทศ พัฒนาท้องถิ่น การพัฒนาชนบทในด้านต่าง ๆ ที่ผ่านมายังไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร สาเหตุสำคัญประการหนึ่ง ก็คือ ความล้มเหลวในการดำเนินการพัฒนาต่างๆ ของรัฐบาลมาจากการยึดกลยุทธการพัฒนาและยึดแนวคิดทฤษฎีที่มาจากภายนอก บ่อยครั้งที่หน่วยงานภาครัฐบาลเองก็มุ่งแสวงหารูปแบบการพัฒนาชนบทที่เหมาะสมจากต่างประเทศโดยหวังเป็นสูตรสำเร็จของทั่วประเทศ แต่การแสวงหาแนวทางและกลยุทธการพัฒนาจากภายนอก โดยหวังนำมาประยุกต์ใช้ต่อชนบทนั้นไม่ได้ผล ซึ่งไม่สามารถแทนแนวการศึกษาสภาวะเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของเราเองได้เลย (โกวิท พวงงาม, 2546: 35) นอกจากนั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลส่วนใหญ่มักคิดว่าการมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือหรือเทคนิคใหม่ให้ชาวบ้านยอมรับกิจกรรมที่เจ้าหน้าที่กำหนดไว้แล้ว ผลที่ตามมาคือโครงการและรายละเอียด

การทำงานต่างๆ ถูกขัดเขียดแก่ชาวบ้าน และชาวบ้านถูกดึงให้ร่วมมือแทนที่จะมีส่วนร่วม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการตัดสินใจ ความพยายามเช่นนั้นนอกจากจะไม่เปิดโอกาสให้แก่ประชาชนพัฒนาตนเองจากการมีส่วนร่วมแล้ว ยังเป็นการเพิ่มภาระให้แก่ประชาชนและดอกขี้ล้าลักษณะฟุ้งฟิงต่อราชการมากขึ้น (ทวิทอง หงษ์วิวัฒน์, 2527: 35) ถึงแม้ว่าการมุ่งพัฒนาให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจะเป็นเรื่องยากลำบาก แต่ถ้าหากกระทำได้สำเร็จจะเกิดผลต่อการพัฒนาที่สืบเนื่องต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด และเป็นวิธีเดียวที่จะช่วยให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองและประสานเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกในการร่วมจัดการชุมชน ให้ชุมชนอยู่อย่างมีความสุขตามวิถีประชาธิปไตย ดังนั้นการสร้างองค์กรปกครองท้องถิ่นก็เพื่อสร้างประชาธิปไตยที่ยั่งยืนให้เกิดขึ้นในท้องถิ่นชุมชน ซึ่งปัจจุบัน โครงสร้างขององค์กรปกครองท้องถิ่นไทยมี 2 รูปแบบ คือ รูปแบบทั่วไป และแบบพิเศษ โดยรูปแบบทั่วไปประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และเทศบาล ส่วนรูปแบบพิเศษ คือ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ซึ่งมีคณะกรรมการบริหารและสมาชิกสภาในการบริหารจัดการงาน

จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทยมีการแบ่งส่วนราชการการปกครองเป็น 20 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ มีองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบล 214 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 1 แห่ง และ เทศบาล 24 แห่ง (เทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลเมือง 3 แห่ง และ เทศบาลตำบล 20 แห่ง) มีประชากรทั้งสิ้น 1,770,074 คน อำเภอวารินชำราบเป็นอำเภอหนึ่งที่มีเขตพื้นที่ทิศเหนืออยู่ติดกับเขตอำเภอเมืองอุบลราชธานี มีแม่น้ำมูลกั้นกลางแบ่งเขตพื้นที่ ทิศใต้ติดอำเภอเดชอุดม ทิศตะวันออกติดกิ่งอำเภอสว่างวีระวงศ์ และทิศตะวันตกติดอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 152,671 คน มีเทศบาลเมือง 1 แห่ง เทศบาลตำบล 1 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) 14 แห่ง มี 165 หมู่บ้าน (สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี, 2549: 1) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทกับชุมชนมากในขณะนี้ ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การบริหารจัดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้กับชุมชน ส่งเสริมการศึกษา ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ ทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรมจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในอำเภอวารินชำราบทั้ง 14 แห่ง โดยลักษณะพื้นที่และสภาพแวดล้อมของ อบต. ที่มีความหลากหลาย ทั้งด้านวัฒนธรรมชุมชน มีทั้งกลุ่ม อบต. ที่อยู่ติดกับเขตชุมชนเมืองและสถาบันอุดมศึกษา กลุ่ม อบต. ที่อยู่ติดเขตจังหวัดศรีสะเกษ และกลุ่ม อบต. ที่อยู่ห่างไกลเมืองซึ่งเป็น อบต. ชนบท เป็นลักษณะขององค์กรที่มีความหลากหลายในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการร่วมกับภาคประชาชน กล่าวคือ มีทั้ง อบต. ที่บริหารจัดการเอง ซึ่งได้รับรางวัลธรรมาภิบาล (อบต.นุ่งหวาย) อีกทั้ง อบต. ที่สามารถจัดเก็บรายได้หรือเก็บภาษีได้ตามเป้าหมาย มี

อบต.ที่เก่งตรวจสอบ มีทั้งการบริหารจัดการที่ประสบผลสำเร็จและไม่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งจะเห็นได้ว่าในแต่ละอบต. มีความหลากหลายของรูปแบบวิธีการจัดการและกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้งสภาพสังคมเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของชุมชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมดำเนินงานกับ อบต. ตามภารกิจ (บูรณศิลป์ โทบุคติ, นายอำเภอวารินชำราบ, สัมภาษณ์ 31 มิถุนายน 2550)

ปัจจุบัน ทุกภาคส่วนต่างให้ความสำคัญแก่องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เพราะเป็นองค์กรที่มีบทบาทในท้องถิ่นมากในขณะนี้ ซึ่งเป็นองค์กรน้องใหม่ของภาคราชการที่เป็นลูกผสมระหว่างภาคราชการ และตัวแทนภาคประชาชน เพื่อเข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารจัดการ อบต. ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีบทบาทได้บ้างเพราะอยู่ใกล้ชิดประชาชนมากกว่า และแนวโน้มของการมีส่วนร่วม อบต. มีแนวโน้มที่จะเลือกจัดบริการผ่านเครือข่ายขององค์กรชุมชน และร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกสูงมากกว่าเทศบาล นอกจากนี้ อบต. มีแนวโน้มการใช้กระบวนการตัดสินใจริเริ่มสิ่งใหม่ โดยกลุ่มหรือองค์กรชุมชน และมักจะเลือกทำในสิ่งที่แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้โดยตรง ทำเรื่องใกล้ตัว ไม่ได้คำนึงถึงอนาคต เนื่องจาก นายก อบต. มีการศึกษาน้อยกว่านายกเทศมนตรี ไม่คิดว่าตนเองเก่ง ไม่ได้อยู่เหนือกับคนอื่น ยังเป็นชาวบ้านธรรมดา ซึ่งเป็นข้อดีตามทฤษฎีการเรียนรู้ มีการจัดเวทีรับฟังความเห็นจากชุมชน ส่วนใหญ่จึงไม่ถูกสั่งการ ไม่ได้ทำตามความเห็นของผู้นำ ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้แบบชาวบ้าน และเห็นทางออกที่หลากหลาย คังงานวิจัยเกี่ยวกับนวัตกรรมท้องถิ่น ไทย (จรัส สุวรรณมาลา, 2548: 35-45)

การตัดสินใจจึงมีความสำคัญยิ่งต่อนักบริหาร ผู้กำหนดนโยบาย นักการเมืองและผู้ที่อยู่ในฐานะสำคัญในสังคม ตลอดจนการตัดสินใจของบุคคล การตัดสินใจจึงจำเป็นมากสำหรับนำไปใช้ในกิจการสำคัญที่แต่ละบุคคลกระทำอยู่ การหาวิธีการที่สมเหตุสมผลในการสร้างความคิด การวิเคราะห์สำหรับการแก้ปัญหาซึ่งต้องอาศัยทฤษฎีของการตัดสินใจที่เป็นแบบแผน (Formal) (คำรงค์ วัฒนา, 2547: 35) การตัดสินใจจึงเป็นกระบวนการทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งจากหลายๆ ทางเลือกที่ได้พิจารณาและประเมินอย่างดีแล้วว่าเป็นแนวทางให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การ ดังนั้นการตัดสินใจจึงเป็น "เทคนิคในการที่จะพิจารณาทางเลือกต่างๆ ให้เหลือทางเลือกเดียว" (Chester I. Barnard, 1938 อ้างในไพฑิณี ผ่องใส, 2536 พิทยา บวรวัฒนา, 2547) โดยการตัดสินใจของผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งจะตัดสินใจแบบใดนั้น ขึ้นอยู่กับค่านิยมของผู้ตัดสินใจ รวมทั้งรูปแบบที่นำมาใช้ในการตัดสินใจ (Herbert A. Simon, 1960 อ้างในพิทยา บวรวัฒนา, 2547) โดยตัวแบบในการตัดสินใจมีทั้งการตัดสินใจแบบมีเหตุผล (Rational Model) แบบค่อยเป็นค่อยไป (Incremental Model) แบบผู้นำ (Elite Model) แบบกลุ่ม (Group Model) แบบสถาบัน (Institute Model) แบบการเมืองหรือแบบระบบ (System Model) แบบทฤษฎีเกมส์ (Games Theory) และแบบกระบวนการ (Process Model)(พิทยา บวรวัฒนา, 2545: 3-14)

จากการทบทวนวรรณกรรมปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนพบว่า ขึ้นอยู่กับประโยชน์หรือผลกระทบที่จะเกิดกับตัวประชาชน ทำให้ประชาชนเลือกที่จะเข้าร่วมในโครงการหรือกิจกรรมนั้นมากหรือน้อย (สนิท ชาวสะอาด, 2539: บทคัดย่อ) ซึ่งคนเราจะพิจารณาว่าคนได้รับผลกระทบและเลือกที่จะมีส่วนร่วมในโครงการ ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ความใกล้ชิดกับปัญหา ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ การเข้าถึงประโยชน์ใช้สอยหรือบริการ ประเด็นด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ค่านิยม และอำนาจที่ได้รับมอบหมายตามกฎหมาย รวมถึงการให้ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณชนถึงผลที่จะติดตามมาในการกระทำหรือไม่ทำตาม (วันชัย วัฒนศัพท์, 2543: 158 - 161) นอกจากนี้ ปัจจัยที่ผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ได้แก่ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ความปลอดภัย ปัจจัยที่ผลักดันจากบุคคลอื่น เช่น ผู้นำ ปัจจัยที่ได้รางวัลตอบแทน ปัจจัยภายในตัวบุคคล เช่น ความคาดหวัง ความเกรงใจ เป็นต้น (ปรัชญา เวสารัชช์, 2528: 170) สอดคล้องกับ อนุภาพ ติรลาก (2528: 25-26) ส่วน นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527: 188) กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมเกิดจากความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเกรงใจที่มีต่อบุคคล อำนาจบีบบังคับที่เกิดจากคนที่มีอำนาจเหนือกว่า นอกจากนี้ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ อบค.นั้น ยังมีปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของชุมชนสังคม ตัวปัจเจกบุคคล ผู้นำชุมชนหรือผู้มีอิทธิพล หรือองค์การพัฒนาต่างๆ ที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมด้วยรวมทั้งวิธีการหรือกระบวนการของ อบค. ในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม (สุทธนู ศรีไสย, 2544: 85) ซึ่งเงื่อนไขที่ประชาชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมเท่าที่ควร เป็นเพราะทัศนคติของประชาชนมีต่อการเมือง มองว่าการเมืองเป็นเรื่องไกลตัว คนไทยขาดวัฒนธรรมของพลเมือง Civic Culture ขาดความรู้สึกผูกพันกับท้องถิ่น วิถีชีวิตในแต่ละท้องถิ่นคือชาวบ้านมีการประนีประนอมสูงเพราะความสัมพันธ์ในเครือญาติ และมีความเกรงใจ ประกอบกับชาวบ้านมีการพูดคุยกันเมื่อเกิดปัญหา (วุฒิสาร ดันไชย, 2543: 105-112) นอกจากนี้มีเงื่อนไขที่เกิดจากการบริหารจัดการของท้องถิ่น ผู้นำ นักพัฒนา โครงการพัฒนารวมทั้งการเมืองการปกครองสังคมเศรษฐกิจและวัฒนธรรม สังคมและจิตวิทยา (ปาริชาติ วลัยเสถียร, 2542: 130-132) สอดคล้องกับ ธวัช เบญจจาริกุล (2529, 25-26) ส่วนปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า การเพิกเฉยต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน เนื่องจาก ขาดความเชื่อถือศรัทธาคือพฤติกรรมของนักการเมือง สาเหตุจากฐานะยากจน ขาดการศึกษา ขาดโอกาสการประกอบอาชีพ (จันทนา สุทธิจารี, 2544: 427-429) ประชาชนยังขาดความตระหนักในเรื่องสิทธิและบทบาทหน้าที่ของตนเอง และจิตสำนึกความรู้สึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม อีกทั้งระบบราชการเดิมไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม มีระบบอุปถัมภ์ และไม่กระจายอำนาจให้แก่ประชาชน (สถาบันดำรงราชานุภาพ, 2546: 42) ที่ผ่านมามีการปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองตนเองทางอ้อม โดยผ่านสมาชิกสภาท้องถิ่น ซึ่งระบบนี้ทำให้ประชาชนห่างเหินกิจกรรมของท้องถิ่นตน โดยกิจกรรมท้องถิ่นเป็นเรื่องของ “นักการเมืองท้องถิ่น” เท่านั้น ทำให้ประชาชนจะไม่มี

ความรู้สึกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นของตนเอง การเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือการเสียดสเพื่อท้องถิ่นจึงไม่มี จึงเป็นปัญหาต่อการพัฒนาท้องถิ่น (สมคิด เลิศไพฑูรย์, 2543: 29)

จากงานวิจัยศึกษาประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล (นวลน้อย ตริรัตน์ และคณะ, 2546: 75) ได้สรุปว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนยังอยู่ในระดับต่ำ โดยการมีส่วนร่วมค่อนข้างจำกัดอยู่ในเรื่องของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นหลัก ในขณะที่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบายหรือการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของอบต. อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ซึ่งสาเหตุที่เป็นเช่นนี้เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างอบต. และชุมชนเป็นไปอย่างค่อนข้างห่างเหิน ในขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่าง อบต. กับ กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นหรือระดับชาตินั้นค่อนข้างสูง โดยสัมพันธ์ในรูปแบบเครือข่าย เพื่อนฝูง และห้วคະແນน นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่าง อบต. กับนักธุรกิจ มีในลักษณะที่พึ่งพา และแบ่งปันผลประโยชน์กัน นอกจากนี้งานวิจัยศึกษาค้นหาหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีความเป็นเลิศด้านความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่าการมีส่วนร่วมนั้นมีความสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นเหตุเป็นผลต่อกันโดยทางตรงและทางอ้อมระหว่างตัวแปรคัดสรรที่ผู้วิจัยใช้เป็นกรอบในการศึกษาทั้ง 4 ตัวแปร คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน ความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ความพึงพอใจ และความเชื่อถือของประชาชนต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนมีความสัมพันธ์โดยตรงต่อการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ ให้โอกาสประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกประเภทที่จัดขึ้น ในขณะที่ความโปร่งใสขององค์กรอาจมีอิทธิพลทางอ้อมในการสร้างความไว้วางใจของประชาชนต่อองค์กร (สุทธนู ศรีไสย, 2544: 85)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน หรือปัจจัยองค์กร ถือว่าเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการผลักดันส่งเสริมให้ประชาชนเกิดการมีส่วนร่วม รวมทั้งความสำเร็จของโครงการ/กิจกรรม และการบรรลุอุดมการณ์ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมด้วย ซึ่งตัวแปรที่มีผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนอันได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคล ทัศนคติ พฤติกรรม ความเชื่อ การรู้สำนึกในหน้าที่พลเมือง จิตสำนึก รับผิดชอบต่อส่วนรวม บริบทของชุมชน วิถีชีวิตชุมชน การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน การรวมตัวของชุมชนในการตั้งกลุ่มต่าง ๆ สังคมวัฒนธรรมของชุมชนที่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม องค์กรหน่วยงานที่ช่วยส่งเสริม เช่น สถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ สมาคม มูลนิธิ องค์กรพัฒนาอื่นๆ การบริหารจัดการขององค์กรท้องถิ่น ความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและความโปร่งใสของหน่วยงาน ความเชื่อถือไว้วางใจต่อองค์กรท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรท้องถิ่นกับประชาชน ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ เป็นเหตุสำคัญต่อการตัดสินใจของประชาชนในการมีส่วนร่วมในท้องถิ่นมากขึ้น เช่นกัน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการกิจการสาธารณะที่ผ่านมาพบว่ามีค่อนข้างน้อยมาก เหตุผลสำคัญคือความคิดและความรู้สึกของประชาชนเองว่า มิใช่บทบาทหน้าที่ที่บัญญัติไว้เป็นข้อกฎหมายที่เขาต้องกระทำ (สถาบันดำรงราชานุภาพ, 2546: 40) จากผลงานวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท้องถิ่นยังอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะภาคอีสานเป็นภาคที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการชุมชนค่อนข้างน้อย ซึ่งในระยะเวลา 5-10 ปี ที่ผ่านมาหน่วยงานภาครัฐและองค์กรอื่นๆ ได้เข้าไปกระตุ้นสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การให้ความรู้ การประชุม การอบรมสัมมนา การจัดทำประชาคมหมู่บ้าน การไปส่งเสริมให้มีการจัดตั้งเครือข่ายภาคประชาชน จัดตั้งกลุ่มสมาคม องค์กรต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนการดึงประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล การร่วมเป็นกรรมการต่าง ๆ ใน อบต. ซึ่งจากการส่งเสริมของภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ ดังกล่าว ประชาชนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมกับ อบต. เป็นอย่างไร โดยมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วม ดังนั้น งานวิจัยชิ้นนี้จึงสนใจว่าเมื่อประชาชนได้รับโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งประเทศไทยมีการพัฒนาแล้วทั้งในเรื่องกฎหมาย หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี การจัดการศึกษาอบรมส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วม และการรวมตัวกันในการจัดตั้งกลุ่มชุมชนหรือเครือข่ายภาคประชาชนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมแล้วนั้น มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนที่จะเข้าร่วม หรือ ไม่เข้าร่วมในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล มีระดับการมีส่วนร่วม และลักษณะการตัดสินใจอย่างไร รวมถึงปัญหาอุปสรรคต่างๆ ของการเข้าไปมีส่วนร่วม เพื่อนำมาเป็นแนวทางพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล และรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อตอบสนองความจำเป็นต้องการของประชาชนอย่างแท้จริงภายใต้พื้นฐานความเป็นไปได้ของฐานทุนทางสังคม

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)
- 1.2.2 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)
- 1.2.3 เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

1.3 สมมติฐาน

- 1.3.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลมีความแตกต่างกันในระดับบุคคล ชุมชน และ องค์กร

- 1.3.2 ปัจจัยด้านบุคคล ด้านชุมชน ด้านองค์การ (อบต.) มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล
- 1.3.3 ปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนมาจากลักษณะการตัดสินใจของบุคคล และระดับความเป็นธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล

1.4 ขอบเขตการศึกษา

1.4.1 การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาลักษณะและระดับการมีส่วนร่วม และการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล ใน 3 ภาคส่วน ได้แก่ ประชาชน ข้าราชการส่วนท้องถิ่น และข้าราชการการเมือง ในเขตพื้นที่อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยการสอบถามและสัมภาษณ์ข้อมูล

1.4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.4.2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี จาก 14 อบต. 165 หมู่บ้าน ซึ่งประกอบด้วย ประชาชนที่อยู่ในเขต อบต. ข้าราชการส่วนท้องถิ่น ข้าราชการการเมือง (นายก อบต. รองนายก อบต. ประธานสภา อบต. รองประธานสภา อบต. และสมาชิกสภา อบต.) ในปี พ.ศ. 2550 จำนวน 86,426 คน (ที่มา : จากรายงานข้อมูลสำนักงานการปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี, 2549)

- ประชาชนในเขต อบต. 14 แห่ง มีประชากรจำนวน 82,891 คน
- ข้าราชการส่วนท้องถิ่น ใน อบต. 14 แห่ง มีประชากรจำนวน 138 คน
- ข้าราชการการเมือง ในอบต. 14 แห่ง มีประชากรจำนวน 397 คน

1.4.2.2 กลุ่มตัวอย่างในการสอบถาม เลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การสุ่มแบบใช้สูตร Yamane (กัลยา วาณิชบัญชา, 2549) ซึ่งพิจารณาจาก อบต. 14 แห่ง เพื่อตอบแบบสอบถาม ทั้ง 3 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 861 คน ดังนี้

- 1) ประชาชนในหมู่บ้าน จาก 165 หมู่บ้าน จำนวน 398 คน * (560 คน)
- 2) ข้าราชการการเมือง จาก 14 อบต. จำนวน 199 คน
- 3) ข้าราชการส่วนท้องถิ่น จาก 14 อบต. จำนวน 102 คน

* สำหรับกลุ่มตัวอย่างประชาชนตามที่คำนวณในสูตรได้ 398 คน ในที่นี้เพื่อให้การเก็บข้อมูลได้ข้อมูลมากที่สุดจึงกำหนดไว้ อบต. ละ 40 คน รวมทั้งสิ้น 560 คน

1.4.2.3 กลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์ข้อมูลจากประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่นจำนวน 3 แห่ง แห่งละ 15 คน (กลุ่มละ 5 คน) รวมจำนวนที่สัมภาษณ์ 45 คน โดยเลือกอบต. ที่อยู่ใกล้ชุมชนเมือง คือ อบต. คำน้ำแซบ อบต. ที่อยู่ห่างไกลตัวเมือง คือ อบต. สระสมิง และ อบต. ที่ได้รับรางวัลธรรมาภิบาล 3 ปีซ้อน คือ อบต. บุ่งหวาย โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีคำถามหลัก เพื่อใช้สัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อให้

ได้ข้อมูลในเชิงลึกที่เป็นความจริงที่ชาวบ้านอาจหลีกเลี่ยงไม่ตอบ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษา

1.4.3 ตัวแปรที่ศึกษาวิจัย

1.4.3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วม ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้านองค์การ (อบต.)

1.4.3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ระดับการมีส่วนร่วมและการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล

1.4.3.3 ตัวแปรควบคุม (Controlling Variable) ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา ศาสนา และตำแหน่งทางสังคม

1.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความครบถ้วนและถูกต้องของข้อมูลในแบบสอบถามบันทึกลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ และใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS for Windows วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติดังนี้

1.5.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) แสดงคุณลักษณะของประชากรตัวอย่าง ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ และข้อมูลพื้นฐานของตัวแปรที่ศึกษา

1.5.2 สถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistics) โดยใช้สถิติ เพียร์สัน ไคสแควร์ (Pearson Chi square) วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของปัจจัยของการตัดสินใจมีส่วนร่วม กับคุณลักษณะส่วนบุคคล วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระดับการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางการบริหาร โดยอาศัยสถิติสหสัมพันธ์ เพียร์สัน (Pearson's Correlation) และนอกจากนี้ได้จัดกลุ่มวิเคราะห์ปัจจัยโดยใช้ Factor Analysis

1.6 กรอบแนวคิดในการศึกษา

1.7 คำนิยามศัพท์เฉพาะ

องค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.) หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ในที่นี้คือองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบล (สภา อบต.) กรรมการบริหารสภาองค์การบริหารส่วนตำบล พนักงานส่วนตำบล เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม อีกทั้งการบริหารจัดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้กับชุมชน ส่งเสริมการศึกษา ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ประชาชน หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

ข้าราชการการเมือง หมายถึง ผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ใน 16 แห่ง ของ อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ นายกององค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกององค์การบริหารส่วนตำบล ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

ข้าราชการส่วนท้องถิ่น หมายถึง ข้าราชการประจำหรือพนักงานส่วนตำบลที่ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป นักวิชาการศึกษา นักวิชาการเกษตร นักวิชาการสาธารณสุข ช่างโยธา พนักงานการเงินและบัญชี พนักงานจัดเก็บรายได้ พนักงานคอมพิวเตอร์ พนักงานธุรการ เป็นต้น

การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในองค์การบริหารส่วนตำบล โดยการรับทราบข้อมูล การวางแผน การปฏิบัติการ การติดตามตรวจสอบ และประเมินโครงการ รวมทั้งการแก้ไขปัญหาให้ได้ตามความต้องการของชุมชน

การตัดสินใจ หมายถึง เป็นลักษณะที่ผู้นำท้องถิ่น ชุมชน องค์กร หรือประชาชนตัดสินใจ เข้าร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีตัวแบบในการตัดสินใจ ได้แก่ ตัวแบบเหตุผล (Rational Model) ตัวแบบค่อยเป็นค่อยไป (Incremental Model) ตัวแบบผสม (Mix scanning Model) ตัวแบบกลุ่ม (Group Model) ตัวแบบถังขยะ (Garbage Model) ตัวแบบผู้นำ (Elite Model) ตัวแบบสถาบัน (Institute Model)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ หมายถึง สิ่งที่มีผลกระทบต่อประชาชนต่อการตัดสินใจเข้ามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล ในที่นี้กำหนดกรอบการศึกษาในปัจจัย 3 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้านองค์กร (อบต.) ซึ่งเป็นตัวแปรต้น

กิจกรรมทางการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของอบต. ในที่นี้กำหนดขอบเขตไว้ 5 ประเภทคือ การจัดทำแผนพัฒนา อบต. การจัดทำข้อบัญญัติ อบต. การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี อบต. การประชุมสภา อบต. และการจัดซื้อจัดจ้างของ อบต.

1.8 นิยามเชิงปฏิบัติการ

1.8.1 การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมหรือมีบทบาทในการสนับสนุนการบริหารงานและดำเนินกิจกรรมโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในการร่วมรับรู้ ร่วมคิดร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมกำกับติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน รวมทั้งร่วมรับผลประโยชน์หรือผลกระทบ

1.8.1.1 ร่วมรับรู้ หมายถึงการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแผนงาน การดำเนินงานโครงการหรือกิจกรรมของ อบต. เช่น ข่าวสาร การตีพิมพ์เอกสาร ข้อบัญญัติ ข่าวประกาศต่าง ๆ ของ อบต. การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทาง เช่น เสียงตามสาย หอกระจายข่าว วิทยุชุมชน เป็นต้น

1.8.1.2 ร่วมคิด หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดหาวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาและลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ให้เกิดกับชุมชนหรือสนองต่อความต้องการของชุมชน เช่น การแสดงความคิดเห็นในการประชุมต่างๆ อาทิ ประชุมจัดทำแผนประชาพิจารณ์ ประชาคมหมู่บ้าน ประชาคมตำบล เป็นต้น

1.8.1.3 ร่วมวางแผน หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา กำหนดปัญหา จัดอันดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร วางแผนการดำเนินงาน กำหนดวิธีติดตามประเมินผล เช่น การร่วมจัดทำแผนพัฒนาชุมชน แผนพัฒนา อบต. วางแผนการทำงานกิจกรรมหรือโครงการ เป็นต้น

1.8.1.4 ร่วมตัดสินใจ หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมตัดสินใจว่าควรทำหรือไม่ควรทำและจะทำอย่างไรเพื่อแก้ไขปัญหาและสนองต่อความต้องการของชุมชน รวมถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า เช่น การตัดสินใจเลือกโครงการกิจกรรมเพื่อพัฒนาการสร้างถนนหนทาง สาธารณูปโภคหมู่บ้าน การพิจารณางบประมาณเพื่อจัดทำโครงการกิจกรรม

1.8.1.5 ร่วมดำเนินการ หมายถึง ประชาชนมีส่วนร่วมในบริหารกิจกรรม บริหารการใช้ทรัพยากร หรือช่วยสนับสนุนทรัพยากร เช่น ออกเงิน ช่วยวัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งการร่วมลงแรงในกิจกรรมพัฒนาและการปฏิบัติตามนโยบายหรือแผนงาน โครงการ กิจกรรม ให้บรรลุตามเป้าหมาย

1.8.1.6 ร่วมตรวจสอบ หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานของ อบต. เช่น ตรวจสอบการทำงานของ อบต. การร่วมเป็นกรรมการเปิดของ ร่วมเป็นกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง ร่วมเป็นกรรมการตรวจรับการจ้างงาน/ทำถนน/ทำสะพาน เป็นต้น

1.8.1.7 ร่วมรับประโยชน์ หมายถึง ผลการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการนั้นเกิดประโยชน์ต่อชุมชน ประชาชนย่อมต้องได้รับประโยชน์ด้วย ทั้งในแง่วัตถุและสังคมชุมชนที่ดีมีสุข โดยทุกคนได้รับประโยชน์ที่เท่าเทียมกัน ซึ่งประชาชนต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งตนเองและการควบคุมทางสังคม

1.8.2 กิจกรรมด้านการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง กิจกรรมด้านการบริหารงานที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไปมีบทบาทหรือส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม โครงการขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมดำเนินการ ร่วมตัดสินใจและร่วมตรวจสอบ ในกิจกรรมสำคัญอันได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนาอบต. การจัดทำข้อบัญญัติ การจัดทำงบประมาณรายจ่าย อบต. การร่วมประชุมสภา อบต. และการจัดซื้อจัดจ้าง

1.8.2.1 การจัดทำแผนพัฒนา อบต. เป็นกระบวนการวางแผนงานสำหรับนำไปใช้ในการบริหารจัดการของอบต.และพัฒนาชุมชน โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงหรือผ่านตัวแทนในการร่วมคิดร่วมเสนอปัญหาความจำเป็นและความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ร่วมตัดสินใจเลือกโครงการกิจกรรมลงหมู่บ้าน การร่วมทำกิจกรรม/โครงการ และการตรวจสอบการทำงานตามแผนของ อบต.

1.8.2.2 การจัดทำข้อบัญญัติ อบต. เป็นการออกกฎหมาย หรือ ระเบียบปฏิบัติ ข้อบัญญัติในการกำหนดค่าธรรมเนียม การกำหนดโทษปรับ เพื่อใช้บังคับในเขต อบต. โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงหรือผ่านตัวแทนในการจัดทำร่างข้อบัญญัติโดยการร่วมเสนอร่วมพิจารณาตัดสินใจ ปรับปรุงข้อบัญญัติ และร่วมตรวจสอบการทำงานให้เป็นไปตามข้อบัญญัติ

1.8.2.3 การจัดทำงบประมาณรายจ่าย อบต. เป็นกระบวนการจัดทำแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณของ อบต. โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงหรือผ่านตัวแทนในการร่วมเสนอ ร่วมจัดทำงบประมาณ ร่วมตัดสินใจจัดสรรโครงการงบประมาณ และร่วมตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ

1.8.2.4 การประชุมสภา อบต. เป็นกระบวนการตามกฎหมายที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมาร่วมรับฟัง ร่วมสังเกตการณ์ และให้ผู้แทนที่ชุมชนเลือก (สมาชิก อบต.) เป็นผู้เสนอวาระ หรือเรื่องเข้าที่ประชุม ตัดสินใจเลือกแผนงาน/โครงการ และตรวจสอบการทำงานได้

1.8.2.5 การจัดซื้อจัดจ้าง เป็นกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของ อบต. โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงหรือผ่านตัวแทนในการร่วมเสนอความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจเลือกร้าน/บริษัทที่ทำโครงการร่วมเป็นกรรมการ และร่วมตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง

1.8.3 การตัดสินใจ หมายถึง กระบวนการเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่ง จากหลายๆ ทางเลือกที่ได้พิจารณาหรือประเมินแล้ว เลือกที่จะทำหรือไม่กระทำ โดยการตัดสินใจนั้นขึ้นอยู่กับค่านิยมของผู้ตัดสินใจรวมทั้งตัวแบบที่นำมาใช้ในการตัดสินใจ ดังนี้

1.8.3.1 แบบมีเหตุผล (Rational Model) หมายถึง การตัดสินใจเลือกทำหรือไม่ทำ ร่วมหรือไม่ร่วม โดยใช้หลักเหตุผล หลักความคุ้มค่า และคำนึงถึงผลประโยชน์แก่ส่วนรวม

1.8.3.2 แบบค่อยเป็นค่อยไป (Incremental Model) หมายถึง การตัดสินใจเลือกทำหรือไม่ทำ ร่วมหรือไม่ร่วมโดยใช้ข้อมูลเดิมหรือจากโครงการกิจกรรมเดิมอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย

1.8.3.3 แบบผสม (Mixed Scanning Model) หมายถึง การตัดสินใจเลือกทำหรือไม่ทำ ร่วมหรือไม่ร่วมโดยใช้ข้อมูลเดิม หรือจากโครงการกิจกรรมเดิม แต่มีการพิจารณาอย่างละเอียด

1.8.3.4 แบบถังขยะ (Garbage-Can Model) หมายถึง การตัดสินใจเลือกทำหรือไม่ทำ ร่วมหรือไม่ร่วมโดยไม่ได้ใคร่ครวญ

1.8.3.5 แบบผู้นำ (Elite Model) หมายถึง การตัดสินใจเลือกทำหรือไม่ทำ ร่วมหรือไม่ร่วม โดยพิจารณาตามความคิดเห็นของผู้นำชุมชน หรือผู้มีอิทธิพล

1.8.3.6 แบบกลุ่ม (Group Model) หมายถึง การตัดสินใจเลือกทำหรือไม่ทำ ร่วมหรือไม่ร่วมโดยพิจารณาจากความคิดเห็นของกลุ่ม หรือตัดสินใจตามกลุ่ม

1.8.3.7 แบบการเมือง (Politic Model) หมายถึง การตัดสินใจเลือกทำหรือไม่ทำ ร่วมหรือไม่ร่วม โดยเป็นไปตามระบบการเมือง หรือผู้กุมนโยบายการเมือง

1.8.3.8 แบบสถาบัน (Institution Model) หมายถึง การตัดสินใจเลือกทำหรือไม่ทำ ร่วมหรือไม่ร่วม โดยเป็นไปตามระบบการเมือง โดยมองว่านโยบายรัฐเป็นเรื่องอันชอบธรรมตามกฎหมาย

1.8.3.9 แบบระบบ (System Model) หมายถึง การตัดสินใจเลือกทำหรือไม่ทำ ร่วมหรือไม่ร่วม โดยมีการพิจารณาอย่างเป็นระบบ โดยมองสภาพแวดล้อมหลายด้านก่อนตัดสินใจ

งานวิจัยนี้ กำหนดตัวแปรที่เกี่ยวกับตัวแบบการตัดสินใจไว้ 17 ตัวแปร ได้แก่ 1) เลือกตามลำดับความสำคัญมากน้อยของงานเป็นหลัก 2) กิจกรรมที่เลือกนั้นเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม 3) ตัดสินใจเลือกโดยดูจากความจำเป็นและความต้องการชุมชน 4) ตัดสินใจเลือกโดยดูจากปัญหาอย่างละเอียด 5) ตัดสินใจเลือกโดยพิจารณาจากโครงการเดิม 6) กิจกรรมที่เลือกใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดคำนึงถึงความคุ้มค่าของเงิน 7) ตัดสินใจเลือกโดยดูจากปัญหาสาเหตุหลายทาง 8) ตัดสินใจเลือกตามผู้นำชุมชน 9) ตัดสินใจเลือกตามผู้บริหารและสมาชิก อบต. 10) ตัดสินใจตามความคิดเห็นของกลุ่ม 11) ตัดสินใจเลือกตามเสียงส่วนใหญ่ 12) ตัดสินใจโดยยึดตามนโยบายรัฐบาล 13) ตัดสินใจเลือกเพราะ อบต. ชี้นำ 14) อบต. มีกลุ่มหลายกลุ่มแข่งขันกันเสนอโครงการใหม่ๆ

15) ข้อมูลข่าวสารต้องเพียงพอต่อการตัดสินใจ 16) ตัดสินใจโดยไม่ได้ใคร่ครวญ 17) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ร่วมปรึกษาหารือ ประชุม ประชาคมหมู่บ้าน/ตำบล

1.8.4 ปัจจัยที่มีส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วม หมายถึง เหตุหรือการกระทำใด ๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าไปสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) โดยมีปัจจัย 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้านองค์การ(อบต.)

1.8.4.1 บุคคล หมายถึง ตัวบุคคลหรือลักษณะของบุคคล ที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมในการตัดสินใจมีส่วนร่วมหรือไม่ร่วม และร่วมระดับใด

1) ทัศนคติของบุคคล (Attitude) หมายถึง ความคิดเห็น ความรู้สึก ความเชื่อหรือค่านิยมของบุคคลในชุมชน ที่มีต่อตัวเอง บุคคล เจ้าหน้าที่ ผู้บริหาร สภาอบต. ซึ่งมีผลทำให้บุคคลตัดสินใจมีส่วนร่วมหรือไม่ร่วมกิจกรรม/โครงการของ อบต. เช่น การได้รับการยอมรับจากชุมชน การหวังผลประโยชน์ การให้ความใกล้ชิดเป็นกันเองของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ อบต.

2) พฤติกรรมของบุคคล (Behavior) หมายถึง การแสดงออก หรือการกระทำหรือการตัดสินใจของบุคคลที่มีต่อการมีส่วนร่วมในสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล เช่น กล้าแสดงออกกล้าแสดงความคิดเห็น ความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำ

3) การก่อตัว (Statement) หมายถึง คุณลักษณะพื้นฐานของแต่ละบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วม เช่น ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ พื้นฐานของครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจ การสนับสนุนจากครอบครัว

งานวิจัยนี้ กำหนดตัวแปรปัจจัยด้านบุคคลไว้ 14 ตัวแปร ได้แก่ เป็นหน้าที่ของประชาชน มีความรู้ความสามารถ กล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็น อาสาสมัครใจเพื่อช่วยเหลือชุมชน มีทักษะประสบการณ์ในการทำงาน มีเกียรติหรือมีหน้าตาทางสังคม เป็นที่เคารพนับถือในชุมชน เป็นผู้สนับสนุนออกเงินอุปการะช่วยเหลือ ครอบครัวให้การสนับสนุน คิดว่าพลังการมีส่วนร่วมทำให้งานสำเร็จ เคารพศรัทธาและเชื่อถือผู้บริหาร ต้องการคัดค้านการทำงานหรือโครงการ ต้องการอื่น หนังสือร้องเรียนการทำงานของ อบต. และเป็นประโยชน์กับตัวเอง

1.8.4.2 ชุมชน หมายถึง การรวมตัวกันของสมาชิกที่มีความสนใจร่วมกัน อาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกัน โดยสมาชิกของชุมชนมีการติดต่อสื่อสารปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีความร่วมมือสามัคคี เอื้ออาทรเกื้อกูลกัน มีความผูกพันภายใต้ความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยม และวัฒนธรรมเดียวกัน ที่เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของบุคคลในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล

1) ทศนคติของชุมชน หมายถึง ความคิดเห็น ความเชื่อหรือค่านิยมของคนในชุมชนที่มีต่อชุมชน เช่น การได้รับการสนับสนุนจากชุมชนให้เข้าไปมีส่วนร่วม ชุมชนเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม ซึ่งมีผลทำให้บุคคลตัดสินใจมีส่วนร่วมหรือไม่ร่วมกิจกรรม/โครงการ อบต.

2) วัฒนธรรมชุมชน หมายถึง สิ่งดีงามที่กระทำกันมานาน เป็นรูปแบบของการให้ความเชื่อค่านิยมต่าง ๆ ในชุมชน เช่น ชุมชนมีความร่วมมือกัน สนับสนุน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมกับ อบต.

3) การก่อตัวของชุมชน หมายถึง ลักษณะสภาพแวดล้อมในการก่อตัวของชุมชนและกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อดำเนินกิจกรรมตามวัตถุประสงค์เดียวกัน เช่นการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มอาชีพ กลุ่มสตรี กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติ กลุ่มแกนนำชุมชนหรือกลุ่มเครือข่ายภาคประชาชน รวมทั้งการคมนาคม การติดต่อสื่อสาร เป็นต้น

งานวิจัยนี้กำหนดตัวแปรปัจจัยด้านชุมชนไว้ 8 ตัวแปร ได้แก่ ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม ชุมชนมีกลุ่มต่างๆที่สนับสนุนผลักดันให้มีส่วนร่วม ชุมชนมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มสมาชิกต่างๆ ชุมชนมีความร่วมมือมากกว่าแข่งขัน ชุมชนมีความสามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลส่งเสริมกัน ชุมชนเลือกเป็นตัวแทนเข้าไปร่วมงานกับ อบต. เป็นประโยชน์กับกลุ่มหรือสมาชิก การเดินทางไปมาระหว่างชุมชนสะดวก รวดเร็ว

1.8.4.3 องค์การ หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งเป็นองค์กรท้องถิ่นในสังกัด กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ที่มีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาตำบลในด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมการบริหารจัดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้กับชุมชน ส่งเสริมการศึกษา ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

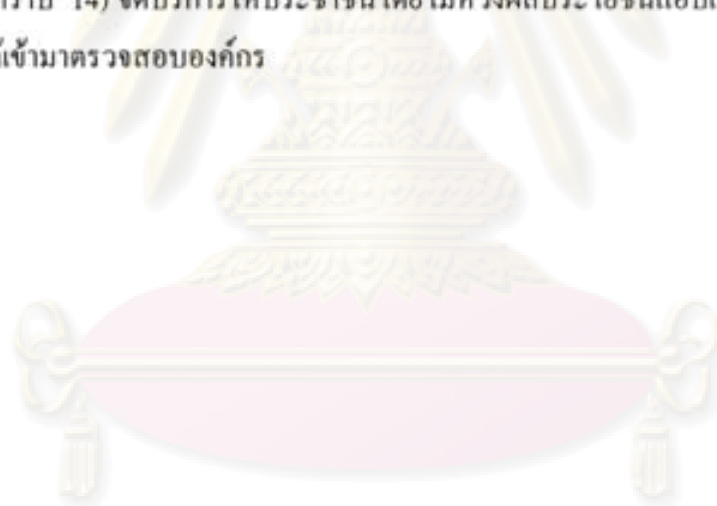
1) การบริหารจัดการ หมายถึง การบริหารจัดการ อบต. ตามนโยบายรัฐภายใต้กฎหมายพระราชบัญญัติกำหนด โดยส่งเสริมในเรื่องความพร้อมของบุคลากร งบประมาณ การประสานงาน ข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาส่วนร่วมในการบริหารจัดการเกี่ยวกับ การจัดทำแผนพัฒนา อบต. การจัดทำข้อบัญญัติ การจัดทำงบประมาณรายจ่าย การประชุมสภา อบต. และการจัดซื้อจัดจ้าง

2) กลไกและวิธีการให้ประชาชนมีส่วนร่วม หมายถึง วิธีการ หรือกระบวนการในการดำเนินการของ อบต. เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล

3) การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม หมายถึง การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ปัญหาสภาพชุมชน ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ และร่วมติดตามตรวจสอบการทำงานของ อบต.

4) หลักธรรมาภิบาล (Good governance) หมายถึง การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่ใช้หลักนิติธรรม หลักความเป็นธรรม หลักโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า

งานวิจัยนี้ กำหนดตัวแปรปัจจัยด้านองค์การไว้ 15 ตัวแปร ได้แก่ 1) อบต. เชิญชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการ 2) ทำงานโปร่งใสไม่ทุจริตคอร์รัปชัน 3) ดำเนินงานเป็นไปตามกฎระเบียบ 4) มีการประสานและทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น 5) เอาใจใส่ปัญหาทุกข์สุขของประชาชน 6) มีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา 7) มีการจัดทำประชาพิจารณ์ ประชาคมหมู่บ้าน 8) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ อบต. ให้ความใกล้ชิดเป็นกันเอง 9) จัดเวทีชุมชนและเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็น 10) มีการพิจารณาจัดทำโครงการเพื่อส่วนรวม 11) ทำงานแบบจริงใจและจริงจังให้ชุมชน 12) มีการแต่งตั้งชาวบ้านเป็นที่ปรึกษาหรือกรรมการต่าง ๆ 13) เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้สาธารณชนทราบ 14) จัดบริการให้ประชาชนโดยไม่หวังผลประโยชน์แอบแฝง 15) เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามาตรวจสอบองค์กร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและทบทวนวรรณกรรม เพื่อให้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัย และประเด็นต่างๆ สนับสนุนการทำวิจัยดังนี้

- 2.1 แนวคิดการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- 2.2 แนวคิดวัฒนธรรมทางการเมือง
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 2.5 แนวคิดทฤษฎีการตัดสินใจของประชาชน
- 2.6 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขได้ดำเนินพัฒนามา มากกว่า 75 ปี นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 จาก “สมบูรณาญาสิทธิราช” มาเป็นระบอบ “ประชาธิปไตย” เป็นหลักการสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือ อำนาจอสูงสุดต้องเป็นของประชาชน

2.1.1 ความหมายของประชาธิปไตย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2493 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 665) ได้ให้ความหมายคำว่า “ประชาธิปไตย” ว่าเป็น “แบบการปกครองที่ถือมติปวงชนส่วนใหญ่” คำว่า “ประชาธิปไตย” (Democracy) มีความหมายที่แตกต่างกันหลายความหมายด้วยกัน ความหมายดั้งเดิมมีต้นกำเนิดจากภาษากรีก เพราะชาวกรีกเป็นพวกแรกที่เริ่มใช้ ซึ่งหมายถึง รูปแบบการปกครองที่ประชาชนทั้งหมดมีสิทธิที่จะตัดสินใจขาดปัญหาการเมือง โดยอาศัยหลักการฟังเสียงข้างมาก รูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยของกรีกโบราณในปัจจุบันนี้เรียกว่าเป็นการปกครองโดยชนหมู่มาก หรือประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) ความหมายของประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นในภายหลัง มีทั้งความหมายแคบและความหมายกว้าง

การปกครองตามระบอบประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน (Lincoln อังโน อมร รักษาสัตย์, 2543: 12) เป็นการปกครองโดยเสียงข้างมากของประชาชน การปกครองที่มีอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนภายใต้สิทธิเสรีภาพความเสมอภาค (สมบัติ ชำรงธัญวงศ์, 2542: 203) ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองการปกครอง (บุญธรรม เลิศสุขิเกษม, 2543: 22) ที่มุ่งเน้นเพื่อประโยชน์ของคนส่วนมาก โดยประชาชนมีสิทธิในการเข้าไปมีส่วนร่วมได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมตามอำนาจที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ประชาธิปไตยแบ่งเป็นหลายประเภท บางท่านแบ่งเป็น 3 แบบ (โกสินทร์ วงศ์สุรวัฒน์, 2532: 59-63) บางท่านแบ่งเป็น 2 ประเภท (สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2543: 204-210) กล่าวโดยสรุปได้ว่า รูปแบบของระบอบประชาธิปไตยสามารถแบ่งออกได้ 3 ประเภท คือ

- 1) ประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) ซึ่งเป็นการปกครองอยู่ในอำนาจของพลเมืองส่วนใหญ่โดยแท้จริง ทุกคนมีความเสมอภาคมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- 2) ประชาธิปไตยโดยตัวแทน (Representative Democracy) หมายถึง ระบอบการปกครองที่ประชาชนเป็นผู้เลือกตัวแทนให้ทำหน้าที่ตัดสินใจการปกครองแทนคน
- 3) ประชาธิปไตยแบบกึ่งทางตรง เป็นการผสมผสานแนวคิดของทั้ง 2 แบบข้างต้น โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนทำการเลือกตัวแทนเข้ามาทำหน้าที่แทนประชาชน แต่ในขณะเดียวกันก็ให้สิทธิประชาชนเข้าแทรกแซงในขบวนการทางการเมืองได้ เช่น การปลดผู้แทนก่อนหมดวาระ (Recall) ให้ประชาชนร่วมกันเสนอร่างกฎหมายเองได้ (Initiative) ให้ประชาชนยับยั้งร่างกฎหมายได้ (Vote) ให้ประชาชนร่วมกันลงประชามติในเรื่องต่างๆ ที่สำคัญได้ (Referendum)

2.1.2 ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy)

รัฐได้ใช้การมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการของรัฐ โดยกระบวนการหรือยุทธวิธีที่รัฐใช้มีทั้งให้ประชาชนมีส่วนร่วมทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม เข้ามาร่วมทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ระดับกลุ่มหรือกลุ่มคน ชุมชน และระดับองค์กร ตลอดทั้งการเลือกผู้แทนเพื่อเข้ามาทำหน้าที่ จุดเริ่มต้นของการมีส่วนร่วมของประชาชน เริ่มต้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่แต่ละคนมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องและสนใจเป็นเรื่อยๆ ไป เช่น การสร้างแหล่งกักเก็บน้ำฝน การศึกษา การสาธารณสุข เป็นต้น ข้อสำคัญกิจกรรมเหล่านี้จะต้องสัมพันธ์กับปัญหาและความต้องการของชาวบ้าน (สเน่ห์ จามริก, 2523, น. 29) กรณีในมุมมองการยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน จะพบว่าความร่วมมือของประชาชนไม่ว่าของปัจเจกบุคคล บุคคล หรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกันและเข้มารับผิชอบเพื่อการดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ต้องการ โดยการกระทำผ่านกลุ่ม หรือองค์กรเพื่อให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ (กรรณิการ์ ชมดี, 2524: 9) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การตัดสินใจได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย (นิรันดร์ จงวุฒิเวช, 2527: 183)

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยอย่างยั่งยืนและส่งเสริมธรรมาภิบาล ตลอดจนการบริหารงาน หากการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้นเพียงใดก็จะช่วยให้มีการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหาร และทำให้ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากยิ่งขึ้นอีกทั้งยังเป็นการป้องกันนักการเมืองจากการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสมกับสังคมนั้นๆ นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นการสร้างความมั่นใจว่าเสียงของประชาชนจะมีคนรับฟัง อีกทั้งความต้องการหรือความปรารถนาของประชาชนก็จะได้รับการตอบสนอง (Hillard และ Kemp, 1999 อ้างใน กะเน็งนิจ ศรีบัวเอี่ยม และคณะ, 2545: 15)

2.1.3 ปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อความสำเร็จของระบอบประชาธิปไตย

ความสำเร็จของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ไม่ใช่เป็นเพียงเพราะเหตุผลของระบอบประชาธิปไตยโดยตัวของมันเองหากแต่ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของประชาชนประกอบด้วยสภาแวดล้อมต่างๆ ของสังคมนั้นๆ ด้วย เช่นที่ รูสโซ (Rousseau) เคยกล่าวไว้ว่า “ลักษณะการปกครองประเทศหนึ่งนั้นจะต้องขึ้นอยู่กับสภาพของประเทศและจิตใจของประชาชนไม่ใช่การที่ระบบนั้นดียิ่งในตัวของมันเองแต่อย่างเดียว” ปัจจัยหรือสภาพแวดล้อมต่างๆ ของสังคมเป็นสำคัญ ปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อความสำเร็จของระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ 2) ปัจจัยทางการศึกษา 3) ปัจจัยทางวัฒนธรรม 4) ปัจจัยในอุดมการณ์ทางการเมือง 5) ปัจจัยในเรื่องชนชั้นในสังคมและระบบสังคม (สนิท ขาวสะอาด, 2539: 35-39)

2.1.4 การปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญ

ปัจจุบันไทยมีรัฐธรรมนูญที่ประกาศขึ้นใช้ 25 ฉบับ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ. 2550 ซึ่งถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบจากภาคประชาชน โดยมีหลักสำคัญเพื่อส่งเสริมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้เป็นที่ประจักษ์ชัดเจน สนับสนุนให้ประชาชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจการปกครองให้กับประชาชน ในรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน ว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น นโยบายการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

2.1.4.1 แนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

ข้อบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ. 2550 ตามมาตรา 78 กำหนดแนวนโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน รัฐต้องดำเนินการ โดยการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เอง ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ การพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นและระบบสาธารณสุข ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่น ให้ทั่วถึง

และเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมถึงพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น

2.1.4.2 แนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ. 2550 ตามมาตรา 76-81 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2549: 36-40)

1) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและตัดสินใจทางการเมือง วางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมการเมือง รวมทั้งตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ (มาตรา 76)

2) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง ตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งจัดทำบริการสาธารณะ (มาตรา 78)

3) ส่งเสริมและสนับสนุนมีส่วนร่วมในการดำเนินการกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่ ในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ (มาตรา 79)

4) ส่งเสริมและให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาทางการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม (มาตรา 81)

2.1.4.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ

การมีส่วนร่วมของประชาชนตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้กำหนดหลักการในหมวด 14 การปกครองท้องถิ่น ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2549: 143-148)

- 1) ร่วมตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 282)
- 2) เลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหาร (มาตรา 284)
- 3) เข้าชื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หากเห็นว่าไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป (มาตรา 285)
- 4) เข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาท้องถิ่น เพื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่น (มาตรา 286)
- 5) มีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 287)

2.2 แนวคิดวัฒนธรรมทางการเมือง

2.2.1 ความหมายและประเภทของวัฒนธรรมทางการเมือง

ความหมายวัฒนธรรมทางการเมือง คือ แบบแผนทัศนคติและความโน้มเอียงทางความเชื่อของบุคคลที่มีคุณค่าและมีบทบาทต่อกิจกรรมต่าง ๆ ทางการเมืองทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อระบบการเมืองนั้นๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัยต่างๆ ทางสังคม (วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ, 2544: 148) ซึ่งมีความเห็นเดียวกับ Milton Yinger, Gabriel A. Almond and Sidney Verba, Gabriel A. Almond and James Coleman, Sidney Verba (อ้างจาก วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ, 2544: 148-150)

วัฒนธรรมโดยทั่วไปของสังคมมีผลต่อวัฒนธรรมทางการเมือง ทั้งด้านความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติเกี่ยวกับสิ่งที่รัฐบาลควรกระทำหรือไม่กระทำ (Almond and Verba, 1965; Devine, 1972) ซึ่ง Gabriel A. Almond and Sidney Verba (1965: 11-26) ได้จำแนกวัฒนธรรมทางการเมืองออกเป็น 3 ประเภท คือ

1) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบ (Parochial Political Culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมดั้งเดิมที่ยังไม่มีบทบาททางการเมือง ไม่มีความรู้ความเข้าใจและความผูกพันที่คนพึงมีต่อระบบการเมือง โดยทั่วไป จึงไม่มีความคิดที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง รวมทั้งไม่ได้ตั้งความหวังหรือข้อเรียกร้องจากระบบการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้มักปรากฏในสังคมจารีตประเพณีแบบดั้งเดิมหรือแบบชนเผ่าที่มีการปกครองแบบง่าย ๆ ไม่สลับซับซ้อน

2) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า (Subject Political Culture) เป็นวัฒนธรรมที่สมาชิกของสังคมมีความรู้ความเข้าใจในระบบการเมืองโดยทั่วไป ในลักษณะยอมรับอำนาจรัฐเคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎหมาย แต่ไม่เรียกร้อง ไม่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะถือว่าการเมืองเป็นเรื่องของผู้มีอำนาจหรือมีบารมีประชาชนเป็นผู้อยู่ได้บังคับบัญชา มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งหรือนโยบายเท่านั้น

3) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (Participant Political Culture) คือ วัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ มีความผูกพันต่อระบบการเมืองจะเรียกร้องหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ระบบการเมืองตอบสนองข้อเรียกร้องซึ่งประชาชนจะมีความรู้สึกว่าเขาสามารถที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้

2.2. วัฒนธรรมทางการเมืองของคนในสังคมไทย

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีลักษณะเฉพาะของคน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประวัติศาสตร์ ความเป็นมา รูปแบบการปกครอง ตลอดจนวัฒนธรรมและค่านิยมของประชาชนในสังคมนั้นๆ ซึ่งลักษณะของสังคมไทยนั้นพิจารณาได้ 3 ลักษณะ คือ (ไพบุลย์ ช่างเรือน, 2542, น. 106-109)

1) สังคมไทยเป็นสังคมที่รวมอำนาจและความสำคัญไว้ที่ส่วนกลาง ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งสังคมได้รับการปลูกฝังมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน

2) สังคมไทยเป็นสังคมที่ยกย่องการเป็นเจ้านายและยกย่องการมีเกียรติ เป็นค่านิยมทางสังคม (Social Values) ทำให้สังคมไทยมีลักษณะการทำงานจาก “เบื้องบน” หรือ Authoritarian โดยประชาชนโดยทั่วไปและผู้ที่อยู่เบื้องล่างไม่ชอบแสดงความคิดเห็นหรือใช้สิทธิออกเสียงในการบริหารงานหรือการพัฒนาประเทศ

3) สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม ซึ่งวิถีในการดำเนินชีวิตของคนไทยจะยึดถือความรู้สึก (Emotion) และตามประเพณี (Tradition) ไม่ได้เป็นไปตามเหตุผล มีความเป็นอิสระตามสบาย (Individualism) และมีการลำดับฐานะทางสังคม (Hierarchical Struction)

จากลักษณะของโครงสร้างสังคมไทยและกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมและทางการเมืองดังกล่าวข้างต้นทำให้คนไทยไม่ค่อยมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) ซึ่งสามารถสรุปพฤติกรรมทางการเมืองของคนไทยมีลักษณะ ดังนี้ (วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ, 2544: 163-167) ลักษณะอำนาจนิยม นิยมระบบเจ้านายกับลูกน้อง ยึดมั่นในตัวบุคคลมากกว่าหลักการ มีการจัดลำดับฐานะในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตาม ชาติวุฒิ วิทยวุฒิ และคุณวุฒิ มากกว่าความสามารถของบุคคล ความเป็นอิสระนิยม ยึดมั่นในประเพณีดั้งเดิมไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง เลือยชา ไม่กระตือรือร้น ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง รักความสงบและการประนีประนอม

จากแนวคิด วัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) สามารถกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมทางการเมือง เป็นแบบแผนพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งเป็นผลมาจากความเชื่อค่านิยมและทัศนคติของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองและส่วนต่างๆ ของระบบการเมืองทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การได้รับการอบรมหล่อเลี้ยงทางสังคมและการเมืองจากสถาบันต่างๆ ของสังคมในแต่ละสังคม ที่จะสร้างความโน้มเอียงในการรับรู้ ความรู้สึก การประเมินค่า และการตัดสินใจ ซึ่งนำไปสู่พฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

การกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นหลักในการจัดระเบียบการปกครองของประเทศ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลจะต้องกระจายอำนาจการบริหารการพัฒนาจากส่วนกลางไปสู่ประชาชน โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยการปกครองระดับย่อยในท้องถิ่นเพื่อให้สามารถบริหารการพัฒนาได้อย่างเป็นอิสระตามแนวคิดหลักการกระจายอำนาจ ภายใต้ บทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐธรรมนูญอันจะนำไปสู่เป้าหมายเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.1 ความหมายของการกระจายอำนาจ

การปกครองแบบกระจายอำนาจปกครอง หมายถึง การที่รัฐมอบอำนาจปกครองให้แก่องค์กรอื่น โดยให้องค์กรนี้มีอิสระที่จะดำเนินการได้เองแต่รัฐบาลอาจควบคุมเพื่อให้องค์กรนี้ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย อำนาจที่จะดำเนินการนี้เป็นอำนาจที่ได้รับมอบหมายไปจากรัฐ โดยรัฐออกกฎหมายจัดตั้งองค์กรนั้นๆ ขึ้นเป็นนิติบุคคลและกำหนดให้ดำเนินการของตนเองโดยอิสระภายในขอบเขตแห่งกฎหมาย (หยุด แสงอุทัย, 2535 : น.186) และถือว่าเป็นระบบการบริหารประเทศที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นต่างๆ มีอำนาจในการจัดการดูแลกิจการหลายๆ ด้านของตนเอง กิจการที่ท้องถิ่นมีสิทธิจัดการดูแลมัก ได้แก่ ระบบสาธารณสุขปโภค การศึกษา และศิลปวัฒนธรรม การดูแลชีวิตทรัพย์สิน และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม (ชนเศรษฐ์ เจริญเมือง, 2537: 59)

การกระจายอำนาจ ในแนวคิดทฤษฎีดั้งเดิม แบ่งความหมายการกระจายอำนาจไว้ 2 ลักษณะ คือ การกระจายอำนาจตามอาณาเขต และการกระจายอำนาจตามกิจการ โดย การกระจายอำนาจตามอาณาเขต (Decentralization by territory) หมายถึง การมอบอำนาจให้ท้องถิ่นจัดทำกิจการหรือบริหารสาธารณะภายในเขตของแต่ละท้องถิ่น และท้องถิ่นมีลักษณะบางประการในการปกครองตนเอง ส่วนการกระจายอำนาจตามกิจการ (Decentralization by Function) หมายถึงการมอบอำนาจให้องค์การสาธารณะจัดทำกิจการประการใดประการหนึ่งเพื่อให้อิสระในการดำเนินการให้เหมาะสมแก่เทคนิคของงานนั้น (ชำนาญ ยูบุรณ์, 2503: 8-9) (Local Government) การส่งเสริมความเป็นอิสระของระบบย่อย (Subsystem Autonomy) ให้มีอำนาจในการปกครองตนเอง โดยทั่วไปเรียกว่าการปกครองท้องถิ่น (Local Government) ดังนั้น รูปแบบการปกครองท้องถิ่นในระบอบประชาธิปไตย คือรูปแบบของการกระจายอำนาจทางการเมือง (สมบัติ ชำรงธัญวงศ์, 2542: 301)

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจ หมายถึง การที่รัฐมอบอำนาจปกครองให้แก่องค์กรอื่น โดยให้องค์กรนี้มีอิสระที่จะดำเนินการได้เอง ซึ่งในที่นี้หมายถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีอำนาจในการจัดการดูแลกิจการหลายๆ ด้านของตนเอง จัดทำกิจการหรือบริหารสาธารณะภายในขอบเขตของแต่ละท้องถิ่น ทั้งนี้ต้องอยู่ภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ มีอิสระภายใต้การกำกับดูแลจากส่วนกลางหรือรัฐบาล และต้องเป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนท้องถิ่นนั้น โดยผ่านทางตัวบทกฎหมายที่กำหนดไว้ (Legislative Control)

2.3.3 ความสำคัญของการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการบริหารจัดการบ้านเมืองของรัฐ ในระบบประชาธิปไตย โดยมุ่งลดบทบาทของรัฐส่วนกลาง (decentralize) ลงเหลือภารกิจหลักเท่าที่ควรต้องทำ เท่าที่จำเป็น และให้ประชาชนได้มีส่วนในการบริหารงานชุมชนท้องถิ่น ตามเจตนารมณ์ของประชาชนมากขึ้น การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น จึงเป็นการจัดความสัมพันธ์ทางอำนาจ หน้าที่

ใหม่ ระหว่างส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์บ้านเมือง ที่เปลี่ยนแปลงไปในสภาวะที่สังคมมีกลุ่มที่หลากหลาย มีความต้องการ และความคาดหวังจากรัฐที่เพิ่มขึ้น และแตกต่างกัน ชัดแย้งกัน ในขณะที่รัฐเองก็มีขีดความสามารถ และทรัพยากรที่จำกัด ในการตอบสนองปัญหาความต้องการ ที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่นได้ทันต่อเหตุการณ์ และตรงกับความเป็นและความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งเหตุผลการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญ ก็เพื่อให้การดำเนินงานของรัฐ มีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดขั้นตอนการดำเนินการอื่น เนื่องจากการล่าช้าในการตัดสินใจจากส่วนกลาง โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมดำเนินการ ตลอดจนร่วมตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง และเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จึงส่งเสริมให้การพัฒนาส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

2.3.2 ลักษณะของการกระจายอำนาจ

ลักษณะการกระจายอำนาจ คือ มีองค์กรจัดตั้งขึ้นเป็นนิติบุคคล มีอำนาจวินิจัยและดำเนินการได้เองด้วยงบประมาณและบุคลากรของตนเอง กล่าวคือ ต้องมีรายได้และงบประมาณเป็นของตนเองแยกต่างหากจากส่วนกลางและอาจได้รับเงินอุดหนุนจากส่วนกลางตามความจำเป็นของท้องถิ่นและมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของตนเอง นอกจากนี้ผู้บริหารท้องถิ่นบางส่วนหรือท้องถิ่นหรือทั้งหมดมาจากการเลือกตั้งของประชาชน (ประยูร กาญจนกุล, 2538: 186-187)

การที่องค์กรในระดับท้องถิ่นจะมีความสามารถในการบริหารการพัฒนาชนบทได้นั้น องค์กรหรือหน่วยการปกครองท้องถิ่นควรมีลักษณะคือ เป็นองค์กรที่มีอิสระในการดำเนินงาน (Autonomy) ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและการพัฒนาท้องถิ่น (Popular participation) การมีอิสระพอสมควรเกี่ยวกับการบริหารทางการคลังของท้องถิ่น (Financing) นอกจากนี้การกระจายอำนาจยังมีลักษณะการกระจายอำนาจ 2 แนวทางคือ (ไพบูลย์ ช่างเรียน, 2530: 37)

- 1) การกระจายอำนาจทางการวางแผนให้แก่ท้องถิ่นตัดสินใจแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นเองตามปัญหาและความต้องการของประชาชน
- 2) การกระจายอำนาจทางการคลังและงบประมาณให้มีอิสระในด้านการคลังหรือจัดสรรงบประมาณให้ท้องถิ่นดำเนินการแก้ไขปัญหาและความต้องการของประชาชน

นอกจากนี้ จรัส สุวรรณมาลา (2538: 35) ได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระจายอำนาจไว้ 2 ลักษณะ คือ

- 1) การกระจายอำนาจทางการเมืองการปกครอง เป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นหรือชุมชนปกครองตนเอง หรือที่เรียกว่าการปกครองท้องถิ่น

2) การกระจายอำนาจทางการบริหาร เป็นการมอบหรือแบ่งอำนาจการตัดสินใจให้ส่วนราชการระดับปฏิบัติการสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้โดยไม่ต้องเสนอขออนุมัติหรือขอความเห็นชอบจากหน่วยงานฝ่ายอำนวยการ หรือหน่วยงานระดับที่สูงขึ้นไป และรวมถึงการกระจายอำนาจออกนอกระบบราชการ เช่น การให้เอกชนเข้ามาดำเนินการหรือมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการสาธารณะ และการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการสาธารณะของส่วนราชการอีกด้วย

สรุปได้ว่า การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหลักการสำคัญคือ มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน มีรายได้เป็นของตนเอง มีบุคลากรของตนเอง มีอำนาจหน้าที่ในฐานะที่เป็นองค์กรนิติบุคคล และที่สำคัญต้องมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่ประชาธิปไตยในการปกครองตนเอง (Self Government)

2.3.4 ประโยชน์ของการกระจายอำนาจ

ประโยชน์ของการกระจายอำนาจ มีประโยชน์ทั้งต่อตัวประชาชน องค์กรภาครัฐ และท้องถิ่น โดย ลิซิด ชีรเวคิน (2535:17) ได้จำแนกประโยชน์ของการกระจายอำนาจไว้ 3 ประการคือ

- 1) เพื่อระบายความคับคั่งของสาธารณะประโยชน์ต่างๆ ที่รวมอยู่เป็นภารกิจของรัฐบาลกลางให้ท้องถิ่นรับผิดชอบ เพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลางให้น้อยลง
- 2) เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการที่ได้ปฏิบัติในท้องถิ่น และเป็นการฝึกฝนให้ประชาชนเกิดความชำนาญในการปฏิบัติงานในท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น
- 3) เพื่อกระจายการพัฒนาออกไปสู่ท้องถิ่นต่างๆ ได้รวดเร็ว ยิ่งขึ้น อาทิ การจ่ายเงินอุดหนุนเป็นการสมทบเพื่อช่วยร่วมเป็นการพัฒนาท้องถิ่นให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ชวงส์ ฉายะบุตร (2539: 23) มองว่าการจัดระเบียบบริหารตามหลักการกระจายอำนาจปกครองมีประโยชน์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ

- 1) ทำให้มีการสนองตอบความต้องการแต่ละท้องถิ่นได้ดียิ่งขึ้น
- 2) เป็นการแบ่งเบาภาระของหน่วยงานบริหารราชการส่วนกลาง
- 3) ทำให้ประชาชนมีความสนใจ รู้จักรับผิดชอบในการปกครองส่วนท้องถิ่นของตนเอง เป็นการ ส่งเสริมและพัฒนาการเมืองในระดับท้องถิ่นตามระบอบประชาธิปไตย

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ การกระจายอำนาจ (Decentralization) หมายถึงการมอบอำนาจให้แก่ประชาชนในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ประชาชนมีสิทธิ เสรีภาพ ที่อำนาจกฎหมายวางไว้ และสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการปกครองส่วนท้องถิ่น (Local

Government) ที่สามารถสนองตอบหลักการกระจายอำนาจตามระบอบประชาธิปไตยที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการสนองตอบต่อหลักการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่น

2.4 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.4.1 ความสำคัญและความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด ซึ่งเป็นการสื่อสารสองทางระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน หรือองค์กร ในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรมทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งการมีส่วนร่วมจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมการดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันของกลุ่ม และเป็นการเสริมสร้างความสามัคคี ความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย

การให้ความหมายคำจำกัดความการมีส่วนร่วมมีมากมายหลายทัศนะ มีทั้งความหมายกว้างและความหมายแคบในบริบทของลักษณะงานในแง่มุมมองประเด็นต่างๆ แต่ก็เป็นที่ศึกษาเดียวกัน ในแง่ของการพัฒนา “การมีส่วนร่วม” (Participation) หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริมชักนำและสร้างโอกาสให้กับประชาชนทั้งส่วนบุคคล กลุ่มชน ชุมชน สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัคร เข้ามามีบทบาทในการดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลาย ๆ เรื่องแล้วแต่กรณี (ไพรัตน์ เตะระรินทร์, 2527: 5) ส่วน อุวัฒน์ วุฒิเมธี ให้ความหมายว่า เป็นกิจกรรมในการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณา การตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันเป็นผลกระทบมาถึงตน (อุวัฒน์ วุฒิเมธี, 2526 : 25) ส่วนความหมายด้านการดำเนินงานโครงการ การมีส่วนร่วม หมายถึง การทำงานร่วมกันกับกลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจ โดยกระทำการงานดังกล่าวในห้วงเวลาและลำดับเหตุการณ์ที่ทรงประสิทธิภาพ (นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์, 2527:181-185) โดยให้ผู้เข้าร่วมได้ใช้ ความคิด ความรู้ ความสามารถ แรงงาน สนับสนุนหรือจัดการทรัพยากร เช่น เงินทุน วัสดุในกิจกรรมการพัฒนา (ปรัชญา เวสารัชช์, 2528: 5) ส่วนความหมายในด้านการจัดการ หมายถึง การที่กลุ่มของประชาชนก่อให้เกิดการรวมตัวที่สามารถจะกระทำการตัดสินใจใช้ทรัพยากร และมีความรับผิดชอบในกิจกรรมที่กระทำโดยกลุ่ม (WHO and UNICEF (1978: 11) ในประเด็นการตัดสินใจ หมายถึง เป็นการเข้าร่วมอย่างแข็งขันของประชาชนในการดำเนินการตัดสินใจในทุกระดับและทุกรูปแบบของกิจกรรมต่างๆ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง และโดยเฉพาะในบริบทของกระบวนการวางแผนที่มีการกำหนดรูปแบบ (Franklyn Lisk, 1985 : 23) (อ้างถึงใน ชินรัตน์ สมสืบ, 2539: 23)

จากศึกษาคำจำกัดความและแนวคิดข้างต้น สามารถสรุปความหมาย การมีส่วนร่วมของประชาชนในความหมายกว้างหมายถึงการทำงานร่วมกันกับกลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยเปิด

โอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมกระทำการตัดสินใจใช้ทรัพยากร และมีความรับผิดชอบในกิจกรรมที่กระทำโดยกลุ่ม ให้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณา การตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเอง การมีส่วนร่วมจึงเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และเป็นการเสริมสร้างความสามัคคี ความรู้สึก ร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย

สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ขอนิยามคำว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์กรท้องถิ่น” หมายถึง การส่งเสริม สนับสนุน และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามา มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ในการร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์ปัญหา ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน รวมทั้งร่วมรับผลประโยชน์หรือผลกระทบจากการพัฒนา

2.4.2 แนวคิดลักษณะการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถจำแนกตามลักษณะงาน หรือกิจกรรมที่ดำเนินการ ได้หลายลักษณะทั้งในด้านบริหารจัดการ ด้านทางการเมือง การพัฒนาชุมชน รวมถึงด้านบริบทของการมีส่วนร่วม ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดและทัศนะเกี่ยวกับลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้หลากหลายประการ ได้แก่

ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการชุมชน ตามแนวคิด ของ ลี เจ แครี่ (Lee J. Carry , 1976: 144) สามารถแบ่งเป็นลักษณะการมีส่วนร่วมไว้ 5 ประการ คือ

- 1) เป็นสมาชิก (Membership) : คณะกรรมการชุมชน สมาชิกองค์กรชุมชน
- 2) เป็นผู้เข้าร่วมประชุม (Attendance at Meeting) : การปฏิบัติของโครงการฯ
- 3) เป็นผู้จ่ายเงิน (Financial Contribution) : ผู้สนับสนุนทางการเงินและอุปกรณ์ต่างๆ ทั้งจากภายในและภายนอกชุมชน
- 4) เป็นกรรมการ (Membership on Committees) : ผู้เข้าร่วมกิจกรรมของโครงการฯ
- 5) เป็นประธานหรือผู้นำ (Position of Leadership) : ในกิจกรรมต่างๆของโครงการ

ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมือง Bryant and White (อ้างใน ชินรัมย์ สมสืบ, 2539) แบ่งกรณีการมีส่วนร่วมเป็น 3 ประเภท คือ

- 1) การมีส่วนร่วมในระดับแนวนอน (Horizontal forms of participation) เป็นการมีส่วนร่วมแบบดั้งเดิมที่กำหนดโดยการเข้าร่วมเป็นสมาชิกพรรคการเมือง หรือพฤติกรรมทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง การรณรงค์หาเสียง กิจกรรมกลุ่มผลประโยชน์ การแนะนำชักชวนการมีส่วนร่วมแบบนี้ประชาชนจะเข้ามามีส่วนในความพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจต่าง ๆ

2) การมีส่วนร่วมในแนวตั้ง (Vertical forms of participation) เกิดในช่วงต่อจากแบบที่ 1 การมีส่วนร่วมในแนวตั้งเป็นการที่ประชาชนมีความสัมพันธ์ในเรื่องต่าง ๆ กับผู้นำหรือเจ้าหน้าที่ เพื่อได้รับผลประโยชน์จากกันและกัน

3) การมีส่วนร่วมในการบริหาร (Participation in administrative process) เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นทั้งแนวนอนและแนวตั้ง อาจเป็นการแบบของกิจกรรมที่กลุ่มผลประโยชน์กำหนดการตัดสินใจในการบริหารหรือแลกเปลี่ยน แต่มีการเข้าไปร่วมมากกว่า 2 แบบข้างต้นเช่น การตัดสินใจยอมรับเทคโนโลยี การวางแผนทำกิจกรรมมุ่งหลังคาบ้านร่วมกัน การวางแผนการตลาด การเข้าร่วมรับการฝึกอบรม

ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน มีดังนี้ (ไพรัตน์ เคะรินทร์, 2527 : 6 – 7)

- 1) ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมทั้งความต้องการของชุมชน
- 2) ร่วมคิดหา สร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือสนองความต้องการของชุมชน
- 3) ร่วมวางแผนนโยบาย หรือแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ไขปัญหา ตลอดจนสนองความต้องการของชุมชน
- 4) ร่วมการตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ ต่อส่วนรวม
- 5) ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- 6) ร่วมการลงทุนในกิจกรรมหรือโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง
- 7) ร่วมปฏิบัติตามนโยบายและแผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย
- 8) ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ โดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

ส่วน อคิน รพีพัฒน์ (2525: น.104-111) ได้แบ่งลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 5 ระดับคือ

- 1) ประชาชนมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และความต้องการของชุมชน ตลอดจนเรียงลำดับความสำคัญของปัญหา ร่วมกับผู้ปฏิบัติงานในสนาม (Organizer)
- 2) ประชาชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์หาสาเหตุแห่งปัญหา และแนวทางต่าง ๆ ที่อาจนำมาใช้ในการแก้ปัญหา
- 3) ประชาชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาแนวทาง และวิธีการที่จะใช้ในการแก้ปัญหาและวางแผนเพื่อแก้ปัญหาร่วมกันกับผู้ปฏิบัติงานสนาม
- 4) ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนเพื่อแก้ปัญหา
- 5) ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลการปฏิบัติงาน ร่วมกับผู้ปฏิบัติงานในสนาม

ในขณะที่เดียวกัน ซาติซาย ณ เชียงใหม่ (2533: 25) ได้กล่าวถึงลักษณะหรือมิติของการมีส่วนร่วมไว้ 4 รูปแบบ คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน โครงการ การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

จากแนวคิดดังกล่าวสามารถแบ่งลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้เป็นแนวทางไปสู่การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมแล้ว เมื่อนมองในมิติของการมีส่วนร่วม Cohen and Uphoff (1977:7-17) ได้เสนอแนวคิดเบื้องต้นในการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมว่ามี 3 มิติ (Dimensions) โดยมิติการมีส่วนร่วมจะประกอบด้วยประเด็นคำถาม ดังนี้

- 1) มีส่วนร่วมอะไรบ้าง (What) แบ่งเป็น (Cohen and Uphoff, 1980)
 - 1.1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)
 - 1.2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation)
 - 1.3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits)
 - 1.4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)
- 2) มีส่วนร่วมกับใครบ้าง (Whose) ได้แก่ การมีส่วนร่วมกับชาวบ้าน ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐบาล เจ้าหน้าที่ต่างชาติ(จากองค์กรที่ให้ทุน เป็นต้น) ทั้งนี้ให้พิจารณาคุณลักษณะทางประชากร สังคม และเศรษฐกิจของผู้เข้าร่วมในเรื่อง อายุ เพศ สถานภาพครอบครัว ระดับการศึกษา ระดับชั้นทางสังคม อาชีพ ระดับรายได้ ระยะเวลาที่อยู่อาศัย การถือครองที่ดิน
- 3) มีส่วนร่วมอย่างไรบ้าง (How) โดยพิจารณาจาก
 - 3.1) การมีส่วนร่วมเกิดจากเบื้องบนหรือเบื้องล่าง
 - 3.2) ถูกบังคับให้เข้าร่วมกิจกรรมหรือแรงจูงใจ
 - 3.3) โครงสร้างชุมชน
 - 3.4) ช่องทางการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้น
 - การมีส่วนร่วมโดยผ่านปัจเจกชนหรือผ่านกลุ่ม
 - การมีส่วนร่วมโดยตรงหรือโดยอ้อม(ผ่านตัวแทน)
 - การมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ
 - 3.5) ระยะเวลา (Duration) ความต่อเนื่องของกิจกรรม
 - 3.6) ขอบข่าย (Scope) ความครอบคลุมของกิจกรรม
 - 3.7) ผลที่เกิดจากการมีส่วนร่วม

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนามีลักษณะแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ดำเนินการ โดยลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ปรากฏ เช่น การร่วมคิด ร่วมศึกษา วางแผน ดำเนินการ ตัดสินใจ ควบคุมติดตาม

ประเมินผล ร่วมลงทุนและร่วมรับผลประโยชน์ ซึ่งสามารถดำเนินการโดยผ่านช่องทางทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยทางตรง ได้แก่ การเป็นสมาชิก กรรมการ ประธานหรือผู้นำ ผู้เข้าร่วมประชุม ผู้ออกเงิน เป็นต้น ส่วนทางอ้อม ได้แก่ การเลือกตั้งผู้แทน โดยสามารถแบ่งระดับการมีส่วนร่วมออกเป็น 3 ประเภท คือ

- 1) การมีส่วนร่วมในระดับแนวนอน (Horizontal forms of participation)
- 2) การมีส่วนร่วมในระดับแนวตั้ง (Vertical forms of participation)
- 3) การมีส่วนร่วมในการบริหาร (Participation in administrative process) เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นทั้งแนวนอนและแนวตั้ง

ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกับ อบต. ในการศึกษาวิจัยนี้ เป็นในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานอบต. ในกิจกรรมทางการบริหาร 5 กิจกรรมหลัก คือ การจัดทำแผนพัฒนาชุมชน การจัดทำข้อบัญญัติ การจัดทำงบประมาณรายจ่าย อบต. การประชุมสภาอบต. และการจัดซื้อจัดจ้างอบต. โดยลักษณะการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าวตั้งแต่การเริ่มดำเนินงานจนกระทั่งสิ้นสุดกระบวนการ โดยเริ่มจากการร่วมลำดับปัญหา วิเคราะห์หาสาเหตุ ร่วมพิจารณาแนวทางแก้ปัญหา ร่วมดำเนินการตามแผน และร่วมติดตามผลการปฏิบัติงาน

2.4.3 รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน

รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน จำแนกตามมิติระดับการมีส่วนร่วมใน 3 รูปแบบ ดังนี้ (เฉลียว บุรีภักดี และคนอื่นๆ, 2545 : 115)

1) การมีส่วนร่วมแบบชายขอบ (Marginal Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจไม่เท่าเทียมกันกล่าวคือ ฝ่ายหนึ่งรู้ดีกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง มีทรัพยากรหรือความรู้ดีกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นต้น

2) การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน (Partial Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากการกำหนดนโยบายของรัฐ โดยไม่รู้ความต้องการของประชาชน ดังนั้น การมีส่วนร่วมจึงเป็นเพียงประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมบางส่วนบางเรื่องเท่านั้น

3) การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ (Full Participation) เป็นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนาด้วยความเท่าเทียมกันทุกฝ่าย จัดเป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างแท้จริงของประชาชนตามแนวความคิดและหลักการพัฒนาชุมชน เมื่อนำมาใช้ในการเรียนรู้จะสนับสนุนและส่งเสริมให้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

รูปแบบการมีส่วนร่วม United Nation (1981: 8) ได้จำแนกตามลักษณะการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเอง (Spontaneous) ซึ่งโดยการอาสาสมัครหรือการรวมตัวกันเองเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง โดยเป็นการกระทำไม่ได้รับการช่วยเหลือจากภายนอกซึ่งเป็นรูปแบบที่เป็นเป้าหมาย

2) การมีส่วนร่วมแบบชักนำ (Induced) ซึ่งเป็นการเข้าร่วมโดยความต้องการความเห็นชอบหรือสนับสนุนโดยรัฐบาล ซึ่งเป็นรูปแบบทั่วไปของประเทศกำลังพัฒนา

3) การมีส่วนร่วมแบบบังคับ (Coercived) เป็นการเข้าร่วมโดยความต้องการความเห็นชอบหรือสนับสนุนโดยรัฐบาล ภายใต้การจัดการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโดยการบังคับโดยตรง รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ผู้กระทำได้รับผลทันที แต่จะไม่ได้ผลในระยะยาว และมักจะมีผลเสียตรงที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในที่สุด

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527 : 179) ได้สรุปรูปแบบของการมีส่วนร่วมมีดังต่อไปนี้

1) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง (direct participation) โดยผ่านองค์กรที่จัดตั้งโดยประชาชน (inclusive organization) การรวมกลุ่มเยาวชนต่างๆ

2) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางอ้อม (indirect participation) โดยผ่านองค์กรผู้แทนของประชาชน (representative organization) กรรมการของกลุ่มหรือชุมชน

3) การมีประชาชนมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ (open participation) โดยผ่านองค์กรที่ไม่ใช่ผู้แทนของประชาชน (non-representative organization) เช่น สถาบันหรือหน่วยงานที่เชิญชวน หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อไรก็ได้ทุกเวลา

2.4.4 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วม

โครงการพัฒนาใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการสาธารณะ ในกระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริมชักนำและสร้างโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมดำเนินงานทั้งกระบวนการ ถือเป็นหลักการสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้โครงการนั้นประสบผลสำเร็จได้ง่ายขึ้น ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นขั้นตอนที่แสดงวิธีการและแนวทางการดำเนินงานที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ทั้งนี้มีองค์กรหน่วยงาน นักวิชาการ ได้เสนอแนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วมไว้ในประเด็นต่างๆหลายทัศนะแต่ก็เป็นไปในทิศทางเดียวกันตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ ทั้งนี้องค์การอนามัยโลก (WHO and UNICEF, 1978: 41) ได้เสนอกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมไว้ 4 ขั้นตอนดังนี้

1) การวางแผน ประชาชนต้องมีส่วนร่วม ในการวิเคราะห์ปัญหา จัดอันดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดการให้ทรัพยากร กำหนดวิธีติดตามประเมินผล และประการที่สำคัญคือ ต้องตัดสินใจด้วยตนเอง

2) การดำเนินกิจกรรม ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการและบริหารการใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรรควบคุมทางการเงิน

3) การใช้ประโยชน์ ประชาชนต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งตนเองและการควบคุมทางสังคม

4) การได้รับประโยชน์ ประชาชนต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นฐานที่เท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว สังคม หรือในรูปวัตถุก็ได้

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา มีกระบวนการขั้นตอนดังนี้ (เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, 2527, น.272-273) สอดคล้องกับ (อกิน รพีพัฒน์, 2527: 104-111) (วิรัช วิรัชนิการวรรณ, 2530: 61-63)

- 1) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาค้นปัญหา และสาเหตุของปัญหา
- 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ
- 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุน ร่วมกันตัดสินใจ และปฏิบัติงาน
- 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

นอกจากนี้ในแง่การพัฒนาท้องถิ่น สมศักดิ์ สุวรรณสุจริต (2531: 43-44) กล่าวว่า ประชาชนอาจเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นได้ 5 ลักษณะ คือ

- 1) การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดแนวทางแก้ไข
- 2) การตัดสินใจเลือกแนวทางและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา
- 3) การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนา
- 4) การได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา
- 5) ประเมินผลกิจกรรมการพัฒนา

ตามที่นักวิชาการได้ให้แนวทางกระบวนการมีส่วนร่วมไว้ในประเด็นต่าง ๆ สรุปได้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วม เริ่มต้นจากการศึกษาข้อมูล สาเหตุของปัญหา การพิจารณาตัดสินใจเลือกแนวทาง การวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา การดำเนินการหรือปฏิบัติงาน และสิ้นสุดที่การติดตามประเมินผล โดยการดำเนินการที่ให้ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในฐานะเจ้าของชุมชนหรือทรัพยากรได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาจัดสรรทรัพยากรและมีส่วนร่วมตามกระบวนการในทุกขั้นตอนหรือมากขึ้นตอนให้มากที่สุด มิใช่มีส่วนร่วมเพียงขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง ก็จะช่วยลดความขัดแย้ง และสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานพัฒนาไปในทางที่ตีประสพผลสำเร็จได้ และเกิดผลดีต่อชุมชน

2.4.5 ระดับของการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาอาจแบ่งตามระดับปริมาณของการมีส่วนร่วมได้เป็น 3 ระดับคือ การมีส่วนร่วมแบบถูกกระทำ การมีส่วนร่วมเพียงบางส่วน และการมีส่วนร่วมที่แท้จริง (Fagence, 1977:122-125)

ระดับที่ 1 การมีส่วนร่วมแบบถูกกระทำ (Passive Participation) หรือการมีส่วนร่วมเทียม (Pseudo Participation) เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่คนในชุมชนไม่มีอำนาจใดๆในการตัดสินใจแต่กระทำตามการตัดสินใจของผู้อื่น (Manipulation) เช่น หน่วยงานภาครัฐฯ ผู้นำ เป็นต้น กิจกรรมสำคัญในการมีส่วนร่วมระดับนี้คือ การชี้แจง (Therapy) ให้เข้าใจ

ระดับที่ 2 การมีส่วนร่วมเพียงบางส่วน (Partial Participation) หรือการมีส่วนร่วมในพิธีกรรม (Tokenism Participation) เป็นระดับการมีส่วนร่วมในส่วนใดส่วนหนึ่งเท่านั้น กิจกรรมสำคัญในระดับนี้ คือ การให้ข้อมูลข่าวสารแก่คนในชุมชน (Informing) การปรึกษาหารือกัน (Consultation) และการให้แสดงความคิดเห็น (Placation) แต่ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ

ระดับที่ 3 การมีส่วนร่วมที่แท้จริง (Genuine Participation) หรือการมีส่วนร่วมที่อำนาจเป็นของประชาชน (Citizen Power) เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่รับฟังความคิดเห็นของประชาชนให้ความสำคัญต่อประชาชนในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนของการพัฒนา ให้อำนาจในการตัดสินใจเป็นของประชาชน ซึ่งอาจจะผ่านตัวแทน (Delegated Poser) หรือประชาชนโดยตรง (Citizen Control) อันเป็นการมีส่วนร่วมในระดับสูงสุด และมีความสำคัญอย่างมากต่อการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน และการดำเนินงานพัฒนาชุมชน

โดยระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทั้ง 3 ระดับ สรุปได้ดังแผนภูมิที่ 2-1

แผนภูมิที่ 2-1 ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา 3 ระดับ

ส่วนแนวคิดของ ริฟกิน Rifkin (1986 cited in Swayer, 1995) มองว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการนั้นมี 5 ระดับ คือ

- 1) ประชาชนเข้าร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการ โดยเป็นผู้รับบริการและรับความรู้จากเจ้าหน้าที่
- 2) ประชาชนเข้าร่วมดำเนินโครงการในลักษณะแรงงาน การบริจาคสิ่งของ อำนาจการตัดสินใจเป็นของเจ้าหน้าที่
- 3) ประชาชนเข้าร่วมโครงการและร่วมตัดสินใจกิจกรรมนั้นดำเนินอย่างไร แต่วัตถุประสงค์และการวางแผนเจ้าหน้าที่เป็นผู้ตัดสินใจ
- 4) ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมและเพิ่มบทบาทร่วมกับเจ้าหน้าที่ ในการควบคุมและประเมินโครงการว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่
- 5) ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดและวางแผนโครงการ โดยประชาชนหรือตัวแทนเป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการทั้งหมด

เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมทั้ง 5 ระดับ ดังกล่าว จะเห็นว่า การมีส่วนร่วมจากระดับ 1-4 เป็นการมีส่วนร่วมในระดับที่ผิวเผินเท่านั้น ปลายทางของการบริการยังเป็นการประเมินโดยเจ้าหน้าที่เหมือนเดิม ส่วนการมีส่วนร่วมในระดับที่ 5 ถือว่าเป็นระดับอุดมคติที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจทั้งหมด เช่นเดียวกับแนวคิดของอังสแตน (Amstein อ้างใน ชีระพงษ์ แก้วหาญ, 2539) ซึ่งแบ่งระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้ 8 ระดับ ดังนี้

- 1) ระดับการปฏิบัติการหรือการจัดการ (Manipulation)
- 2) ระดับการดูแลรักษา (Therapy)
- 3) ระดับการบอกกล่าวหรือการแนะนำ (Informing)
- 4) ระดับการปรึกษาหารือ (Consultation)
- 5) ระดับการปลุกปลอบใจ (Placation)
- 6) ระดับที่ประชาชนเข้าไปมีหุ้นส่วนหรือมีส่วนร่วม (Partnership)
- 7) การได้อำนาจเป็นตัวแทน (Delegated power)
- 8) การควบคุมดำเนินการโดยประชาชน (Citizen Control)

การมีส่วนร่วมทั้ง 8 ระดับที่ อังสแตน (Amstein) กล่าวนี้ ระดับที่ 1 และ 2 เป็นระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เป็นการวางแผนจากข้างบน(Top-down) โดยเจ้าหน้าที่รัฐ ระดับที่ 3-5 เป็นระดับที่ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมบางส่วน ระดับที่ 6-8 เป็นระดับที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมาก โดยพัฒนาจากขั้นที่ 6 จนถึงขั้นที่ 8 ซึ่งถือเป็นขั้นควบคุมโดยประชาชนเป็นอำนาจตัดสินใจของประชาชน โดยผ่านตัวแทนหรือประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจนั่นเอง

2.4.6 เงื่อนไขการมีส่วนร่วม

การที่ประชาชนจะเข้าไปมีบทบาทหรือมีส่วนร่วม หรือไม่เข้าร่วมนั้น มีเงื่อนไขหลายประการ ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งอาจเป็นไปด้วยความเต็มใจ หรือถูกบีบบังคับ หรือผลักดันให้เข้าไปมีส่วนร่วม ดังนั้นเงื่อนไขในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนจึงขึ้นอยู่กับหลายลักษณะด้วยกัน ดังนักวิชาการได้กล่าวถึงเงื่อนไขการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

โคเฮน และ อัฟฮอฟ Cohen and Uphoff (1977: 17-19) ได้เสนอว่าบริบทหรือเงื่อนไขแวดล้อมของการมีส่วนร่วมประกอบด้วย

1) ลักษณะของโครงการ โดยพิจารณาจาก ความสลับซับซ้อนของเทคโนโลยี ทรัพยากรที่ต้องการ ลักษณะประโยชน์ที่ได้รับ ความเชื่อมโยงของโครงการ ความยืดหยุ่นของโครงการ การเข้าถึงการบริหารจัดการโครงการ และการครอบคลุมเนื้อหาการบริหารงานโครงการ

2) สภาพแวดล้อมของงานหรือกิจกรรมตามโครงการ ในปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ปัจจัยทางกายภาพและชีวภาพ เศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม และด้านประวัติศาสตร์

องค์การสหประชาชาติ United Nations (1981 อ้างถึงใน พงษ์ธร จันทรสวัสดิ์, 2540: 23) เสนอเงื่อนไขเบื้องต้นของการมีส่วนร่วมไว้ 5 ประการ คือ

1) รัฐบาลจะต้องมีการยอมรับในแนวความคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อนในเบื้องต้น และได้บรรจุหลักการนี้ไว้ในแผนหรือนโยบายในระดับต่างๆ ด้วย

2) ประชาชนต้องมีพื้นฐานองค์กรประชาชนที่สามารถเป็นตัวแทนในการเจรจาต่อรองกับกลุ่มผลประโยชน์และบุคคลอื่นๆ ได้

3) ประชาชนต้องมีอิสระในความคิดริเริ่มและในการตัดสินใจในระดับท้องถิ่นเพื่อกำหนดกิจกรรมของตนเอง

4) ชุมชนต้องมีการไหลเวียนของข่าวสารและความรู้ใหม่ๆ โดยเฉพาะหลักการและปรัชญาของการพัฒนา เทคนิค วิธีการในการจัดสรรทรัพยากร และความรู้ทางการบริหารงาน

5) ชุมชนจะต้องได้รับการสนับสนุนทางด้านสิ่งของและความคิด เทคนิคที่จำเป็น (โดยเฉพาะในระยะแรก)

เงื่อนไขการมีส่วนร่วมของประชาชนในแนวทางกว้างๆ นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (2527: 183-184) ได้กล่าวไว้ว่ามีอย่างน้อย 3 ประการ คือ

1) ประชาชนจะต้องมีอิสระที่จะมีส่วนร่วม

2) ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม

3) ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม

เงื่อนไขพื้นฐานของประชาชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา มี 4 ประการ คือ (อนุภาพ ธีรธาก, 2528: 21-22)

1) ประชาชนต้องมีความสามารถที่จะมีส่วนร่วม กล่าวคือประชาชนจะต้องมีศักยภาพที่จะเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ประชาชนจะต้องมีความสามารถในการค้นหาความต้องการ วางแผน จัดการ ตลอดจนบริหารองค์กรและการใช้ทรัพยากรในที่สุด

2) ประชาชนต้องมีความพร้อมเข้ามามีส่วนร่วม กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีสภาพทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และกายภาพที่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม

3) ประชาชนจะต้องมีความประสงค์ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีความเต็มใจ เห็นประโยชน์ในการเข้าร่วม จะต้องมิใช่เป็นการบังคับหรือผลักดันให้เข้าร่วม โดยที่ประชาชนมิได้ประสงค์จะเข้าร่วมในนัยหนึ่งนัยใด

4) ประชาชนต้องมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีโอกาสที่จะเข้าร่วม ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ประชาชนในการตัดสินใจและกำหนดกิจกรรมพัฒนาที่ต้องการในระดับที่เหมาะสม ประชาชนจะต้องมีโอกาส และความเป็นไปได้อย่างจัดการด้วยตนเอง ในระบบพื้นฐานทางการเมืองเป็นสำคัญ

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2542: 130-132) ได้สรุปเงื่อนไขที่จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา แบ่งได้ 6 ประเภท คือ

- 1) เงื่อนไขทางการเมืองการปกครอง สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม
- 2) เงื่อนไขของโครงการพัฒนา
- 3) เงื่อนไขของนักพัฒนา
- 4) เงื่อนไขของผู้นำ
- 5) เงื่อนไขทางการบริหารจัดการ
- 6) เงื่อนไขทางสังคมและจิตวิทยา

เงื่อนไขที่ประชาชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเท่าที่ควร นั้นเป็นเพราะเหตุดังนี้ วุฒิสาร คันไซ (2543: 105-112)

1) ทักษะของประชาชนที่มีต่อการเมือง คิดว่าการเมืองเป็นเรื่องไกลตัว ไม่ตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่น มองการเมืองเป็นเรื่องของนักการเมือง ไม่ใช่เรื่องของประชาชน

2) ความรู้ลึกของประชาชนที่มีต่อท้องถิ่นและความเป็นท้องถิ่น กล่าวคือ คนไทยขาด Civic Culture ขาดความรู้ลึกผูกพันกับท้องถิ่น ไม่สนใจติดตามตรวจสอบ กำกับดูแลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการและพัฒนาท้องถิ่นให้ก้าวหน้า

3) วิถีชีวิตของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น คือชาวบ้านจะมีความประณีประนอมสูงเพราะมีความสัมพันธ์ในเครือญาติ และมีความเกรงใจ ประกอบกับชาวบ้านมีการพูดคุยกันเมื่อเกิดปัญหา

4) วัฒนธรรมการยึดตัวบุคคล เป็นผลมาจากสังคมไทยเป็นระบบอุปถัมภ์ ประชาชนขาดความรู้ที่แท้จริงทำให้ถูกชี้นำและขาดอิสระในการตัดสินใจ

จากแนวคิดที่สนะดังกล่าวข้างต้น กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมของประชาชนขึ้นอยู่กับเงื่อนไข 3 ประการ คือ

- 1) เงื่อนไขตัวบุคคล ได้แก่ ทศนคติ ค่านิยม ความเชื่อส่วนบุคคล วิถีชีวิต ความรู้สึก และความผูกพันกับท้องถิ่น ความรู้ความสามารถและศักยภาพของประชาชน ความพึงพอใจ ความเต็มใจและอิสระในการเข้ามีส่วนร่วม
- 2) เงื่อนไขเกี่ยวกับโครงการ ได้แก่ ลักษณะของกิจกรรมโครงการพัฒนา การเข้าถึงการบริหารจัดการโครงการ ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ระบบบริหารจัดการ ความยืดหยุ่นของโครงการ ความต่อเนื่องของโครงการ ความสลับซับซ้อนของเทคโนโลยี ทรัพยากรที่ต้องการ
- 3) เงื่อนไขสภาพแวดล้อม ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง ชุมชน ผู้นำ ผู้มีอิทธิพล การไหลเวียนของข่าวสารและความรู้ใหม่ๆ ในชุมชน การสนับสนุนส่งเสริมจากหน่วยงาน เป็นต้น

2.4.7 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน

โดยทั่วไปแล้ว กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนต่อเนื่อง ซึ่งก่อให้เกิดต้นทุนในการดำเนินการมากพอสมควร อย่างไรก็ตามข้อดีของการมีส่วนร่วม คือ การก่อให้เกิดการผลิตนโยบายและบริการสาธารณะที่สอดคล้องกับความต้องการของสาธารณชนเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดสรรทรัพยากรของสาธารณะให้สูงขึ้น โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดประโยชน์ต่าง ๆ ดังนี้ (สถาบันพระปกเกล้า, 2545)

- 1) เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ กระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชน ช่วยให้เกิดความกระจ่างในวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการหรือนโยบายนั้น ๆ
- 2) การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา การให้ประชาชนมีส่วนร่วมมาตั้งแต่ต้นในการดำเนินงาน สามารถที่จะลดความล่าช้าและลดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งของประชาชนได้
- 3) การสร้างฉันทามติ (Consensus Building) โครงการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถที่จะสร้างข้อตกลงที่มั่นคงและยืนยาวและการยอมรับระหว่างกลุ่ม ลดความขัดแย้งทางการเมืองและสร้างให้เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ
- 4) ความสำเร็จและผลในการปฏิบัติของโครงการ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้คนเรามีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้น ซึ่งจะได้รับความร่วมมือจากประชาชน
- 5) การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า หรือหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่รุนแรง
- 6) ความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นวิถีทางที่จะนำไปสู่ความชอบธรรมและการดำรงอยู่ของความชอบธรรม

การมีส่วนร่วมมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนและการพัฒนาชุมชนหลายประการ ได้แก่ เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ สอดคล้องกับปรัชญาแนวความคิดและหลักการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จนโยบายของรัฐบาลในเรื่องการกระจายอำนาจนำไปสู่การพึ่งตนเองของชุมชน ทำให้ดำเนินการพัฒนาชุมชนได้ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชนและชุมชน เป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคคลกลุ่มและองค์กรในชุมชนให้มีประสิทธิภาพ เป็นการสร้างความพึงพอใจร่วมกัน ทำให้การพัฒนา มีความชอบธรรม ทำให้เกิดความรักหวงแหนรับผิดชอบและเป็นเจ้าของชุมชน ถือว่าเป็นกระบวนการสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนให้ประสบความสำเร็จเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เพราะการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมเป็นการพัฒนาของคนในชุมชน โดยคนในชุมชนและเพื่อคนในชุมชนอย่างแท้จริง รัฐบาลเป็นเพียงผู้สนับสนุนในบางส่วนเท่านั้น

การมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้เกิดประโยชน์ที่หลากหลายทั้งด้านตัวบุคคล สังคม ชุมชน และหน่วยงานองค์กรต่างๆ โดยเป็นไปตามวิธีการมีส่วนร่วมแต่ละประเด็น ซึ่งในภาพรวมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวบุคคลในการพัฒนาศักยภาพ สังคมชุมชนเกิดการพึ่งพาตนเอง เกิดความรัก หวงแหน รับผิดชอบและเป็นเจ้าของชุมชน เพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ สร้างฉันทามติ ลดกระแสการต่อต้านหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา มีการรวมพลังเกิดความสามัคคี เป็นการแบ่งเบาภาระของชาติซึ่งจะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการผ่องถ่ายกระจายอำนาจสู่ประชาชนท้องถิ่น

2.4.8 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการดำเนินงานพัฒนาหรือกิจกรรมโครงการใดๆ ก็ตามสิ่งที่สำคัญต่อการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนมีหลายประการทั้งด้านปัจจัยตัวบุคคล องค์กร และชุมชน ทั้งนี้ภาครัฐจำเป็นต้องคำนึงถึงการส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือประชาชน เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือในกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ ของชุมชน เพื่อให้ดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ และ เกิดการพัฒนาที่ดี เกิดผลดีต่อชุมชน

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมเกิดจาก ความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือหรือมีเกียรติยศ ตำแหน่ง อำนาจบีบบังคับที่เกิดจากคนที่มีอำนาจเหนือกว่า ทำให้เกิดการบีบบังคับให้มีส่วนร่วมในการกระทำต่างๆ (นิรันดร์จงวุฒิเวศย์, 2527: 188)

ปัจจัยที่ผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ปรัชญา เวสารัชช (2528: 170) ได้กล่าวถึง ดังนี้

1) ปัจจัยสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และความปลอดภัย

- 2) ปึงจัยผลักดันจากบุคคลอื่น โดยเฉพาะผู้นำ
- 3) ปึงจัยที่เป็นรางวัลตอบแทน เช่นค่าตอบแทนแรงงาน เงินปันผลจากสหกรณ์ออมทรัพย์
- 4) ปึงจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ ความคาดหวังในประโยชน์ส่วนรวม ความรู้สึกเกรงใจไม่กล้าปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนหรือความรู้สึกว่าเป็นพันธะที่ต้องเข้าร่วมเพื่อให้เกิดความสามัคคี

ในประเด็นเดียวกัน อนุภาพ ภิรลาภ (2528: 25-26) เห็นว่าปึงจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ความเกรงใจผู้ที่มีสถานภาพที่สูงกว่า ความต้องการเป็นกลุ่มเป็นพวก ความเชื่อในตัวผู้นำ ความใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ การคำนึงถึงผลประโยชน์ตอบแทน การยอมรับแบบอย่าง ความไม่พอใจต่อสภาพแวดล้อม การยอมรับในอำนาจรัฐ และฐานะทางเศรษฐกิจ ในขณะที่ ธวัช เบญจจาริกุล (2529: 25-26) เห็นว่าปึงจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนามี 5 ประการ ได้แก่ ปึงจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และด้านจิตวิทยาทางสังคม นอกจากนี้ อรอนงค์ ธรรมกุล (2539: 21) ยังได้สรุปปึงจัยที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของคนในชุมชนในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นไว้ด้วยกัน 3 ประการ ได้แก่ 1) ด้านความผูกพันเป็นเครือญาติและความผูกพันในชุมชน 2) ด้านการมีภาวะทางเศรษฐกิจ และ 3) ด้านการสนับสนุนจากองค์กรภายในหมู่บ้าน ในประเด็นเดียวกันจากการศึกษาของ Creighton (วันชัย วัฒนศัพท์, ผู้แปล, 2543: 158-161) พบว่าการที่คนเราจะพิจารณาว่าตนได้รับผลกระทบและเลือกที่จะมีส่วนร่วมในโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือไม่นั้น อย่างน้อยขึ้นอยู่กับปึงจัยสำคัญ 6 ประการคือ 1) ความใกล้ชิดปัญหา 2) ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ 3) การเข้าถึงประโยชน์ใช้สอยหรือบริการ 4) ประเด็นทางด้านสังคม/สิ่งแวดล้อม 5) ค่านิยม และ 6) อำนาจที่ได้รับการมอบหมายตามกฎหมาย นอกจากนี้ประชาชนโดยทั่วไปจะเข้ามามีส่วนร่วม ปึงจัยที่เป็นส่วนสำคัญคือ การให้ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณชนทั่วไปถึงผลที่จะติดตามมาของการมีส่วนร่วมหรือการไม่ทำคามกิจกรรมที่น่าเสนอ และต้องแสดงให้เห็นชัดเจนเพื่อให้ประชาชนเห็นช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมได้ ถ้าเขาต้องการที่จะมีส่วนร่วม (วันชัย วัฒนศัพท์, ผู้แปล, 2543)

สำหรับนักวิชาการต่างประเทศ World Health Organization (อ้างใน ไชยชนะ สุทธิวรชัย, 2536: 19 -20) ได้เสนอปึงจัยพื้นฐานในการระดมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 3 ประการ คือ

- 1) ปึงจัยของสิ่งขงใจ ในการเห็นว่าตนจะได้ผลประโยชน์ตอบแทนในสิ่งที่ตนทำไป
- 2) ปึงจัยโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม ควรเปิดโอกาสให้ทุก ๆ คน และทุก ๆ กลุ่มในชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมในการพัฒนาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งโดยการเข้าร่วมอาจอยู่ในรูปของการมีตัวแทนหรือเข้าร่วมโดยตรง ควรมีเวลากำหนดที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้เข้าร่วมจะสามารถกำหนดเงื่อนไขของตนเองได้ตามสภาพเป็นจริงของตน และกำหนดลักษณะของกิจกรรมที่แน่นอนว่าจะทำอะไร

ส่วน เพอร์สัน Person (อ้างถึงใน สุวรรณ มานะโรจนานนท์, 2542: 15) ได้อธิบายว่าการกระทำของมนุษย์ (Action of Anyone) จะขึ้นอยู่กับ บุคลิกภาพของแต่ละบุคคล ระบบสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ และวัฒนธรรมในสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิก ซึ่งวัฒนธรรมนี้จะเป็นตัวกำหนดความคิด ความเชื่อ ค่านิยมของบุคคล ในขณะที่ คีอเฟแมน Kaufman (อ้างถึงใน จอห์น วุฒิกรรณรักษา, 2526: 25) พบว่า อายุ เพศ การศึกษา ขนาดครอบครัว อาชีพ รายได้ และความยาวนานในการอาศัยอยู่ในท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน สอดคล้องกับ อัลวิน เบอ์เทรค Alvin Bertrand (อ้างถึงใน วัชรภรณ์ เข็มสะอาด, 2538: 26) ที่พบว่าปัจจัยทางวัฒนธรรมของประชาชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ได้แก่ ลักษณะของบุคคล คือ อายุ เพศ สถานภาพทางสังคม อาชีพ การศึกษา ถิ่นที่อยู่อาศัย ระยะเวลาในท้องถิ่น ค่านิยม และทัศนคติ ในประเด็นเดียวกัน John M. Cohen และ Norman T. Uphoff (อ้างถึงใน อรอนงค์ ธรรมกุล, 2539: 19) ได้กล่าวถึงภาวะแวดล้อมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ ปัจจัยกายภาพและชีวภาพ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางการเมือง ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางวัฒนธรรม และปัจจัยด้านประวัติศาสตร์

นอกจากนี้ ริคเคอร์ William W. Reeder (อ้างถึงใน ไชยชนะ สุทธิวรชัย, 2536: 25-26) ยังกล่าวว่าปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการกระทำหรือพฤติกรรมของมนุษย์ โดยมีความเชื่อว่าปัจจัยภายนอก คือ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมไม่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการตัดสินใจ แต่บุคคลจะแปลงสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมเหล่านั้นมาสู่ตัวบุคคลในรูปแบบของความเชื่อ (Beliefs) และความไม่เชื่อ (Disbeliefs) ซึ่งจะเป็นเหตุผลที่จะทำให้บุคคลตัดสินใจเลือกกระทำพฤติกรรมซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน คือ

- 1) ปัจจัยที่ดึงดูดให้เกิดการกระทำ ได้แก่ เป้าหมาย (Goals) ความเชื่อ (Belief orientation) ค่านิยม (Value Standards) นิสัยและขนบธรรมเนียม (Habits and Custom)
- 2) ปัจจัยผลักดันให้เกิดการกระทำ ได้แก่ ความคาดหวัง (Expectations) ข้อผูกพัน (Commitments) และ การบังคับ (Force)
- 3) ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ โอกาส (Opportunity) ความสามารถ (Ability) การสนับสนุน (Support) เป็นแรงกระตุ้นให้คนกระทำ สิ่งหนึ่งสิ่งใดลงไป

ซิงค์ Singh (อ้างถึงใน เดชา เลิศวิไลย์, 2540: 43) สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางสังคมไว้ว่ามีปัจจัยถึง 32 ตัว ที่มีส่วนร่วมกำหนดระดับการมีส่วนร่วมทางสังคม ได้แก่ อายุ เพศ สุขภาพ ระยะเวลาอาศัยในชุมชน ระยะห่างของการตั้งบ้านเรือน ขนาดของครอบครัว มาตรฐานทางสังคมของประชาชน ระดับการศึกษา ระดับความเป็นอยู่ การครอบครองที่ดิน ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เชื้อชาติและสัญชาติ พื้นเพทางครอบครัว ลำดับชั้นทางสังคม ปัจจัยส่วนบุคคล การปรับตัวทางสังคม ความสนใจ ความเฉลียวฉลาด การอบรมทางพฤติกรรม ทัศนคติ ข่าวสารและการติดต่อสื่อสาร ความเชื่อศาสนา ค่านิยมทางสังคม ความเชื่อในตนเอง ความเชื่อ

และการแสดงออกทางพฤติกรรม ความพึงพอใจ การเป็นผู้นำ และการตระหนักถึงความสำคัญ ของกิจกรรม

โรเจอร์ Roger (อ้างถึงใน อักษรณ์ ช่างเกวียน, 2540: 33-34) กล่าวว่าปัจจัยที่เป็นแรง กระตุ้นให้บุคคลเป็นตัวตัดสินใจเข้าร่วมกระทำกิจกรรมใหม่ ๆ ในชุมชนหรือยอมรับสิ่งใหม่ ๆ คือ การติดต่อสื่อสาร และลักษณะส่วนตัวของบุคคลนั้นๆ

1) ปัจจัยช่องทางการสื่อสาร เป็นวิธีการที่ผู้ส่งข่าวสารไปยังผู้รับสารใน 2 ลักษณะ คือ

1.1) ช่องทางการสื่อสารมวลชน (Mass media Channel) เป็นวิธีการถ่ายทอดข่าวสาร ที่เกี่ยวกับการสื่อสาร เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร และหนังสือประเภทอื่น ๆ เช่น ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ ซึ่งมีความสำคัญในการเพิ่มความรู้ กระจายข่าวสาร สามารถ เปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลได้

1.2) ช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Channel) เป็นการติดต่อ ระหว่างบุคคลเพื่อถ่ายทอดข่าวสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง ทัศนคติได้มากกว่าสื่อประเภทอื่นๆ

2) ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะส่วนตัว (Person Characteristic) ประกอบด้วยอายุ สถานภาพ ทางสังคม ฐานะทางเศรษฐกิจ รายได้ ขนาดที่ดิน และความสามารถเฉพาะอย่าง รวมถึงระดับ การศึกษา

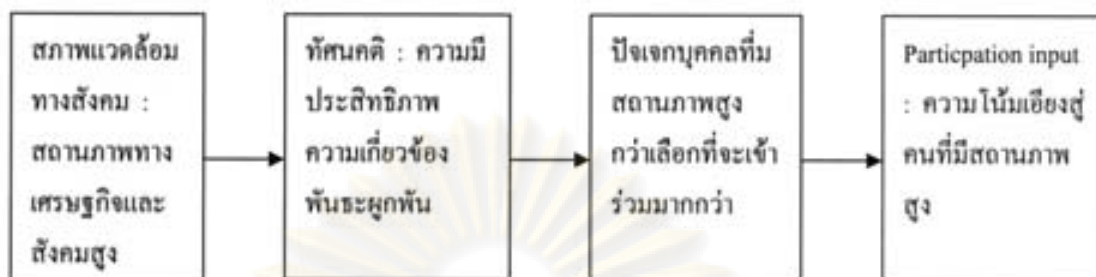
แพร์รี, มอยส์เซอร์ และ คาย Parry, Moyser และ Day (อ้างถึงศิริรักษา สถาพรวงษา, 2541: 22-30) ได้รวบรวมแนวคิดการอธิบายการมีส่วนร่วมเป็น 4 แนว คือ

1) Instrumental participation ซึ่งเป็นการมองว่าการมีส่วนร่วมมีฐานะเป็นเครื่องมือโดย พิจารณา 2 ทฤษฎี ดังนี้

1.1) ทฤษฎีทางจิตวิทยาทางสังคม (Socio – psychological theory) เป็นการอธิบาย ว่าบุคคลจะใช้การมีส่วนร่วมเพื่อสนับสนุนเป้าหมายของตนเองด้วยการใช้ต้นทุนที่ต่ำที่สุดและ ก่อให้เกิดผลสูงสุด โดยเป้าหมายนี้อาจเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม หรืออาจเป็นความสนใจส่วนตัว ในวงแคบ ดังที่ Verba และ Nie กล่าวว่า “การมีส่วนร่วมเป็นกิจกรรมที่เป็นเครื่องมือสำคัญที่ พลเมืองพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อรัฐบาลให้ปฏิบัติในทางที่พลเมืองนำเสนอ” โดยเหตุผลก็คือ การ ตัดสินใจเข้าร่วมของบุคคลเป็นผลมาจากแรงผลักดันทางสังคม (Social Forces) ที่กระทบต่อ ความคิดเห็นทั่วไป เกี่ยวกับชีวิตทางการเมืองของเขา โดยเฉพาะความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการกระทำ ต่างๆ ที่เขาอาจจะกระทำ

แนวคิดจิตวิทยาสังคม มีองค์ประกอบสำคัญที่ผลักดันให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมซึ่งเวอร์บา และ ไนท์ Verba และ Nie เรียกว่า “Socio-economic Status Model” (สถานภาพเศรษฐกิจและ สังคม) ดังแสดงดังนี้ไว้ในแผนภูมิที่ 2.2

แผนภูมิที่ 2.2 สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

จากตัวแบบสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของ Verba และ Nie สามารถอธิบายได้ว่า สภาพแวดล้อมทางสังคมของบุคคล ซึ่งในที่นี้ได้แก่ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นปัจจัยสำคัญที่พัฒนาทัศนคติแบบพลเมืองของบุคคล คือ ความมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความเกี่ยวข้องทางการเมือง และพันธะผูกพันทางการเมืองทำให้ปัจเจกบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมสูง จะเข้าร่วมทางการเมืองมากกว่าปัจเจกบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมต่ำกว่า ดังนั้นปัจจัยนำเข้าของการมีส่วนร่วมจึงมีความโน้มเอียงไปยังบุคคลที่มีสถานภาพสูง

ด้วยเหตุนี้ Verba และ Nie จึงเสนอว่า ทัศนคติแบบพลเมือง (Civic Attitude) เป็นตัวอธิบายว่าทำให้บางคนที่มีสถานภาพสูงจะเข้าไปมีส่วนร่วมมากกว่า แต่อย่างไรก็ตามแนวคิดทางจิตวิทยาสังคมได้มองข้ามบริบท (Context) อาทิเช่น โครงสร้างการมีส่วนร่วมจะเกิดขึ้น อำนาจของบุคคลที่มีอิทธิพล และโอกาสที่เปิดให้มีส่วนร่วม

1.2) ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Theory) ซึ่งตามแนวคิดของ Barnes, Kaase กล่าวว่า “เหตุผลสำคัญที่ทำให้บางคนมีส่วนร่วมและบางคนไม่มีส่วนร่วมก็คือ ผู้เข้าร่วมได้พิจารณาแล้วว่า การกระทำนั้นมีแนวโน้มว่าจะนำประโยชน์มาให้มากกว่าต้นทุนที่ใช้ไป” ซึ่งแนวคิดนี้ได้เสนอว่า บุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองจะเริ่มด้วย

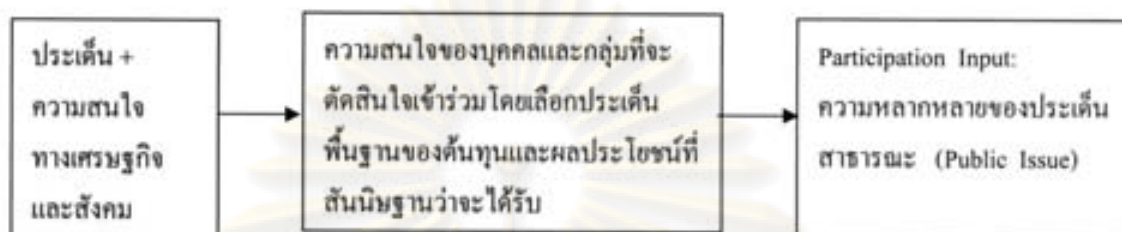
1.2.1) การพิจารณาถึงประเด็นความต้องการและปัญหาที่เขาเผชิญอยู่ ตลอดจนความสนใจทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมีความหลากหลายของ “ประเด็นสาธารณะ” (Publics Issue)

1.2.2) ความโน้มเอียงทางการเมือง (Political Orientation) ซึ่งหมายถึง ทัศนคติบางประการที่ทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง

แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ อธิบายว่า การมีส่วนร่วมของบุคคลที่มีสถานภาพสูงสะท้อนให้เห็นถึงการลงทุนดังที่บุคคลมีในทางเศรษฐกิจและสังคม และการที่เขาต้องการรักษาหรือหาแหล่งทางการเงินที่จะนำมาใช้ได้ การจัดองค์กร และการติดต่อที่เป็นผลประโยชน์ต่อกิจกรรมของเขา ในทางตรงกันข้าม หากบุคคลไม่มีทรัพยากรและอำนาจ ไม่มีความสัมพันธ์กับผู้อื่น ไม่บรรลุจุดมุ่งหมายแม้จะมีความต้องการมาก หากจน ไม่มีบ้านอยู่ หรือตกงาน เขาก็อาจจะเห็นว่าการเข้า

ไปมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นไม่คุ้มค่า ซึ่งจากแนวคิดดังกล่าวสามารถสร้างตัวแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยทางเศรษฐศาสตร์ (The Economic Model of Participation) แสดงต้นทุน-ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมดังนี้

แผนภูมิที่ 2.3 ต้นทุน-ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

ตัวแบบดังกล่าว สามารถอธิบายได้ว่า ประเด็นและความสนใจทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคลหรือกลุ่ม จะทำให้บุคคลหรือกลุ่มนั้น ๆ ตัดสินใจเข้าร่วมทางการเมืองโดยเชื่อว่าประโยชน์ที่ได้จากการเข้าร่วมจะมากกว่าต้นทุนที่ใช้ไป นอกจากนี้ การที่จะอธิบายการตัดสินใจที่จะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วม คนหนึ่ง ๆ ยังต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมทางสังคม (Social Milieu) ที่สามารถส่งผลกระทบต่อกรรับรู้ของบุคคลว่าอะไรคือสิ่งที่เขาสนใจ

2) Communitarian Participation อธิบายว่า แรงจูงใจหนึ่งที่ทำให้คนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นจะเกี่ยวข้องกับชุมชนที่เข้าเป็นส่วนหนึ่ง ซึ่งเป็นแก่นของทฤษฎีประชาธิปไตยแบบการมีส่วนร่วม (Participatory Democratic Theory) ตามแนวคิดของราโซ ที่มองว่า บุคคลจะมีส่วนร่วมสูงในชุมชนท้องถิ่น เพราะเขาจะเข้าใจความต้องการและปัญหาของท้องถิ่น และตระหนักว่าจะต้องร่วมมือกับบุคคลอื่น ๆ ในชุมชนเพื่อให้ได้มาซึ่งความต้องการนั้น เมื่อบุคคลรับรู้ถึงการพึ่งพาระหว่างกันเขาจะพยายามทำให้ความสัมพันธ์ร่วมกันนั้นยั่งยืน โดยความรู้สึกถึงความ เป็นชุมชน (Sense of Community Identity) นี้จะมีมากในสังคมขนาดเล็ก มีความผูกพันกันแน่นแฟ้น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน จึงเป็นการส่งเสริมการกระจายอำนาจด้วย ด้วยเหตุนี้ เหตุผลหนึ่งในการอธิบายว่าทำไมในสังคมสมัยใหม่ การมีส่วนร่วมจึงมีระดับต่ำ ก็คือสังคมสมัยใหม่เป็นสังคมที่รวมอำนาจ ทำให้ความเป็นชุมชนลดลง และเป็นผลให้คนธรรมดา ๆ ไม่ถูกกระตุ้นให้เข้าร่วมในรูปแบบของชีวิตสาธารณะ ซึ่งดูเหมือนจะส่งผลกระทบโดยทางอ้อมเท่านั้น

3) Education Theory มองว่า การมีส่วนร่วมจะเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทางการศึกษา ซึ่งเป็นมุมมองของการมีส่วนร่วมที่มีความเกี่ยวข้องกับรูปแบบต่าง ๆ ของทฤษฎีประชาธิปไตยแบบเข้มข้นและแบบมีส่วนร่วม (Radical Participatory Democratic Theory) โดยการศึกษาในชีวิตทางการเมือง (Political Life) จะพัฒนาความรู้สึกมีความสามารถและความรู้สึกรับผิดชอบ

ของพลเมือง (Sense of the Competence และ Responsibility) อันเป็นกระบวนการตัดสินใจ
สาธารณะ

4) แนวทางนี้อธิบายว่า ประชาชนอาจจะไม่ได้เข้าร่วมโดยคาดหวังถึงการบรรลุเป้าหมาย
โดยตรง หรือไม่ได้คำนึงถึงชุมชนของเขาเลย หากการแสดงออกถึงความรู้สึก ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้
แสดงถึง ของเขาด้วย ซึ่งอาจจะเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมเชิงสัญลักษณ์ เช่น การร้องเพลงชาติ
การเคารพธงชาติ

ส่วนที่มีความเป็นสัญลักษณ์ลดลง ก็โดยเข้าร่วมขบวนหรือร่วมชุมนุมเพื่อแสดงความเป็น
ปึกแผ่น (Solidarity) ร่วมกับบุคคลอื่นๆ หรือความคิด ดังที่ประชาชนปรารถนาที่จะเป็นส่วนหนึ่ง
ของเหตุการณ์สำคัญ เช่น การเรียกร้องสิทธิของพลเมือง (The Civil Right Marches) การใช้สิทธิลง
คะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งเป็นการแสดงถึง ความรู้สึกของความเป็นพลเมือง (Sense of
Citizenship) คือในฐานะที่เป็นหน้าที่ของพลเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นปรากฏการณ์ที่สลับซับซ้อนและขึ้นอยู่กับตัวแปรต่างๆ
มากมาย ซึ่งมีความสำคัญแตกต่างกันและแบ่งชุดของตัวแปรต่างๆ ออกเป็น 3 ปัจจัย (McCosky,
อ้างถึงใน สิริินภา สถาพรวงษา, 2541 : 30.33)

1) ตัวแปรทางด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม (The Social Environment) ได้แก่ การศึกษา
อาชีพ รายได้ อายุ เชื้อชาติ ศาสนา เพศ การเลื่อนฐานะทางสังคม และถิ่นที่อยู่อาศัยซึ่งมี
ความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ บริบททางการเมือง
วัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ

2) ตัวแปรทางด้านจิตวิทยา (Psychological Variables) การเข้าร่วมทางการเมืองจะดำรง
อยู่ได้ ขึ้นอยู่กับว่า ได้ให้รางวัลหรือผลตอบแทนแก่ผู้เข้าร่วมอย่างไรบ้าง โดยเชื่อกันว่ามนุษย์เข้า
ร่วมทางการเมืองเพื่อสนองความต้องการต่างๆ ของเขา ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้บุคคลเข้าร่วมใน
กิจกรรมทางการเมือง นอกจากนี้คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ (Personality Traits) บางอย่างมี
ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น ความเป็นผู้นำ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มี
ความเชื่อมั่นสูง ซึ่งผู้ที่คุณลักษณะเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่ขาด
คุณลักษณะดังกล่าว

3) ตัวแปรทางด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง (The Political Environment) เช่น ปัจจัยที่
เกี่ยวกับ สถานการณ์บ้านเมือง (Situational Factors) ระบบพรรคการเมือง (The Party System)
การรณรงค์หาเสียง (The Campaign) อุดมการณ์ทางการเมือง (Issues and Ideology)

อิทธิพลของกลุ่มจะมีมากขึ้นขึ้นอยู่กับการจัดตั้งขึ้นมาด้วยวัตถุประสงค์อะไร เกี่ยวข้อง
กับการเมืองมากน้อยเพียงใด หากมีความเกี่ยวข้องกับการเมืองในระดับมากและตั้งขึ้นมาเพื่อพิทักษ์

ประโยชน์ของกลุ่มแล้ว อิทธิพลของกลุ่มที่มีต่อสมาชิกก็จะมีมาก (Milbrath อ้างถึงใน อรรถย คติย รัตน์, 2532: 40)

1) บุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มมีแนวโน้มที่จะมีความสนใจทางการเมือง ติดตามปัญหาทางการเมืองและการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมากกว่าผู้ที่มิได้เป็นสมาชิกกลุ่ม เนื่องจากผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มจะได้รับข่าวสารทางการเมืองจากกลุ่มของตน นอกจากนั้นยังพบว่า ยิ่งบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่มมากขึ้นก็ยิ่งมีแนวโน้มว่าบุคคลนั้นมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น

2) ในบรรดาผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มนั้น ผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มหลายกลุ่ม (Cross-pressure) จะมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่าผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มเพียงคนเดียว และผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีความคล้ายคลึงกันของสมาชิก (Homogeneous) ก็จะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีสมาชิกประเภทหลากหลาย

การมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจมองได้ทั้งในระดับมหภาค (Macro Level) เน้นหน่วยทางสังคมขนาดใหญ่คือ ระดับชาติ (Nation) เป็นหน่วยวิเคราะห์ และระดับจุลภาค (Micro Level) เน้นปัจเจกบุคคล และพฤติกรรมด้านการเมืองของเขาเป็นหน่วยวิเคราะห์ ซึ่งในระดับจุลภาคจะตอบคำถามว่า ทำไมปัจเจกคนหรือกลุ่มชน ที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมในทางการเมือง เข้าร่วมเพื่ออะไร และอย่างไร ซึ่งได้แบ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็น 4 ประเภท คือ (Milbrath และ Goel อ้างถึงใน ศรินภา สถาพรวงษา, 2541: 33-38)

1) สิ่งเร้าทางการเมือง (Political stimuli) เช่น การพูดคุยเกี่ยวกับการเมือง การได้รับข้อมูลข่าวสาร หรืออยู่ในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมืองบางรูปแบบ ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า บุคคลที่ได้รับสิ่งเร้าทางการเมือง โดยการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองอย่างไม่เป็นทางการมักจะเกิดกับบุคคลที่มีระดับทางการศึกษาเท่าเทียมกันและผู้ที่มีการศึกษาสูงมักพบกับสิ่งเร้าเกี่ยวกับการเมืองมากทำให้มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในรูปแบบต่างๆ มากกว่าผู้ที่ไม่ได้รับสิ่งเร้าทางการเมืองเหล่านี้

2) ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal Factors) ได้แก่ ทักษะคิด ความเชื่อ ลักษณะทางบุคลิกภาพ การสืบลักษณะนิสัยมาจากบิดามารดา และความต้องการในเชิงจิตวิทยา ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมากกับพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า ความสนใจและความห่วงใยเรื่องการเมือง การมีความรู้สึกในความสามารถของตน การมีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมสูง โดยเฉพาะทางการศึกษา การมีความรู้สึกตระหนักในหน้าที่ของพลเมือง และการมีบุคลิกภาพที่ชอบแสดงออกทางสังคม จะมีแนวโน้มให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่ขาดความรู้สึกในพฤติกรรมเหล่านี้

3) สิ่งแวดล้อมทางการเมือง (Political Setting) ประกอบด้วย 3 ส่วน

3.1) "rules of the game" เช่นสิทธิในการเลือกตั้ง

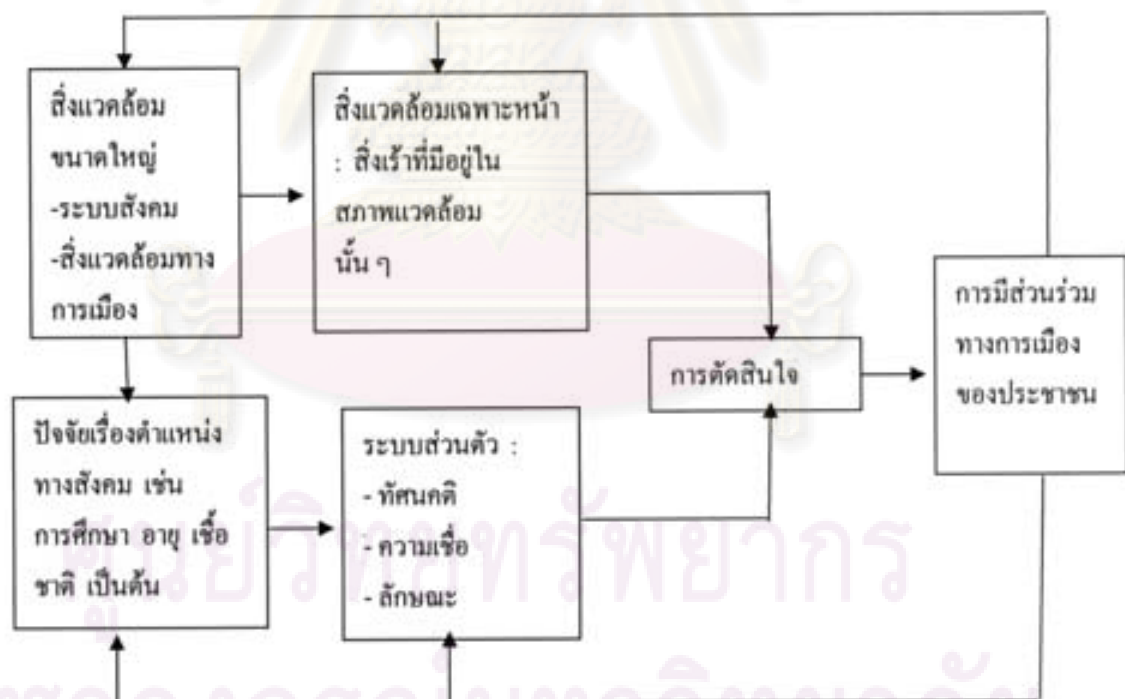
3.2) สถาบันทางการเมือง โดยเฉพาะระบบพรรคการเมือง ซึ่งมีผลกระทบต่อแบบแผนและอัตราการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ยิ่งมีการแข่งขันกันมากอัตราการมีส่วนร่วมก็ยิ่งสูง

3.3) ลักษณะการรณรงค์หาเสียง

4) ตำแหน่งทางสังคม (Social Position) ได้แก่ รายได้ อาชีพ ถิ่นที่อยู่อาศัย เพศ อายุ ศาสนา เชื้อชาติ ซึ่งตัวแปรเหล่านี้ไม่ได้ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง แต่จะเป็นตัวแปรที่สนับสนุนตัวแปรทางด้านทัศนคติและบุคลิกภาพ ซึ่งจากการวิจัยพบว่า บุคคลที่อยู่ใกล้ศูนย์กลางทางสังคม อยู่ในชนชั้นสูง การศึกษาสูง มีฐานะดี มีความตื่นตัวทางการเมือง มีความสัมพันธ์กับองค์กรทางการเมือง และอาศัยอยู่ในชุมชนเป็นเวลานาน จะมีแนวโน้มการมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

ปัจจัยที่ทำให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ตามแนวคิด Milbrath และ Goel ดังที่กล่าวมาแล้ว สามารถสรุปได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 2.4 เงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการเข้าเข้าร่วมทางการเมือง

จากที่ได้มีผู้ศึกษาถึงปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการ คือ

- 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ศาสนา ทักษะ ความเชื่อ ค่านิยม ความผูกพันในชุมชน ประสบการณ์ในการเป็นสมาชิกกลุ่ม ความรู้ ความเข้าใจ
- 2) ปัจจัยทางสภาพแวดล้อมและสังคม ได้แก่ วัฒนธรรม ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ การติดต่อสื่อสาร
- 3) ปัจจัยทางโอกาส ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น นโยบายการเมืองการปกครอง การเปิดโอกาส

2.4.9 ปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากการวิเคราะห์สถานการณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารกิจการสาธารณะของประเทศไทย ยังจัดว่ามีปัญหาและอุปสรรคและทำให้การดำเนินโครงการหลายประเภทเป็นไปอย่างไม่โปร่งใสอาจกล่าวได้ว่าเกิดขึ้นจากเหตุปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการคือ(สถาบันดำรงราชานุภาพ, 2546: 42)

- 1) ประชาชนยังขาดความตระหนัก ซึ่งหมายถึง ความรู้ ความเข้าใจที่แท้จริงในสิทธิและบทบาทหน้าที่ของตนเอง และจิตสำนึก ซึ่งหมายถึงความรู้สึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมและสิ่งแวดล้อม ในประเด็นนี้ เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2526) มองว่าเป็นเรื่องปัจเจกบุคคล แต่ละคนอาจมองการบริหารกิจการสาธารณะในลักษณะที่ว่ามิใช่บทบาทหน้าที่ของตน องค์กรหรือหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบจัดการให้กับประชาชน อีกประเด็นหนึ่งประชาชนอาจมองว่าตนเองมิได้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง การเข้าไปมีส่วนร่วมจึงไม่อาจทำให้ตัวเองได้รับผลประโยชน์อะไร
- 2) ระบบราชการเดิมไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม ซึ่งระบบอุปถัมภ์เป็นอุปสรรคสำคัญที่ขัดขวางการมีส่วนร่วมของประชาชน อีกทั้งระบบราชการยังไม่กระจายอำนาจให้แก่ประชาชนอย่างแท้จริง รวมทั้งเจ้าหน้าที่หรือข้าราชการมองว่าประชาชนเป็นเพียงผู้รับผลประโยชน์ การเข้ามามีส่วนร่วมอาจทำให้งานล่าช้า รุงรัง และไม่ทันการ

ที่ผ่านมาการปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองตนเองโดยทางอ้อม คือ ผ่านสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือฝ่ายบริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนซึ่งระบบนี้ทำให้ประชาชนห่างเหินกิจกรรมของท้องถิ่นคน โดยกิจกรรมของท้องถิ่นเป็นเรื่องของ “นักการเมืองท้องถิ่น” เท่านั้น ซึ่งนับว่าเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งในการพัฒนาท้องถิ่นหลายประการ คือ (สมคิด เลิศไพฑูรย์, 2543: น.29)

- 1) เมื่อประชาชนรู้สึกว่าการเมืองเป็นเรื่องของนักการเมืองท้องถิ่นเท่านั้น เขาจะไม่มีความรู้สึกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นของตน การเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือการเสียดสละเพื่อท้องถิ่นจึงไม่มี

2) การห่างเหินจากท้องถิ่นของประชาชน ทำให้นักการเมืองท้องถิ่นขาดตรวจสอบจากประชาชนการดำเนินงานจึงเกิดการบกพร่องขึ้นได้ง่าย จนถึงขั้นทุจริต คอร์รัปชัน แม้จะมีการตรวจสอบฝ่ายบริหารจากสภาท้องถิ่น แต่ก็ไม่มีประสิทธิภาพมากนัก

จากการศึกษาของ จันทนา สุทธิจารี (2544: 427-429) มองว่าปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในสังคมไทย ยังคงมีในประเด็นดังนี้

1) การเพิกเฉยต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งในประชาชนกลุ่มชั้นกลางขึ้นไปปฏิเสธที่จะมีส่วนร่วมในรูปแบบที่เป็นทางการ เนื่องจากปัญหาจากการขาดความเชื่อถือศรัทธาค่อกิจกรรมของนักการเมืองและพรรคการเมือง อีกทั้งวิถีชีวิตในโลกเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ทำให้ขาด “สาธารณประโยชน์จิต” คือมองเห็นประโยชน์ส่วนตน มากกว่าส่วนรวม ส่วนประชาชนที่เป็นกลุ่มคนระดับล่างนั้นจะขาดความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้วยเหตุจากฐานะยากจน ขาดการศึกษา ขาดโอกาสการประกอบอาชีพ

2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในเชิงสัญลักษณ์ โดยปราศจากความตระหนัก ความเข้าใจ ในคุณค่าและความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง หรือเป็นการมีส่วนร่วมเพราะอิทธิพลของปัจจัยแทรกซ้อนอื่นๆ เช่นการซื้อสิทธิขายเสียง ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมามากมาย เช่น การทุจริต คอร์รัปชัน

3) การมีส่วนร่วมอย่างไม่มีระบบ เป็นพฤติกรรมการมีส่วนร่วมที่ก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงทำลายความสงบสุขของสังคมและพัฒนาการทางการเมือง

4) การมีส่วนร่วมในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการที่มากเกินไป เนื่องจากการใช้นโยบายที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ทำให้เกิดภาวะกดดันกับข้อใจจนต้องลุกออกมาเรียกร้อง กดดันเผชิญหน้ากับอำนาจรัฐ โดยการก่อม็อบ การประท้วง จนอาจเกิดการเคลื่อนย้ายอำนาจทางการเมืองโดยวิถีทางนอกระบบประชาธิปไตย

5) การมีส่วนร่วมในลักษณะของการจัดตั้งเพื่อผลประโยชน์แอบแฝง เป็นการระดมสรรพกำลังทางการเมืองของประชาชนมาเป็นฐานรองรับอำนาจหรือวัตถุประสงค์ทางการเมืองหรือก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายอำนาจทางการเมืองของนักการเมือง หรือพรรคการเมือง

6) วิธีคิดหรือพฤติกรรมของบุคลากรของรัฐ โดยมองเห็นพฤติกรรมการมีส่วนร่วมด้วยการชุมนุมประท้วง ไม่เห็นด้วยหรือคัดค้านนโยบายของรัฐ เป็นพฤติกรรมของการก่อความไม่สงบวุ่นวายเป็นอุปสรรคต่อการทำงานของรัฐบาล

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้นำกรอบแนวคิดทฤษฎีระบบของ John Easton มาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย โดยมีตัวแปรปัจจัยนำเข้า (Input) 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้านองค์การ (อบต.) ส่วนกระบวนการ(Process) คือ กลไกหรือวิธีการดำเนินงานของ อบต. และตัวแปรปัจจัยนำออก (output) คือ การตัดสินใจมีส่วนร่วม และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.5 แนวคิดทฤษฎีการตัดสินใจ

2.5.1 ความหมายของการตัดสินใจ

การตัดสินใจ (Decision Making) หมายถึง กระบวนการเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งจากหลายๆทางเลือกที่ได้พิจารณาหรือประเมินอย่างดีแล้วว่าเป็นทางให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร การตัดสินใจเป็นสิ่งสำคัญและเกี่ยวข้องกับหน้าที่การบริหารหรือการจัดการเกือบทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การประสานงาน และการควบคุม ซึ่งการตัดสินใจได้มีการศึกษามานาน ดังที่ บาร์นาร์ด (Chester I. Barnard, 1938) ได้ให้ความหมายของการตัดสินใจไว้ว่าเป็น "เทคนิคในการที่จะพิจารณาทางเลือกต่างๆ ให้เหลือทางเลือกเดียว" อ้างจาก โพลิน ผ่องใส (2536: 155) โดยการตัดสินใจมีระดับขั้นตอนความสำคัญ 3 ขั้นตอน คือ 1) พิจารณาถึงพฤติกรรมทางเลือกหลาย ๆ ทาง 2) คาดการณ์ล่วงหน้าถึงผลของทางเลือกเหล่านั้น 3) ประเมินผลของทางเลือกแต่ละทางในแง่ของความพึงพอใจ ประโยชน์ และสวัสดิภาพที่จะได้รับ 4) เลือกทางเลือกที่ประเมินผลแล้วว่าดีที่สุด

การตัดสินใจแบบมีเหตุผล ที่ผู้ตัดสินใจมีระบบค่านิยม ซึ่งสามารถประเมินผลแนวทางต่าง ๆ ได้ว่าแนวทางใดจะส่งผลอย่างไร ผู้ตัดสินใจนโยบายจะเลือกแนวทางซึ่งจะสามารถก่อให้เกิดผลตามที่ปรารถนาไว้ได้มากที่สุด ซึ่งไซมอน(Simon)ได้สรุปองค์ประกอบของการตัดสินใจแบบมีเหตุผลมากที่สุด ได้แก่ (Herbert A. Simon, 1976 อ้างจาก พิทยา บวรวัฒนา, 2547 : 112-113)

- 1) ผู้ตัดสินใจต้องสามารถจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมายต่าง ๆ ที่ต้องการจะบรรลุได้ว่าเป้าหมายใดอย่างแน่ชัดแจ่มแจ้ง
- 2) ผู้ตัดสินใจต้องรู้แนวทางปฏิบัติ (alternative strategies) ทุกแนวทางอย่างต้องแท้ว่าแต่ละแนวทางจะส่งผล (consequences) อย่างไรบ้างต่อการบรรลุเป้าหมาย
- 3) ผู้ตัดสินใจต้องมีความรู้ (knowledge) และมีความสามารถในทางจิตวิทยา (psychologically capable) ที่จะเลือกแนวทางที่มีประสิทธิภาพสูง ดีที่สุด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการมากที่สุด

เนื่องจากในทางปฏิบัติไซมอน (Simon) มองว่าการตัดสินใจมิได้ดำเนินการไปอย่างมีเหตุผลสมบูรณ์แบบ เพราะ ผู้ตัดสินใจขาดความรู้ที่สมบูรณ์ เช่น ไม่รู้แน่นอนว่าการตัดสินใจแต่ละแนวทางจะก่อให้เกิดผลอะไรกันแน่ ซึ่งมนุษย์ทั่วไปไม่มีความสามารถที่จะคาดการณ์ได้ว่า การตัดสินใจแต่ละครั้งจะนำมาซึ่งความพอใจแค่ไหนในอนาคต ผู้ตัดสินใจไม่สามารถหยั่งรู้ถึงแนวปฏิบัติได้ทุกแนวทาง ดังนั้นในโลกความเป็นจริงผู้ตัดสินใจจึงไม่สามารถตัดสินใจอย่างมีเหตุผลที่สุด เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งจะทำให้เขาได้ประโยชน์สูงสุด (maximize) ด้วยในทาง

ปฏิบัติการตัดสินใจเพียงแต่ทำให้เขาพอใจ (satisfies) อยู่บ้างเท่านั้น เพราะเขาได้ตัดสินใจไปดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ กล่าวอีกนัยหนึ่ง หัวใจทฤษฎีการบริหารจึงอยู่ตรงพฤติกรรมที่มีเหตุผลและไม่มีเหตุผลของมนุษย์นั่นเอง

การตัดสินใจในรูปของการกำหนดเป้าหมาย การวางนโยบาย การวางแผน และการปฏิบัติตามแผน ทั้งในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ซึ่ง Jacques Bugnicourt (1982: 58) ได้กล่าวไว้ว่า โดยหลักการและโดยการปฏิบัติการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น คือ สิ่งที่สวนทางกับการรวมศูนย์อำนาจการตัดสินใจและการลดบทบาทของประชาชนทั้งในเมืองและในชนบทให้เป็นเพียงผู้ถูกกำหนดในการพัฒนา

2.5.2 ความสำคัญของการตัดสินใจ

การตัดสินใจมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อนักบริหาร ผู้กำหนดนโยบาย นักการเมือง และผู้ที่อยู่ในฐานะสำคัญในสังคม ตลอดจนการตัดสินใจของบุคคล การตัดสินใจจึงจำเป็นมากสำหรับนำไปใช้ในกิจการสำคัญที่แต่ละบุคคลกระทำอยู่ การหาวิธีการที่สมเหตุสมผลในการสร้างความคิด การวิเคราะห์ สำหรับการแก้ปัญหา ซึ่งต้องอาศัยทฤษฎีของการตัดสินใจที่เป็นแบบแผน (Formal) ดังนี้ (ดำรงค์ วัฒนา, 2542 : 143)

- 1) เริ่มจากพิจารณาลักษณะของปัญหา ประเมินทุกด้าน เป็นเรื่องเกี่ยวกับเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และผลกระทบอื่นๆ
- 2) สืบรวจทางเลือกในการตัดสินใจ เรียกว่าปัจจัยที่ควบคุมได้ (Decision Alternative) ซึ่งจะพบว่าบางทีก็มีทางเลือกมากมาย หรือทางเลือกมีลักษณะเป็นเชิงคุณภาพ เราต้องพยายามจำกัดทางเลือกให้เหลือทางเลือกเพียงเท่าที่จำเป็น และเพียงพอในการนำไปใช้ เพราะฉะนั้นทางเลือกที่เหนือกว่าก็คือ ทางเลือกที่เห็นได้ชัดว่าดีกว่าทางเลือกหนึ่ง ซึ่งการตัดสินใจจะเกี่ยวข้องกับสิ่งที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของผู้ตัดสินใจ เช่น สภาพการเมือง สังคมเศรษฐกิจ ฯลฯ เราเรียกว่าภาวะธรรมชาติ (State of Nature)

2.5.3 ตัวแบบการตัดสินใจ

ผู้ที่ทำหน้าที่ตัดสินใจมีความสำคัญต่องาน องค์กร หรือชุมชน ดังนั้นการตัดสินใจเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งจากหลาย ๆ จึงต้องพิจารณาอย่างถ้วนทั่ว ว่าเกิดผลดี มีประโยชน์หรือไม่ มีผลกระทบอย่างไร เพื่อให้ได้ทางเลือกที่ได้พิจารณาและประเมินอย่างดีแล้วว่า เป็นแนวทางให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร โดยการตัดสินใจของผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งจะตัดสินใจแบบใดนั้น ขึ้นอยู่กับค่านิยมของผู้ตัดสินใจ รวมทั้งรูปแบบที่นำมาใช้ในการตัดสินใจ (Herbert A. Simon, 1960 อ้างในพิทยา บวรวัฒนา, 2547) โดยตัวแบบในการตัดสินใจมีทั้งการตัดสินใจแบบมีเหตุผล (Rational Model) แบบค่อยเป็นค่อยไป (Incremental Model) แบบผู้นำ (Elite Model) แบบกลุ่ม (Group Model) แบบสถาบัน (Institute Model) แบบการเมืองหรือแบบ

แบบระบบ (System Model) แบบทฤษฎีเกมส์ (Games Theory) และแบบกระบวนการ (Process Model)(พิทยา บวรวัฒนา, 2545: 3-14)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนั้น ผู้ที่จะตัดสินใจ มีตัวแบบสำหรับการตัดสินใจ พิจารณาโดยจาก ตัวแบบมีเหตุผล แบบค่อยเป็นค่อยไป แบบผสม และ แบบถังขยะ ดังนี้ (อรรถ ภูเจริญ, 2549)

1) แบบมีเหตุผล (Rational Model)

เป็นการตัดสินใจที่อยู่บนพื้นฐานความมีเหตุผล โดยการตัดสินใจจะคำนึงถึงนโยบาย หรือโครงการที่ทำให้สังคมได้รับประโยชน์สูงสุด การที่สังคมได้รับประโยชน์สูงสุดนโยบายหรือโครงการนั้นจะต้องมีผลตอบแทนมากกว่าค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไป สามารถคิดได้ในเชิงวิทยาศาสตร์ โดยใช้ผลตอบแทนที่ได้รับเป็นตัวตั้งลบด้วยค่าใช้จ่ายที่เสียไป แนวคิดนี้จะออกไป Ideal Types เพราะถ้าเชื่อว่าสามารถที่จะล่วงรู้ถึงความพอใจ หรือความต้องการของสังคมได้ ซึ่งในความเป็นจริงวัดได้ยากมากถึงความต้องการตรงนั้น

2) แบบค่อยเป็นค่อยไป (Incremental Model)

เป็นรูปแบบการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลในอดีตเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ในการเลือกตัดสินใจที่จะทำหรือไม่ทำ หากเลือกกระทำก็จะเป็นการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเล็กน้อย หรือทำต่อเนื่องจากโครงการเดิม มีลักษณะสำคัญคือ 1) เป็นรูปแบบอนุรักษนิยม 2) เป็นความต่อเนื่องของนโยบายในอดีต ซึ่งการอนุรักษนิยมนั้น ผู้กำหนดนโยบายมักจะกำหนดนโยบายที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ถ้าเปลี่ยนแปลงก็เปลี่ยนแปลงเล็กน้อย

3) แบบผสม (Mixed Scanning Model)

เป็นการรวมเอาตัวแบบมีเหตุผล (Rational Model) และ แบบค่อยเป็นค่อยไป (Incremental model) ด้วย เพราะการตัดสินใจนั้นมีความเกี่ยวเนื่องกัน เนื่องจากคนเราจะมีการตัดสินใจที่ไม่เหมือนกัน เช่น ค่านิยมหรืออาจจะประโยชน์ที่ทุกคนได้รับแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสภาพหรือสภาวะที่ตัวเองเป็นอยู่

4) แบบถังขยะ (Garbage-Can Model) เป็นการเลือกตัดสินใจที่คัดทิ้งไป ไม่นำมาพิจารณา เพราะอาจจะมองว่าไม่สำคัญ หรือ ไม่เป็นประโยชน์เลย

2.5.4 รูปแบบของการตัดสินใจ

ไซมอน (Simon, 1960: 5-6) ได้แบ่งชนิดของการตัดสินใจออกเป็น 2 ชนิดใหญ่ ๆ ดังนี้

1) การตัดสินใจที่กำหนดไว้ล่วงหน้าหรือมีแบบอย่างไว้ล่วงหน้า

(Programmed decisions) เป็นการตัดสินใจตามระเบียบ กฎเกณฑ์ แบบแผนที่เคยปฏิบัติมาจนกลายเป็นงานประจำ เช่น การตัดสินใจเกี่ยวกับการลาป่วย ลาภิจ ลาบวช การอนุมัติการเบิกจ่ายเงิน การอนุมัติผลการศึกษา เป็นต้น การตัดสินใจแบบกำหนดไว้ล่วงหน้านี้ เปิดโอกาสให้

ผู้บริหารเลือกทางเลือกได้น้อยเพราะว่าเป็นการตัดสินใจภายใต้สภาวะการณ์ที่แน่นอน

2) การตัดสินใจที่ไม่ได้กำหนดหรือไม่มีแบบอย่างไว้ล่วงหน้า

(Nonprogrammed decisions) เป็นการตัดสินใจในเรื่องใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน ไม่มีระเบียบ กฎเกณฑ์ แบบแผนที่เคยปฏิบัติมาก่อน จึงเป็นเรื่องยุ่งยากแก่ผู้ตัดสินใจ โดยที่ผู้บริหารหรือผู้ตัดสินใจจะต้องคำนึงถึงความเสี่ยงและความไม่แน่นอนด้วย เช่น การตัดสินใจนำเงินไปลงทุนเพื่อหาผลตอบแทนหรือผลกำไรในธุรกิจ การตัดสินใจผลิตสินค้าตัวใหม่ การตัดสินใจในการขยายกิจการ เป็นต้น

การตัดสินใจเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นตลอดเวลาในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในหน่วยงาน การตัดสินใจจึงอาจกระทำโดยบุคคลเพียงคนเดียวหรือเป็นกลุ่มบุคคลแล้วแต่ความเหมาะสมของกรณี รูปแบบของการตัดสินใจโดยถือเอาจำนวนคนที่ร่วมตัดสินใจเป็นเกณฑ์สามารถจำแนกออกได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

1) การตัดสินใจโดยบุคคลคนเดียว (Individual decision making) ใช้สำหรับการตัดสินใจในเรื่องง่าย ๆ ที่ผู้ทำการตัดสินใจได้กำหนดไว้ล่วงหน้าแล้ว หรือเรื่องเร่งด่วนฉุกเฉินที่ไม่มีเวลาพอสำหรับการปรึกษากับบุคคลอื่น

2) การตัดสินใจโดยกลุ่มบุคคล (Group decision making) เป็นการตัดสินใจโดยให้ผู้ที่มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามผลของการตัดสินใจนั้น ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและให้ข้อมูล การตัดสินใจโดยกลุ่มบุคคลนี้เหมาะสำหรับการตัดสินใจในเรื่องที่ยุ่งยากซับซ้อน วิธีการตัดสินใจโดยกลุ่มอาจทำได้ในลักษณะต่าง ๆ

2.1) การตัดสินใจโดยใช้ข้อยุติที่เป็นมติในเสียงข้างมาก อาจใช้ระบบเสียงข้างมากเกินครึ่งหนึ่ง หรือระบบสองในสามของกลุ่ม แล้วแต่ความสำคัญของเรื่องที่ตัดสินใจ

2.2) การตัดสินใจโดยข้อยุติเป็นเอกฉันท์ คือ การที่สมาชิกทุกคนเห็นพ้องต้องกันโดยไม่มี ความขัดแย้ง และ

2.3) สมาชิกในที่ประชุมเสนอความคิดเห็นแล้วให้ผู้บริหารนำมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจเอง

2.5.5 ลักษณะการตัดสินใจ

กุลชติ ไชยนันดา (2539:130) ได้สรุปลักษณะของการตัดสินใจจาก ลูมบา (Loomba, 978:100-103) ไว้ดังนี้

1) การตัดสินใจเป็นกระบวนการของการเปรียบเทียบผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ที่จะได้รับจากทางเลือกหลายๆทาง โดยที่ผู้ตัดสินใจจะเลือกทางเลือกที่ให้ประโยชน์สูงสุด

2) การตัดสินใจเป็นหน้าที่ที่จำเป็น เพราะทรัพยากรมีจำกัด และมนุษย์มีความต้องการไม่จำกัด จึงจำเป็นต้องมีการตัดสินใจเพื่อให้ได้รับประโยชน์และความพอใจจากการใช้ทรัพยากรที่มี

จำกัดเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การ

3) ในการปฏิบัติงานของฝ่ายต่าง ๆ ในองค์การ อาจมีการขัดแย้งกัน เช่น ฝ่ายผลิต ฝ่ายบุคคล ฝ่ายการเงินการบัญชี ฝ่ายการบริหารงานบุคคล แต่ละฝ่ายอาจมีเป้าหมายของการทำงานขัดแย้งกัน ผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้ตัดสินใจชี้ขาด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ โดยส่วนรวม

4) กระบวนการตัดสินใจประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ข้อจำกัด การกำหนดทางเลือก ส่วนที่สอง เป็นการเลือกทางเลือกหรือกลยุทธ์ที่ดีที่สุดตามสภาพการณ์

5) การตัดสินใจมีหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายและลักษณะของปัญหา เช่น อาจแบ่งออกได้เป็นการตัดสินใจตามลำดับขั้น ซึ่งมักเป็นงานประจำ เช่น การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ ตารางการทำงาน เป็นต้น และการตัดสินใจที่ไม่เป็นไปตามลำดับขั้น เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาที่ไม่ได้เกิดขึ้นประจำ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นนาน ๆ ครั้ง เช่น การตัดสินใจเกี่ยวกับการริเริ่มงานใหม่ เช่น ตั้งคณะใหม่ หรือขยายโรงงานใหม่ เป็นต้น

2.5.6 กระบวนการตัดสินใจ

กระบวนการตัดสินใจ (Process of decision making) หมายถึง การกำหนดขั้นตอนของการตัดสินใจตั้งแต่ขั้นตอนแรกไปจนถึงขั้นตอนสุดท้ายการตัดสินใจ โดยมีลำดับขั้นกระบวนการดังกล่าว เป็นการตัดสินใจโดยใช้หลักเหตุผลและมีกฎเกณฑ์ ซึ่งเป็นการตัดสินใจโดยใช้ระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือช่วยในการหาข้อสรุปเพื่อการตัดสินใจโดยไซมอน Herbert A. Simon (1960: 15) ได้อธิบายถึงการตัดสินใจว่าเป็นกระบวนการซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ 1) กิจกรรมสำรวจ-ผู้ตัดสินใจต้องรู้สภาพความเป็นไปของสภาพแวดล้อมของข่าวสารเพื่อดูสภาพต่างๆ ก่อนตัดสินใจ 2) กิจกรรมสร้างแบบ-ผู้ตัดสินใจสร้างพัฒนาและวิเคราะห์แนวทางต่าง ๆ 3) กิจกรรมคัดเลือก-ผู้ตัดสินใจเลือกหนึ่งทางเลือกระหว่างหลายๆ ทางเลือกเพื่อนำไปปฏิบัติได้จริง และในความคิดเห็นของนักวิชาการ พลังเกต และแอ็ดเนอร์ (Plunkett and Attner, 1994:162) นำเสนอว่าลำดับขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจมี 7 ขั้นตอน (อ้างใน กุลชลี ไชยนันตา, 2539:135-139)

ขั้นที่ 1 การระบุปัญหา (Define the problem) เป็นขั้นตอนแรกที่มีความสำคัญอย่างมาก เพราะการระบุปัญหาได้ถูกต้องหรือไม่ ย่อมมีผลต่อการดำเนินการในขั้นต่อ ๆ ไปของกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการตัดสินใจด้วย

ขั้นที่ 2 การระบุข้อจำกัดของปัจจัย (Identify limiting factors) เมื่อสามารถระบุปัญหาได้ถูกต้องแล้ว ผู้บริหารควรพิจารณาถึงข้อจำกัดต่าง ๆ ขององค์การ โดยพิจารณาจากทรัพยากรซึ่งเป็นองค์ประกอบของกระบวนการผลิต ได้แก่ กำลังคน เงินทุน เครื่องจักร สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ รวมทั้งเวลาซึ่งมักเป็นปัจจัยจำกัดที่พบอยู่เสมอๆ การรู้ถึงข้อจำกัดหรือเงื่อนไขที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ จะช่วยให้กำหนดขอบเขตในการพัฒนาทางเลือกให้แคบลงได้

ขั้นที่ 3 การพัฒนาทางเลือก (Develop potential alternatives) ขั้นตอนต่อไป ผู้บริหารควรทำการพัฒนาทางเลือกต่าง ๆ ขึ้นมา ซึ่งทางเลือกเหล่านั้นควรเป็นทางเลือกที่มีศักยภาพและมีความเป็นไปได้ ในการแก้ปัญหาให้น้อยลงหรือให้ประโยชน์สูงสุด

ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ทางเลือก (Analyze the alternatives) เมื่อได้ทำการพัฒนาทางเลือกต่าง ๆ โดยจะนำเอาข้อดีและข้อเสียของแต่ละทางเลือกมาเปรียบเทียบกันอย่างรอบคอบ และควรวิเคราะห์ทางเลือกใน 2 แนวทาง คือ 1) ทางเลือกนั้นสามารถนำมาใช้เกิดผลต่อเนื่องตามมา 2) ควรตัดบางทางเลือกทิ้งภายใต้ข้อจำกัดองค์กร

ขั้นที่ 5 การเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด (Select the best alternative) เมื่อผู้บริหารได้ทำการวิเคราะห์และประเมินทางเลือกต่าง ๆ แล้ว ผู้บริหารควรเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียของแต่ละทางเลือกอีกครั้งหนึ่ง เพื่อพิจารณาทางเลือกที่ดีที่สุดเพียงทางเดียว ทางเลือกที่ดีที่สุดควรมีผลเสียต่อเนื่องในภายหลังน้อยที่สุด และให้ผลประโยชน์มากที่สุด แต่บางครั้งอาจตัดสินใจเลือกทางเลือกแบบประนีประนอม โดยพิจารณาองค์ประกอบที่ดีที่สุดของแต่ละทางเลือกนำมาผสมผสานกัน

ขั้นที่ 6 การนำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติ (Implement the decision) เมื่อได้ทางเลือกที่ดีที่สุดแล้ว ก็ควรมีการนำผลการตัดสินใจนั้นไปปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรกำหนด โปรแกรมของการตัดสินใจโดยระบุถึงตารางเวลาการดำเนินงานงบประมาณและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติควรมีการมอบหมายอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจน และจัดให้มีระบบการติดต่อสื่อสารที่จะช่วยให้การตัดสินใจเป็นที่ยอมรับ นอกจากนี้ผู้บริหารควรกำหนดระเบียบวิธี กฎ และนโยบาย ซึ่งมีส่วนสนับสนุนให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 7 การสร้างระบบควบคุมและประเมินผล (Establish a control and evaluation system) ขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการตัดสินใจ ได้แก่ การสร้างระบบการควบคุมและการประเมินผล ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารได้รับข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ ข้อมูลย้อนกลับจะช่วยให้ผู้บริหารแก้ปัญหาหรือทำการตัดสินใจใหม่ได้โดยได้ผลลัพธ์ของการปฏิบัติที่ดีที่สุด

Chester I. Barnard กล่าวถึงกระบวนการตัดสินใจว่า เป็นเทคนิควิธีการที่จะลดจำนวนทางเลือกลงมา การเลือกทางเลือคนั้นจะใช้เทคนิควิธีใดก็ตามที่จะเลือกทางเลือกเหล่านั้นลงมาเหลือทางเลือกทางเดียว เลือกทางเลือกทางหนึ่งนั่นเอง

สรุปได้ว่า กระบวนการตัดสินใจเป็นเทคนิคที่จะช่วยลดจำนวนทางเลือกด้วยการศึกษาสภาพแวดล้อม ข่าวสารที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์แนวทางที่สามารถปฏิบัติได้ หรือเกิดผลเสียน้อยที่สุดแล้วจึงคัดเลือกแนวทางปฏิบัตินั้น

การแบ่งขั้นตอนการตัดสินใจ ที่เป็นกระบวนการเลือกในระหว่างทางเลือกต่าง ๆ มีขั้นตอนดังนี้ (วุฒิชัย จานงศ์, 2523: 4)

1) การแยกแยะตัวปัญหา ขั้นตอนของการตัดสินใจนั้นเป็นเรื่องของการสร้างความมั่นใจและแน่ใจในการค้นหา นำความเข้าใจกับปัญหา เป็นเรื่องของการแยกแยะปัญหาออกมาอย่างแน่ชัดหรือตัวปัญหาอย่างแน่นอน นั่นคือกระบวนการตัดสินใจ จะเริ่มต้นตามขั้นตอนแรกเมื่อผู้ปกครองมีความรู้สึกว่าได้เกิดปัญหาขึ้นมา

2) การหาข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับตัวปัญหานั้น คือ การเสาะแสวงหาสิ่งที่เป็นสาเหตุหรือสิ่งที่ก่อให้เกิดปัญหานั้น ซึ่งอาจจะไม่ใช่สาเหตุโดยตรงก็เป็นได้ ความสามารถที่จะหาข่าวสารข้อมูลที่ครอบคลุมมากที่สุด หรือข่าวสารสมบูรณ์ซึ่งอาจเป็นไปได้ แต่เป็นการเสาะหาตัวข่าวที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุของปัญหามากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้การเสาะหาข่าวควรจะเป็นไปตามแนวความคิดที่ว่าข่าวสารสรรหานั้น จำเป็นต้องมีความเกี่ยวข้อง และจำเป็นกับตัวปัญหา ตลอดจนมีความเพียงพอในการแก้ไขปัญหา

3) การประเมินค่าของข่าวสาร ในบรรดาข่าวสารที่แสวงหานั้น ต้องยอมรับความจริงประการหนึ่งว่าข่าวสารทุกชนิดที่หานั้น มิได้หมายความว่าเกี่ยวข้องกับตัวปัญหาและมีคุณค่ากับตัวปัญหาอย่างแท้จริงเสมอไป ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการประเมินค่าข่าวสารนั้นถูกต้องเหมาะสมเพียงพอ ตรงเวลา และความสามารถที่จะนำไปวิเคราะห์ปัญหานั้นได้หรือไม่ ซึ่งจะมีการเสาะหาข่าวสารเพิ่มเติมหลังจากประเมินค่าข่าวสารแล้วว่าไม่เพียงพอหรือไม่เกี่ยวข้องเท่าที่ควรก็จำเป็นต้องตัดข่าวสารบางอย่างออกไป ถ้าเห็นว่าไม่เกี่ยวข้องกับตัวปัญหาที่จะทำการแก้ไขหรือตัดสินใจ

4) การกำหนดทางเลือก เป็นขั้นตอนสำคัญในการตัดสินใจคือ กำหนดทางเลือกที่สามารถครอบคลุมวิธีแก้ปัญหามากที่สุด ถ้าเรามีข่าวสารสมบูรณ์สำหรับปัญหาแต่ละเรื่องเราอาจกำหนดทางเลือกได้เหมาะสมและครอบคลุมอย่างแท้จริงได้

5) การเลือกทางเลือก เมื่อกำหนดทางเลือกแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ การเลือกทางเลือกที่จะนำไปปฏิบัติการต่อไป ขั้นนี้เองเป็นที่ยอมรับว่าเป็นการตัดสินใจที่แท้จริง การเลือกนั้นเกิดจากผลของการตัดสินใจ แต่ยังไม่สมบูรณ์ จำเป็นต้องมีขั้นตอนอีกขั้นหนึ่ง ซึ่งอย่างน้อยที่จะสร้างความสมบูรณ์ให้กับการตัดสินใจ

6) การปฏิบัติตามการตัดสินใจ เป็นการปฏิบัติตามผลการตัดสินใจ หรือทางเลือกที่เราจะทราบได้ว่าการตัดสินใจนั้นถูกต้องเหมาะสมเพียงใดหรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับผลของการตัดสินใจนั้น การประเมินผลของการตัดสินใจนี้เป็นการตรวจดูว่า ผลของการตัดสินใจที่ปฏิบัติไปเหมาะสมกับการแก้ปัญหานั้นหรือไม่

สรุปได้ว่าขั้นตอนการตัดสินใจ ที่สำคัญจะต้องมีการดำเนินการเกิดขึ้นตั้งแต่เกิดความรู้สึกในตัวปัญหา จึงต้องหาข่าวสารที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประเมินหรือวิเคราะห์กำหนดทางเลือกแล้วตัดสินใจเลือกทางเลือก และปฏิบัติตามการตัดสินใจทางที่เลือกนั้น ซึ่งการตัดสินใจจะถูกต้องเหมาะสมเพียงใด ขึ้นอยู่กับผลของการตัดสินใจ

2.5.7 การตัดสินใจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การตัดสินใจและการแก้ไขปัญหาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณี เทศบาล และ อบต. ในที่นี้ จรัส สุวรรณมาลา (2547: 25) ได้กล่าวถึง “ข้อสังเกตโดยทั่วไปของ อบต. ในการพัฒนาท้องถิ่น” ที่ค้นพบจากการริเริ่มงานใหม่ ๆ ของ อบต. 500 พื้นที่ ในงานวิจัยดังกล่าว เพื่อเป็นความรู้ที่นำไปปรับใช้ได้ รวมไปถึง “ผลสำเร็จ” ที่สร้างสรรค์ และ “ข้อคิด” ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงาน อาทิ

1) การตัดสินใจและการแก้ปัญหา

เทศบาล มักจะเริ่มที่ผู้บริหาร คือ นายกเทศมนตรี ที่มีการศึกษาสูง เชี่ยวชาญในตัวเองสูง และมีลักษณะการบริหารงานแบบ CEO (ศูนย์กลางของอำนาจ) บริหารแบบมีวิสัยทัศน์ มองการณ์ไกล ผู้บริหารเป็นคนตัดสินใจริเริ่ม จึงมักทำในเรื่องที่ใกล้ตัว ลักษณะนี้เป็นการเรียนรู้แบบเส้นตรง (Top Line) คนคนหนึ่งไปเรียนรู้จากที่อื่นแล้วนำมาสังเคราะห์เอง จากนั้นจึงสั่งการมาให้ข้างล่างลงทำ ซึ่งอาจได้ผลบ้าง แต่มีข้อจำกัดคือ ถ้าเลือกพลาดก็ต้องเริ่มกันใหม่ (วิธีการนี้รัฐบาลกลางนิยมให้ อบต. นำมาใช้)

อบต. มีแนวโน้มการใช้กระบวนการตัดสินใจริเริ่มสิ่งใหม่ โดยกลุ่มหรือองค์กรชุมชน และมักจะเลือกทำในสิ่งที่แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้โดยตรง ทำเรื่องใกล้ตัว ไม่ได้คำนึงถึงอนาคต เนื่องจาก นายก อบต. มีการศึกษาน้อยกว่านายกเทศมนตรี ไม่คิดว่าตนเองเก่ง ไม่ได้คุยเหนือกับคนอื่น ยังเป็นชาวบ้านธรรมดา ซึ่งเป็นข้อดีตามทฤษฎีการเรียนรู้ มีการจัดเวทีรับฟังความเห็นจากชุมชนส่วนใหญ่จึงไม่ถูกสั่งการไม่ได้ทำตามความเห็นของผู้นำ ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้แบบชาวบ้าน เห็นทางออกที่หลากหลาย และมีการลองผิดลองถูก

2) การดำเนินงาน

อบต. มีแนวโน้มที่จะเลือกดำเนินการเองแบบเบ็ดเสร็จน้อยลง ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 81) ดำเนินการผ่านเครือข่าย ผ่านองค์กรชุมชน หรือจ้างเหมา เช่น ในการจัดการป่าชุมชนภาคเหนือ อบต. จะหนุนเสริมงบประมาณ และเครื่องมือให้เข้มแข็งขึ้น จัดอาสาสมัครดูแล ปูปลูกป่า แต่ผู้ปฏิบัติการจริง คือ องค์กรชุมชน ทั้งนี้เนื่องจาก อบต. มีงบประมาณ แต่ขาดคน พบว่า ได้ผลดีกว่า ประหยัดกว่า การที่ อบต. ลงมือทำเอง เพราะชุมชนเป็นเจ้าของ ทำด้วยใจ ไม่หวังผลกำไร ทำให้ได้ผลดีกว่าการจ้างบริษัทเอกชนที่หวังผลกำไรอีกด้วย ดังนั้น อบต. จึงไม่ควรใหญ่มากนักแต่คอยสนับสนุนให้องค์กรชุมชนเป็นผู้ขับเคลื่อนจะเห็นผลมากกว่า และพบว่า อบต. มีแนวโน้มที่จะเลือกจัดบริการผ่านเครือข่ายขององค์กรชุมชนและร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกสูงกว่าเทศบาลในเขต

สรุปจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ขึ้นอยู่กับประชาชนเลือกที่จะเข้าร่วมในโครงการหรือกิจกรรมนั้นมากน้อยแค่ไหน

ถ้าหากมีผลกระทบมากประชาชนก็จะเข้าร่วมมาก หากมีผลกระทบต่อประชาชนน้อย ประชาชนก็จะเข้าร่วมน้อยตามไปด้วย นอกจากนี้ยังมีปัจจัยเกี่ยวกับตัวปัจเจกบุคคลหรือชุมชนหรือองค์การด้วย รวมทั้งจากกระบวนการดำเนินการมีส่วนร่วมและปัจจัยบุคคลที่เจ้าหน้าที่โครงการ ผู้ดำเนินการ ตลอดจนตัวประชาชนเอง

2.5.8 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการท้องถิ่น

งานศึกษาเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการท้องถิ่น มีการศึกษาแนวคิดและสำรวจความเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดี (Good Local Governance) เพื่อกำหนดตัวแบบที่เหมาะสมของระบบการบริหารจัดการท้องถิ่นของไทย โดยการศึกษาจากเอกสาร บทความ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ และการจัดเวทีสังเคราะห์ข้อมูลใน 3 รูปแบบ ได้แก่ การจัดสนทนาคำผ่านอินเทอร์เน็ต (Internet conference) การสัมภาษณ์และใช้แบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นผู้บริหารและนักวิชาการชั้นนำที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการท้องถิ่น และการจัดสัมมนาทางวิชาการเพื่อสร้างเครือข่ายผู้สนใจ (คำรงค์ วัฒนา, 2544) ผลจากการศึกษาพบว่า

ในด้านการบริหารจัดการท้องถิ่น พบว่า การเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกที่มุ่งแสวงหารัฐบาลประชาธิปไตยที่มุ่งกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น การเพิ่มบทบาทของภาคประชาสังคมเพื่อมุ่งตอบสนองความต้องการของคนส่วนใหญ่ การใช้ระบบตลาดเสรีในการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ และการสร้างค่านิยมสากลในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของสังคมโลก เป็นบริบทที่สำคัญของระบบการบริหารจัดการท้องถิ่น และต่อแนวคิดในเรื่องระบบการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดี (Good Local Governance) ซึ่งเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารจัดการในท้องถิ่นที่ประกอบด้วยความสัมพันธ์ที่เหมาะสมระหว่างภาครัฐ ธุรกิจเอกชน และประชาสังคม ซึ่งจะทำให้การบริหารจัดการท้องถิ่นมีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบและตระหนักถึงการมีส่วนร่วมนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิผลในการให้บริการสาธารณะเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยให้บริการได้อย่างเบ็ดเสร็จ ต่อเนื่อง เชื่อถือได้และมุ่งให้ประโยชน์แก่ประชาชนผ่านกลไกทางประชาสังคม

แนวคิดและความเคลื่อนไหวดังกล่าว ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในประเทศ ทั้งในด้านพัฒนาการทางการเมือง และการเปลี่ยนแปลงทิศทางการบริหารจัดการประเทศที่ทำให้การบริหารราชการแผ่นดินของไทยอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนผ่านจากการบริหารราชการแผ่นดินแบบรวมศูนย์อำนาจ สู่การบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจ (Decentralizing Governance) ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่ยังคงให้ความสำคัญกับประเด็นการกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลัก โดยไม่ได้มองท้องถิ่นหรือสังคมแบบองค์รวม ทำให้ระบบการบริหารจัดการท้องถิ่นมีประเด็นปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นหลาย

ประการ อย่างไรก็ตามกลางการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก และความพยายามในการสร้างระบบบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดี จะยังคงมีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการท้องถิ่นไทย โดยการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการพัฒนาระบบบริหารจัดการท้องถิ่น ควบคู่กับการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างต่อเนื่อง

ตัวแบบที่เหมาะสมของระบบบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดี ประกอบด้วยเครือข่าย (Network) ความร่วมมือของภาครัฐ โดยเฉพาะองค์กรส่วนท้องถิ่น ภาคธุรกิจเอกชนและประชาสังคมต่าง ๆ ในท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะ (Public Services) แต่ละภาคส่วนจะมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กันอย่างต่อเนื่องมีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน (Interdependence) มีความเชื่อใจกัน (Trust) และการใช้กฎเกณฑ์ที่มีอยู่ร่วมกันเพื่อการต่อรองและตกลงกัน ในขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองจะต้องมีโครงสร้างอำนาจหน้าที่ ศักยภาพและขีดความสามารถบุคลากร มาตรฐานทางจริยธรรมและศีลธรรม ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับการให้บริการสาธารณะ ในท้องถิ่นตามหลักบริหารจัดการที่ดีโดยรัฐบาลควรพัฒนานโยบายเพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการท้องถิ่นของไทยไปสู่ระบบการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดี และแก้ไขประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกระบวนการกระจายอำนาจในปัจจุบัน

2.6 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

2.6.1 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเกี่ยวกับการให้ความอิสระแก่ท้องถิ่น โดยการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 รัฐบาลจึงได้เร่งรัดจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา เพื่อเป็นหน่วยงานหลักในการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยวิสัยทัศน์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เป็นหน่วยงานหลักในการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เพื่อช่วยสนับสนุน ส่งเสริม พัฒนาศักยภาพของในองค์กร และตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ และมีทิศทางพัฒนาที่สอดคล้องแนวนโยบายแห่งรัฐ เพื่อนำสู่เป้าหมาย “บ้านเมืองน่าอยู่ เศรษฐกิจชุมชน และประ โยชน์สุขของประชาชน”

2.6.2 อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2546 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่นและจัดทำแผนพัฒนาของตนเอง เพื่อเป็นกรอบในการกำหนดทิศทาง การพัฒนา

และเพื่อมุ่งไปสู่สภาพการณ์ที่ต้องการในอนาคต โดยสามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

ปัจจุบัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยมี 5 ประเภท ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) กรุงเทพมหานคร และ เมืองพัทยา โดย อบจ. รับผิดชอบงานจัดบริการสาธารณะในระดับจังหวัด รับผิดชอบงานที่มีความคาบเกี่ยวหรือซ้ำซ้อนระหว่างพื้นที่ รับผิดชอบงานจัดบริการสาธารณะขนาดใหญ่ หรือมีค่าใช้จ่ายสูงเกินกว่าความสามารถของเทศบาลหรือ อบต. และมีหน้าที่ประสานงานจัดบริการสาธารณะร่วมกันระหว่าง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆภายในจังหวัด เทศบาลมีหน้าที่รับผิดชอบการจัดบริการสาธารณะในเขตพื้นที่ชุมชนเมืองที่มีความเจริญหรือมีความหนาแน่นของประชากรสูง อบต. เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กที่สุดที่มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดบริการสาธารณะในระดับตำบลที่เป็นพื้นที่ชนบทหรือมีความเจริญไม่มากนัก ส่วนกรุงเทพมหานครมีบทบาทเหมือนกับ อบจ. และเทศบาลเนื่องจากเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับจังหวัด อีกทั้งมีหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะโดยตรง และเมืองพัทยามีบทบาทหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะเหมือนกับเทศบาล

ในปัจจุบัน พ.ศ.2549 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจำนวน 7,855 แห่ง แบ่งเป็นเทศบาล 1,161 แห่ง (เทศบาลนคร 22 แห่ง เทศบาลเมือง 119 แห่ง และเทศบาลตำบล 1,020 แห่ง) องค์กรบริหารส่วนตำบลจำนวน 6,617 แห่ง องค์กรบริหารส่วนจังหวัด 75 แห่ง และเขตปกครองพิเศษ 2 แห่ง คือ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2549)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นหัวใจหลักสำคัญทางโครงสร้างองค์กรของการปกครองที่เป็นกลไกในการสร้างกระบวนการประชาธิปไตยระดับพื้นฐานของสังคม สิทธิและการมีส่วนร่วมขั้นพื้นฐานถูกกำหนดให้ประชาชนต้องมีบทบาทและหน้าที่ต่อการปกครองขั้นพื้นฐานมากขึ้น ตั้งแต่มีการประกาศจัดตั้งเทศบาล สตาดำบล องค์กรบริหารส่วนจังหวัด มาจนกระทั่งการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ที่มีบทบัญญัติไว้ในมาตรา 78 ว่า

“...รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น ระบบสาธารณสุขปโภค และสาธารณสุขการ ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น...”

ความสัมพันธ์ในเชิงบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทต่างๆ จัดแบ่งออกเป็น 2 ระดับได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับบน (Upper tier) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับปฏิบัติการ (Lower tier) ในระดับบนได้แก่ อบจ. จะทำหน้าที่จัดบริการสาธารณะขนาดใหญ่ในระดับจังหวัดทำหน้าที่ประสานงานการจัดบริการสาธารณะร่วมกันระหว่าง

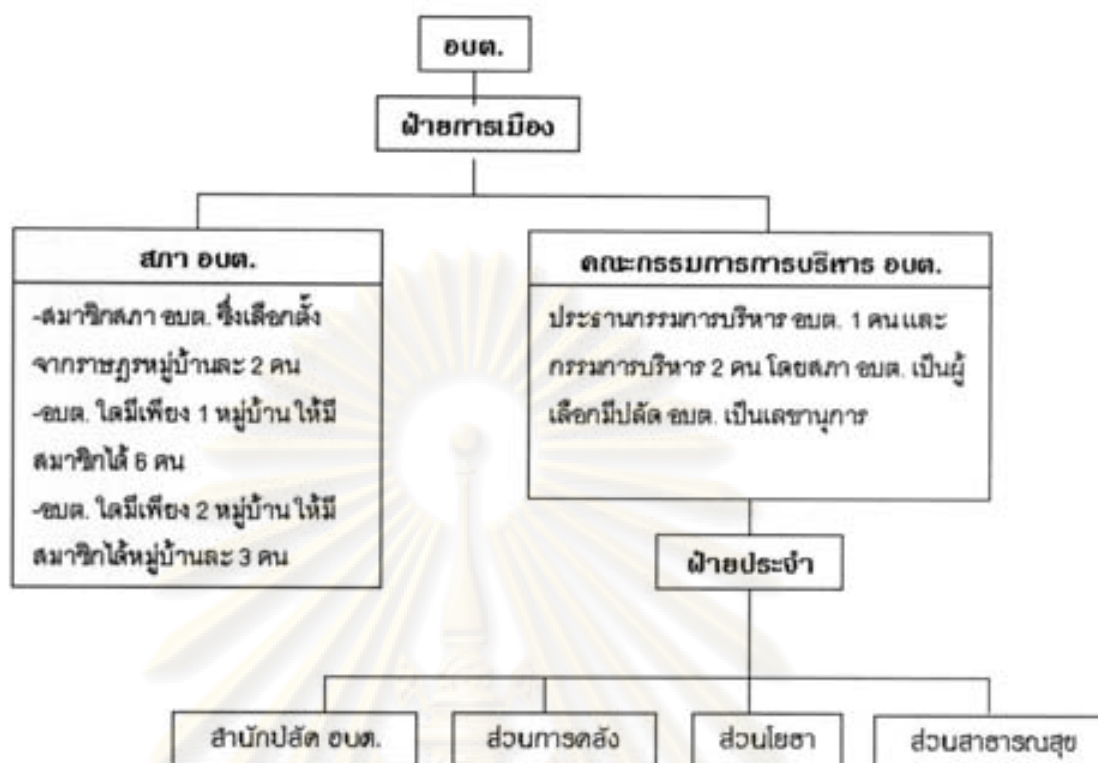
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ ภายในที่ตั้งของจังหวัด และให้ความช่วยเหลือการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับปฏิบัติการซึ่งก็คือ เทศบาล อบต. และเมืองพัทยา ส่วนกรุงเทพมหานครมีภารกิจในระดับบนในการบริหารกิจกรรมสาธารณะในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และในขณะเดียวกันก็มีการกิจการให้บริการสาธารณะโดยตรงในพื้นที่เขตต่างๆ

2.6.3 องค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลจัดตั้งขึ้นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2499 แต่ประสบปัญหาในการบริหารงานและถูกยกเลิกตามประกาศคณะปฏิวัติที่ 326 ลงวันที่ 15 ธันวาคม 2515 ซึ่งกำหนดให้มีสภาตำบลเพียงรูปแบบเดียว ต่อมาในปี พ.ศ. 2537 ได้มีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นใหม่ ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 พ.ศ.2546 ซึ่งได้บัญญัติให้สภาตำบล ที่มีรายได้เฉลี่ยย้อนหลังเกิน 150,000 บาท ติดต่อกัน 3 ปี ให้ยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.) เป็นหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งถือว่าเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกเป็น 3 ขนาด คือ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก โดยใช้เกณฑ์รายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดเก็บเอง การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจะเป็นไปอย่างอิสระมีอำนาจในการบริหาร การกำหนดนโยบายและการตัดสินใจ การจัดทำแผนพัฒนาตำบล การทำนิติกรรมที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสิทธิในทางกฎหมายด้วยตนเอง ภายใต้อำนาจหน้าที่ที่กฎหมายได้กำหนดไว้ และยังมีอำนาจในการออกข้อบังคับตำบลที่ใช้กับราษฎรในพื้นที่อีกด้วย

โครงสร้างการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ฝ่ายข้าราชการการเมือง และฝ่ายข้าราชการประจำ โดยฝ่ายข้าราชการการเมืองประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง และฝ่ายนิติบัญญัติ ได้แก่ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.) มาจากการเลือกตั้งจากประชาชนหมู่บ้านละ 2 คน หาก อบต.ใดมีเพียง 1 หมู่บ้านให้มี ส.อบต. ได้เพียง 6 คน ส่วน อบต.ใดมี 2 หมู่บ้านให้มี ส.อบต. หมู่บ้านละ 3 คน

ฝ่ายข้าราชการประจำ มีพนักงานส่วนตำบล เป็นข้าราชการส่วนท้องถิ่นประจำองค์การบริหารส่วนตำบล โดยแบ่งโครงสร้างของพนักงานส่วนตำบล ออกเป็นสำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และส่วนงานต่างๆ เช่น ส่วนการคลัง ส่วนโยธา ส่วนสาธารณสุข

ลักษณะหน่วยการปกครองท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล มีดังนี้

1) มีฐานะเป็นนิติบุคคลและมีอิสระในการบริหารงานท้องถิ่น โดยที่รัฐได้กระจายอำนาจในการกำหนดนโยบาย และการตัดสินใจในการบริหารงานให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบล การกำหนดอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจนในการพัฒนาตำบล การให้อำนาจอิสระในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายอำนาจอิสระในการออกข้อบังคับตำบล เพื่อใช้บังคับในเขตตำบลเท่าที่ไม่ขัดกับกฎหมาย และอำนาจอิสระในการจัดเก็บรายได้ของตนเองคือภาษีบำรุงท้องถิ่นภาษีโรงเรือนและที่ดิน เป็นต้น

2) มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในระยะเริ่มต้นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงและลับเป็นส่วนใหญ่ (2 ใน 3 ของสมาชิกทั้งหมด) สำหรับในส่วนที่เหลือแม้จะมาโดยตำแหน่ง แต่ก็เป็นการมาจากการเลือกตั้งจากประชาชนเช่นกัน คือ กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน (ยกเว้นตำแหน่งแพทย์ประจำตำบล) แต่ต่อไปต้องมาจากการเลือกตั้งโดยตรงทั้งหมด ทั้งนี้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ส่วนฝ่ายบริหาร คือคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลก็จะมีที่มาจากการเลือกของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเช่นเดียวกัน (กรมการปกครอง, 2543)

องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดอุบลราชธานี

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี มี 20 อำเภอ 5 กิ่งอำเภอ ในโครงสร้างการบริหารงานท้องถิ่นประกอบด้วย เทศบาล อบต. และ อบจ. โดยการบริหารแยก

เป็นเทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลเมือง 3 แห่ง เทศบาลตำบล 24 แห่ง อบต. 214 แห่ง จำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,770,074 คน

อำเภอวารินชำราบ เป็นอำเภอหนึ่งที่มีเขตพื้นที่อยู่ติดกับเขตอำเภอเมือง มีองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) อำเภอวารินชำราบ 16 แห่ง เทศบาล 1 แห่ง อบต. 14 แห่ง 187 หมู่บ้าน จำนวนประชากรทั้งสิ้น 155,591 คน (ข้อมูลจากสำนักงานท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี, 2550) โดยองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทกับชุมชนมากในขณะนี้ ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม อีกทั้งการบริหารจัดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้กับชุมชน ส่งเสริมการศึกษา ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.6.4 บทบาทหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล มีบทบาทหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ดังนี้

- 1) อำนาจหน้าที่ทั่วไป
พัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
- 2) หน้าที่ที่กฎหมายบังคับให้ทำ
 - 2.1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
 - 2.2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดขยะมูล

ฝอยสิ่งปฏิกูล

- 2.3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
- 2.4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 2.5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- 2.6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ
- 2.7) คุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 2.8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- 2.9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย โดยจัดสรรงบประมาณ หรือบุคลากร

ให้ตามความจำเป็นและสมควร

- 3) หน้าที่ที่ไม่บังคับให้ทำ
 - 3.1) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคและการเกษตร
 - 3.2) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
 - 3.3) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
 - 3.4) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ และสวนสาธารณะ
 - 3.5) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์

- 3.6) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- 3.7) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- 3.8) การคุ้มครองดูแลรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน
- 3.9) ควบคุมประโยชน์จากทรัพย์สินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน
- 3.10) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- 3.11) กิจการเกี่ยวกับพาณิชย์
- 3.12) การท่องเที่ยว
- 3.13) การผังเมือง

2.6.5 กลไกและวิธีการของ อบต. ในการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม

องค์การหรือ อบต. มีกลไกและวิธีการ ในการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน

1) การเข้ามามีส่วนร่วมในด้านนโยบาย คือ การเป็นตัวแทนภาคประชาชนในการเป็นกรรมการในชุดต่างๆ แนวคิดในการเข้ามามีส่วนร่วมในระดับนโยบายผู้ที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายในเรื่องของการมีส่วนร่วมต้องสร้างช่องทางที่จะพัฒนาให้เกิดตัวแทนที่แท้จริงจากกลุ่มต่าง ๆ มีกลไกและกระบวนการที่สร้างตัวแทนภาคประชาชนที่เกิดจากคนในพื้นที่ให้ได้

2) การมีส่วนร่วมในการพัฒนา คือ การแสดงบทบาทในฐานะประชาชน ในการแสดงประชามติเป็นการเพิ่มศักยภาพให้ประชาชนเข้มแข็งและมีกลไกที่พร้อมเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม

3) การมีส่วนร่วมในการจัดบริการ กฎหมายเปิดโอกาสให้ภาคประชาชน ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งปัจจุบันมีหลายชุมชนที่พร้อมจะเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาชุมชน

4) การมีส่วนร่วมในการบริหารหน่วยบริการหรือเครือข่ายหน่วยบริการในชุมชนของตนเอง ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การจัดให้มีศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์ สนับสนุนกลุ่มต่างๆ ในชุมชน ตลอดจนช่วยกันพัฒนาหลักเกณฑ์ต่างๆ เพื่อสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือภาคประชาชนที่มีประสิทธิภาพ

วิธีการของ อบต. ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม เช่น การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน การนำความคิดเห็นของประชาชนไปจัดทำแผน แต่งตั้งเป็นกรรมการหรือที่ปรึกษา อบต. ร่วมเป็นกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง ร่วมเป็นกรรมการตรวจรับงานจ้างงาน

1) การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร โดยผ่านช่องทางสื่อต่างๆ ได้แก่ เอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นพับ รายงานประจำปี จดหมายข่าว หอกระจายข่าว การจัดประชุม เว็บไซต์ เป็นต้น

2) การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน โดยผ่าน เวทีประชาคม การจัดประชุม สัมภาษณ์ ฟังความคิดเห็น การร้องเรียน การประชาพิจารณ์ จัดลำดับความสำคัญของโครงการ/กิจกรรมเพื่อจัดลงในแผนชุมชน เป็นต้น

3) การดึงประชาชนเข้าร่วมโครงการ โดยอาจจัดตั้งเป็นชุดกรรมการต่าง ๆ เป็นที่ปรึกษา และร่วมเป็นสมาชิกในโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ

4) เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมตรวจสอบ ซึ่งเมื่อมีการแต่งตั้งเป็นกรรมการแล้วก็ต้องตรวจติดตามการทำงานของ อบต. ร่วมตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง เป็นต้น

หัวใจของการพัฒนาระบบการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก็คือ การกำกับ ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการปกครองตนเองตามที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ได้วางหลักให้รัฐบาลมอบความเป็นอิสระในการปกครองตนเองแก่อปท. โดยมีการกำกับตรวจสอบเท่าที่จำเป็นนั้นอย่างไรก็ดี อปท. สามารถวางระบบการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของคนได้อย่างได้ผลแล้ว ก็จะส่งเสริมให้การกำกับ ตรวจสอบของรัฐบาลเป็นไปตามความราบรื่น โดยที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอิสระในการบริหารจัดการตามภารกิจของตน อีกทั้งจะทำให้กระบวนการตรวจสอบของภาคประชาชนมีโอกาสที่จะเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในกระบวนการปกครองตนเองระดับท้องถิ่น ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปการเมือง (ดำรงศ วัฒนา, 2545: 128)

2.6.6 การบริหารแบบธรรมาภิบาล (Good Governance)

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 นั้น ได้ให้นิยาม “ธรรมาภิบาล” คือ การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชนให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้สึกสามัคคี ร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศเพื่อบรรเทาป้องกัน หรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤติภัยอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และความมีส่วนร่วม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขสอดคล้องกับความเป็นไทย รัฐธรรมนูญและกระแสโลกยุคปัจจุบัน

ดังนั้น เพื่อวางรากฐานให้กับการบริหารจัดการกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีดังกล่าว ระเบียบฉบับนี้จึงกำหนดจัดหรือส่งเสริมให้สังคมไทยอยู่บนพื้นฐานหลักสำคัญ 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม (Rule of Law) หลักคุณธรรม (Integrity) หลักความโปร่งใส (Transparency) หลักการ

มีส่วนร่วม (People Participation) หลักความรับผิดชอบ (Accountability) และหลักความคุ้มค่า (Value for Money)

1) หลักนิติธรรม (Rule of Law) เป็นการตรากฎหมายและกฎข้อบังคับให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคมอันจะทำให้สังคมยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่อำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล กฎหมายและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ นั้นต้องมีความเป็นธรรม สามารถปกป้องคนดีและลงโทษคนไม่ดี รวมถึงมีความยุติธรรมและบังคับใช้กับคนกลุ่มต่าง ๆ อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน มีการปฏิรูปกฎหมายอย่างสม่ำเสมอให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไป การดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็ว โปร่งใส และตรวจสอบได้ และได้รับการยอมรับจากประชาชน

2) หลักคุณธรรม (Integrity) คือการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยตรงกล้าให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อเป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ ทำให้การร้องเรียนหรือร้องทุกข์ในการดำเนินการในเรื่องต่างๆ ทั้งในและนอกองค์กรลดลงจากเดิม และทำให้คุณภาพชีวิตของคนในสังคมดีขึ้น มีการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรในชาติอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด สร้างสังคมที่มีเสถียรภาพ สมาชิกในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

3) หลักความโปร่งใส (Transparency) นั้น เป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติโดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความชัดเจน โดยที่ข้อมูลต่าง ๆ นั้นต้องตรงกับข้อเท็จจริงของการดำเนินการและความสามารถตรวจสอบได้ มีการดำเนินการที่เปิดเผยชัดเจนและเป็นไปตามที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ความโปร่งใยังขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการของรัฐและเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการ โดยดูจากจำนวนเรื่องกล่าวหา ร้องเรียน หรือสอบสวนเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกณฑ์ในการใช้ดุลพินิจของส่วนราชการ ต้องมีความชัดเจนเป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (Stakeholders) ทั้งนี้ ส่วนราชการต้องมีการสร้างตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรม และเปิดเผยต่อสาธารณะด้วย

4) หลักความรับผิดชอบ (Accountability) เป็นการตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจในปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนการเคารพในการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชนสร้างความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงาน โดยมีตัวชี้วัดสำคัญในการประเมินความสำเร็จของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ต้องทำให้เกิดการยอมรับและความพึงพอใจจากผู้ให้บริการ การบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่

กำหนดไว้ ทั้งที่เป็นคุณภาพของงาน ด้านปริมาณ ความถูกต้อง ครบถ้วน รวมทั้งลดจำนวนความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน และจำนวนการร้องเรียนหรือการกล่าวหาที่ได้รับ

5) หลักการมีส่วนร่วม (People Participation) เป็นการสนับสนุนและเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกฝ่ายในสังคมซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสีย เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานในองค์กรที่เป็นทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ในสังคมนั้นๆ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้เกิดสำนึกร่วมกันว่า ตนเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรนั้น ๆ และเพื่อให้องค์กรรับฟังความคิดเห็นของประชาชน คอบสนองต่อความต้องการของประชาชนที่แท้จริง ทั้งนี้ เพื่อให้การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนเป็นพลังตรวจสอบที่สำคัญของสังคมต่อไป

6) หลักความคุ้มค่า (Value for Money) เป็นการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยตรงค่าใช้จ่ายไทยมีความประหยัด ใช้อย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ในเวทีนานาชาติ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน สร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับบริการ เสริมสร้างความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

2.6.7 การบริหารจัดการที่ดี

การบริหารจัดการที่ดี (Good Governance) อาจประกอบไปด้วยหลักการสำคัญหลายประการแล้วแต่วัตถุประสงค์ขององค์กร ซึ่งประกอบด้วย 8 หลักการ ตามองค์การสหประชาชาติ คือ การมุ่งฉันทามติ สำนึกรับผิดชอบ ความโปร่งใส การตอบสนอง ประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ ความเท่าเทียมกันและการคำนึงถึงคนทุกกลุ่ม และการปฏิบัติตามหลักนิติธรรม ทั้งนี้ เพื่อลดจำนวนการทุจริตลง แนวคิดของชนกลุ่มน้อย ได้รับการคำนึงถึงและมีการรับฟังความคิดเห็นของผู้อ่อนแอในสังคม และตอบสนองความต้องการของสังคมในปัจจุบันและอนาคต (สำหรับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 นั้น ระบุไว้ 6 หลักการ คือ มีส่วนร่วม โปร่งใส สำนึกรับผิดชอบ นิติธรรม คุณธรรมและคุ้มค่า ซึ่งไม่ต่างจาก 8 หลักการดังกล่าวแล้ว) แสดงได้ดังนี้ (ถวิลวดี บุรีกุล, 2549 : 241 – 247)

แผนภูมิที่ 2.5 องค์ประกอบของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

1) **การมีส่วนร่วม** การมีส่วนร่วมทั้งชายหญิงเป็นสิ่งที่สำคัญของธรรมาภิบาล การมีส่วนร่วมเป็นไปทั้งทางตรงหรือโดยผ่านสถาบันกลางหรือผู้แทน อย่างไรก็ตาม ประชาธิปไตยแบบตัวแทนก็ไม่ได้หมายถึง กลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคมจะได้รับการผนวกเข้าไปประกอบการตัดสินใจ ดังนั้น การมีส่วนร่วมจำเป็นต้องมีการให้ข้อมูลจากทุกกลุ่มและมีการดำเนินการให้เกิดขึ้นจริง ซึ่งรวมถึงเสรีภาพในการรวมกลุ่ม ก่อตั้งสมาคม และแสดงออกและจัดตั้งประชาสังคม

2) **ความโปร่งใส** หมายถึง การตัดสินใจที่ดำเนินไปแล้ว และการนำไปปฏิบัติเป็นไปตามระเบียบ ซึ่งหมายถึงการเปิดเผยข้อมูลและสามารถให้ผู้ที่จะได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจและบังคับใช้นโยบายหรือแผนเข้าถึงข้อมูลได้โดยตรง นอกจากนี้ ยังหมายถึงข้อมูลมีเพียงพอจะให้ผู้เกี่ยวข้องได้เข้าถึง และการเข้าถึงต้องง่าย ข้อมูลต้องอยู่ในรูปแบบที่เข้าใจได้ง่าย หรือการใช้สื่อต่างๆให้เกิดความเข้าใจได้ง่าย

3) **การมุ่งฉันทามติ** ในสังคมหนึ่งผู้คนจำนวนมากมีความเห็นที่แตกต่างกัน หลักหนึ่งของธรรมาภิบาลจึงเป็นเรื่องของการเจรจาไกล่เกลี่ยโดยใช้คนกลางของคนที่มีความสนใจแตกต่างกัน ในสังคมเพื่อนำมาสู่การเกิดฉันทามติในสิ่งที่เป็นประเด็นที่ดีที่สุดในความสนใจของชุมชนทั้งหมด และวิธีที่จะบรรลุฉันทามติ ซึ่งต้องอาศัยแนวคิดที่กว้างไกลและเวลาในเรื่องที่ว่าจะทำอะไร เป็นสิ่งที่ต้องการสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนของมนุษย์ และจะบรรลุได้อย่างไร สิ่งนี้จะเกิดได้จากการมีความสนใจในประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและบริบททางสังคมหรือชุมชนอื่นๆด้วย

4) **การตอบสนองธรรมาภิบาล** ยังต้องให้มีการดำเนินการและมีกระบวนการที่ตอบสนองต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในเวลาที่เหมาะสม

5) **ความเท่าเทียมกันและการมีพหุนิยม** ความเป็นอยู่ที่ดีของสังคมขึ้นกับการประกันว่าสมาชิกทุกคนรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและมีที่ยืนในสังคม และไม่รู้สึกรังเกียจกันออกไปจากกระแสหลักของสังคม นั่นหมายความว่า กลุ่มทุกกลุ่ม โดยเฉพาะผู้ที่มีความอ่อนแอที่สุดที่จะปรับปรุงหรือคงความเป็นอยู่ที่ดีของพวกเขา

6) **ประสิทธิภาพและประสิทธิผล** ธรรมาภิบาล หมายถึง กระบวนการและสถาบันที่ก่อให้เกิดผลที่บรรลุความต้องการของสังคม โดยการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม มีเรื่องของการประหยัดแต่ไม่ตระหนี่ แนวคิดของประสิทธิภาพในบริบทของธรรมาภิบาล ยังรวมถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และการปกป้องสิ่งแวดล้อมด้วย

7) **สำนึกรับผิดชอบ** การยอมรับผิดเป็นกุญแจสำคัญของธรรมาภิบาลไม่เพียงสถาบันของรัฐแต่ภาคเอกชน และองค์กรประชาสังคมต่าง ๆ ต้องมีความสำนึกรับผิดชอบต่อสาธารณชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ส่วนใครจะสำนึกรับผิดชอบต่อใครนั้นขึ้นกับการตัดสินใจ หรือการกระทำว่าเป็นเรื่องภายในหรือภายนอกองค์กรหรือสถาบัน

หลักการต่างๆ ที่อธิบายการมีธรรมาภิบาลและการนำไปใช้ในบริบทของประเทศ บริบทของหน่วยงาน หลักการใดจึงจะเหมาะสมที่สุด สำหรับประเทศไทยแล้วเนื่องจากได้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ที่ให้ความสำคัญกับหลักการสำคัญ 6 หลักการ ที่นำมาประยุกต์ใช้ตาม 6 หลักการของสถาบันพระปกเกล้า ได้ดังนี้ (ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ, 2545)

แผนภูมิที่ 2.7 หลักการสำคัญของธรรมาภิบาล

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.7.1 ด้านปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

งานวิจัยศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนได้มีผู้ศึกษาไว้ ดังเช่น สุดาวดี คิชฎิกิจ (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำให้เกิดชุมชนเข้มแข็งตามธรรมชาติ ศึกษากรณี ชุมชนสาคลี อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ปัจจัยด้านกายภาพ สังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจชุมชน และการเมืองชุมชนนั้น ส่งผลให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการทำให้เกิดชุมชนเข้มแข็งตามธรรมชาติ ปัจจัยด้านกายภาพนั้นส่งผลให้คนสนิทสนมกลมเกลียวกันมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันทำให้เกิดการรวมกลุ่มได้ง่าย ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมนั้นส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมการรวมกลุ่มโดยการ Socialization ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจชุมชนส่งผลให้เกิดการเข้าร่วมเนื่องจากสามารถทำให้รายได้ในครัวเรือนเพิ่มขึ้น พึ่งตนเองได้ และเป็นารดึงจุดเด่นของชุมชนเกษตรกรรมมาทำให้เกิดการรวมกลุ่มขึ้น ปัจจัยทางการเมืองชุมชนนั้นส่งผลโดยผู้นำมีลักษณะ Charismatic Leader ทำให้ชาวบ้านมีความเชื่อถือและเลื่อมใส รวมทั้งความสัมพันธ์ที่เป็นส่วนตัวของผู้นำชาวบ้านก็ทำให้เกิดการรวมกลุ่มได้ง่าย นอกจากนี้ปัจจัยทั้งหมดยังส่งผลต่อกันและกัน

นพกาญจน์ เมตตานนท์ (2541: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาชุมชน : ศึกษากรณีชุมชนคันทนาขาว พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาชุมชน ได้แก่ บทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการแสวงหาความคิดเห็นจากประชาชน การตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนก่อนมีโครงการ Thai-UNCDP และระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนก่อนมีโครงการ Thai-UNCDP โดยระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนเป็นผลมาจากตำแหน่งในชุมชน การตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรม บทบาทของคณะกรรมการชุมชนในการแสวงหาความคิดเห็นจากประชาชน และเพศ ส่วนผลการศึกษาชุมชนหลังปีนํ้ามันเอสโซ่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ อาชีพ สภาพการถือครองที่พื้กอาศัย บทบาทของคณะกรรมการชุมชนต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของประชาชน

วัฒนา วงศ์เกียรติวัฒน์ (1977: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในหมู่บ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพรรณาธรรมชาติของบทบาทผู้นำภายใต้โครงสร้างสังคมหมู่บ้านและอธิบายผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการดำเนินงานตามโครงการของรัฐบาลที่มีต่อภาวะผู้นำในหมู่บ้านรวมทั้งศึกษาบทบาทของผู้นำในสังคมหมู่บ้านที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป ผลการศึกษาสรุปได้ว่าแม้ว่าผู้มีสถานภาพสูงในชุมชนหมู่บ้านเป็นผู้อาวุโส พระ ครู และผู้ใหญ่บ้าน และบุคคลเหล่านี้ได้แสดงบทบาทตามตำแหน่งที่ถูกกำหนดไว้แต่ความมีสถานภาพสูงเป็นเพียงคุณสมบัติหนึ่งขององค์ประกอบของภาวะผู้นำที่แท้จริง ในกระบวนการตัดสินใจของหมู่บ้าน ธรรมชาติของผู้นำจะได้รับผลกระทบจากการสอดแทรกของผลงานต่างๆ ของรัฐบาลที่เข้ามายังหมู่บ้าน สถาบันต่างๆ ในระดับหมู่บ้าน ได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการพัฒนาตำบล สภาพตำบล และกลุ่มเกษตรกร ได้รับการจัดตั้งขึ้นเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงการบริหารงาน การพัฒนาชุมชน และการปรับปรุงเทคนิคด้านการเกษตร ดังนั้นปฏิสัมพันธ์ของข้าราชการและชาวบ้านก็มีมากขึ้น โดยเฉพาะชาวบ้านซึ่งเป็นการรวมกันของสถาบันที่จัดตั้งขึ้นใหม่ดังกล่าว การศึกษาครั้งนี้ได้ใช้แนวคิดความมีชื่อเสียงและแนวคิดการตัดสินใจ (Reputational and Decisional Methods) วิธีการทั้งสองนี้ช่วยนำไปสู่ข้อสรุปได้ว่าผู้มีอิทธิพลและได้รับการแต่งตั้งโดยชาวบ้านเป็นผู้แสดงบทบาทอย่างเข้มข้นในการตัดสินใจของหมู่บ้าน ผู้มีภาวะผู้นำเหล่านี้เป็นผู้ที่แต่งงานแล้ว เป็นวัยกลางคนและวัยสูงอายุ ซึ่งมีอิทธิพลจากการสะสมบทบาทในการทำงานกับการเป็นกรรมการ ในหลายสถาบันที่จัดตั้งขึ้นในหมู่บ้าน อิทธิพลของบุคคลเหล่านี้มีพื้นฐานอย่างน้อยสองในสี่องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ การมีตำแหน่งในองค์กรหมู่บ้าน ความมั่นคง การมีความรู้และความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง และการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่บ้านในระดับมาก การใช้เทคนิคมาตรวัดเชิงสังคม (Social-metric technique) ได้ให้ข้อสรุปว่ากลุ่มผู้นำวงในนี้ได้แสดงอิทธิพลที่สูงมาก โดยที่ไม่มีบุคคลใดที่มี

อำนาจแบบเบ็ดเสร็จแต่ต้องปรึกษาหารือร่วมกันและได้รับการสนับสนุนและข้อตกลงซึ่งกันและกัน ในขณะที่ชุมชนหมู่บ้านไม่ได้อยู่อย่างโดดเดี่ยวโดยตัวเอง แต่เป็นส่วนหนึ่งของประเทศ กลุ่มผู้นำเหล่านี้จึงแสดงบทบาทในฐานะ “คนกลาง” หรือ “นายหน้า” ระหว่างชาวบ้านทั่วไปกับเวทีนออกหมู่บ้านไปจนถึงโครงสร้างทางสถาบันระดับชาติ กลุ่มผู้นำเหล่านี้มีฐานะเป็นช่องทางสำคัญที่การเปลี่ยนแปลงจากภายนอกเข้าสู่หมู่บ้าน ด้วยเหตุนี้ผู้นำหมู่บ้านจึงเป็นช่องทางที่แสดงออกแทนชาวบ้านในชุมชนหมู่บ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไปยัง โครงสร้างของประเทศในภาพกว้างที่มีความทันสมัย

ดำรงค์ วัฒนา และคณะ (2547: 4.2-4.3) ได้ศึกษาการประเมินความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อรองรับการถ่ายโอนและความเหมาะสมของภารกิจที่จะถ่ายโอน จากการศึกษาที่มีนโยบายการกระจายอำนาจ ในปัจจุบัน รัฐจึงเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามารับรู้และมีสิทธิมีเสียงและมีส่วนร่วมในการบริหารงาน และแก้ไขปัญหาท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้นด้วย ตามหลักธรรมาภิบาล (Good Local Governance) จากงานศึกษาวิจัยพบว่าลักษณะของผู้นำ วิสัยทัศน์ และความมุ่งมั่นในการพัฒนาของฝ่ายบริหารที่เป็นนักการเมืองท้องถิ่นเป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อความพร้อมและผลสัมฤทธิ์ในการจัดการท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดที่มีผู้บริหารมีลักษณะเป็นผู้นำ มีวิสัยทัศน์ และความมุ่งมั่นในการพัฒนาท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นก็จะมีความพร้อมและขีดความสามารถในการจัดการสูง รวมทั้งในการแสวงหาทรัพยากรจากภายนอกมาใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น

จอำนาจ วุฒติกรรมรักษา (2526: บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการงานในชนบท ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการที่ได้รับรางวัลดีเด่นของตำบลทุ่งพะยอม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างคือ ความต้องการความสะดวกสบายในการคมนาคมขนส่งมากที่สุด รองลงมาคือความต้องการพัฒนาหมู่บ้าน ต้องการหางาน การได้รับการขอร้องให้มา ความต้องการอยากได้เงิน มีความสัมพันธ์ อันดีกับเจ้าหน้าที่รัฐ ไม่มีงานทำ และเป็นญาติกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านตามลำดับ

รุทธิ กลุ่มชุม และ สุนทร โคตรบรรเทา (2527: บทคัดย่อ) ได้ ศึกษาปัจจัยที่กระตุ้นให้ประชาชนร่วมใน โครงการพัฒนาชุมชนในเขตชนบทยากจนพบปัจจัยที่เป็นตัวกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาชุมชน ซึ่งเรียงลำดับความสำคัญมี ดังนี้

- 1) การพัฒนาจิตใจที่เหมาะสม
- 2) การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น
- 3) โครงการส่งเสริมอาชีพและเศรษฐกิจภายในหมู่บ้าน ได้แก่ การให้ประชาชนมีความรู้

และรับการอบรมเกี่ยวกับการเกษตรที่จะทำให้เพิ่มผลผลิตและรายได้เพิ่มขึ้น

- 4) นโยบายของรัฐบาลและแรงผลักดันจากผู้มีอำนาจทางราชการ
- 5) การประสานงานและผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนใกล้ชิดและเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนา
- 6) งบประมาณที่รัฐเป็นผู้จัดให้

สุจินต์ ดาววีระกุล (2527: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน โดยศึกษาเฉพาะหมู่บ้านชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัดของจังหวัดนครสวรรค์ประจำปี พ.ศ. 2527 พบว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนมีดังต่อไปนี้ คือ ร่วมในการเข้าประชุมร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมในการเป็นผู้รับผิดชอบหรือควบคุมการดำเนินงาน ร่วมในการเป็นผู้ประสานงาน ร่วมในการเป็นผู้ชักชวนเพื่อนบ้าน ร่วมการสละเงินร่วมในการสละวัสดุอุปกรณ์ร่วมในการสละแรงงาน และร่วมในการติดตามผลการดำเนินงาน ร่วมในการเป็นผู้ประสานงาน ร่วมในการเป็นผู้รับผิดชอบหรือควบคุมการดำเนินงานและร่วมในการแสดงความคิดเห็นน้อยลงมาตามลำดับ ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมพบว่าปัจจัยทางด้านบุคคลได้แก่ ตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้าน การรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญต่อหมู่บ้านและการมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้าน มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน ส่วนอายุและเพศไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจได้แก่ อาชีพ รายได้ และการเป็นเจ้าของที่ดินทำกิน ไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อนบ้าน นายอำเภอ และพัฒนาการอำเภอ มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน ส่วนความคาดหวังต่อรางวัลการประกวดหมู่บ้านและความต้องการมีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนบ้าน ไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน

สมิท ขาวสะอาด(2539: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องปัจจัยสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น โดยศึกษากรณีโครงการประปาหมู่บ้าน อำเภอเมืองนครพนมและอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม พบว่า ปัจจัยด้านผู้นำทางสังคมและผู้นำในครอบครัว ปัจจัยทางการจัดการของเจ้าหน้าที่รัฐในด้านการนิเทศงาน ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจและผลประโยชน์ที่ประชาชนได้รับ เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการสาธารณะท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นนั้น เป็นหลักพื้นฐานสำคัญที่ทำให้ประชาชนเห็นคุณค่าของประชาธิปไตยคู่ขนานกับการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่น การเรียนรู้ทางการเมืองของประชาชน และเป็นการสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง ซึ่งจะเป็ปัจจัยเอื้ออำนวยต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในระดับท้องถิ่นและในระดับชาติ

นภา ชมไพบูลย์ (2529: บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทของกลุ่มเกษตรกร พบว่าบทบาทของกลุ่มเกษตรกรเล็งเล็งสัปดาห์ใหญ่เป็นบทบาทในฐานะผู้จัดองค์การปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินบทบาทของกลุ่มเกษตรกร ได้แก่ ที่มาขององค์การสถานะนโยบายการตระหนักรู้ของชาวนา และระดับการเข้าถึงสื่อมวลชนของชาวนา ซึ่งไม่เอื้อต่อการดำเนินบทบาทกลุ่ม ด้านการมีส่วนร่วม ส่วนใหญ่สมาชิกมีส่วนร่วมในขั้นรับผลประโยชน์มากกว่า มีสมาชิกส่วนน้อยมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นในขั้นตัดสินใจสำหรับช่องทางการมีส่วนร่วม มีทั้งลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ปัจจัยที่จำกัดการมีส่วนร่วม คือ ปัจจัยทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การเมืองและประวัติศาสตร์ ถึงแม้จะยังมีการมีส่วนร่วมได้ไม่มากเท่าที่ควร แต่การที่กลุ่มเกษตรกรยังคงดำรงอยู่และมีกิจกรรมอย่างสืบเนื่องเป็นผลมาจากปัจจัยภายใน ได้แก่ สายสัมพันธ์ภายในกลุ่มที่ยังมุ่งหวังที่จะแก้ปัญหาด้วยตนเอง การสัมพันธ์กับกลุ่มภายนอก และการสนับสนุนจากองค์กรเอกชนและสถาบันการศึกษา

ประภาศรี ทักสินสุข (2532: บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาชนบท ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสุพรรณบุรี พบว่า ปัจจัยทางด้านสังคม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา และการอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นเวลานาน มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมของประชาชนในกิจกรรมการพัฒนาปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ และรายได้ของครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมของประชาชนในกิจกรรมการพัฒนาปัจจัยทางด้านการเมือง การถูกชักจูงจากบุคคลในแวดวงราชการมีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการพัฒนา และปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ ความถี่ในการนิเทศงาน มีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการพัฒนา

กรณีการ ชมดี (2524: บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอรินจันราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ปัจจัยเชิงใจให้มีส่วนร่วม ได้แก่ เกียรติ และความต้องการอาชีพใหม่ การจูงใจจากเพื่อน การสัมพันธ์อันดี การจัดประชาพิจารณ์ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่โครงการและหน่วยงานราชการ ปัญหาจากตัวชาวบ้านและปัญหาอื่นๆ

สุเมธ ทราชแก้ว (2536: บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยศึกษาเฉพาะกรณีโครงการการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (ส.ป.ท.) จังหวัดอุบลราชธานี โดยในการศึกษาระดับการมีส่วนร่วม ผู้ศึกษาได้กำหนดการมีส่วนร่วมเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ การตัดสินใจ การปฏิบัติการผลประโยชน์ และการประเมินผล ถ้าประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมขั้นตอนใดขั้นตอนเดียว จะถือว่ามีส่วนร่วม ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ ในแต่ละหมู่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมในระดับสูงแทบทุกขั้นตอน

ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตัวแปรที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมได้แก่ การเผชิญปัญหาหรือความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและปัจจัยแวดล้อม รวมทั้งความสะดวกในการดำเนินโครงการ

คณิงนิจ ศรีบัวเขียว และคณะ (2545: บทคัดย่อ) ศึกษาแนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 : ปัญหาและทางออก พบว่า ในทางปฏิบัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในแต่ละระดับจะเป็นไปอย่างกว้างขวางจริงจังกน้อย เพียงใดส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับรัฐบาล ได้ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนมากน้อย เพียงใด ปัญหาการมีส่วนร่วมที่ได้พบมีดังนี้

- 1) ปัญหาด้านการรับรู้เกี่ยวกับแนวคิดและความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในส่วนที่เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และความเชื่อดั้งเดิมว่า “ข้าราชการเก่งกว่าประชาชน”
- 2) ปัญหาด้านโครงสร้างกฎหมายและกระบวนการนโยบาย
- 3) ปัญหาการใช้เครื่องมือการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 4) ปัญหาเรื่องระบบกฎหมายเกี่ยวกับการปฏิรูประบบกฎหมายระดับโครงสร้าง
- 5) ปัญหาเรื่องมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 6) ปัญหาเรื่องมาตรการทางการเมืองและความพร้อมของประชาชน
- 7) ปัญหาด้านความพร้อมของภาครัฐ โดยเฉพาะความเคยชินของข้าราชการที่คอยรับฟังทั้งคามลำดัดชั้นของสายการบังคับบัญชา การสนับสนุนด้านงบประมาณและการเปิดเผยข้อมูลจากภาครัฐ
- 8) ปัญหาเกี่ยวกับตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งในด้านการเมืองและมีใช้ด้านการเมือง

2.7.2 ด้านตรวจสอบการดำเนินงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)

จากงานวิจัยศึกษาประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือ อบต. นั้น นवलน้อย ศรีรัตน์ และคณะ (2546) ได้สรุปว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนยังอยู่ในระดับต่ำ ผู้วิจัยชี้ว่าการมีส่วนร่วมค่อนข้างจำกัดอยู่ในเรื่องของการรับรู้ข่าวสารข้อมูลเป็นหลัก ในขณะที่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบาย หรือการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ซึ่งสาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่าง อบต.และชุมชน เป็นไปอย่างค่อนข้างห่างเหิน ในขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่าง อบต.กับกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นหรือระดับชาติ นั้นค่อนข้างสูง โดยสัมพันธ์ในรูปแบบ

เครือข่าย เพื่อนฝูง และห้วคณะ นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่าง อบต.กับนักธุรกิจ มีในลักษณะที่พึ่งพา และแบ่งปันผลประโยชน์กัน

ส่วนด้านความสัมพันธ์ระหว่าง อบต.กับกลุ่มข้าราชการนั้น นवलน้อย ศรีรัตน์ และคณะ ชี้ว่ารัฐยังคงยึดบทบาทในการกำกับดูแลการบริหารงาน อบต. ปรากฏว่าข้าราชการยังคงมีอิทธิพลต่อ อบต.ในระดับสูง ผู้วิจัยชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวว่าก่อให้เกิดปัญหาในการมีส่วนร่วมของประชาชนแล้วยังก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่โปร่งใสของการดำเนินงานของท้องถิ่น เช่น ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน และระบบอุปถัมภ์ ไม่สนับสนุนให้ประชาชนเข้าไปตรวจสอบการทำงาน ของ อบต. หรือร้องเรียน แม้ว่าจะพบเห็นพฤติกรรมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของผู้บริหาร อบต. ก็ตาม นอกจากนี้แล้วประชาชนเองก็ยังมี ความเข้าใจกลไกทางกฎหมายในระดับต่ำ อย่างไรก็ตามงานวิจัยได้พบว่าถ้าชุมชนมีความเข้มแข็งระดับการมีส่วนร่วมจะสูง ส่งผลให้ระดับของการทุจริตคอร์รัปชันของ อบต. เป็นในระดับต่ำ

จากงานวิจัยศึกษาค้นหาหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีความเป็นเลิศด้านความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมของประชาชน งานวิจัยแสดงถึงข้อค้นพบและเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินองค์กรปกครองท้องถิ่นในระดับ อบต. อบจ. และเทศบาล มีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้ (สุทธนู ศรีไสย และคณะ, 2544)

1) มีความสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นเหตุเป็นผลต่อกัน โดยทางตรงและทางอ้อมระหว่างตัวแปรคัดสรรที่ผู้วิจัยใช้เป็นกรอบในการศึกษาทั้ง 4 ตัวแปร คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน ความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ความพึงพอใจ และความเชื่อถือของประชาชนต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนมีความสัมพันธ์โดยตรงต่อการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ ให้ออกาสประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกประเภทที่จัดขึ้น ในขณะที่ความโปร่งใสขององค์กรอาจมีอิทธิพลทางอ้อมในการสร้างความไว้วางใจของประชาชนต่อองค์กร เป็นต้น

2) สภาพของพื้นที่ที่แตกต่างกันอาจเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจ และความเชื่อถือของประชาชนต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเด็นที่แตกต่างกันได้ เช่น ประชาชนที่อยู่ในเขตเทศบาลที่เป็นพื้นที่ที่มีความเป็นเมืองมากกว่า มีความพอใจต่อการมีความรู้ของผู้บริหารว่าเป็นประเด็นที่สำคัญต่อความน่าเชื่อถือขององค์กร ในขณะที่ประชาชนที่อยู่ในเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพึงพอใจต่อการอุทิศเวลาของผู้บริหารว่าเป็นประเด็นสำคัญ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม ในทุกระดับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นเทศบาล อบต. หรือ อบจ. ต่างก็มีประเด็นร่วมกัน ที่เห็นว่ามีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนมาก คือ ความเอาใจใส่ดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อทุกข์สุขของประชาชน

3) ลักษณะการสื่อสารระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังเป็นลักษณะของการสื่อสารทางเดียว โดยเครื่องมือหรือวิธีการของหน่วยการปกครองเองมากกว่า เช่น ระบบเสียงตามสาย หรือรถยนต์กระจายเสียงเคลื่อนที่ เป็นการสื่อสารในลักษณะการประชาสัมพันธ์การทำงานขององค์กร หรือขอความร่วมมือจากประชาชนในเรื่องต่างๆ

4) การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มักเป็นลักษณะของการรับฟังมากกว่า ซึ่งอาจสะท้อนถึงอิทธิพลของวัฒนธรรมแบบไพร่ฟ้าในทางการปกครองแต่ดั้งเดิมในสังคมไทย ที่ความสัมพันธ์ทางอำนาจการปกครองเป็นความสัมพันธ์แบบบนลงล่างแบบผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครอง

จากงานวิจัยการมีส่วนร่วมการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่สมดุล (ชาติชาย ณ เชียงใหม่, 2546) เนื้อหาชี้ถึงแนวคิดของรัฐธรรมบุญฉบับปัจจุบันที่ให้ความสำคัญกับแนวความคิด “ชุมชน” การมีพื้นที่ทางการเมืองของชุมชน เห็นได้เป็นรูปธรรมจากสิทธิของชุมชนที่ได้รับการรับรองหรือบัญญัติให้มีขึ้นในรัฐธรรมนูญให้มีโอกาสมีส่วนร่วมมากขึ้นเช่นนี้ จึงทำให้เห็นปรากฏการณ์ 3 ประการในสังคมไทยปัจจุบันคือ ความต้องการของประชาชนทางการเมืองมีมากขึ้น มีความคาดหวังต้องการต่อหน่วยทางการเมืองขึ้น ช่องทางการเมืองที่เปิดกว้างมากขึ้นของการเมืองภาคประชาชน และปรากฏการณ์การปรับตัวของกลไกรัฐในลักษณะต่างๆ เช่น การปฏิรูประบบราชการ เป็นต้น

ผู้วิจัยยังได้นำเสนอถึงอุปสรรค ข้อจำกัดของการมีส่วนร่วมที่สำคัญคือ

1) การขาดคุณค่าและจิตสำนึกสาธารณะของประชาชน

2) ปัจจัยในชุมชนไม่เอื้อต่อการรวมตัวและการมีส่วนร่วมเช่น ความอ่อนแอทางเศรษฐกิจ ความอ่อนแอทางสังคม ความสามารถในการจัดการกลุ่มในชุมชนให้เข้มแข็งมีไม่เพียงพอ ระบบความรู้ภูมิปัญญาในชุมชนได้รับการสืบสาน และประยุกต์ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้ล่าช้า และภาวะของการขาดแคลนผู้นำที่มีความสามารถของชุมชน

3) การขาดระบบการจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เช่น การเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบมักเป็นลักษณะฟื่อง หรือร้องเรียนเรื่องที่มีผลกระทบต่อตนเองที่ค่อนข้างเป็นรายประเด็นความเคลื่อนไหวเพื่อตรวจสอบการทำงานของภาครัฐมีลักษณะการคิดและทำแบบแยกส่วนไม่เชื่อมโยงกัน

4) การออกกฎหมายระเบียบเพื่อกำหนดช่องทางและกลไกที่ประชาชนจะเข้าไปตรวจสอบ ยังไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญเท่าที่ควร

ผู้วิจัยมีข้อสรุปคือการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยชุมชนจะเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงสำนึกในการมีส่วนร่วมของชุมชนได้ดีที่สุด แต่วัฒนธรรมอำนาจนิยม และการรวมศูนย์ทางการพัฒนามานานรวมทั้งอำนาจทางการเมืองแบบอุปถัมภ์ก็เป็นสาเหตุสำคัญที่

บั่นทอนความรู้ ความตระหนักในการมีพื้นฐานทางการเมืองร่วมกันของชุมชน และควรต้องศึกษา เพื่อหาแนวทางแก้ไขต่อไป

โดยสรุปงานวิจัยทั้ง 3 เรื่องสะท้อนถึงการแก้ไขปัญหาคriticalของการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบของประชาชนต่อการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกัน ดังนี้

1) การขาดระบบการจัดการการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบที่เหมาะสม ซึ่งรวมถึงช่องทางของการมีส่วนร่วม กลไกของการมีส่วนร่วม และกลไกหรือองค์กรที่จะเชื่อมโยงการมีส่วนร่วมของประชาชน

2) การขาดความรู้ ความเข้าใจ และความพร้อมของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ รวมถึงนักการเมืองท้องถิ่นบางส่วนก็ยังไม่พร้อมต่อการถูกตรวจสอบ

3) ต้นทุนการตรวจสอบสูงทั้งต้นทุนทางเศรษฐกิจ เวลาและความปลอดภัยของประชาชน

4) ระเบียบปฏิบัติ และ วิธีการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลาย ๆ ประการ ยังเอื้อต่อการคอร์รัปชันและการยากต่อการตรวจสอบ

2.7.3 ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นไทยกับการมีส่วนร่วมและการบริหารงานขององค์กรท้องถิ่น

จากผลงานวิจัย เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นไทย ด้านการมีส่วนร่วมและการบริหารงานทั่วไปขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (จรัส สุวรรณมาลา, 2547) เช่น การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ขององค์การบริหารส่วนตำบลดาวเรือง จังหวัดสระบุรี เนื่องจากเป็นอบต. ที่จัดตั้งขึ้นใหม่ และเป็นสิ่งแปลกใหม่สำหรับชาวบ้านและเจ้าหน้าที่บริหารจัดการภายในอบต. จึงก่อให้เกิดปัญหาในการบริหารจัดการและการเข้ามามีส่วนร่วม จากการเข้าไปร่วมวางแผนและกระตุ้นให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วม โดยใช้กิจกรรมการจัดเวทีสาธารณะ ประชุมประชาคมหมู่บ้าน ประชาคมตำบล โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล และงบประมาณรายจ่ายประจำปี รวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารหรือผลงานของ อบต. ให้ชาวบ้านทราบ อันเป็นการกระตุ้นให้ชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมกับการบริหารกิจกรรมของ อบต. มากขึ้น ผลการดำเนินการ พบว่า หลังจากที่ภาครัฐได้เข้าไปจัดกิจกรรมต่างๆ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงาน อบต. มากขึ้น สามารถตอบสนองต่อความต้องการหรือแก้ไขปัญหของประชาชนในเขตพื้นที่ได้ และเข้าใจถึงการปฏิบัติงานของ อบต. ทำให้การบริหารงาน อบต. เป็นไปด้วยความราบรื่นมากขึ้น ส่งผลให้การบริหารเป็นไปด้วยความรวดเร็ว อีกนวัตกรรมการหนึ่ง ได้ใช้กลยุทธ์การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบลนาถ่อน จังหวัดนครพนม เนื่องจากการรวมกลุ่มองค์กรต่างๆ ในหมู่บ้านและชุมชนมีความหลากหลายในการทำงาน แต่ขาดการประสานงานระหว่างองค์กรและภาครัฐหรือ อบต. ทั้งภายในภายนอกชุมชน จึงจัดกิจกรรมการประกวดหมู่บ้าน ซึ่งเป็นกลยุทธ์ในการสร้างความร่วมมือ ในการร่วมคิดร่วมทำ ร่วมดำเนินการ

ร่วมพัฒนา ร่วมแก้ไขปัญหาชุมชน ทำงานอย่างสมานฉันท์ โดยมีชุดคณะกรรมการเพื่อกำหนดเกณฑ์ตัดสินใจโครงการประกวดหมู่บ้าน 7 ชุด ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ร่วมพลังกันปรับสภาพแวดล้อม ให้สวยงาม รักษาความสะอาดและความเรียบร้อยของหมู่บ้าน และครอบครัวตนเอง เป็นต้น ผลการดำเนินงานพบว่า ประชาชนเกิดความตื่นตัวเข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชนและ อบต. ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตนเองเพิ่มมากขึ้น สำหรับนวัตกรรมในการทำแผนพัฒนาตำบลโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบางคาตร จังหวัดสุพรรณบุรี เริ่มจากปี พ.ศ. 2542 อบต. ได้จัดให้มีโครงการการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยดำเนินการปรับปรุงฐานข้อมูลพื้นฐานของชุมชนให้มีความถูกต้องและสอดคล้องกับความเป็นจริง รวมทั้งการจัดเวทีประชาคม เพื่อระดมความคิดเห็นของประชาชน เป็นข้อมูลสำหรับการจัดทำแผนพัฒนาตำบลที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน การประเมินผลความสำเร็จหลังการดำเนินงาน พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน อบต. ด้วยการเสนอแนะความต้องการและสภาพปัญหาของแต่ละชุมชน รวมถึงแนวทางการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นผ่านเวทีประชาคม มีการปรับปรุงกระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการบริหารงานของอบต. โดยใช้ข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการสำรวจและปรับปรุงไว้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับความเป็นจริงเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ทำให้ประชาชนมีความพอใจต่อการทำงานของ อบต. มากยิ่งขึ้น

2.8 สรุปกรอบแนวคิดความสำคัญในการศึกษาการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชน

การให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการบ้านเมือง เป็นแนวทาง การกระจายอำนาจ (Decentralization) การบริหารการพัฒนาจากส่วนกลางไปสู่ประชาชน เป็นการมอบอำนาจให้แก่ประชาชนในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญและของประชาชนในท้องถิ่น โดยประชาชนมีสิทธิ เสรีภาพ ความที่อำนาจกฎหมายวางไว้ และสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เพื่อสนองต่อความจำเป็นและความต้องการของประชาชนเพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้เข้มแข็ง โดยภาครัฐเป็นหน่วยส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทั้งทางตรงและทางอ้อม ตั้งแต่กระบวนการเริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด เพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ลดกระแสการต่อต้านความขัดแย้งและขจัดปัญหา อีกทั้งเพื่อสร้างจิตสำนึก ความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมือง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการท้องถิ่น มีปัจจัยที่สำคัญหลายประการ จากการศึกษาข้อมูลทบทวนวรรณกรรม พบว่า ปัจจัยหลักๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ ปัจจัยสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง ด้านจิตวิทยาและสังคม ด้านบุคคล ด้านชุมชน และด้านองค์กร เป็นต้น ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วม

ของประชาชนมีทั้งสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก จากการศึกษาวิจัยต่างๆ พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนยังอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งค่อนข้างจำกัดอยู่เพียงการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ในขณะที่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบายหรือการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังอยู่ในระดับต่ำ สาเหตุเนื่องจากปัจจัยภาวะแวดล้อมต่างๆ ทั้งภายในภายนอก รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรท้องถิ่นและชุมชนเป็นไปอย่างค่อนข้างห่างเหิน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือว่าเป็นองค์กรท้องถิ่นที่มีบทบาทสำคัญที่ต้องดำเนินการภารกิจในการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งถูกคาดหวังจากการดำเนินงานการกระจายอำนาจและการสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นกับประชาชน ทำอย่างไรจึงจะสนองตอบการกระจายอำนาจและสร้างการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงให้เกิดขึ้นกับประชาชน ซึ่งองค์กรต้องทบทวนบทบาทภารกิจ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานกับชุมชน มีปัจจัยใดบ้างที่เป็นเงื่อนไข เป็นปัญหาอุปสรรค หรือที่ส่งผล หรือผลักดันการมีส่วนร่วม โอกาสหรือช่องทางสื่อสาร กลไกการดำเนินงานควรเป็นอย่างไรที่จะสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง

การตัดสินใจ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม หากประชาชนมีการตัดสินใจบนพื้นฐานความมีเหตุมีผล หรือตัดสินใจบนพื้นฐานของกลุ่ม องค์กร หรืออิทธิพลของผู้นำ ก็จะส่งต่อระดับการมีส่วนร่วมทั้งนั้น ซึ่งการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นกระบวนการเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งจากหลายๆ ทางเลือกที่ได้พิจารณา หรือประเมินอย่างดีแล้วว่าเป็นทางให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายขององค์กร ชุมชน หรือของตนเอง ซึ่งการตัดสินใจเป็นสิ่งสำคัญและเกี่ยวข้องกับปัญหาหรือความต้องการของประชาชน ดังนั้น การตัดสินใจของประชาชนในการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมจึงอาจจะมีพื้นฐานจากความมีเหตุผลและไม่มีเหตุผล โดยอยู่ภายใต้ปัจจัยทั้งระดับบุคคล (หรือผู้ได้รับผลกระทบทั้งบวกและลบ) ระดับชุมชน (ชุมชนเอื้อหรือเปิดโอกาส การรวมตัวของกลุ่มอาชีพ) และระดับองค์กร (การบริหารจัดการของ อบต.) ที่มีผลต่อการตัดสินใจ ดังนั้น การตัดสินใจของประชาชนที่จะเข้ามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการบริหารงานองค์กรบริหารส่วนตำบล จึงต้องสร้างความเข้าใจร่วมกันว่าเป็นหน้าที่ของพลเมือง โดยยึดหลักเหตุผลเพื่อประโยชน์สูงสุดที่เกิดกับสังคมชุมชนโดยรวม

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

3.1 รูปแบบการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยผสมผสานในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) และเชิงปริมาณ (Quantity Research) ซึ่งในเชิงคุณภาพนั้น เป็นการศึกษาเอกสาร ศึกษากลุ่ม หรือบุคคล โดยการสังเกตและสัมภาษณ์ ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างและวิเคราะห์ทางสถิติ มีรายละเอียดดังนี้

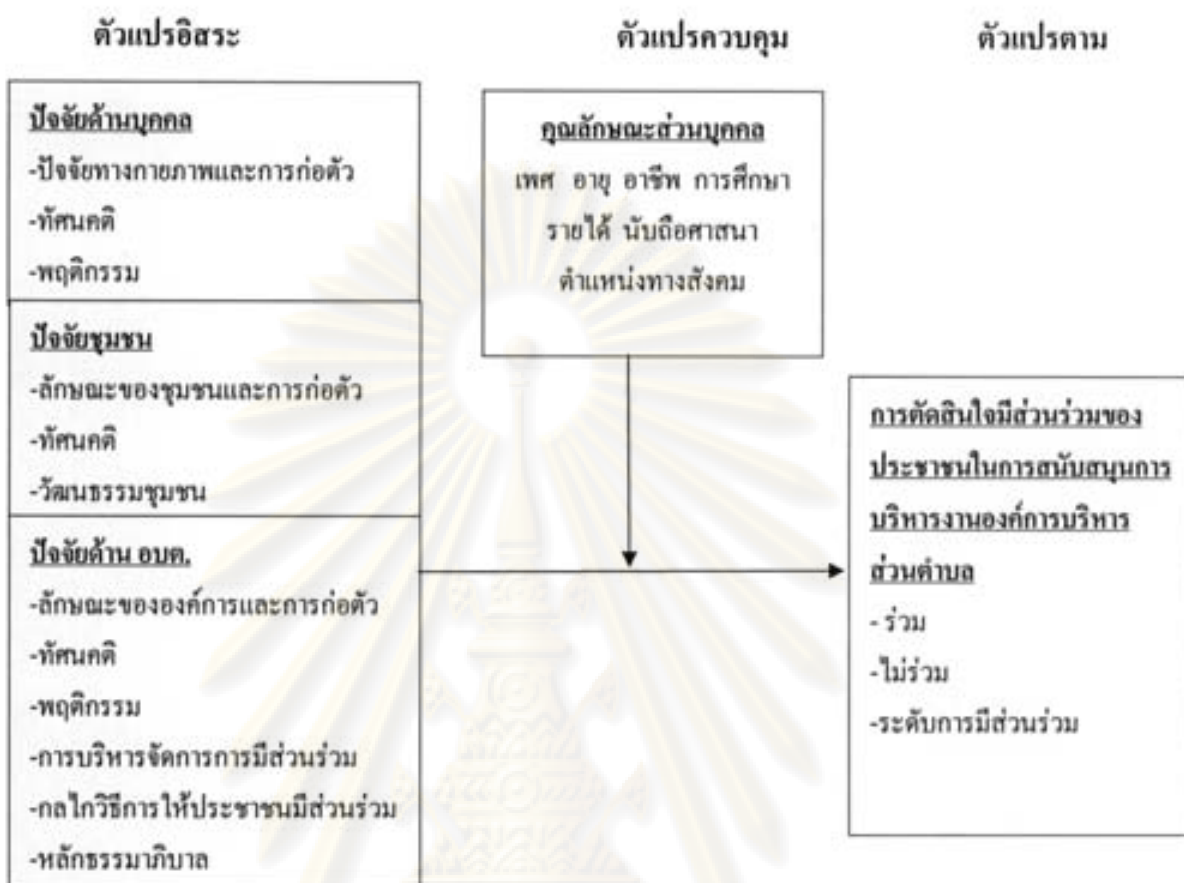
3.1.1 ปัญหาวิจัย

อะไรเป็นปัจจัยที่ทำให้ประชาชนตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมในสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับใด และมีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้างในการตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

3.1.2 กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ครั้งนี้ ได้นำกรอบแนวคิดทฤษฎีระบบ (System Model) ของ John Easton มาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย โดยมีปัจจัยนำเข้า (Input) ปัจจัยกระบวนการ (Process) และปัจจัยนำออก (Output) จากการทบทวนวรรณกรรม ทฤษฎี แนวคิด กระบวนการ รูปแบบการมีส่วนร่วมและการตัดสินใจ ตลอดจนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนจากที่กล่าวข้างต้น ได้มากำหนดเป็นกรอบการศึกษาวิจัย โดยมีตัวแปรปัจจัยนำเข้า (Input) 3 ปัจจัย ได้แก่ ด้านบุคคล ด้านชุมชน และด้านองค์กร (อบต.) ส่วนปัจจัยด้านกระบวนการ (Process) คือ กลไกหรือวิธีการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และตัวแปรปัจจัยนำออก (output) คือ การตัดสินใจมีส่วนร่วม และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมระดับการมีส่วนร่วม และลักษณะการตัดสินใจของประชาชนในการมีส่วนร่วมสนับสนุนการดำเนินงาน ของอบต. รวมถึงปัญหาอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรท้องถิ่นเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินงานต่อไป

แผนภูมิที่ 3.1 กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

3.2 วิธีวิจัย

3.2.1 การสำรวจเอกสาร

สำรวจเอกสาร จากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย หนังสือ ตำรา บทความ เอกสารรายงานประจำปี เอกสารรายงานการประชุมวิชาการต่าง ๆ รายงานข้อมูล อบต. ข้อสรุป ปัญหาและข้อเสนอแนะ ข่าวสาร วารสารทางวิชาการ เกี่ยวกับการตัดสินใจและการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.2.2 การสำรวจภาคสนาม

3.2.2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี จาก 14 อบต. 165 หมู่บ้าน ซึ่งประกอบด้วย ประชาชนที่อยู่ในเขต อบต. ข้าราชการการเมือง (นายก อบต. รองนายก อบต. ประธานสภา อบต. รองประธานสภา อบต. และสมาชิกสภา อบต.) ข้าราชการประจำหรือพนักงานส่วนตำบล ในปีงบประมาณ 2550

- ประชาชนในเขต อบต. 14 แห่ง มีประชากรจำนวน 82,891 คน
- ข้าราชการการเมือง ในอบต. 14 แห่ง มีประชากรจำนวน 397 คน
- ข้าราชการส่วนท้องถิ่นในอบต. 14 แห่ง มีประชากรจำนวน 138 คน

ตารางที่ 3.1 ขนาดของประชากร ใน อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

ประชาชนในอำเภวารินชำราบ มีจำนวน 152,671 คน แบ่งเป็น ชาย 77,348 คน หญิง 75,323 คน อยู่ในเขตเทศบาล 66,245 คน โดยกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในเขต อบต. ทั้ง 14 แห่ง จำนวน 86,426 คน ดังตารางที่ 3.1

กลุ่ม	ประเภท	จำนวนประชากร (คน)
1	ประชาชน	82,891
2	ข้าราชการการเมือง (ผู้บริหารและสมาชิกสภา อบต.)	397
3	ข้าราชการส่วนท้องถิ่น (ผู้บริหารและพนักงานส่วนตำบล)	138
	รวม 1 + 2 + 3	86,426

ที่มา : จากรายงานข้อมูลสำนักงานการปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี, 2549

3.2.2.2 กลุ่มตัวอย่าง

เลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การสุ่มแบบใช้สูตร Yamane (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2549) ซึ่งพิจารณาจาก อบต. 14 แห่ง เพื่อตอบแบบสอบถามทั้ง 3 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 861 คน ดังนี้

- 1) ประชาชนในหมู่บ้านจาก 165 หมู่บ้าน จำนวน 398 คน *(560คน)
- 2) ข้าราชการการเมือง จาก 14 อบต. จำนวน 199 คน
ได้แก่ ผู้บริหารและสมาชิกสภา อบต.
- 3) ข้าราชการประจำและพนักงาน จาก 14 อบต. จำนวน 102 คน
คือ ข้าราชการส่วนท้องถิ่น และ พนักงานส่วนตำบล

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดยที่

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ค่าความคลาดเคลื่อน ในที่ใช้ที่ระดับ 5%

$$\text{แทนค่าสูตรเป็น} \quad n = \frac{86,426}{1 + 86,429(0.05)^2}$$

กลุ่มตัวอย่างรวม 3 กลุ่ม = 699 คน

หมายเหตุ: สำหรับกลุ่มตัวอย่างประชาชนตามที่คำนวณในสูตรได้ 398 คน ในที่นี้เพื่อให้การเก็บข้อมูลได้ข้อมูลมากที่สุดจึงกำหนดไว้ อบค. ละ 40 คน รวมทั้งสิ้น * 560 คน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้รวมทั้งสิ้นจำนวน 861 คน ดังแสดงไว้ในตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 จำนวนประชาชนและกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่ อบค. อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

ที่	ชื่อ อบค.	จำนวน				กลุ่มตัวอย่าง
		หมู่บ้าน	ชาย	หญิง	รวม ปชก.	
1	อบค.ธาตุ	11	2,400	2,441	4,841	40
2	อบค.ท่าลาด	12	2,918	2,972	5,890	40
3	อบค.โนนโพน	12	2,699	2,820	5,519	40
4	อบค.คูเมือง	11	3,009	6,331	6,325	40
5	อบค.ค้ำน้ำแซบ	9	3,169	3,104	3,273	40
6	อบค.บึงหวาย	20	4,783	4,885	9,669	40
7	อบค.คำขวาง	8	2,396	2,392	4,788	40
8	อบค.โพธิ์ใหญ่	13	3,422	3,521	6,943	40
9	อบค.สระสมิง	16	3,894	4,101	7,995	40
10	อบค.หนองกินเพล	9	3,284	3,384	6,668	40
11	อบค.โนนผึ้ง	10	2,795	3,035	5,830	40
12	อบค.เมืองศรีโค	11	2,873	2,936	5,809	40
13	อบค.บึงไหม	10	3,318	3,345	6,663	40
14	อบค.ห้วยชะยุง	13	1,490	1,188	2,678	40
รวม		165	36,436	46,455	82,891	560

ตารางที่ 3.3 ข้อมูลจำนวนผู้บริหารและสมาชิกสภา อบต. อ. วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี

ที่	ชื่อ อบต.	จำนวน							รวม	กลุ่มตัวอย่าง
		หมู่บ้าน	นายก	รองนายก	ประธาน	รองประธาน	สมาชิก			
1	ธาตุ	11	1	2	1	1	22	27	13	
2	ท่าลาด	12	1	2	1	1	24	29	15	
3	โนนโพนน	12	1	2	1	1	24	29	15	
4	คูเมือง	11	1	2	1	1	22	27	13	
5	คำน้ำแซบ	9	1	2	1	1	18	23	11	
6	บุ่งหวาย	20	1	2	1	1	40	45	23	
7	คำขวาง	8	1	2	1	1	16	21	10	
8	โพธิ์ใหญ่	13	1	2	1	1	26	31	16	
9	สระสมิง	16	1	2	1	1	32	37	19	
10	หนองกินเพล	9	1	2	1	1	18	23	11	
11	โนนผึ้ง	10	1	2	1	1	20	25	12	
12	เมืองศรีโค	11	1	2	1	1	22	27	13	
13	บุ่งโพน	10	1	2	1	1	20	25	12	
14	ห้วยชะตุง	13	1	2	1	1	26	31	16	
	รวม	165	14	28	14	14	330	397	199	

ตารางที่ 3.4 จำนวนข้าราชการประจำและพนักงานส่วนตำบล อ. วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี

ที่	ชื่อ อบต.	จำนวน		กลุ่มตัวอย่าง
		หมู่บ้านที่รองรับคิดชอบดูแล	รวมประชากร	
1	ธาตุ	11	10	7
2	ท่าลาด	12	9	7
3	โนนโพนน	12	10	7
4	คูเมือง	11	8	6
5	คำน้ำแซบ	9	8	6
6	บุ่งหวาย	20	14	11
7	คำขวาง	8	7	5
8	โพธิ์ใหญ่	13	11	8
9	สระสมิง	16	12	9
10	หนองกินเพล	9	8	6
11	โนนผึ้ง	10	9	7
12	เมืองศรีโค	11	11	8
13	บุ่งโพน	10	10	7
14	ห้วยชะตุง	13	11	8
	รวม	165	138	102

3.2.2.3 การสัมภาษณ์

ดำเนินการสัมภาษณ์ข้อมูล จากประชาชน ข้าราชการประจำ และข้าราชการการเมือง จำนวน 3 แห่ง แห่งละ 15 คน รวมจำนวนกลุ่มที่สัมภาษณ์ 45 คน โดยเลือก อบต. ที่อยู่ใกล้ชุมชนเมือง คือ อบต. คำน้ำแซบ อบต. ที่อยู่ห่างไกลตัวเมือง คือ อบต. สระสมิง และ อบต. ที่ได้รับรางวัลชมเชยคือ อบต.บึงหวาย โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีคำถามหลักเพื่อใช้สัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกที่เป็นความจริงที่ชาวบ้านอาจหลีกเลี่ยงไม่ตอบ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษา

3.2.2.4 ทดสอบสอบถาม

1) การทดสอบแบบสอบถาม (Pretest) จัดเก็บกับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มที่จะทำการศึกษา

2) การสำรวจ ทำการสำรวจโดยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กับ ประชาชน ข้าราชการส่วนท้องถิ่นหรือพนักงานส่วนตำบล และข้าราชการการเมือง (ผู้บริหารและสมาชิกสภา อบต.) ในพื้นที่ศึกษา อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

3) สังเคราะห์ข้อมูล/ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

3.1) ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรที่ศึกษา โดยคำนวณหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ และจัดลำดับ

3.2) วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางการบริหารงาน อบต. ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยกำหนดค่าน้ำหนักหรือเกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามและการแปลความหมายของคะแนนไว้ โดยอาศัยแนวของเบสท์และคาน (Best and Kahn อังโน คำรงค์วัฒนา, 2549) ดังนี้

ระดับมากที่สุด ให้ค่าน้ำหนักหรือค่าคะแนนเป็น 5

ระดับมาก ให้ค่าน้ำหนักหรือค่าคะแนนเป็น 4

ระดับปานกลาง ให้ค่าน้ำหนักหรือค่าคะแนนเป็น 3

ระดับน้อย ให้ค่าน้ำหนักหรือค่าคะแนนเป็น 2

ระดับน้อยที่สุด ให้ค่าน้ำหนักหรือค่าคะแนนเป็น 1

3.3) วิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของผู้ตอบแบบสอบถามโดยคำนวณหาค่าไคสแควร์ ค่าสหสัมพันธ์ และ Factor Analysis

3.3 ตัวแปรที่ศึกษาวิจัย

3.3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ การมีส่วนร่วม ปัจจัยในการตัดสินใจมีส่วนร่วม (ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน ปัจจัยด้านองค์กร(อบต.)) การบริหารงานของ อบต.

3.3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ การตัดสินใจมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

3.3.3 ตัวแปรควบคุม (Controlling Variable) ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพหลัก รายได้ ระดับการศึกษา นับถือศาสนา และตำแหน่งทางสังคม

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ประกอบด้วย

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล มีทั้งแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์และมีโครงสร้างซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น (ภาคผนวก) โดยผ่านผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
- ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจเข้ามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล
- ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีส่งต่อการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล
- ส่วนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วม

3.5 การหาคุณภาพของเครื่องมือ

3.5.1 ความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบหาความตรงของเนื้อหาซึ่งผู้วิจัยได้แก้ไขและปรับปรุงตามคำแนะนำ

3.5.2 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบ (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษานับจำนวน 30 ชุด เพื่อหาความเชื่อถือได้ (Reliability) ค่าความเสถียร (Cronbach's Alpha) (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2549)

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ประชาชน ข้าราชการประจำ และข้าราชการการเมือง (นายกและสมาชิกสภา อบต.) ในพื้นที่ศึกษา อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี การเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการดังนี้

- 1) ประสานงานเบื้องต้นกับสำนักงานท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อชี้แจงเรื่องทำวิจัยบอกวัตถุประสงค์ และการเก็บข้อมูล
- 2) ขอลงหนังสือจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลยังองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อขอความร่วมมือไปยัง อบต. หรือนายก อบต.
- 3) กรณีส่งให้ อบต. ช่วยเก็บ จะประสานงานหน่วยงาน เพื่อเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนในที่กรณีไม่ได้รับ แบบสอบถามคืนตามจำนวนที่กำหนด จะติดตามและจัดเก็บรวบรวมเอง

4) นำแบบสอบถามที่ได้รับมาแยกและวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์และความมุ่งหมาย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การส่งแบบสอบถาม

1) ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ข้อมูล โดยให้ภาควิชาออกหนังสือถึง นายท อบต.ใน อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร และสมาชิกสภา อบต. และพนักงานส่วนตำบล และขอความอนุเคราะห์นายอำเภวารินชำราบ เพื่อจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่ โดยจัดเก็บเองและจ้างนักศึกษาเป็นผู้ช่วยงานวิจัยลงเก็บข้อมูลในพื้นที่

2) นำข้อมูลมาสังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำเป็นข้อมูลประกอบในการ สัมภาษณ์ที่เป็นขั้นตอนต่อไป

ระยะที่ 2 การสัมภาษณ์

1) ผู้วิจัยได้มีหนังสือนำเพื่อขอความอนุเคราะห์ นายอำเภอ เพื่อทำการนัดหมาย กลุ่มตัวอย่าง คณะกรรมการบริหาร อบต. สมาชิกสภา อบต. พนักงานส่วนตำบล ตัวแทนชุมชน องค์กรชุมชนในท้องถิ่นที่ อบต. ตั้งอยู่ใน คือ อบต.ค่าน้ำแซบ อบต. สระสมิง และ อบต.บึงหวาย เพื่อขอสัมภาษณ์กับ 3 กลุ่ม คือ ประชาชน ข้าราชการการเมือง ข้าราชการประจำหรือพนักงานส่วน ตำบล แห่งละ 15 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 45 คน

2) ผู้วิจัยลงพื้นที่ สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึก

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความครบถ้วนและถูกต้องของข้อมูลในแบบสอบถาม มาบันทึกลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ และใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS for Windows วิเคราะห์ ข้อมูลโดยใช้สถิติดังนี้

3.7.1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) แสดงคุณลักษณะของประชากรตัวอย่าง ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของตัวแปรที่ศึกษา และปัจจัยต่างๆ

1.5.2 สถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistics) โดยใช้สถิติ เพียร์สัน ไคสแควร์ (Pearson Chi square) วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของปัจจัยในการตัดสินใจมีส่วนร่วม กับคุณลักษณะส่วนบุคคล และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของปัจจัยในการตัดสินใจมีส่วนร่วม กับกิจกรรมทางการบริหารงาน อบต. ทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระดับการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางการบริหารงาน อบต. โดย อาศัยสถิติสหสัมพันธ์ เพียร์สัน (Pearson's Correlation) และนอกจากนี้ได้จัดกลุ่มวิเคราะห์ปัจจัย โดยอาศัยเทคนิคสถิติ Factor Analysis

บทที่ 4

ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยนำเสนอความคิดเห็นของกลุ่มคนใน 3 ภาคส่วน (ประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น/พนักงานส่วนตำบล) เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมที่ได้จากการสำรวจด้วยแบบสอบถามที่ใช้เทคนิคสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล นอกจากนี้จะได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการบริหารงาน อบต.

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการบริหารงานของ อบต.

ส่วนที่ 4 วิเคราะห์เชิงเหตุผลเกณฑ์หลักในการตัดสินใจ

ส่วนที่ 5 ความสัมพันธ์ของกิจกรรมทางการบริหารของ อบต. กับระดับการมีส่วนร่วม

ส่วนที่ 6 การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางการบริหารงาน อบต.

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคล

ผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยกลุ่มต่างๆ ใน 3 ภาคส่วน คือ ประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่นหรือพนักงานส่วนตำบล ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 14 แห่ง ได้แก่ อบต.คำขวาง คำน้ำแซบ คูเมืองท่าลาด ชาติ โนนผึ้ง โนนโพนน บุ่งหวาย บุ่งไหม โพธิ์ใหญ่ เมืองศรีโค สระสมิง หนองกินเพล และห้วยชะยุง จำนวน 861 คน โดยมีรายละเอียดดังนี้ (พิจารณาตารางที่ 4-1 ประกอบ)

1.1.1 ด้านภูมิหลัง ผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมแยกเป็นประชาชนจำนวน 560 คน (ร้อยละ 65.04) ข้าราชการการเมืองจำนวน 199 คน (ร้อยละ 23.11) และข้าราชการส่วนท้องถิ่นหรือพนักงานส่วนตำบล จำนวน 102 คน (ร้อยละ 11.85) กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 509 คน (ร้อยละ 59.1) เพศหญิง จำนวน 352 (ร้อยละ 40.9) ซึ่งมีจำนวนที่ใกล้เคียงกัน

ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 45-54 ปี จำนวน 250 คน (ร้อยละ 29) อาชีพเกษตรกร จำนวน 278 คน (ร้อยละ 32.3) รายได้ต่อปีอยู่ระหว่าง 10,000-20,000 บาท จำนวน 139 คน (ร้อยละ 16.1) จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น จำนวน 299 คน (ร้อยละ 34.7) นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 808 คน (ร้อยละ 93.8)

กลุ่มประชาชนเป็นกลุ่มใหญ่ที่สุด ส่วนกลุ่มข้าราชการการเมือง และกลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่นมีขนาดลดหลั่นกันมา มีลักษณะสำคัญดังนี้ (พิจารณาตารางที่ 4 -1 ประกอบ)

1.1.2 กลุ่มประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 560 คน ในเขต 14 อบต. โดยเก็บข้อมูลแห่งละ 40 คน เป็นเพศชายจำนวน 289 คน (ร้อยละ 51.6) เพศหญิงจำนวน 271 คน (ร้อยละ 48.4) โดยส่วนมากมีอายุระหว่าง 45-54 ปีจำนวน 156 คน (ร้อยละ 27.9) อาชีพเกษตรกร จำนวน 185 คน (ร้อยละ 33) รายได้ต่อปีอยู่ระหว่าง 10,000-20,000 บาทจำนวน 136 คน (ร้อยละ 24.3) จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น จำนวน 244 คน (ร้อยละ 43.6) นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 508 คน(ร้อยละ 90.7)

1.1.3 กลุ่มข้าราชการการเมืองผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 199 คน ในเขต 14 อบต. เป็นเพศชายจำนวน 174 คน (ร้อยละ 86.1) เพศหญิง จำนวน 13 คน (ร้อยละ 28) ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 45-54 ปี จำนวน 86 คน (ร้อยละ 43.2) อาชีพเกษตรกรจำนวน 90 คน (ร้อยละ 45.2) รายได้ต่อปีอยู่ระหว่าง 40,001-50,000 บาท จำนวน 28 คน (ร้อยละ 14.1) จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น จำนวน 52 คน (ร้อยละ 26.1) นับถือศาสนาพุทธจำนวน 198 คน (ร้อยละ 99.5)

1.1.4 กลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่นหรือพนักงานส่วนตำบลผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 102 คน ในเขต 14 อบต. เป็นเพศชาย จำนวน 49 คน (ร้อยละ 48) เพศหญิง จำนวน 53 คน (ร้อยละ 52) ส่วนมากมีอายุระหว่าง 35-44 ปี จำนวน 63 คน (ร้อยละ 61.8) อาชีพรับราชการและพนักงานส่วนตำบล จำนวน 79 คน (ร้อยละ 77.5) รายได้เฉลี่ยต่อปีมากกว่า 100,000 บาท จำนวน 31 คน (ร้อยละ 30.4) จบศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 71 คน (ร้อยละ 69.6) นับถือศาสนาพุทธทุกคน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4-1 ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูล	จำนวนคน (ร้อยละ)			
	รวม	ประชาชน	ข้าราชการ การเมือง	ข้าราชการส่วน ท้องถิ่น
เพศ				
- ชาย	509 (59.1)	289 (51.6)	171 (85.9)	49 (48.0)
- หญิง	352 (40.9)	271 (48.4)	28 (14.1)	53 (52.0)
อายุ				
- อายุระหว่าง 18 – 24 ปี	21 (2.4)	21 (3.8)	-	-
- อายุระหว่าง 25 - 34 ปี	138 (16.0)	106 (18.9)	3 (1.5)	29 (28.4)
- อายุระหว่าง 35 - 44 ปี	241 (28.0)	126 (22.5)	52 (26.1)	63 (61.8)
- อายุระหว่าง 45 - 54 ปี	250 (29.0)	156 (27.9)	86 (43.2)	8 (7.8)
- อายุระหว่าง 55 - 64 ปี	112 (13.0)	59 (10.5)	52 (26.1)	1 (1.0)
- อายุระหว่าง 65 - 99 ปี	99 (11.5)	92 (16.4)	6 (3.0)	1 (1.0)
อาชีพหลัก				
- เกษตรกร	278 (32.3)	185 (33.0)	90 (45.2)	3 (2.9)
- รับจ้างทั่วไป	147 (17.1)	126 (22.5)	18 (9.0)	3 (2.9)
- ค้าขาย	105 (12.2)	97 (17.3)	6 (3.0)	2 (2.0)
- แม่บ้าน	42 (4.9)	41 (7.3)	1 (0.5)	-
- รับราชการและพนักงาน	159 (18.5)	60 (10.7)	20 (10.1)	79 (77.5)
- อื่นๆ (ธุรกิจส่วนตัว, นักศึกษา เป็นต้น)	121 (14.1)	51 (9.1)	59 (29.6)	11 (10.8)
- ไม่ตอบ	9 (1.0)	-	5 (2.5)	4 (3.9)
รายได้โดยประมาณ/ปี				
- ต่ำกว่า 10,000 บาท	45 (5.2)	45 (8.0)	-	-
- อยู่ระหว่าง 10,000 – 20,000 บาท	139 (16.1)	36 (24.3)	3 (1.5)	-
- อยู่ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท	89 (10.3)	81 (14.5)	8 (4.0)	-
- อยู่ระหว่าง 30,001 – 40,000 บาท	52 (6.0)	41 (7.3)	9 (4.5)	2 (2.0)
- อยู่ระหว่าง 40,001 – 50,000 บาท	88 (10.2)	56 (10.0)	28 (14.1)	4 (3.9)
- อยู่ระหว่าง 50,001 – 60,000 บาท	45 (5.2)	22 (3.9)	19 (9.5)	4 (3.9)
- อยู่ระหว่าง 60,001 – 70,000 บาท	34 (3.9)	12 (2.1)	19 (9.5)	3 (2.9)

ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

ตารางที่ 4-1 ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวนคน (ร้อยละ)			
	รวม	ประชาชน	ข้าราชการ การเมือง	ข้าราชการส่วน ท้องถิ่น
- อยู่ระหว่าง 70,001 – 80,000 บาท	46 (5.3)	25 (4.5)	8 (4.0)	13 (12.7)
- อยู่ระหว่าง 80,001 – 90,000 บาท	52 (6.0)	25 (4.5)	14 (7.0)	13 (12.7)
- อยู่ระหว่าง 90,001 – 100,000 บาท	70 (8.1)	28 (5.0)	24 (12.1)	18 (17.6)
- มากกว่า 100,000 บาท	90 (10.5)	36 (6.4)	23 (11.6)	31 (30.4)
- ไม่ตอบ	111 (12.9)	53 (9.5)	44 (22.1)	14 (13.7)
ระดับการศึกษา				
- ประถมศึกษาคอนตัน	299 (34.7)	244 (43.6)	52 (26.1)	3 (2.9)
- ประถมศึกษาคอนปลาย	83 (9.6)	45 (8.0)	36 (18.1)	2 (2.0)
- มัธยมศึกษาตอนต้น	82 (9.5)	42 (7.5)	37 (18.6)	3 (2.9)
- มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	149 (17.3)	113 (20.2)	30 (15.1)	6 (5.9)
- อนุปริญญา/ปวศ.	56 (6.5)	34 (6.1)	9 (4.5)	13 (12.7)
- ปริญญาตรี	169 (19.6)	67 (12.0)	31 (15.6)	71 (69.6)
- ปริญญาโท	9 (1.0)	3 (0.5)	2 (1.0)	4 (3.9)
- อื่นๆ	3 (0.3)	3 (0.5)	-	-
- ไม่ตอบ	11 (1.3)	9 (1.6)	2 (1.0)	-
ศาสนาที่ท่านนับถือ				
- พุทธ	808 (93.8)	508 (90.7)	198 (99.5)	102 (100)
- คริสต์	50 (5.8)	50 (8.9)	-	-
- ไม่ตอบ	3 (0.3)	2 (0.4)	1 (0.5)	-

ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 3 ภาคส่วน (ประชาชน ข้าราชการการเมือง และ ข้าราชการส่วนท้องถิ่น) มีตำแหน่งในหมู่บ้าน การเป็นสมาชิกกลุ่ม การอยู่ในเขตพื้นที่ อบต. การมีส่วนร่วมกิจกรรม อบต. ในช่วง 1 ถึง 2 ปี ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-2 ดังนี้

1.2.1 ผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวม ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งใดๆในหมู่บ้านจำนวน 502 คน (ร้อยละ 58.3) ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มใดในหมู่บ้าน จำนวน 455 คน (ร้อยละ 44.4) ในช่วง 1 ถึง 2 ปี ที่ผ่านมาผู้ตอบแบบสอบถาม ระบุว่าเคยเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 545 คน (ร้อยละ 63.3) โดยกิจกรรมที่เข้าไปมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ กิจกรรมทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม จำนวน 250 คน (ร้อยละ 29.7) รองลงมาคือ กิจกรรมร่วมระหว่างหน่วยงาน จำนวน 227 คน (ร้อยละ 27) กิจกรรมเกี่ยวกับ อบต. จำนวน 226 คน (ร้อยละ 26.8) และกิจกรรมด้าน ยาเสพติด จำนวน 139 คน (ร้อยละ 16.5)

1.2.2 กลุ่มประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งใดๆในหมู่บ้านจำนวน 502 คน(ร้อยละ 89.6) มีส่วนน้อยได้เป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 17 คน (ร้อยละ 3) เป็นผู้ช่วย ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 8 คน (ร้อยละ 1.4) ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 5 คน (ร้อยละ 1.4) นอกนั้นมีตำแหน่ง อื่น ๆ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้าน ผู้บริหารและสมาชิกสภา อบต. และพนักงานส่วนตำบล ซึ่งประชาชนเกินครึ่งไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มใด จำนวน 333 คน (ร้อยละ 54.1) ส่วนที่เหลือเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ได้แก่ กลุ่มสมาชิกสหกรณ์การเกษตร กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.)กลุ่มเยาวชน และกลุ่มสตรี ตามลำดับ โดยในช่วง 1 ถึง 2 ปี ที่ผ่านมาผู้ตอบแบบสอบถามระบุว่าเคยเข้าไปมีส่วนร่วมใน กิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 292 คน (ร้อยละ 52.1) และไม่เคยเข้าไปมีส่วนร่วม ในกิจกรรม จำนวน 251 คน (ร้อยละ 44.8) ซึ่งสัดส่วนใกล้เคียงกัน โดยกิจกรรมที่เข้าไปมีส่วนร่วม มากที่สุด คือ กิจกรรมทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม จำนวน 172 คน (ร้อยละ 35.8) รองลงมา คือ กิจกรรมร่วมระหว่างหน่วยงานจำนวน 139 คน (ร้อยละ 29) กิจกรรมเกี่ยวกับ อบต. จำนวน 99 คน (ร้อยละ 20.6) และกิจกรรมด้านยาเสพติด จำนวน 70 คน (ร้อยละ 14.6)

1.2.3 กลุ่มข้าราชการการเมืองผู้ตอบแบบสอบถาม 1 ใน 3 เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ จำนวน 88 คน (ร้อยละ 30) นอกนั้นเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ได้แก่ กลุ่มสมาชิกสหกรณ์การเกษตร จำนวน 62 คน (ร้อยละ 21.2) กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) จำนวน 23 คน (ร้อยละ 7.8) กลุ่ม ผู้สูงอายุ จำนวน 22 คน (ร้อยละ 7.5) กลุ่มสตรี จำนวน 17 คน (ร้อยละ 5.8) กลุ่มแม่บ้าน จำนวน 16 คน (ร้อยละ 5.5) กลุ่มเยาวชน จำนวน 12 คน (ร้อยละ 4.1) ตามลำดับ และไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม ใดเลย จำนวน 53 คน (ร้อยละ 18.1) ส่วนใหญ่ในช่วง 1 ถึง 2 ปี ที่ผ่านมาผู้ตอบแบบสอบถามเคยเข้า ไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 178 คน (ร้อยละ 89.4) โดยกิจกรรมที่

เข้าไปมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ กิจกรรมเกี่ยวกับ อบต. จำนวน 92 คน (ร้อยละ 37.1) รองลงมาคือ กิจกรรมร่วมระหว่างหน่วยงาน จำนวน 64 คน (ร้อยละ 25.8) กิจกรรมทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม จำนวน 53 คน (ร้อยละ 21.4) และกิจกรรมด้านยาเสพติด จำนวน 39 คน (ร้อยละ 15.7)

1.2.4 กลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่นผู้ตอบแบบสอบถาม เกินครึ่งไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มใด ในหมู่บ้าน จำนวน 69 คน (ร้อยละ 60) ส่วนที่เหลือเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์ จำนวน 25 คน (ร้อยละ 21.7) กลุ่มเยาวชน จำนวน 6 คน (ร้อยละ 5.2) กลุ่มสมาชิกสหกรณ์ การเกษตร จำนวน 5 คน (ร้อยละ 4.3) กลุ่มแม่บ้าน จำนวน 3 คน (ร้อยละ 2.6) กลุ่มสตรี จำนวน 4 คน (ร้อยละ 3.5) และกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) จำนวน 3 คน (ร้อยละ 2.6) ตามลำดับ ส่วนใหญ่ในช่วง 1 ถึง 2 ปี ที่ผ่านมาผู้ตอบแบบสอบถามเคยเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของ องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 75 คน (ร้อยละ 73.5) โดยกิจกรรมที่เข้าไปมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ กิจกรรมเกี่ยวกับ อบต. จำนวน 35 คน (ร้อยละ 30.7) รองลงมาคือ กิจกรรมด้านยาเสพติด จำนวน 30 คน (ร้อยละ 26.3) กิจกรรมทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม จำนวน 25 คน (ร้อยละ 21.9) และกิจกรรมร่วมระหว่างหน่วยงาน จำนวน 24 คน (ร้อยละ 21.1)

ตารางที่ 4-2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูล	จำนวนคน (ร้อยละ)			
	รวม	ประชาชน	ข้าราชการ การเมือง	ข้าราชการส่วน ท้องถิ่น
ตำแหน่งของท่านในหมู่บ้าน				
- กำนัน	-	-	-	-
- ผู้ใหญ่บ้าน	5 (0.6)	5 (0.9)	-	-
- ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	8 (0.9)	8 (1.4)	-	-
- สารวัตรกำนัน	1 (0.1)	1 (0.2)	-	-
- ผู้ทรงคุณวุฒิ	4 (0.5)	4 (0.7)	-	-
- ภูมิปัญญาท้องถิ่น (ปราชญ์ชาวบ้าน)	4 (0.5)	4 (0.7)	-	-
- คณะกรรมการหมู่บ้าน	17 (2.0)	17 (3.0)	-	-
- ผู้บริหารและสมาชิกสภา อบต.	201 (23.3)	2 (0.4)	199 (100)	-
- พนักงานส่วนตำบล	104 (12.1)	2 (0.4)	-	102 (100)
- ไม่มีตำแหน่งใดๆ	502 (58.3)	502 (89.6)	-	-
- อื่นๆ	9 (1.0)	9 (1.6)	-	-
- ไม่ตอบ	6 (0.7)	6 (1.1)	-	-

ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

ตารางที่ 4-2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวนคน (ร้อยละ)			
	รวม	ประชาชน	ข้าราชการ การเมือง	ข้าราชการส่วน ท้องถิ่น
ปัจจุบันท่านเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มใดบ้างในหมู่บ้าน				
- กลุ่มแม่บ้าน	66 (6.4)	47 (7.6)	16 (5.5)	3 (2.6)
- กลุ่มสตรี	44 (4.3)	23 (3.7)	17 (5.8)	4 (3.5)
- กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.)	59 (5.8)	33 (5.4)	23 (7.8)	3 (2.6)
- กลุ่มออมทรัพย์	162 (15.8)	49 (8.0)	88 (30.0)	25 (21.7)
- กลุ่มเยาวชน	49 (4.8)	31 (5.0)	12 (4.1)	6 (5.2)
- กลุ่มสมาชิกสหกรณ์การเกษตร	133 (13.0)	66 (10.7)	62 (21.2)	5 (4.3)
- กลุ่มผู้สูงอายุ	56 (5.5)	34 (5.5)	22 (7.5)	-
- ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใด	455 (44.4)	333 (54.1)	53 (18.1)	69 (60.0)
ท่านอยู่ในเขตพื้นที่ของ อบต.				
- คำขวาง	55 (6.4)	40 (7.1)	10 (5.0)	5 (4.9)
- คำน้ำแซบ	57 (6.6)	40 (7.1)	11 (5.5)	6 (5.9)
- คูเมือง	59 (6.9)	40 (7.1)	13 (6.5)	6 (5.9)
- ท่าลาด	62 (7.2)	40 (7.1)	15 (7.5)	7 (6.9)
- ชาติ	60 (7.0)	40 (7.1)	13 (6.5)	7 (6.9)
- โนนผึ้ง	59 (6.9)	40 (7.1)	12 (6.0)	7 (6.9)
- โนนโพนน	62 (7.2)	40 (7.1)	15 (7.5)	7 (6.9)
- บุ่งหวาย	74 (8.6)	40 (7.1)	23 (11.6)	11 (10.8)
- บุ่งไหม	59 (6.9)	40 (7.1)	12 (6.0)	7 (6.9)
- โพธิ์ใหญ่	64 (7.4)	40 (7.1)	16 (8.0)	8 (7.8)
- เมืองศรีไค	61 (7.1)	40 (7.1)	13 (6.5)	8 (7.8)
- ธรรมัง	68 (7.9)	40 (7.1)	19 (9.5)	9 (8.8)
- หนองกินเพล	57 (6.6)	40 (7.1)	11 (5.5)	6 (5.9)
- ห้วยชะยุง	64 (7.4)	40 (7.1)	16 (8.0)	8 (7.8)

ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

ตารางที่ 4-2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวนคน (ร้อยละ)			
	รวม	ประชาชน	ข้าราชการ การเมือง	ข้าราชการส่วน ท้องถิ่น
ในช่วง 1 ถึง 2 ปี ที่ผ่านมามีส่วน ร่วมในการทำงานกับองค์การบริหารส่วน ตำบลในกิจกรรมใดบ้าง				
- ไม่เคยทำงานร่วม	259 (30.1)	251 (44.8)	-	8 (7.8)
- เคยทำงานร่วม	545 (63.3)	292 (52.1)	178 (89.4)	75 (73.5)
- ไม่ตอบ	57 (6.6)	17 (3.0)	21 (10.6)	19 (18.6)
สำหรับคนที่ตอบเคย มีส่วนร่วมในกิจกรรม ดังนี้				
- กิจกรรมเกี่ยวกับ อบต.	226 (26.8)	99 (20.6)	92 (37.1)	35 (30.7)
- กิจกรรมทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม	250 (29.7)	172 (35.8)	53 (21.4)	25 (21.9)
- กิจกรรมด้านสาธารณสุข	139 (16.5)	70 (14.6)	39 (15.7)	30 (26.3)
- กิจกรรมร่วมระหว่างหน่วยงาน	227 (27.0)	139 (29.0)	64 (25.8)	24 (21.1)

ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

1.3 การเป็นสมาชิกกลุ่ม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเป็นกลุ่มสมาชิก พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเกือบครึ่งเป็นกลุ่มสมาชิกต่างๆ จำนวน 406 คน (ร้อยละ 47.2) แยกเป็นประชาชนจำนวน 227 คน (ร้อยละ 26.4) ข้าราชการการเมืองจำนวน 146 คน (ร้อยละ 17.0) และข้าราชการส่วนท้องถิ่น จำนวน 33 คน (ร้อยละ 3.8) ส่วนที่ไม่เป็นกลุ่มสมาชิกใด จำนวน 455 คน (ร้อยละ 52.8) โดยที่เป็นประชาชน 333 คน (ร้อยละ 38.7) ข้าราชการการเมือง จำนวน 53 คน (ร้อยละ 6.2) และข้าราชการส่วนท้องถิ่น 69 คน (ร้อยละ 8.0) ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-3 โดยร้อยละของการเป็นสมาชิกหนึ่งกลุ่มมีเกินครึ่ง คือ ร้อยละ 60.5 ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-4

เมื่อพิจารณาการเป็นกลุ่มสมาชิกแต่ละกลุ่ม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ รองลงมาคือ กลุ่มสหกรณ์เกษตร กลุ่มแม่บ้าน กลุ่ม อสม. กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเยาวชน และกลุ่มสตรี โดยที่ประชาชนเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตรมากที่สุด ส่วนข้าราชการการเมืองและข้าราชการส่วนท้องถิ่นเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์มากที่สุด ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากลุ่มออมทรัพย์เป็นกลุ่มที่มีโอกาสเข้ามาทำงานใน อบต. มากที่สุด ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-5

ตารางที่ 4-3 แสดงการเป็นกลุ่มสมาชิกของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น

กลุ่ม	จำนวนคน (ร้อยละ)	
	เลือกเป็นกลุ่มสมาชิก	ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใด
ประชาชน	227 (26.4)	333 (38.7)
ข้าราชการการเมือง	146 (17.0)	53 (6.2)
ข้าราชการส่วนท้องถิ่น	33 (3.8)	69 (8.0)
รวมทั้ง 3 กลุ่ม	406 (47.2)	455 (52.8)

ตารางที่ 4-4 แสดงการเป็นกลุ่มสมาชิกของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น

กลุ่ม	จำนวนคน (ร้อยละ)						รวม
	เลือก 1 กลุ่ม	เลือก 2 กลุ่ม	เลือก 3 กลุ่ม	เลือก 4 กลุ่ม	เลือก 5 กลุ่ม	เลือก 6 กลุ่ม	
กลุ่มประชาชน	188 (37.5)	27 (5.4)	8 (1.6)	4 (0.8)	-	-	227
ข้าราชการการเมือง	87 (17.4)	38 (7.6)	7 (1.4)	8 (1.6)	2 (0.4)	2 (0.4)	146
ข้าราชการส่วน ท้องถิ่น	28 (5.6)	2 (0.4)	1 (0.2)	-	1 (0.2)	1 (0.2)	33
รวมทั้ง 3 กลุ่ม	303 (60.5)	67 (13.4)	16 (3.2)	12 (2.4)	3 (0.6)	3 (0.6)	406

ตารางที่ 4-5 แสดงการเป็นกลุ่มสมาชิกของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น

กลุ่ม	จำนวนคน (ร้อยละ)						
	กลุ่มแม่บ้าน	กลุ่มสตรี	กลุ่ม อสม.	กลุ่มออมทรัพย์	กลุ่มเยาวชน	กลุ่มสหกรณ์การเกษตร	กลุ่มผู้สูงอายุ
ประชาชน	47 (8.3)	23 (4.0)	33 (5.3)	49 (8.6)	31 (5.4)	66 (11.6)	34 (6.0)
ข้าราชการการเมือง	16 (2.8)	17 (3.0)	23 (4.0)	88 (15.5)	12 (2.1)	62 (10.9)	22 (3.9)
ข้าราชการส่วนท้องถิ่น	3 (0.5)	4 (0.7)	3 (0.5)	25 (4.4)	6 (1.1)	5 (0.9)	-
รวมทั้ง 3 กลุ่ม	66 (11.6)	44 (7.7)	59 (10.4)	162 (28.5)	49 (8.6)	133 (23.4)	56 (9.8)

ส่วนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการบริหารงานของ อบต. ของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น

ในระยะเวลา 1- 2 ปี ที่ผ่านมา กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม (ประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น) มีส่วนร่วมกิจกรรมทางการบริหารของ อบต. ดังนี้

2.1. ร่วมจัดทำแผนพัฒนา อบต.

2.1.1 กลุ่มประชาชน

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของ อบต. ทุกครั้ง มีอยู่ 2 คน (ร้อยละ 0.4) ผู้ที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมบ่อยครั้ง จำนวน 24 คน (ร้อยละ 4.3) ผู้ที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมนาน ๆ ครั้ง จำนวน 182 คน (ร้อยละ 32.5) ผู้ที่ระบุว่าไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 349 คน (ร้อยละ 62.3) และไม่ตอบจำนวน 3 คน (ร้อยละ 0.5) ซึ่งจะสังเกตได้ว่ากลุ่มที่ระบุว่าไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมมีจำนวนมากเกินครึ่งหนึ่งของกลุ่มประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเข้าร่วมกิจกรรมประชาคมหมู่บ้านมากที่สุด จำนวน 106 คน (ร้อยละ 30.3) รองลงมาคือ ร่วมรับรู้/รับทราบ จำนวน 95 คน (ร้อยละ 27.1) ร่วมเสนอความคิดเห็น จำนวน 59 คน (ร้อยละ 16.9) ร่วมจัดทำแผนชุมชน จำนวน 47 คน (ร้อยละ 13.4) ร่วมประชาคมตำบล จำนวน 28 คน (ร้อยละ 8) และร่วมตรวจสอบการดำเนินงานในแผน จำนวน 15 คน (ร้อยละ 4.3) ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-6 และ 4-9

จากการสัมภาษณ์ชาวบ้าน จำนวน 12 คน และผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน ส่วนใหญ่เห็นว่าชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรมของ อบต. ในด้านการบริหารงาน อบต. ในเรื่องการจัดทำแผนพัฒนา อบต. มากกว่ากิจกรรมทางการบริหารด้านอื่น โดยร่วมประชาคมหมู่บ้านมากที่สุด หากจัดที่หมู่บ้านจะมีคนเข้าร่วมมาก หากเชิญไปที่ อบต. ชาวบ้านไม่ค่อยไป ทั้งนี้ส่วนใหญ่ทราบว่า อบต. มีการจัดทำแผนพัฒนา อบต. ชาวบ้านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาระยะ 3 ปี แผน 5 ปี โดยมีการจัดเวทีชาวบ้าน ประชุมสัญจร ประชุมประชาคมหมู่บ้าน ประชาคมตำบล และให้ชาวบ้านได้เสนอและยกมือเลือกโครงการหรือกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านตัวเอง ส่วนที่ร่วมน้อยที่สุด คือ การร่วมตรวจสอบการดำเนินงานตามแผน

2.1.2 ข้าราชการการเมือง

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการการเมืองที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของ อบต. ทุกครั้ง จำนวน 129 คน (ร้อยละ 64.8) ผู้ที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมบ่อยครั้ง จำนวน 49 คน (ร้อยละ 24.6) ผู้ที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมนานๆ ครั้ง จำนวน 16 คน (ร้อยละ 8) และไม่ตอบ จำนวน 5 คน (ร้อยละ 2.5) เป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการการเมืองจะเข้าร่วมทุกครั้ง โดยเข้าร่วมกิจกรรมประชาคมหมู่บ้านมากที่สุด จำนวน 155 คน (ร้อยละ 23.4) รองลงมาคือร่วมจัดทำแผนชุมชน จำนวน 119 คน (ร้อยละ 18) ร่วมประชาคมตำบลจำนวน 107 คน (ร้อยละ 16.2) ร่วมเสนอความคิดเห็น จำนวน 107 คน (ร้อยละ 16.2) ร่วมรับรู้/รับทราบจำนวน 100 คน (ร้อยละ 15.1) และร่วมตรวจสอบการดำเนินงานในแผน จำนวน 74 คน (ร้อยละ 11.2) ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-7 และ 4-9

จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหาร จำนวน 8 คนและสมาชิก อบต. จำนวน 7 คน ส่วนใหญ่เห็นว่ากิจกรรมการจัดทำแผนพัฒนาเป็นกิจกรรมที่ได้เข้าร่วมมากกว่ากิจกรรมอื่นเหมือนกับการประชุมสภา และต้องเข้าร่วมทุกครั้ง โดย อบต. ได้จัดเวทีชาวบ้าน ประชุมประชาคมหมู่บ้าน ประชาคมตำบล ประชุมสัญจร เพื่อให้ชาวบ้านได้เสนอและตัดสินใจเลือกโครงการหรือกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้าน โดยมีการจัดเรียงลำดับความสำคัญและความจำเป็นหรือความต้องการของชาวบ้าน ส่วนที่ร่วมด้วยน้อยที่สุด คือ ร่วมตรวจสอบการดำเนินงานตามแผน

2.1.3 ข้าราชการส่วนท้องถิ่น

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการส่วนท้องถิ่น ที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของ อบต. ทุกครั้ง จำนวน 27 คน (ร้อยละ 27.7) ผู้ที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมบ่อยครั้ง จำนวน 30 คน (ร้อยละ 29.7) ผู้ที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมนานๆ ครั้ง จำนวน 31 คน (ร้อยละ 30.7) ผู้ที่ระบุว่าไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 6 คน (ร้อยละ 5.9) และไม่ตอบจำนวน 6 คน (ร้อยละ 5.9) โดยมีการร่วมรับรู้/รับทราบมากที่สุด จำนวน 51 คน (ร้อยละ 22.7) รองลงมาคือ ร่วมประชาคมหมู่บ้าน จำนวน 47 คน (ร้อยละ 20.9) ร่วมประชาคมตำบล จำนวน 36 คน (ร้อยละ 16) ร่วมจัดทำแผน

ชุมชนจำนวน 35 คน (ร้อยละ 15.6) ร่วมเสนอความคิดเห็นจำนวน 35 คน (ร้อยละ 15.6) และร่วมตรวจสอบการดำเนินงานในแผน จำนวน 21 คน (ร้อยละ 9.3) ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-8 และ 4-9

จากการสัมภาษณ์ ข้าราชการส่วนท้องถิ่นจำนวน 15 คน ส่วนใหญ่ได้เข้าไปร่วมกับการจัดทำแผนพัฒนา อบต. บ่อยครั้งสำหรับผู้รับผิดชอบงานโดยตรง เช่น เจ้าหน้าที่ฝ่ายแผน ฝ่ายวิเคราะห์ และฝ่ายบริหาร ส่วนตำแหน่งอื่นๆ อาจจะได้เข้าร่วมนานๆ ครั้ง ซึ่งส่วนใหญ่จะรับรู้รับทราบมากกว่าว่ามีกระบวนการจัดทำแผนพัฒนา โดย อบต. ได้จัด ประชุมประชาคมหมู่บ้าน ประชาคมตำบล เพื่อให้ชาวบ้านได้เสนอโครงการหรือกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้าน ส่วนที่ร่วมด้วยน้อยที่สุด คือ ร่วมตรวจสอบการดำเนินงานตามแผน

ผู้ให้ข้อมูล (จากการสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม) ทั้ง 3 กลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่ากิจกรรมการจัดทำแผนพัฒนา อบต. เป็นกิจกรรมทางการบริหารที่ทุกฝ่ายเข้าร่วมมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการประชาคมหมู่บ้าน แต่เนื่องจากกิจกรรมดังกล่าว เข้าภาพคือ อบต. ดังนั้น ผู้บริหารและสมาชิกสภา อบต. และข้าราชการส่วนท้องถิ่น จึงได้เข้าร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนา อบต. ทุกครั้งและบ่อยครั้ง มากกว่าประชาชน แต่ทั้งนี้ผู้บริหารและสมาชิกสภา อบต. และประชาชนได้เข้าร่วมประชาคมหมู่บ้านมากกว่ากิจกรรมอื่น และทั้ง 3 กลุ่มมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในการตรวจสอบการดำเนินงานตามแผน

2.2 ร่วมจัดทำข้อบัญญัติ อบต.

2.2.1 กลุ่มประชาชน

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมการจัดทำข้อบัญญัติของ อบต. ทุกครั้งจำนวน 2 คน (ร้อยละ 0.4) ผู้ที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมบ่อยครั้งจำนวน 26 คน (ร้อยละ 4.6) ผู้ที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมนานๆ ครั้ง จำนวน 55 คน (ร้อยละ 9.8) ผู้ที่ระบุว่าไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 473 คน (ร้อยละ 84.5) และไม่ตอบจำนวน 4 คน (ร้อยละ 0.7) เมื่อพิจารณาในกิจกรรมย่อยพบว่าร่วมรับรู้รับทราบมากที่สุด จำนวน 34 คน (ร้อยละ 35.4) รองลงมาคือ ร่วมประชาพิจารณ์ร่างข้อบัญญัติจำนวน 28 คน (ร้อยละ 29.2) ร่วมเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติจำนวน 15 คน (ร้อยละ 15.6) ร่วมเสนอชื่อเพื่อขีดขวางข้อบัญญัติ จำนวน 14 คน (ร้อยละ 14.6) และร่วมปรับปรุงข้อบัญญัติจำนวน 5 คน (ร้อยละ 5.2) ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-6 และ 4-10

จากการสัมภาษณ์ ชาวบ้านจำนวน 15 คน ส่วนใหญ่เห็นว่าการจัดทำข้อบัญญัตินั้น ชาวบ้านไม่ค่อยได้มีบทบาทเข้าไปมีส่วนร่วม จะมีคนไปร่วมน้อย ส่วนใหญ่ อบต. หรือผู้นำชุมชนจะให้แต่กรรมการหมู่บ้านไปร่วมด้วย แต่ก็ยังมีบ้างที่ชาวบ้านได้เข้าไปร่วมรับฟัง ร่วมจัดทำข้อบัญญัติ หรือเสนอชื่อขีดขวางข้อบัญญัติ

2.2.2 ข้าราชการการเมือง

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการส่วนท้องถิ่น ที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมการจัดทำข้อบัญญัติของ อบต. ทุกครั้ง จำนวน 91 คน (ร้อยละ 45.7) ผู้ที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมบ่อยครั้งจำนวน 48 คน (ร้อยละ 24.1) ผู้ที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมนานๆ ครั้ง จำนวน 53 คน (ร้อยละ 26.6) ผู้ที่ระบุว่าไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 2 คน (ร้อยละ 1) และไม่ตอบจำนวน 5 คน (ร้อยละ 2.5) โดยร่วมรับรู้รับทราบมากที่สุด จำนวน 133 คน (ร้อยละ 28.7) รองลงมา คือ ร่วมปรับปรุงข้อบัญญัติ จำนวน 103 คน (ร้อยละ 22.2) ร่วมเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติ จำนวน 101 คน (ร้อยละ 21.8) ร่วมพิจารณาพิจารณาร่างข้อบัญญัติ จำนวน 91 คน (ร้อยละ 19.7) และร่วมเสนอชื่อเพื่อขัดขวางข้อบัญญัติ จำนวน 35 คน (ร้อยละ 7.6) ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-7 และ 4-10

จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารและสมาชิก อบต. จำนวน 15 คน ส่วนใหญ่ต้องเข้าร่วมประชุมเพื่อจัดทำข้อบัญญัติทุกครั้งและบ่อยครั้ง นอกจากไม่ว่างหรือติดภารกิจอื่นจึงไม่ได้เข้าร่วม ทั้งนี้ได้เชิญชวนชาวบ้านหรือผู้นำชุมชนหรือกรรมการหมู่บ้านเข้าร่วมให้ความคิดเห็นด้วย โดยส่วนใหญ่ประชุมชี้แจงให้รับรู้รับทราบเกี่ยวกับข้อบัญญัติที่ต้องใช้ใน อบต. ส่วนใหญ่ก็รับหลักการ อาจมีบางเรื่องที่ต้องปรับปรุงข้อบัญญัติและเสนอใหม่บ้าง แต่ที่มีน้อยคือการเสนอชื่อเพื่อขัดขวางข้อบัญญัติ

2.2.3 ข้าราชการส่วนท้องถิ่น

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการส่วนท้องถิ่นที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมการจัดทำข้อบัญญัติของ อบต. ทุกครั้งจำนวน 30 คน (ร้อยละ 29.7) ผู้ที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมบ่อยครั้ง จำนวน 18 คน (ร้อยละ 17.8) ผู้ที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมนานๆ ครั้ง จำนวน 39 คน (ร้อยละ 39.6) ผู้ที่ระบุว่าไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 7 คน (ร้อยละ 6.9) และไม่ตอบจำนวน 7 คน (ร้อยละ 6.9) โดยร่วมรับรู้รับทราบมากที่สุดจำนวน 72 คน (ร้อยละ 50.7) รองลงมาคือ ร่วมปรับปรุงข้อบัญญัติจำนวน 27 คน (ร้อยละ 19) ร่วมเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติจำนวน 19 คน (ร้อยละ 13.4) ร่วมพิจารณาพิจารณาร่างข้อบัญญัติ จำนวน 18 คน (ร้อยละ 12.7) ร่วมเสนอชื่อเพื่อขัดขวางข้อบัญญัติ จำนวน 6 คน (ร้อยละ 4.2) และอื่นๆ คือร่วมจัดทำหรือจัดพิมพ์ข้อบัญญัติมีอยู่ 2 คน (ร้อยละ 1.4) ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-8 และ 4-10

จากการสัมภาษณ์ ข้าราชการส่วนท้องถิ่น จำนวน 15 คน ส่วนใหญ่ได้เข้าร่วมการประชุมจัดทำข้อบัญญัตินาน ๆ ครั้ง ส่วนที่เข้าร่วมทุกครั้งเป็นผู้รับผิดชอบงานโดยตรงหรือผู้บริหารหรือหัวหน้างาน แต่ส่วนใหญ่จะรับรู้รับทราบ ส่วนใหญ่ชาวบ้านไม่ค่อยเข้าร่วมหรือไม่ให้ความร่วมมือถึงแม้ว่า อบต. จะมีการเชิญอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ แต่ได้แก้ไขปัญหาโดยให้ผู้ใหญ่บ้านทำการเลือกตัวแทนชาวบ้านเพื่อเป็นกรรมการหมู่บ้านไปเข้าร่วมประชุม ร่วมเสนอ หรือจัดทำข้อบัญญัติ

ผู้ให้ข้อมูล(จากการสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม) ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว น้อย เนื่องจากกิจกรรมดังกล่าวเป็นเรื่องของส่วนงานฝ่ายบริหาร ดังนั้น ผู้บริหารและสมาชิกสภา อบต. และข้าราชการส่วนท้องถิ่น จึงได้เข้าร่วมในกระบวนการจัดทำข้อบัญญัติ อบต. ทุกครั้งและ บ่อยครั้ง มากกว่าประชาชน ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่จึงไม่ได้เข้าร่วม ทั้งนี้ทั้ง 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร และสมาชิกสภา อบต. ข้าราชการท้องถิ่น และประชาชน ได้ร่วมหรือมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในการรับรู้รับทราบมากกว่ากิจกรรมอื่น และที่ร่วมด้วยน้อยที่สุดคือ ร่วมเสนอข้อขัดขวางข้อบัญญัติ อบต.

2.3 ร่วมจัดทำงบประมาณรายจ่าย อบต.

2.3.1 กลุ่มประชาชน

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมการจัดทำงบประมาณรายจ่ายของ อบต. ทุกครั้ง จำนวน 3 คน (ร้อยละ 0.5) ผู้ที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมบ่อยครั้ง จำนวน 19 คน (ร้อยละ 3.4) ผู้ที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมนานๆ ครั้งมีอยู่ 54 คน (ร้อยละ 9.6) ผู้ที่ระบุว่าไม่เคยเข้าร่วม กิจกรรมมีอยู่ 480 คน (ร้อยละ 85.7) และไม่ตอบมีอยู่ 4 คน (ร้อยละ 0.7) โดยเข้าร่วมกิจกรรมใน การร่วมตัดสินใจจัดสรรโครงการลงหมู่บ้านมากที่สุดจำนวน 30 คน (ร้อยละ 31.9) รองลงมาคือ ร่วมรับรู้รับทราบ จำนวน 25 คน (ร้อยละ 26.6) เสนอความคิดเห็นต่อที่ประชุมจำนวน 20 คน (ร้อย ละ 21.3) ร่วมจัดทำงบประมาณของ อบต. จำนวน 11 คน (ร้อยละ 11.7) และร่วมตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณจำนวน 8 คน (ร้อยละ 8.5) ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-6 และ 4 -11

จากการสัมภาษณ์ ชาวบ้าน จำนวน 15 คน ส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้เข้าร่วมการจัดทำ งบประมาณ แต่ทราบและรับรู้ว่า อบต. มีการจัดทำงบประมาณ หลังจากที่มีการจัดทำประชาคม หมู่บ้านหรือจัดทำแผนพัฒนา อบต. และเห็นว่าการจัดทำงบประมานั้น ส่วนใหญ่ อบต. จะให้ ผู้นำหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน หรือกรรมการหมู่บ้านไปร่วมด้วย แต่มีชาวบ้านส่วนน้อยได้เข้าไปร่วม จัดทำงบประมาณ และการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ ร่วมตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ บางคนได้ เห็นรายงานผลการใช้จ่ายเงินประจำปีบ้าง แต่ไม่เคยได้ร่วมตรวจสอบว่าใช้งบประมาณไปอย่างไร

2.3.2 ข้าราชการการเมือง

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการการเมืองที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมการจัดทำงบประมาณ รายจ่ายของ อบต. ทุกครั้ง จำนวน 108 คน (ร้อยละ 54.53) ผู้ที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมบ่อยครั้ง จำนวน 31 คน (ร้อยละ 15.6) ผู้ที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมนาน ๆ จำนวน 51 คน (ร้อยละ 25.6) ผู้ที่ ระบุว่าไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 4 คน (ร้อยละ 2) และไม่ตอบ จำนวน 5 คน (ร้อยละ 2.5) โดย เข้าร่วมกิจกรรมในการเสนอความคิดเห็นต่อที่ประชุมมากที่สุด จำนวน 131 คน (ร้อยละ 24.3) รองลงมาคือ ร่วมตัดสินใจจัดสรรโครงการลงหมู่บ้าน จำนวน 122 คน (ร้อยละ 22.6) ร่วมรับรู้ รับทราบจำนวน 102 คน (ร้อยละ 18.9) ร่วมจัดทำงบประมาณของ อบต.จำนวน 98 คน (ร้อยละ

18.21) และร่วมตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ จำนวน 87 คน (ร้อยละ 16.1) ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-7 และ 4-11

จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหาร/สมาชิก อบต. จำนวน 15 คน ส่วนใหญ่ได้เข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งเพราะเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องมาให้ข้อมูลแทนชาวบ้านเสนอความคิดเห็นต่อที่ประชุมและพิจารณางบประมาณลงพื้นที่ ทั้งนี้ อบต.ก็ได้เชิญชวนชาวบ้านเพื่อให้ร่วมด้วย แต่ชาวบ้านไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณ อบต. เนื่องจากกิจกรรมดังกล่าวเป็นส่วนของงานบริหาร ซึ่งเป็นการนำเอาแผนพัฒนามาจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณที่เป็นกระบวนการของเจ้าหน้าที่และผู้บริหาร อบต. แต่ส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมคือสมาชิก อบต. หรือตัวแทนชุมชน หรือที่ผู้ใหญ่บ้านเลือกตัวแทนชาวบ้านเข้าร่วมจัดทำงบประมาณ กระบวนการที่ไม่ค่อยได้จัดทำคือ การให้ทุกฝ่ายได้ร่วมตรวจสอบการใช้จ่ายเงินงบประมาณ

2.3.3 ข้าราชการส่วนท้องถิ่น

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการส่วนท้องถิ่นที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมการจัดทำงบประมาณรายจ่ายของ อบต. ทุกครั้ง จำนวน 28 คน (ร้อยละ 27.7) ผู้ที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมบ่อยครั้ง จำนวน 22 คน (ร้อยละ 21.8) ผู้ที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมนานๆ ครั้งจำนวน 37 คน (ร้อยละ 36.6) ผู้ที่ระบุว่าไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 7 คน (ร้อยละ 6.9) และไม่ตอบจำนวน 7 คน (ร้อยละ 6.9) โดยร่วมรับรู้รับทราบมากที่สุด จำนวน 55 คน (ร้อยละ 35.5) รองลงมาคือ ร่วมจัดทำงบประมาณของ อบต. จำนวน 33 คน (ร้อยละ 21.3) เสนอความคิดเห็นต่อที่ประชุม จำนวน 30 คน (ร้อยละ 19.4) ร่วมตัดสินใจจัดสรร โครงการลงหมู่บ้านจำนวน 19 คน (ร้อยละ 12.3) และร่วมตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณจำนวน 18 คน (ร้อยละ 11.6) ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-8 และ 4-11

จากการสัมภาษณ์ ข้าราชการส่วนท้องถิ่นจำนวน 15 คน ส่วนใหญ่ผู้บริหารหรือหัวหน้างานและผู้รับผิดชอบงานโดยตรงจะเข้าร่วมทุกครั้ง ส่วนเจ้าหน้าที่งานฝ่ายอื่นๆ มีโอกาสได้เข้าร่วมบ้างแต่นาน ๆ ครั้งหากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้อง ส่วนชาวบ้านไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณ อบต. เนื่องจากกิจกรรมดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของงานบริหาร ซึ่งเป็นการนำเอาแผนพัฒนามาจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณที่เป็นกระบวนการของเจ้าหน้าที่และผู้บริหาร อบต. แต่ส่วนใหญ่ที่เข้าร่วม คือ สมาชิก อบต. หรือตัวแทนชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน หรือกรรมการหมู่บ้าน

ผู้ให้ข้อมูล (ทั้งการสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม) ประชาชนส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวน้อย เนื่องจากกิจกรรมการจัดทำงบประมาณเป็นเรื่องของส่วนงานฝ่ายบริหาร ดังนั้น ผู้บริหารและสมาชิกสภา อบต. และข้าราชการส่วนท้องถิ่น จึงได้เข้าร่วมในกระบวนการจัดทำงบประมาณ อบต. ทุกครั้งและบ่อยครั้ง มากกว่าประชาชน ดังนั้นประชาชนส่วนใหญ่จึงไม่ได้เข้าร่วม ส่วนผู้ที่เข้าร่วมนั้นได้เข้าร่วมในการตัดสินใจเลือกโครงการกิจกรรมมากกว่ากิจกรรมอื่น ส่วนผู้บริหารและสมาชิกสภา อบต. มีส่วนร่วมในเสนอความคิดเห็น และร่วมตัดสินใจมาก

ที่สุด ส่วนประชาชนร่วมรับรู้รับทราบมากกว่ากิจกรรมอื่น โดยทั้ง 3 กลุ่มมีส่วนร่วมน้อยที่สุดใน การตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ

2.4 ร่วมประชุมสภา อบต.

2.4.1 กลุ่มประชาชน

กลุ่มตัวอย่างที่ประชาชนที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมการประชุมสภาของ อบต. ทุกครั้งมีอยู่ 6 คน (ร้อยละ 1.1) ผู้ที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมบ่อยครั้งจำนวน 18 คน (ร้อยละ 3.2) ผู้ที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมนานๆ ครั้ง จำนวน 146 คน (ร้อยละ 26.1) ผู้ที่ระบุว่าไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 386 คน (ร้อยละ 68.9) และไม่ตอบ จำนวน 4 คน (ร้อยละ 0.7) โดยร่วมรับรู้รับทราบมากที่สุด จำนวน 91 คน (ร้อยละ 38.1) รองลงมา คือ เข้าร่วมประชุมสภา อบต. จำนวน 81 คน (ร้อยละ 33.9) เสนอความคิดเห็นต่อที่ประชุม จำนวน 29 คน (ร้อยละ 12.1) ร่วมเสนอเรื่องเข้าที่ประชุม จำนวน 21 คน (ร้อยละ 8.8) และร่วมตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต.จำนวน 17 คน (ร้อยละ 7.1) ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4 -6 และ 4-12

จากการสัมภาษณ์ ชาวบ้านจำนวน 15 คน ส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้เข้าร่วมประชุมสภา อบต. แต่ทราบและรับรู้ว่ อบต.มีการจัดประชุมสภา อบต. และเห็นว่าการประชุมสภา อบต.นั้น ส่วนใหญ่ อบต. จะให้ผู้นำหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน หรือกรรมการหมู่บ้านไปร่วมด้วย แต่ก็มีประชาชนสัมพันธ์ผ่านผู้นำ ผู้ใหญ่บ้าน ผ่านสมาชิก อบต. ผ่านหอกระจายข่าว เพื่อเชิญชวนให้ชาวบ้านเข้าร่วม ส่วนกระบวนการตรวจสอบการดำเนินงานมีน้อยมาก

2.4.2 ข้าราชการการเมือง

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการการเมือง ที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมการประชุมสภาของ อบต. ทุกครั้งจำนวน 115 คน (ร้อยละ 57.8) ผู้ที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมบ่อยครั้งจำนวน 44 คน (ร้อยละ 22.1) ผู้ที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรม นาน ๆ ครั้งจำนวน 31 คน (ร้อยละ 15.6) ผู้ที่ระบุว่าไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 4 คน (ร้อยละ 2) และไม่ตอบ จำนวน 5 คน (ร้อยละ 2.5) โดยร่วมกิจกรรมเข้าร่วมประชุมสภา อบต. มากที่สุด จำนวน 161 คน (ร้อยละ 31) รองลงมาคือ ร่วมรับรู้รับทราบจำนวน 105 คน (ร้อยละ 20.2) ร่วมเสนอเรื่องเข้าที่ประชุมจำนวน 103 คน (ร้อยละ 19.8) เสนอความคิดเห็นต่อที่ประชุมมีอยู่ 82 คน (ร้อยละ 15.8) และร่วมตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. มีอยู่ 68 คน คิดเป็นร้อยละ 13.1 ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-7 และ 4-12

จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารและสมาชิก อบต. จำนวน 15 คน ต้องเข้าร่วมการประชุมสภา ทุกครั้ง ยกเว้นติดภารกิจอื่น ทั้งนี้ อบต. ได้ประชาสัมพันธ์เชิญชวนชาวบ้านผ่านหอกระจายข่าว ผ่านผู้นำชุมชน ผ่านสมาชิก อบต. เป็นต้น เพื่อให้ชาวบ้านเข้าร่วมประชุมสภา ส่วนกระบวนการตรวจสอบการดำเนินงาน อบต.เป็นเรื่องที่ชาวบ้านบางแห่งก็สอบถามฟ้องร้องบ้าง แต่บางแห่งไม่มีการตรวจสอบหรือตรวจสอบน้อย

2.4.3 ข้าราชการส่วนท้องถิ่น

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการส่วนท้องถิ่นที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมการประชุมสภาของ อบต. ทุกครั้งจำนวน 21 คน (ร้อยละ 20.8) ผู้ที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมบ่อยครั้งจำนวน 27 คน (ร้อยละ 26.7) ผู้ที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมนาน ๆ ครั้ง จำนวน 40 คน (ร้อยละ 39.6) ผู้ที่ระบุว่าไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 7 คน (ร้อยละ 6.9) และไม่ตอบ จำนวน 6 คน (ร้อยละ 5.9) โดยร่วมรับรู้รับทราบ จำนวน 67 คน (ร้อยละ 47.9) รองลงมา คือ เข้าร่วมประชุมสภา อบต. จำนวน 39 คน (ร้อยละ 27.9) ร่วมเสนอเรื่องเข้าที่ประชุม จำนวน 13 คน (ร้อยละ 9.3) เสนอความคิดเห็นต่อที่ประชุมจำนวน 11 คน (ร้อยละ 7.9) และร่วมตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. จำนวน 10 คน (ร้อยละ 7.1) ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-8 และ 4-12

จากการสัมภาษณ์ ข้าราชการส่วนท้องถิ่นจำนวน 15 คน เห็นว่าส่วนใหญ่ผู้บริหารหรือหัวหน้างานและผู้รับผิดชอบงานโดยตรงจะเข้าร่วมทุกครั้ง ส่วนเจ้าหน้าที่งานด้านอื่นได้เข้าร่วมด้วยนาน ๆ ครั้งหากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้อง แต่ชาวบ้านไม่ค่อยมีส่วนร่วม เนื่องจากกิจกรรมดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของงานบริหาร ทั้งนี้ อบต. ได้ประชาสัมพันธ์เชิญชวนชาวบ้านผ่านหอกระจายข่าว ผ่านผู้นำชุมชน ผ่านสมาชิก อบต. เป็นต้น เพื่อให้ชาวบ้านเข้าร่วมประชุมสภา ส่วนกระบวนการตรวจสอบการดำเนินงานมีน้อย

ผู้ให้ข้อมูล(จากการสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม) ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว น้อย เนื่องจากกิจกรรมการประชุมสภาเป็นเรื่องของส่วนฝ่ายบริหาร ดังนั้น ผู้บริหารและสมาชิกสภา อบต. หัวหน้าส่วนต่างๆ จึงได้เข้าร่วมในการประชุมสภา ทุกครั้ง กว่าข้าราชการส่วนท้องถิ่น และ ประชาชน ทั้งนี้ผู้บริหารและสมาชิกสภา อบต. มีส่วนร่วมในการเข้าประชุมมากที่สุด ส่วนข้าราชการส่วนท้องถิ่นและประชาชนนั้นร่วมรับรู้รับทราบมากกว่ากิจกรรมอื่น และทั้ง 3 กลุ่มมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต.

2.5 ร่วมจัดซื้อจัดจ้างของ อบต.

2.5.1 กลุ่มประชาชน

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมการจัดซื้อจัดจ้างของ อบต. ทุกครั้งจำนวน 1 คน (ร้อยละ 0.2) ผู้ที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมบ่อยครั้งจำนวน 14 คน (ร้อยละ 2.5) ผู้ที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมนาน ๆ ครั้ง จำนวน 61 คน (ร้อยละ 10.9) ผู้ที่ระบุว่าไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 480 คน (ร้อยละ 85.7) และไม่ตอบ จำนวน 4 คน (ร้อยละ 0.7) โดยร่วมรับรู้รับทราบมากที่สุด จำนวน 40 คน (ร้อยละ 44) รองลงมาคือ ร่วมเป็นคณะกรรมการตรวจรับจ้างงาน จำนวน 21 คน (ร้อยละ 23.1) ร่วมตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง จำนวน 14 คน (ร้อยละ 15.4) เป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง จำนวน 11คน (ร้อยละ 12.1) และร่วมตัดสินใจเลือกร้าน/บริษัทที่ทำการโครงการ จำนวน 5 คน (ร้อยละ 5.5) ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-6 และ 4-13

จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านจำนวน 15 คนส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้เข้าร่วมกระบวนการ จัดซื้อ จัดจ้าง แต่ทราบและรับรู้ว่า อบต.มีการจัดประชุมสภา และเห็นว่ากิจกรรมดังกล่าว ส่วนใหญ่ อบต. จะให้ผู้นำหมู่บ้านผู้ใหญ่บ้านหรือกรรมการหมู่บ้านไปร่วมด้วย แต่ก็มีการประชาสัมพันธ์ผ่านผู้นำหรือ หอกระจายข่าว เพื่อเชิญชวนให้ชาวบ้านเข้าร่วม

2.5.2 ข้าราชการการเมือง

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการการเมือง ที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมการจัดซื้อจัดจ้างของ อบต. ทุกครั้งจำนวน 67 คน (ร้อยละ 33.7) ผู้ที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมบ่อยครั้งจำนวน 49 คน (ร้อยละ 24.6) ผู้ที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมนาน ๆ ครั้ง จำนวน 53 คน (ร้อยละ 26.6) ผู้ที่ระบุว่าไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 16 คน (ร้อยละ 8) และไม่ตอบจำนวน 14 คน (ร้อยละ 7) โดยร่วมรับรู้ รับทราบมากที่สุด จำนวน 136 คน (ร้อยละ 43.7) รองลงมาคือ ร่วมตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง จำนวน 59 คน (ร้อยละ 19) ร่วมเป็นคณะกรรมการตรวจรับงานจ้างงานจำนวน 49 คน (ร้อยละ 15.8) เป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง จำนวน 38 คน (ร้อยละ 12.2) และร่วมตัดสินใจเลือกร้าน/บริษัทที่ ทำโครงการ จำนวน 29 คน (ร้อยละ 9.3) ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-7 และ 4-13

จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารและสมาชิก อบต. จำนวน 15 คน ได้มีทั้งได้เข้าร่วม กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทุกครั้ง บ่อยครั้ง (สำหรับนายก หรือรองนายก อบต.) และนาน ๆ ครั้ง (กรรมการท่านอื่นหากมติดเสนอชื่อเพื่อจัดซื้อและตรวจรับงานจ้าง)โดยส่วนใหญ่แล้วจะรับรู้ รับทราบมากที่สุด ส่วนชาวบ้านไม่ค่อยมีส่วนร่วม ทั้งที่ อบต. ได้เปิดโอกาสและเชิญมาเป็น กรรมการเปิดซอง ตรวจรับงานจ้างต่างๆ แต่แก้ปัญหาโดยให้ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้านหรือผู้นำ ชุมชนเลือกตัวแทนเข้าร่วม แต่ที่มีส่วนร่วมน้อยคือ การตัดสินใจเลือกร้าน เพราะระเบียบให้แต่งตั้ง ชาวบ้านเป็นกรรมการ

2.5.3 ข้าราชการส่วนท้องถิ่น

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการส่วนท้องถิ่นที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมการจัดซื้อจัดจ้างของ อบต. ทุกครั้งมีอยู่ 23 คน (ร้อยละ 22.8) ผู้ที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมบ่อยครั้งจำนวน 24 คน (ร้อยละ 23.8) ผู้ที่ระบุว่าเข้าร่วมกิจกรรมนาน ๆ ครั้ง จำนวน 38 คน (ร้อยละ 37.6) ผู้ที่ระบุว่าไม่เคยเข้าร่วม กิจกรรม จำนวน 8 คน (ร้อยละ 7.9) และไม่ตอบ จำนวน 8 คน (ร้อยละ 7.9) โดยร่วมรับรู้รับทราบ มากที่สุด จำนวน 62 คน (ร้อยละ 38.8) รองลงมาคือ ร่วมเป็นคณะกรรมการตรวจรับงานจ้างงาน จำนวน 34 คน (ร้อยละ 21.3) เป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง จำนวน 33 คน (ร้อยละ 20.6) ร่วม ตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง จำนวน 20 คน (ร้อยละ 12.5) และร่วมตัดสินใจเลือกร้าน/บริษัทที่ทำ โครงการ จำนวน 11 คน (ร้อยละ 6.9) ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-8 และ 4-13

จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารและสมาชิก อบต. จำนวน 15 คน ได้เข้าร่วมกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทุกครั้ง และบ่อยครั้ง (สำหรับนายก หรือรองนายก อบต.) และนานๆ ครั้ง(กรรมการท่านอื่นหากมติเสนอชื่อเพื่อจัดซื้อและตรวจรับงานจ้าง)โดยส่วนใหญ่แล้วจะรับรู้รับทราบมากที่สุด ส่วนชาวบ้านไม่ค่อยมีส่วนร่วมทั้งที่ อบต. ได้เปิดโอกาสและเชิญมาเป็นกรรมการเปิดซอง ตรวจรับงานจ้างแต่แก้ปัญหาโดยผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำชุมชนเลือกตัวแทนเข้าร่วม แต่ที่มีส่วนร่วมน้อยคือการตัดสินใจเลือกร้าน เพราะระเบียบให้แต่งตั้งชาวบ้านเป็นกรรมการ

ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวนี้เนื่องจากกิจกรรมดังกล่าวเป็นกระบวนการของ อบต. ดังนั้น ผู้บริหารและสมาชิกสภา อบต. จึงได้เข้าร่วมในการจัดซื้อจัดจ้าง ทุกครั้ง กว่าข้าราชการส่วนท้องถิ่น และ ประชาชน แต่ อบต. ก็ได้เลือกให้ตัวแทนประชาชนเข้ามาเป็นกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง ทั้งนี้ทั้ง 3 กลุ่ม มีส่วนร่วมรับรู้รับทราบมากที่สุดและมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในการร่วมตัดสินใจเลือกร้านหรือบริษัทที่ทำโครงการ

ตารางที่ 4-6 การมีส่วนร่วมกิจกรรมของภาคประชาชนโดยภาพรวม

กิจกรรม	จำนวนคน (ร้อยละ)				
	ทุกครั้ง	บ่อยครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย	ไม่ตอบ
1. ร่วมจัดทำแผนพัฒนาชุมชน	2 (0.4)	24 (4.3)	182 (32.5)	349 (62.3)	3 (0.5)
2. ร่วมจัดทำข้อบัญญัติ อบต.	2 (0.4)	26 (4.6)	55 (9.8)	473 (84.5)	4 (0.7)
3. ร่วมจัดทำงบประมาณรายจ่าย อบต.	3 (0.5)	19 (3.4)	54 (9.6)	480 (85.7)	4 (0.7)
4. ร่วมประชุมสภา อบต.	6 (1.1)	18 (3.2)	146 (26.1)	386 (68.9)	4 (0.7)
5. ร่วมจัดซื้อจัดจ้างของ อบต.	1 (0.2)	14 (2.5)	61 (10.9)	480 (85.7)	4 (0.7)
รวม	14	101	498	2,168	19

ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

ตารางที่ 4-7 การมีส่วนร่วมกิจกรรมของข้าราชการการเมืองโดยภาพรวม

กิจกรรม	จำนวนคน (ร้อยละ)				
	ทุกครั้ง	บ่อยครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย	ไม่ตอบ
1. ร่วมจัดทำแผนพัฒนาชุมชน	129 (64.8)	49 (24.6)	16 (8.0)	-	5 (2.5)
2. ร่วมจัดทำข้อบัญญัติ อบต.	91 (45.7)	48 (24.1)	53 (26.6)	2 (1.0)	5 (2.5)
3. ร่วมจัดทำงบประมาณรายจ่าย อบต.	108 (54.3)	31 (15.6)	51 (25.6)	4 (2.0)	5 (2.5)
4. ร่วมประชุมสภา อบต.	115 (57.8)	44 (22.1)	31 (15.6)	4 (2.0)	5 (2.5)
5. ร่วมจัดซื้อจัดจ้างของ อบต.	67 (33.7)	49 (24.6)	53 (26.6)	16 (8.0)	14 (7.0)
รวม	510	221	204	26	34

ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

ตารางที่ 4-8 การมีส่วนร่วมกิจกรรมของข้าราชการส่วนท้องถิ่นโดยภาพรวม

กิจกรรม	จำนวนคน (ร้อยละ)				
	ทุกครั้ง	บ่อยครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย	ไม่ตอบ
1. ร่วมจัดทำแผนพัฒนาชุมชน	27 (27.7)	30 (29.7)	31 (30.7)	6 (5.9)	6 (5.9)
2. ร่วมจัดทำข้อบัญญัติ อบต.	30 (29.7)	18 (17.8)	39 (38.6)	7 (6.9)	7 (6.9)
3. ร่วมจัดทำงบประมาณรายจ่าย อบต.	28 (27.7)	22 (21.8)	37 (36.6)	7 (6.9)	6 (6.9)
4. ร่วมประชุมสภา อบต.	21 (20.8)	27 (26.7)	40 (39.6)	7 (6.9)	6 (5.9)
5. ร่วมจัดซื้อจัดจ้างของ อบต.	23 (22.8)	24 (23.8)	38 (37.6)	8 (7.9)	8 (7.9)
รวม	129	121	185	35	33

ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

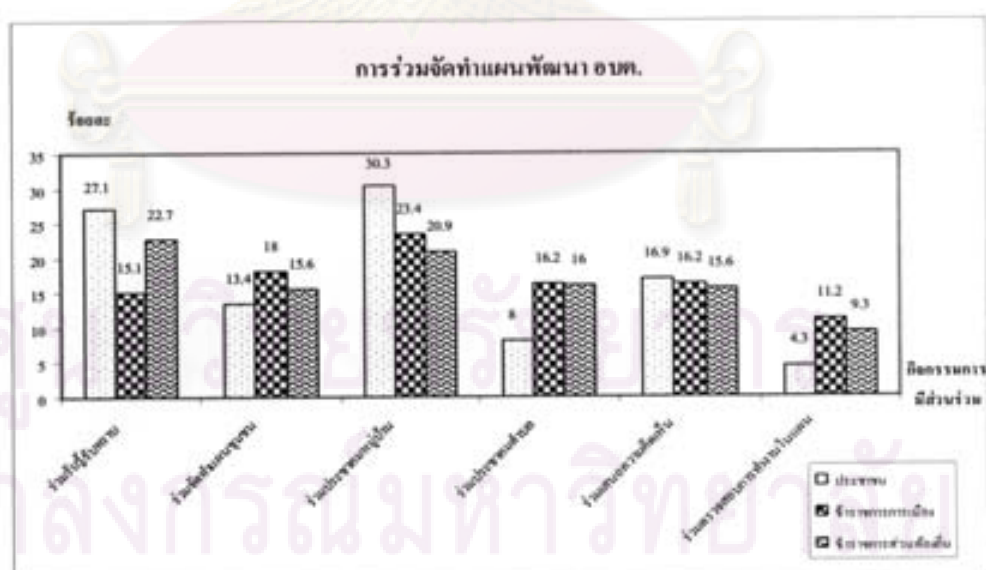
2.6 การมีส่วนร่วมการจัดทำแผนพัฒนาอบต. โดยรวม

กิจกรรมที่กลุ่มประชาชนและกลุ่มข้าราชการการเมืองมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาอบต.มากที่สุด ได้แก่ การเข้าร่วมประชาคมหมู่บ้าน ส่วนกลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา อบต. โดยผ่านกิจกรรมร่วมรับรู้รับทราบมากที่สุด ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาน้อยที่สุด คือ การตรวจสอบการทำงานตามแผนงาน ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-9 และแผนภูมิที่ 4-1

ตารางที่ 4-9 การมีส่วนร่วมจัดทำแผนพัฒนา อบต. ของประชาชน ข้าราชการการเมือง และ ข้าราชการส่วนท้องถิ่น

กิจกรรม	จำนวนคน (ร้อยละ/อันดับที่)		
	ประชาชน	ข้าราชการการเมือง	ข้าราชการส่วนท้องถิ่น
1.ร่วมรับรู้/รับทราบ	95 (27.1 / 2)	100 (15.1 / 5)	51 (22.7 / 1)
2.ร่วมจัดทำแผนชุมชน	47 (13.4 / 4)	119 (18.0 / 2)	35 (15.6 / 4)
3.ร่วมประชาคมหมู่บ้าน	106 (30.3 / 1)	155 (23.4 / 1)	47 (20.9 / 2)
4.ร่วมประชาคมตำบล	28 (8.0 / 5)	107 (16.2 / 3)	36 (16.0 / 3)
5.ร่วมเสนอความคิดเห็น	59 (16.9 / 3)	107 (16.2 / 3)	35 (15.6 / 4)
6.ร่วมตรวจสอบการทำงานในแผน	15 (4.3 / 6)	74 (11.2 / 6)	21 (9.3 / 6)
รวม	350 (100)	662 (100)	225 (100)

ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

แผนภูมิที่ 4-1 แสดงการมีส่วนร่วมจัดทำแผนพัฒนาอบต.ของประชาชน ข้าราชการการเมือง และ ข้าราชการท้องถิ่น

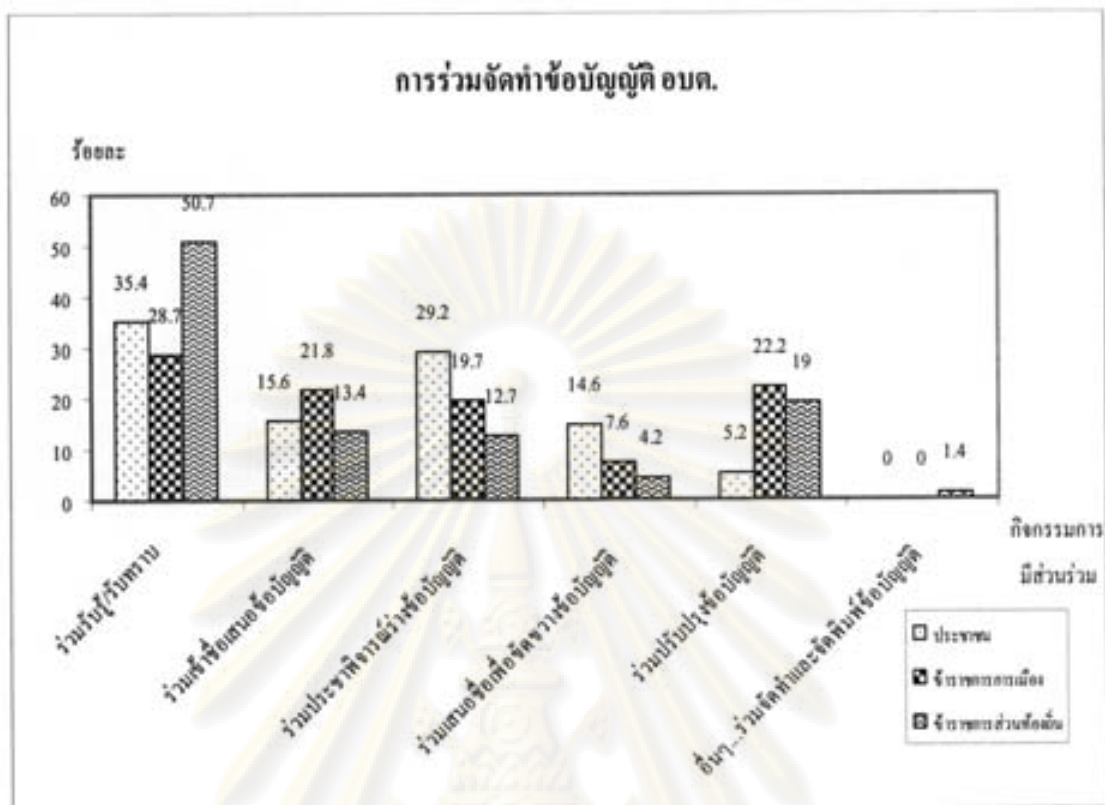
2.7 การมีส่วนร่วมจัดทำข้อบัญญัติ อบต. โดยรวม

กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม (ประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น) มีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการจัดทำข้อบัญญัติ อบต. โดยผ่านกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการรับรู้ รับทราบมากที่สุด ส่วนกิจกรรมการจัดทำข้อบัญญัติที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุดพบว่ากลุ่มประชาชน คือ ร่วมปรับปรุงข้อบัญญัติ ส่วนกลุ่มข้าราชการการเมืองและข้าราชการส่วนท้องถิ่น คือ ร่วมเสนอชื่อเพื่อขีดขวางข้อบัญญัติ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-10 และแผนภูมิที่ 4-2

ตารางที่ 4-10 การมีส่วนร่วมจัดทำข้อบัญญัติ อบต. ของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น

กิจกรรม	จำนวนคน (ร้อยละ/อันดับที่)		
	ประชาชน	ข้าราชการการเมือง	ข้าราชการส่วนท้องถิ่น
1.ร่วมรับรู้รับทราบ	34 (35.4 / 1)	133 (28.7 / 1)	72 (50.7 / 1)
2.ร่วมเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติ	15 (15.6 / 3)	101 (21.8 / 3)	19 (13.4 / 3)
3.ร่วมประขาพิจารณาร่างข้อบัญญัติ	28 (29.2 / 2)	91 (19.7 / 4)	18 (12.7 / 4)
4.ร่วมเสนอชื่อเพื่อขีดขวางข้อบัญญัติ	14 (14.6 / 4)	35 (7.6 / 5)	6 (4.2 / 5)
5.ร่วมปรับปรุงข้อบัญญัติ	5 (5.2 / 5)	103 (22.2 / 2)	27 (19.0 / 2)
6.อื่นๆ...ร่วมจัดทำและจัดพิมพ์ข้อบัญญัติ	-	-	2 (1.4 / 6)
รวม	96 (100)	463 (100)	144 (100)

ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

แผนภูมิที่ 4-2 แสดงการมีส่วนร่วมจัดทำข้อบัญญัติอบค. ของประชาชน ข้าราชการการเมืองและข้าราชการส่วนท้องถิ่น

2.8 การมีส่วนร่วมจัดทำงบประมาณรายจ่ายโดยรวม

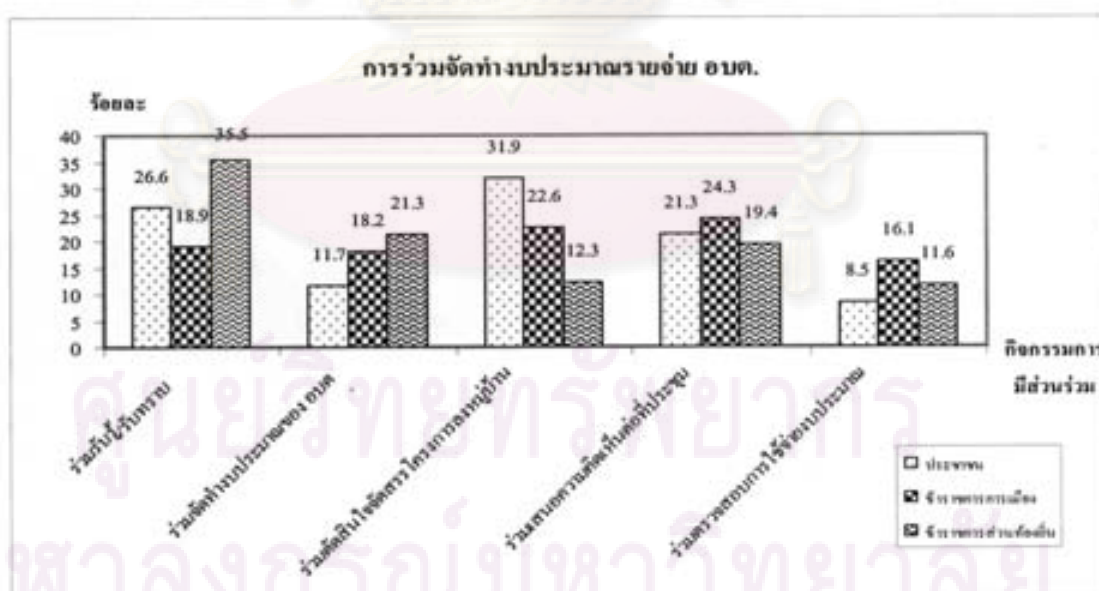
กิจกรรมที่กลุ่มประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณรายจ่าย อบค.มากที่สุดได้แก่ การร่วมตัดสินใจจัดสรร โครงการลงหมู่บ้าน ส่วนกลุ่มข้าราชการการเมือง มีส่วนร่วมโดยผ่านกิจกรรมร่วมเสนอความคิดเห็นต่อที่ประชุมมากที่สุด ส่วนกลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมโดยผ่านกิจกรรมร่วมรับรู้รับทราบมากที่สุด ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณรายจ่าย อบค.น้อยที่สุด คือ การตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-11 และแผนภูมิที่ 4-3

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4-11 การมีส่วนร่วมจัดทำงานประมาณอบต. ของประชาชน ข้าราชการการเมือง และ ข้าราชการส่วนท้องถิ่น

กิจกรรม	จำนวนคน (ร้อยละ/อันดับที่)		
	ประชาชน	ข้าราชการการเมือง	ข้าราชการส่วนท้องถิ่น
1.ร่วมรับผู้รับทราบ	25 (26.6 / 2)	102 (18.9 / 3)	55 (35.5 / 1)
2.ร่วมจัดทำงานประมาณของ อบต.	11 (11.7 / 4)	98 (18.2 / 4)	33 (21.3 / 2)
3.ร่วมตัดสินใจจัดสรร โครงการลงหมู่บ้าน	30 (31.9 / 1)	122 (22.6 / 2)	19 (12.3 / 4)
4.ร่วมเสนอความคิดเห็นต่อที่ประชุม	20 (21.3 / 3)	131 (24.3 / 1)	30 (19.4 / 3)
5.ร่วมตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ	8 (8.5 / 5)	87 (16.1 / 5)	18 (11.6 / 5)
รวม	94 (100)	540 (100)	155 (100)

ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

แผนภูมิที่ 4-3 การร่วมจัดทำงานประมาณรายจ่ายของประชาชน ข้าราชการการเมือง และ ข้าราชการส่วนท้องถิ่น

2.9 การมีส่วนร่วมประชุมสภา อบต. โดยรวม

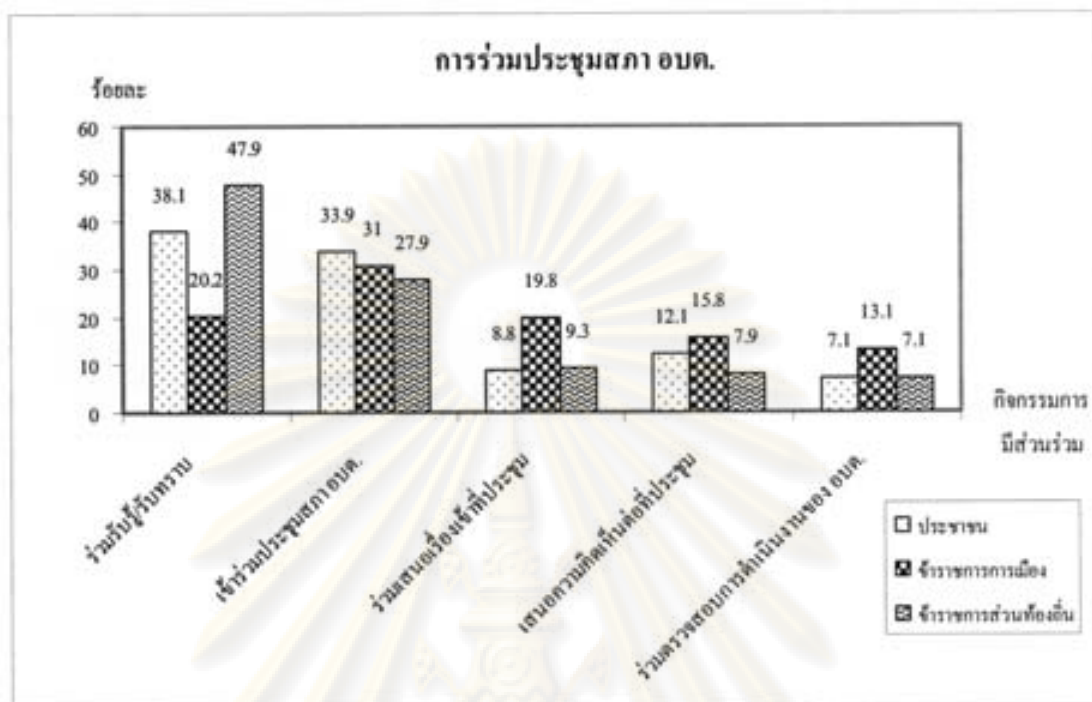
กิจกรรมที่กลุ่มประชาชนและกลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการประชุมสภา อบต. มากที่สุด ได้แก่ การร่วมรับรู้รับทราบ ส่วนกลุ่มข้าราชการการเมืองมีส่วนร่วมในกิจกรรมร่วมประชุมสภาอบต. มากที่สุด ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีส่วนร่วมในการประชุมสภา อบต. น้อยที่สุด ได้แก่ การตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-12 และ แผนภูมิที่ 4-4

ตารางที่ 4-12 การมีส่วนร่วมประชุมสภาอบต. ของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น

กิจกรรม	จำนวนคน (ร้อยละ/อันดับที่)		
	ประชาชน	ข้าราชการการเมือง	ข้าราชการส่วนท้องถิ่น
1.ร่วมรับรู้รับทราบ	91 (38.1 / 1)	105 (20.2 / 2)	67 (47.9 / 1)
2.เข้าร่วมประชุมสภา อบต.	81 (33.9 / 2)	161 (31.0 / 1)	39 (27.9 / 2)
3.ร่วมเสนอเรื่องเข้าที่ประชุม	21 (8.8 / 4)	103 (19.8 / 3)	18 (9.3 / 3)
4.เสนอความคิดเห็นต่อที่ประชุม	29 (12.1 / 3)	82 (15.8 / 4)	11 (7.9 / 4)
5.ร่วมตรวจสอบการดำเนินงาน ของ อบต.	17 (7.1 / 5)	68 (13.1 / 5)	10 (7.1 / 5)
รวม	239 (100)	519 (100)	145 (100)

ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 4-4 แสดงการมีส่วนร่วมประชุมสภาอบต.ของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น

2.10 การมีส่วนร่วมจัดซื้อจัดจ้างโดยรวม

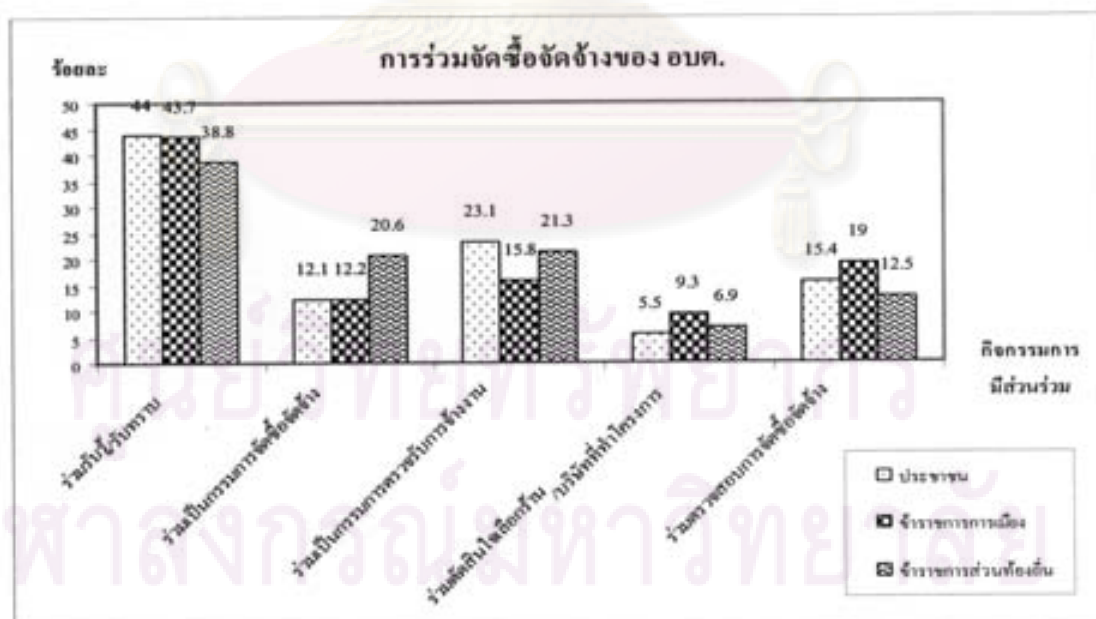
กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม (ประชาชน ข้าราชการส่วนท้องถิ่น และข้าราชการส่วนท้องถิ่น) มีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการจัดซื้อจัดจ้างของ อบต. โดยผ่านกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการร่วมรับรู้รับทราบ มากที่สุด ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้างของ อบต. น้อยที่สุด ได้แก่ การร่วมตัดสินใจเลือกร้าน/บริษัททำโครงการ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-13 และแผนภูมิที่ 4-5

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4-13 การมีส่วนร่วมจัดซื้อจัดจ้าง อบต. ของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น

กิจกรรม	จำนวนคน (ร้อยละ/อันดับที่)		
	ประชาชน	ข้าราชการการเมือง	ข้าราชการส่วนท้องถิ่น
1.ร่วมรับรู้รับทราบ	40 (44.0 / 1)	136 (43.7 / 1)	62 (38.8 / 1)
2.ร่วมเป็นกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง	11 (12.1 / 4)	38 (12.2 / 4)	33 (20.6 / 3)
3.ร่วมเป็นกรรมการตรวจรับการใช้งาน	21 (23.1 / 2)	49 (15.8 / 2)	34 (21.3 / 2)
4.ร่วมตัดสินใจเลือกร้าน/บริษัทที่ทำการ โครงการ	5 (5.5 / 5)	29 (9.3 / 5)	11 (6.9 / 5)
5.ร่วมตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง	14 (15.4 / 3)	49 (19.0 / 2)	20 (12.5 / 4)
รวม	91 (100)	301 (100)	160 (100)

ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

แผนภูมิที่ 4-5 แสดงการมีส่วนร่วมจัดซื้อจัดจ้างของ อบต. ของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น

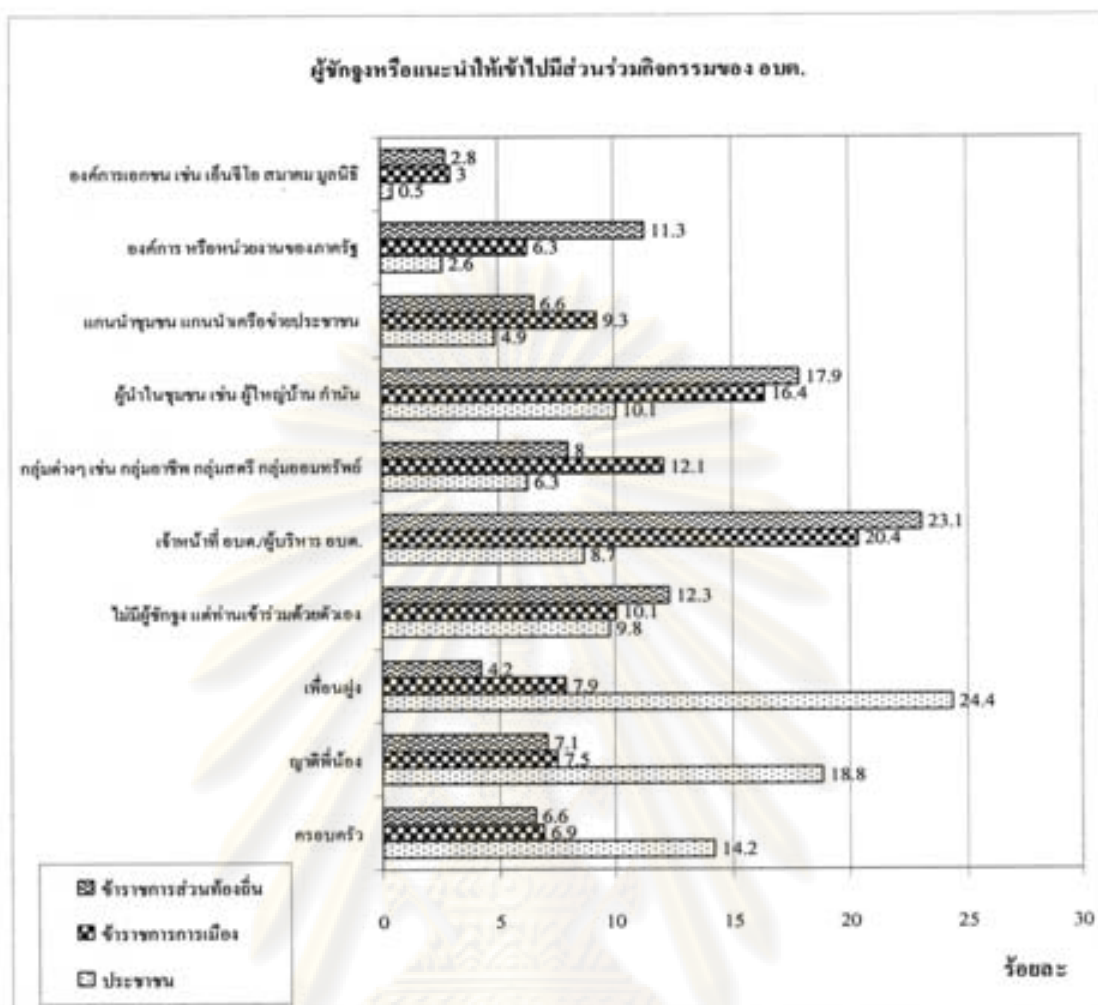
2.11 ผู้ชักจูงหรือแนะนำให้เข้าไปมีส่วนร่วมในงานหรือกิจกรรมของ อบต.

การเข้าไปมีส่วนร่วมของกลุ่มประชาชนมักได้รับอิทธิพลจากผู้ชักจูงหรือผู้แนะนำจากหลายแหล่ง จะเห็นได้ว่าอิทธิพลของผู้ชักจูงของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม แตกต่างกัน คือประชาชนจะถูกชักจูงจากเพื่อนฝูงเป็นลำดับแรก ส่วนข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น ถูกชักจูงจากเจ้าหน้าที่ อบต. และผู้บริหาร อบต. รองลงมาในกลุ่มประชาชนถูกชักจูงโดยญาติพี่น้องและครอบครัว ส่วนข้าราชการการเมืองและข้าราชการส่วนท้องถิ่น ถูกชักจูงจากผู้นำในชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น โดยทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่างถูกชักจูงน้อยที่สุดจากองค์การเอกชน เช่น เอ็นจีโอ สมาคม มูลนิธิ

ตารางที่ 4-14 ผู้ชักจูงหรือแนะนำให้เข้าไปมีส่วนร่วมทำงานกับ อบต. ของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น

กิจกรรม	จำนวนคน (ร้อยละ/อันดับที่)		
	ประชาชน	ข้าราชการการเมือง	ข้าราชการส่วนท้องถิ่น
1.ครอบครัว	93 (14.2 / 3)	35 (6.9 / 8)	14 (6.6 / 7)
2.ญาติพี่น้อง	123 (18.8 / 2)	38 (7.5 / 7)	15 (7.1 / 6)
3.เพื่อนฝูง	160 (24.4 / 1)	40 (7.9 / 6)	9 (4.2 / 9)
4.ไม่มีผู้ชักจูง แต่ท่านเข้าร่วมด้วยตัวเอง	64 (9.8 / 5)	51 (10.1 / 4)	26 (12.3 / 3)
5.เจ้าหน้าที่ อบต./ผู้บริหาร อบต.	57 (8.7 / 6)	103 (20.4 / 1)	49 (23.1 / 1)
6.กลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มสตรี กลุ่ม ออมทรัพย์	41 (6.3 / 7)	61 (12.1 / 3)	17 (8.0 / 5)
7.ผู้นำในชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน	66 (10.1 / 4)	83 (16.4 / 2)	38 (17.9 / 2)
8.แกนนำชุมชน แกนนำเครือข่ายประชาชน	32 (4.9 / 8)	47 (9.3 / 5)	14 (6.6 / 8)
9.องค์การ หรือหน่วยงานของภาครัฐ	17 (2.6 / 9)	32 (6.3 / 9)	24 (11.3 / 4)
10.องค์การเอกชน เช่น เอ็นจีโอ สมาคม มูลนิธิ	3 (0.5 / 10)	15 (3.0 / 10)	6 (2.8 / 10)
รวม	656	505	212

ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

แผนภูมิที่ 4-6 ผู้ชักจูงหรือแนะนำให้เข้าไปมีส่วนร่วมงานกับ อบต. ของประชาชน ข้าราชการ การเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการบริหารงาน อบต.

3.1 ปัจจัยด้านบุคคล

ผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 3 กลุ่ม คือ ประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น มีความเห็นสอดคล้องกันว่าปัจจัยด้านตัวบุคคลมีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมในการทำงานกับอบต. ปัจจัยที่สำคัญเป็นลำดับแรก คือ เป็นหน้าที่ของประชาชน รองลงมาคือ อาสาสมัคร ด้วยใจเพราะอยากช่วยสังคมชุมชน ส่วนกลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่นมีเหตุผลเพิ่ม คือ เพราะมีความรู้ความสามารถจึงอาสาสมัครด้วยใจเข้ามาช่วยเหลือสังคมชุมชน ส่วนปัจจัยที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุดมีความเห็นแตกต่างกัน โดยกลุ่มประชาชนเป็นปัจจัยด้านการคัดค้านการทำงานหรือโครงการของ อบต. เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด ส่วนกลุ่มข้าราชการการเมือง คือ การยื่นหนังสือร้องเรียนการทำงาน อบต. ส่วนกลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่น คือ ครอบครัวให้การสนับสนุน นั้นแสดงว่าครอบครัวไม่ให้การสนับสนุนในการที่จะเข้าไปร่วมงานกับ อบต.เท่าที่ควร รายละเอียดดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-15

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ได้ผลสอดคล้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบสอบถาม แต่มีข้อต่างที่สำคัญคือข้าราชการการเมืองและข้าราชการส่วนท้องถิ่นเห็นว่าเหตุผลที่ประชาชนตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วม ก็เพื่อประโยชน์กับตัวเองเป็นลำดับแรก รองลงมา คือ เพื่อประโยชน์กับชุมชน หมู่บ้านของตนเอง ทางเข้าบ้านตัวเอง ความต้องการด้านสาธารณูปโภค ต้องการเบียดชีพสวัสดิการต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าประชาชนจะเข้าไปร่วมประชาคมมากกว่ากิจกรรมทางการบริหารอย่างอื่น เนื่องจากไปแจ้งความต้องการหรือยกมือเลือกโครงการ/กิจกรรมให้กับตัวเองและหมู่บ้านนั่นเอง ส่วนประชาชนระบุว่าการตัดสินใจอยู่ที่ตัวบุคคล เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่มีความรู้ ประสบการณ์และการศึกษาน้อย ไม่กล้าแสดงออก ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น คล้อยตามผู้นำ กลัวโดนดูถูก ไม่ทราบบทบาทหน้าที่ เหตุที่เข้าร่วมเพราะต้องการจัดสภาพแวดล้อมชุมชนให้น่าอยู่ ต้องการโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น ต้องการค่าเบี้ยประชุมเช่นเดียวกับส่วนราชการ เมื่อเข้าร่วมแล้วไม่ได้รับความสำคัญจากองค์การบริหารส่วนตำบลหรือหน่วยราชการจึงไม่อยากเข้าร่วมอีก

ตารางที่ 4-15 ปัจจัยด้านบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชน ข้าราชการการเมือง และ ข้าราชการส่วนท้องถิ่น

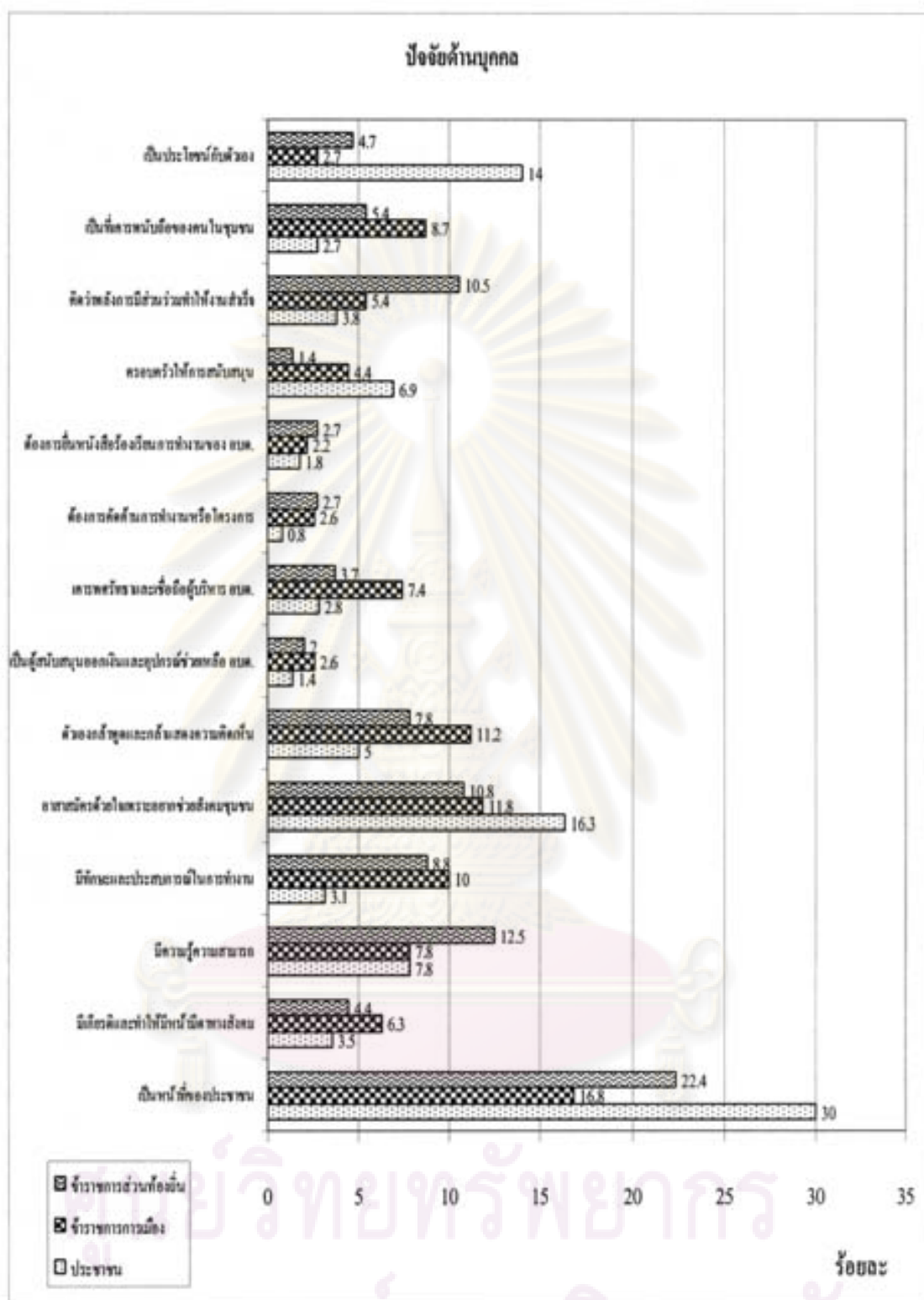
กิจกรรม	จำนวนคน (ร้อยละ/อันดับที่)		
	ประชาชน	ข้าราชการการเมือง	ข้าราชการส่วนท้องถิ่น
1.เป็นหน้าที่ของประชาชน	325 (30.0 / 1)	138 (16.8 / 1)	66 (22.4 / 1)
2.มีเกียรติและมีหน้ามีตาทางสังคม	38 (3.5 / 8)	52 (6.3 / 8)	13 (4.4 / 9)
3.มีความรู้ความสามารถ	84 (7.8 / 4)	64 (7.8 / 6)	37 (12.5 / 2)
4.มีทักษะและประสบการณ์ในการทำงาน	34 (3.1 / 9)	82 (10.0 / 4)	26 (8.8 / 5)
5.อาสาสมัครด้วยใจเพราะอยากช่วยสังคมชุมชน	176 (16.3 / 2)	97 (11.8 / 2)	32 (10.8 / 3)
6.กล้าพูดและกล้าแสดงความคิดเห็น	54 (5.0 / 6)	92 (11.2 / 3)	23 (7.8 / 6)
7.เป็นผู้สนับสนุนออกเงินและอุปกรณ์ช่วยเหลือ อบต.	15 (1.4 / 13)	21 (2.6 / 12)	6 (2.0 / 13)

ตารางที่ 4-15 ปัจจัยด้านบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชน ข้าราชการการเมือง และ ข้าราชการส่วนท้องถิ่น (ต่อ)

กิจกรรม	จำนวนคน (ร้อยละ/อันดับที่)		
	ประชาชน	ข้าราชการการเมือง	ข้าราชการส่วนท้องถิ่น
8.เคารพศรัทธาและเชื่อถือผู้บริหาร อบต.	30 (2.8 / 10)	61 (7.4 / 7)	11 (3.7 / 10)
9.ต้องการคัดค้านการทำงานหรือโครงการ	9 (0.8 / 14)	21 (2.6 / 12)	8 (2.7 / 11)
10.ต้องการยื่นหนังสือร้องเรียนการทำงานของ อบต.	20 (1.8 / 12)	18 (2.2 / 14)	8 (2.7 / 11)
11.ครอบครัวให้การสนับสนุน	75 (6.9 / 5)	36 (4.4 / 10)	4 (1.4 / 14)
12.คิดว่าพลังการมีส่วนร่วมทำให้งานสำเร็จ	41 (3.8 / 7)	44 (5.4 / 9)	31 (10.5 / 4)
13.เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน	29 (2.7 / 11)	71 (8.7 / 5)	16 (5.4 / 7)
14.เป็นประโยชน์กับตัวเอง	152 (14.0 / 3)	22 (2.7 / 11)	14 (4.7 / 8)
รวม	1,082	819	295

ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 4-7 ปัจจัยด้านบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของบุคคล ของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น

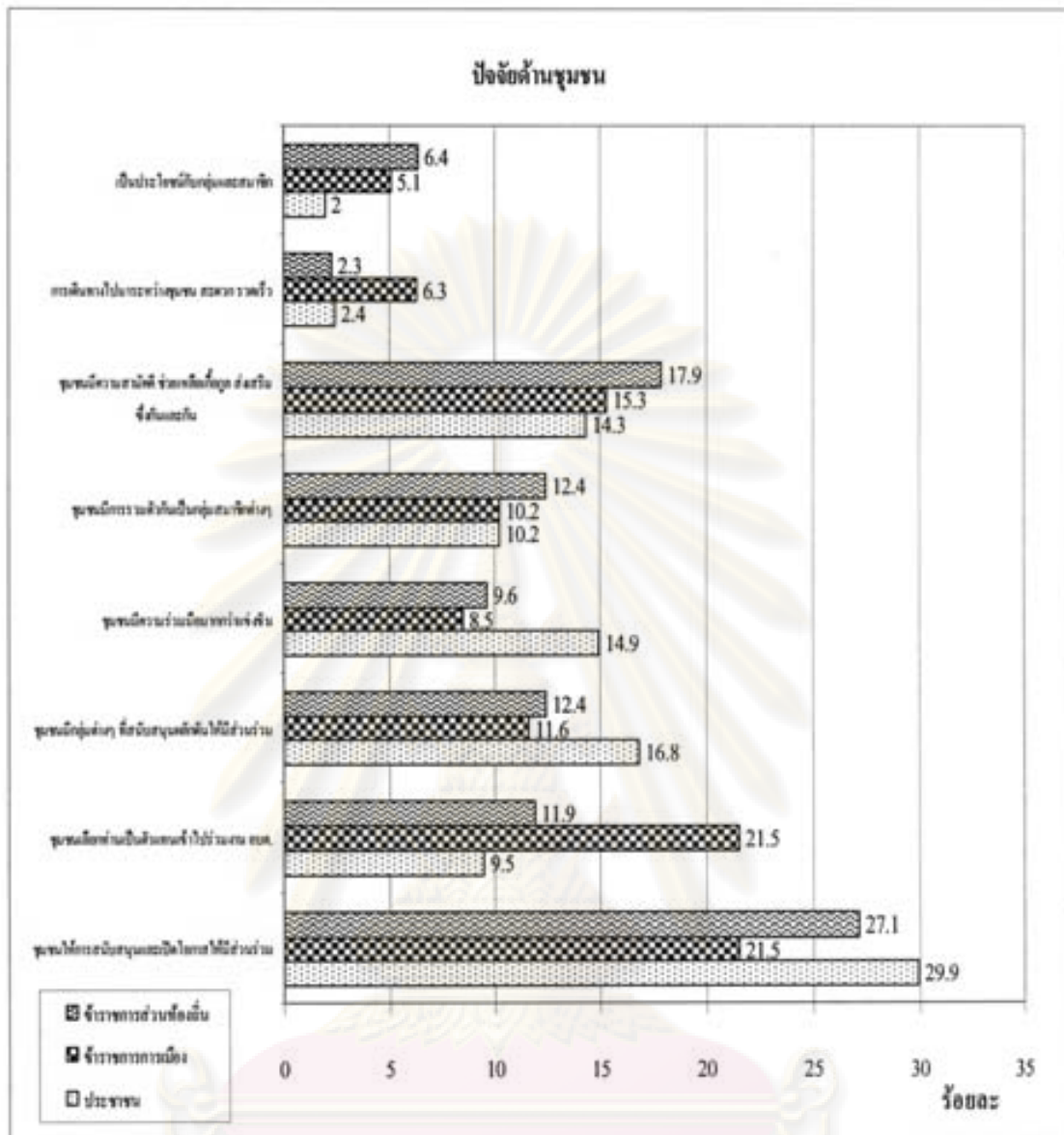
3.2 ปัจจัยด้านชุมชน

ผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 3 กลุ่ม คือ ประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่นมีความเห็นสอดคล้องกันว่าชุมชนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้ามีส่วนร่วมในการทำงานกับ อบต. โดยมีปัจจัยสำคัญลำดับแรก คือ ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม ส่วนกลุ่มข้าราชการการเมืองมีความเห็นเพิ่มในเรื่องชุมชนเลือกเป็นตัวแทนเข้าไปร่วมงานกับ อบต. รองลงมาคือ ชุมชนมีความสามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลส่งเสริมซึ่งกันและกัน ส่วนกลุ่มประชาชนเห็นว่าชุมชนมีกลุ่มต่าง ๆ ที่สนับสนุนผลักดันการมีส่วนร่วม ส่วนปัจจัยสาเหตุที่มีผลน้อยที่สุด คือ เป็นประโยชน์กับกลุ่มและสมาชิก และการเดินทางไปมาระหว่างชุมชนสะดวกรวดเร็ว นั้นแสดงว่าทั้ง 3 กลุ่มอาจให้ความสำคัญน้อยกว่าเรื่องของผลประโยชน์กับกลุ่มและสมาชิก และการเดินทางไปมาระหว่างชุมชนก็ไม่มีผลหรือมีผลน้อยต่อการเดินทางสัญจรไปมาจึงไม่เป็นปัญหาในการเข้าร่วม หรือมีน้อยรายละเอียดดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-16

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ได้ผลสอดคล้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบสอบถาม แต่มีข้อต่างกันที่สำคัญ คือ ข้าราชการการเมืองและข้าราชการส่วนท้องถิ่น เห็นว่าเหตุผลขึ้นอยู่กับลักษณะหรือพฤติกรรมของคนในชุมชนรวมทั้งวัฒนธรรมของชุมชนด้วย

ตารางที่ 4-16 ปัจจัยด้านชุมชนที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น

กิจกรรม	จำนวนคน (ร้อยละ/อันดับที่)		
	ประชาชน	ข้าราชการการเมือง	ข้าราชการส่วนท้องถิ่น
1.ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม	252 (29.9 / 1)	126 (21.5 / 1)	59 (27.1 / 1)
2.ชุมชนเลือกท่านเป็นตัวแทนเข้าไปร่วมงาน อบต.	80 (9.5 / 6)	126 (21.5 / 1)	26 (11.9 / 5)
3.ชุมชนมีกลุ่มต่างๆ ที่สนับสนุนผลักดันให้มีส่วนร่วม	142 (16.8 / 2)	68 (11.6 / 4)	27 (12.4 / 3)
4.ชุมชนมีความร่วมมือมากกว่าแข่งขัน	126 (14.9 / 3)	50 (8.5 / 6)	21 (9.6 / 6)
5.ชุมชนมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มสมาชิกต่างๆ	86 (10.2 / 5)	60 (10.2 / 5)	27 (12.4 / 3)
6.ชุมชนมีความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน	121 (14.3 / 4)	90 (15.3 / 3)	39 (17.9 / 2)
7.การเดินทางไปมาระหว่างชุมชน สะดวก รวดเร็ว	20 (2.4 / 7)	37 (6.3 / 7)	5 (2.3 / 8)
8.เป็นประโยชน์กับกลุ่มและสมาชิก	17 (2.0 / 8)	31 (5.1 / 8)	14 (6.4 / 7)
รวม	844	588	218

แผนภูมิที่ 4-8 ปัจจัยด้านชุมชนที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น

3.3 ปัจจัยด้านองค์กร (อบต.)

ผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 3 กลุ่ม มีความเห็นว่าการทำงานของอบต.มีผลต่อการตัดสินใจของบุคคลที่แตกต่างกัน คือ กลุ่มประชาชน เห็นว่า อบต. ดำเนินงานเป็นไปตามกฎระเบียบ ซึ่งเป็นเหตุผลลำดับแรกที่สำคัญในการตัดสินใจร่วมทำงานด้วย ส่วนกลุ่มข้าราชการการเมืองและข้าราชการส่วนท้องถิ่นมีความเห็นสอดคล้องกันว่าเหตุผลลำดับแรกที่บุคคลตัดสินใจเข้าร่วมงานกับอบต. คือ อบต. ได้เชิญชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรมโครงการ รองลงมาทั้ง 3 กลุ่ม เห็นสอดคล้องกันคือ

อบต.เอาใจใส่ปัญหาทุกข์สุขของประชาชน ส่วนเหตุปัจจัยที่มีผลน้อยที่สุดทั้ง 3 กลุ่มมีความเห็นแตกต่างกันไป กล่าวคือ กลุ่มประชาชนเห็นว่า อบต.เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมตรวจสอบองค์กรน้อย ส่วนกลุ่มข้าราชการการเมืองและข้าราชการส่วนท้องถิ่น เห็นว่าอบต.จัดบริการให้ประชาชนโดยไม่หวังผลประโยชน์แอบแฝง ซึ่งอาจหมายถึงการดำเนินงานของ อบต. นั้นยังแฝงด้วยผลประโยชน์ รายละเอียดดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-17

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ได้ผลสอดคล้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบสอบถาม แต่มีข้อต่างที่สำคัญ คือ กลุ่มประชาชนมี 2 กลุ่ม โดยกลุ่มที่ยอมรับการทำงานของ อบต. เป็นเหตุให้ตัดสินใจเข้าไปร่วมทำงานด้วย ส่วนกลุ่มประชาชนที่ไม่พึงพอใจต่อการทำงานของ อบต. เห็นว่าอบต.บริหารงานไม่โปร่งใส ขาดหลักธรรมาภิบาล มีการเมืองท้องถิ่นแทรกแซง ไม่สนใจแก้ไขปัญหอย่างจริงจัง การทำงานยังเป็นระบบราชการแบบเดิม ส่วนข้าราชการการเมืองและข้าราชการส่วนท้องถิ่นเห็นว่าเหตุผลขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมขององค์กรด้วย เช่น บริหารแบบประชาชนต้องมาก่อน โดยไม่ได้คำนึงถึงหลักการเหตุผล นโยบายประชานิยม ดำเนินการไปก่อนแก้ไขปัญหาภายหลัง เป็นต้น

ตารางที่ 4-17 ปัจจัยด้าน อบต. ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น

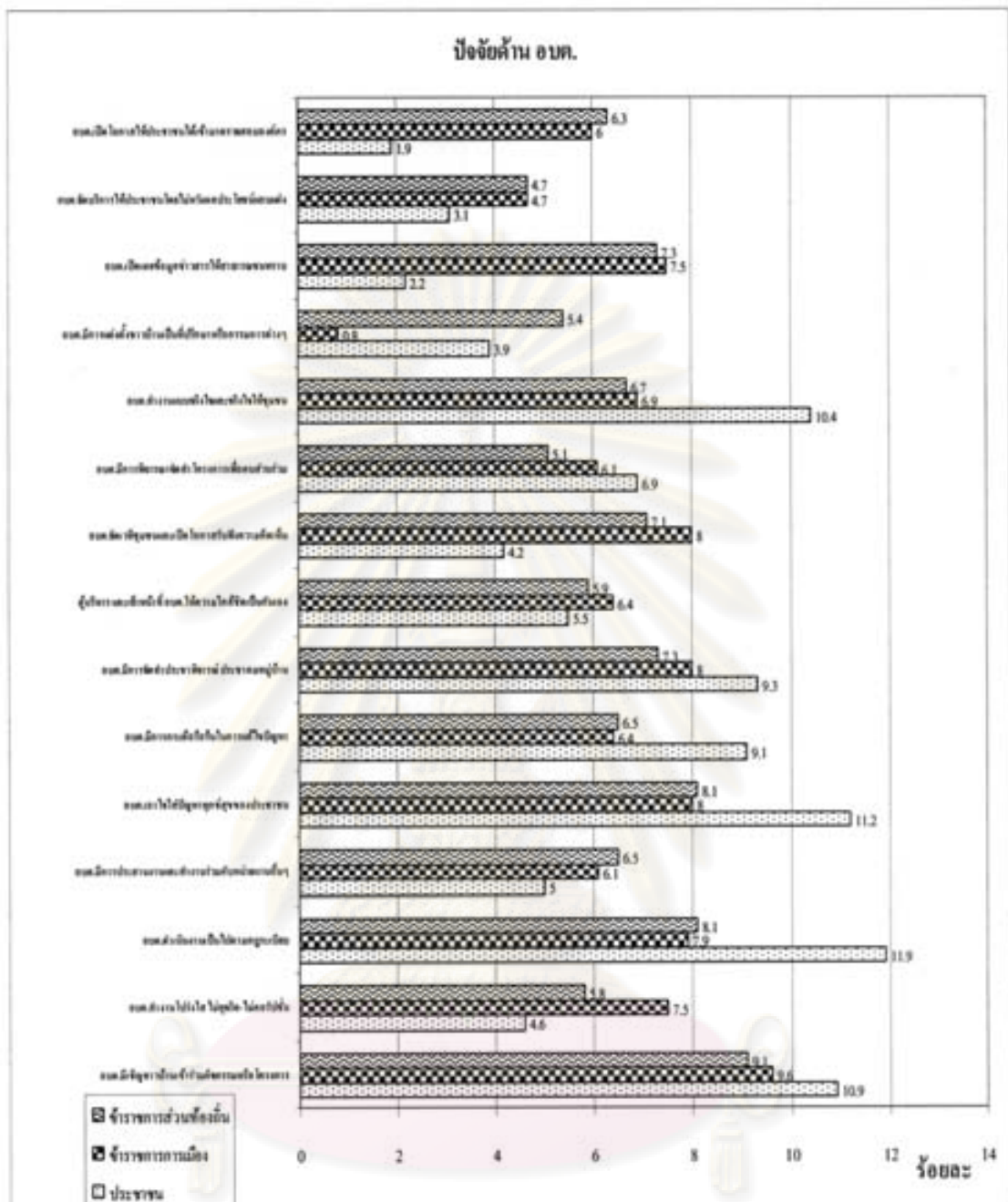
กิจกรรม	จำนวนคน (ร้อยละ/อันดับที่)		
	ประชาชน	ข้าราชการการเมือง	ข้าราชการส่วนท้องถิ่น
1.อบต. มีเชิญชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการ	123 (10.9 / 3)	143 (9.6 / 1)	71 (9.1 / 1)
2.อบต. ทำงานโปร่งใส ไม่ทุจริตคอร์รัปชัน	52 (4.6 / 10)	112 (7.5 / 6)	45 (5.8 / 12)
3.อบต. ดำเนินงานเป็นไปตามกฎระเบียบ	134 (11.9 / 1)	118 (7.9 / 5)	63 (8.1 / 2)
4.อบต. มีการประสานงานและทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ	56 (5.0 / 9)	91 (6.1 / 10)	51 (6.5 / 8)
5.อบต. เอาใจใส่ปัญหาทุกข์สุขของประชาชน	127 (11.2 / 2)	127 (8.5 / 2)	63 (8.1 / 2)

ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

ตารางที่ 4-17 ปัจจัยด้าน อบต. ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของบุคคล ของประชาชน ข้าราชการ การเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น (ต่อ)

กิจกรรม	จำนวนคน (ร้อยละ/อันดับที่)		
	ประชาชน	ข้าราชการการเมือง	ข้าราชการส่วนท้องถิ่น
6.อบต. มีการกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา	103 (9.1 / 6)	91 (6.1 / 10)	51 (6.5 / 8)
7.อบต. มีการจัดทำประชาพิจารณ์ ประชาคมหมู่บ้าน	105 (9.3 / 5)	119 (8.0 / 3)	57 (7.3 / 4)
8.ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ อบต. ให้ความใกล้ชิดเป็นกันเอง	62 (5.5 / 8)	95 (6.4 / 9)	46 (5.9 / 11)
9.อบต. จัดเวทีชุมชนและเปิด โอกาสรับฟังความคิดเห็น	47 (4.2 / 11)	119 (8.0 / 3)	55 (7.1 / 6)
10.อบต. มีการพิจารณาจัดทำโครงการเพื่อคนส่วนร่วม	78 (6.9 / 7)	91 (6.1 / 10)	40 (5.1 / 14)
11.อบต. ทำงานแบบจริงจังและจริงจังให้ชุมชน	117 (10.4 / 4)	103 (6.9 / 8)	52 (6.7 / 7)
12.อบต. มีการแต่งตั้งชาวบ้านเป็นที่ปรึกษาหรือกรรมการต่างๆ	44 (3.9 / 12)	12 (0.8 / 15)	42 (5.4 / 13)
13.อบต. เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้สาธารณชนทราบ	25 (2.2 / 14)	112 (7.5 / 6)	57 (7.3 / 4)
14. อบต. จัดบริการให้ประชาชนโดยไม่หวังผลประโยชน์แอบแฝง	35 (3.1 / 13)	70 (4.7 / 14)	37 (4.7 / 15)
15. อบต. เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามาตรวจสอบองค์กร	21 (1.9 / 15)	89 (6.0 / 13)	49 (6.3 / 10)
รวม	1,129	1,492	779

ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

แผนภูมิที่ 4-9 ปัจจัยด้าน อบต. ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น

ข. สาเหตุที่ตัดสินใจไม่เข้าร่วมในการดำเนินงานของ อบต.

สาเหตุสำคัญในลำดับแรกที่กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ตัดสินใจไม่เข้าร่วมทำงานกับ อบต. คือไม่มีเวลา สาเหตุประการที่สอง มีความแตกต่างกันไปตามกลุ่มต่างๆ โดยกลุ่มประชาชนและข้าราชการส่วนท้องถิ่นเห็นว่า อบต. เล่นพรรคเล่นพวก ในขณะที่ กลุ่มข้าราชการการเมืองให้ความสำคัญ ในเรื่อง อบต. ทำงานไม่โปร่งใสทุจริตคอร์รัปชัน สำหรับสาเหตุสำคัญประการที่สาม

ทั้ง 3 กลุ่ม เห็นแตกต่างกัน โดยประชาชนเห็นว่าตัวเองไม่สำคัญ-ไม่ไ้หน้าที่ ส่วนข้าราชการ การเมืองเห็นว่ามีฐานะไม่ดี ยากจน ส่วนข้าราชการส่วนท้องถิ่นเห็นว่ามีความรู้ น้อย ขาดทักษะและ ประสบการณ์ (รายละเอียดแสดงไว้ในตารางที่ 4-18) จะเห็นได้ว่าสาเหตุสำคัญลำดับแรกๆ ผู้ตอบ แบบสอบถาม ไม่ได้ให้ความสำคัญในปัจจัยค่าใช้จ่าย ซึ่งจากการสัมภาษณ์มีผู้บอกว่ายินดีเสียสละ ค่าใช้จ่าย แม้ว่าฐานะไม่ดี ยากจนก็พอเสียสละเวลาหรือเงินทองและให้ความช่วยเหลือได้ หาก อบค. มีการทำงานตามกฎระเบียบและโปร่งใส ซึ่งแตกต่างจากข้าราชการการเมืองที่ให้ความสำคัญใน เรื่องค่าใช้จ่ายหรือเรื่องการเงินในการตัดสินใจไม่เข้าร่วม เพราะการไปทำหน้าที่ของคณะชุด ผู้บริหารหรือสมาชิกต้องเสียสละเงินทอง เริ่มตั้งแต่การสมัครเข้ามา การเข้าไปทำงาน การลงพื้นที่ เป็นต้น จะต้องใช้รายได้ส่วนตัวช่วยเหลือกิจกรรมงานประเพณีต่างๆ ของชุมชนหมู่บ้าน จึงเป็น สาเหตุหนึ่งที่คนมีความรู้มีทรัพย์สินปัญหาแต่ขาดทุนทรัพย์จึงไม่ได้มีโอกาสเข้าไปช่วยเหลือสังคม เพราะข้อจำกัดที่สำคัญคือเงิน

ตารางที่ 4-18 สาเหตุที่ตัดสินใจไม่เข้าร่วมในการบริหารจัดการ อบค. ของประชาชน ข้าราชการ การเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น

กิจกรรม	จำนวนคน (ร้อยละ/อันดับที่)		
	ประชาชน	ข้าราชการ การเมือง	ข้าราชการส่วน ท้องถิ่น
1.อบค. ไม่เคยจัดเวที หรือเปิดโอกาสให้มี ส่วนร่วม	52 (5.5 / 9)	10 (4.6 / 7)	4 (2.7 / 14)
2.อบค.ทำงานไม่โปร่งใส ททุจริต-คอร์รัปชัน	62 (6.5 / 6)	28 (12.9 / 2)	8 (5.3 / 6)
3. อบค. เล่นพรรคเล่นพวก เครือญาติ หัวคะแนน	82 (8.6 / 2)	23 (10.6 / 4)	21 (14.0 / 2)
4. ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ อบค.ห่างเหิน ประชาชน ไม่เป็นกันเอง	59 (6.2 / 7)	6 (2.8 / 13)	5 (3.3 / 12)
5. อบค. มีอำนาจมากในการเลือกทำ หรือไม่ทำโครงการ	55 (5.8 / 8)	10 (4.6 / 7)	7 (4.7 / 8)
6. อบค. ซักนำ และ ไม่ได้ให้ข้อมูลที่ เป็น ประโยชน์	48 (5.0 / 10)	8 (3.7 / 10)	5 (3.3 / 12)
7. ชุมชนขาดความสามัคคี มีความขัดแย้ง แยกแยกกัน	13 (1.4 / 13)	7 (3.2 / 12)	13 (8.7 / 4)

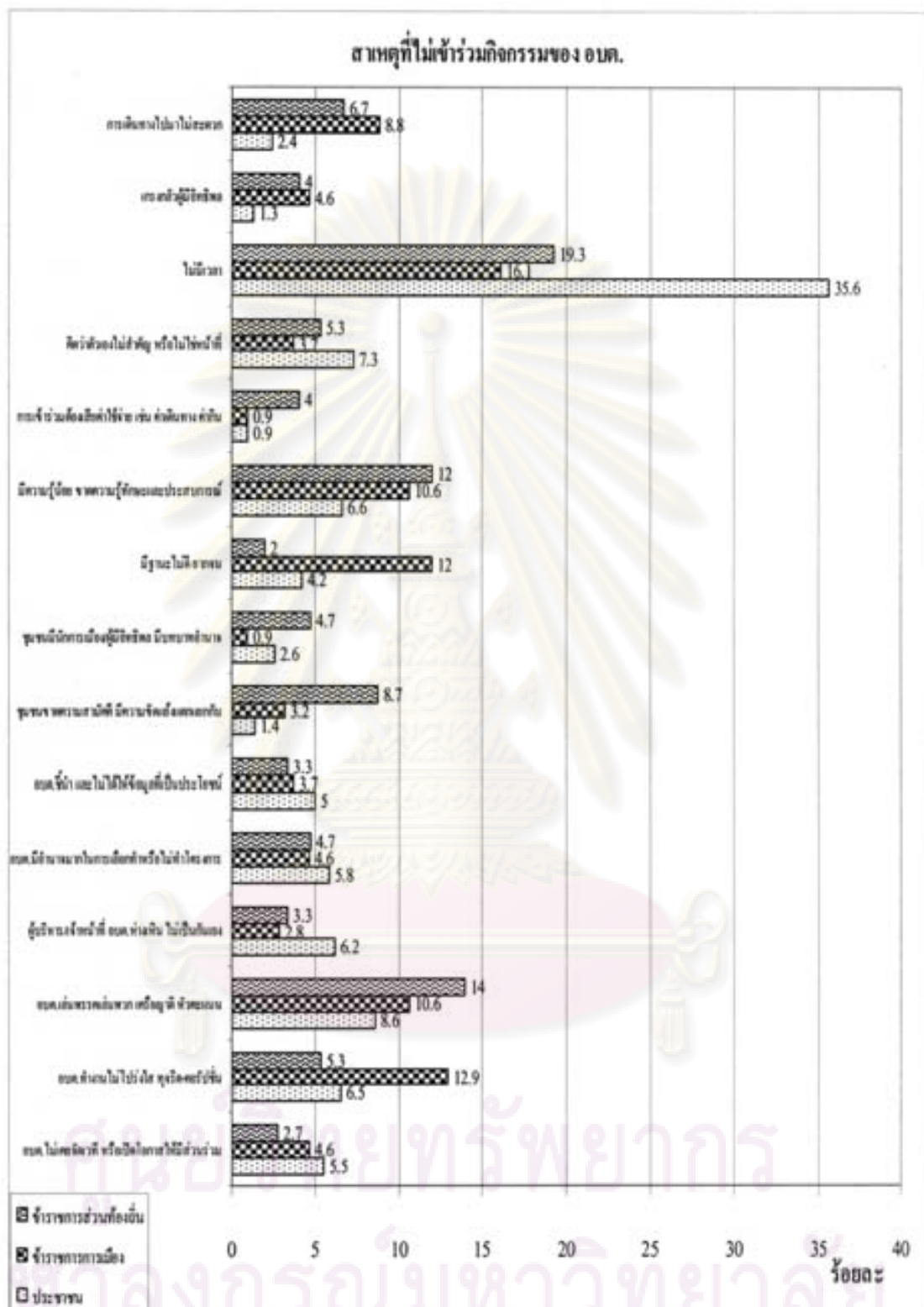
ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

ตารางที่ 4-18 สาเหตุที่ตัดสินใจไม่เข้าร่วมในการบริหารจัดการ อบต. ของประชาชน ข้าราชการ
การเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น (ต่อ)

กิจกรรม	จำนวนคน (ร้อยละ/อันดับที่)		
	ประชาชน	ข้าราชการ การเมือง	ข้าราชการส่วน ท้องถิ่น
8.ชุมชนมีนักการเมืองหรือผู้มีอิทธิพล มี บทบาทอำนาจตัดสินใจ	25 (2.6 / 12)	2 (0.9 / 14)	7 (4.7 / 8)
9.มีฐานะไม่ดี ขากจน	40 (4.2 / 11)	26 (12.0 / 3)	3 (2.0 / 15)
10.มีความรู้น้อย ขาดทักษะและ ประสบการณ์	63 (6.6 / 5)	23 (10.6 / 4)	18 (12.0 / 3)
11.การเข้าร่วมต้องเสียค่าใช้จ่าย เช่น ค่า เดินทาง ค่ากิน	9 (0.9 / 15)	2 (0.9 / 14)	6 (4.0 / 10)
12.คิดว่าตัวเองไม่สำคัญ หรือไม่ใช่น้ำที่	69 (7.3 / 4)	8 (3.7 / 10)	8 (5.3 / 6)
13.ไม่มีเวลา	339 (35.6 / 1)	35 (16.1 / 1)	29 (19.3 / 1)
14.เกรงกลัวผู้มีอิทธิพล	12 (1.3 / 14)	10 (4.6 / 7)	6 (4.0 / 10)
15.การเดินทางไปมาไม่สะดวก	23 (2.4 / 2)	19 (8.8 / 6)	10 (6.7 / 5)
รวม	951	217	150

ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 4-10 สาเหตุที่ตัดสินใจไม่เข้าร่วมในการดำเนินงานของ อบต. ของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์เกณฑ์หลักเหตุผลการตัดสินใจ

ในส่วนนี้จะวิเคราะห์การตัดสินใจ ซึ่งหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วม กับกิจกรรมทางการบริหารงานของ อบต. ได้นำเสนอโดยแยกเป็นกลุ่มดังต่อไปนี้

4.1 กลุ่มประชาชน

กลุ่มประชาชนที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมดแยกเป็นกลุ่มที่มีโอกาสตัดสินใจเลือกโครงการ/กิจกรรม จำนวน 143 คน (ร้อยละ 25.5) กลุ่มที่ไม่เคยมีโอกาสตัดสินใจเลือกโครงการ/กิจกรรม จำนวน 415 คน (ร้อยละ 74.1) อีก 2 คน ไม่ตอบ จะเห็นได้ว่าคนกลุ่มใหญ่ประมาณ 3 ใน 4 ไม่เคยมีโอกาสดังกล่าว (ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-19) ในบรรดากลุ่มประชาชนที่ตัดสินใจเลือกโครงการพบว่ามีอยู่จำนวน 64 คน (ร้อยละ 13.6) ระบุเหตุผลของตัดสินใจว่ามีสาเหตุมาจากกิจกรรมที่เลือกนั้นเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เป็นลำดับแรก ส่วนสาเหตุที่รองลงมา ได้แก่ ความจำเป็นและความต้องการของชุมชนจำนวน 52 คน (ร้อยละ 11) ตัดสินใจเลือกโดยดูจากปัญหาสาเหตุหลายทาง จำนวน 39 คน (ร้อยละ 8.3) เลือกตามลำดับความสำคัญมากน้อยของงานเป็นหลัก จำนวน 38 คน (ร้อยละ 8.1) รายละเอียดดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-20 จากการสัมภาษณ์ ชาวบ้านจำนวน 15 คน ส่วนใหญ่เห็นว่าการตัดสินใจเลือกโครงการ/กิจกรรมจะพิจารณาหรือดูจากปัญหาความต้องการของคนในหมู่บ้าน พิจารณาโครงการที่เกิดประโยชน์กับชาวบ้านกับหมู่บ้านกับตนเอง มีการตัดสินใจตามกลุ่ม และตัดสินใจตามผู้นำด้วย เพราะผู้ใหญ่บ้านมีการปรึกษากับลูกบ้านก่อนที่จะทำกิจกรรมหรือแก้ปัญหาอะไร ในระยะหลังนี้ชาวบ้านเริ่มรู้จักบทบาทหน้าที่ของตัวเองมากขึ้น จึงเข้าไปมีส่วนร่วมกับ อบต. มากขึ้น และหากจัดประชุมที่หมู่บ้านจะได้รับความร่วมมือสูง คนเข้าร่วมประชุมมาก ชาวบ้านทั้ง 15 คนระบุว่าหากเชิญไปที่ อบต. ไม่ค่อยไปเพราะยุ่งยาก เช่น ไม่มีคนอยู่บ้าน ต้องทำงาน งานไม่เสร็จ ต้องทำมาหากิน ต้องประกอบอาชีพ ซึ่งจะเกี่ยวกับรายได้ต้องนำมาจุนเจือครอบครัวด้วย

4.2 ข้าราชการการเมือง

กลุ่มข้าราชการการเมือง ที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด แยกเป็นกลุ่มที่มีโอกาสตัดสินใจเลือกโครงการ/กิจกรรมจำนวน 168 คน (ร้อยละ 84.4) กลุ่มที่ไม่เคยมีโอกาสดังกล่าวเลือกโครงการ/กิจกรรม จำนวน 12 คน (ร้อยละ 6) อีก 19 คน ไม่ตอบ จะเห็นได้ว่าคนกลุ่มใหญ่ประมาณ 3 ใน 4 มีโอกาสดังกล่าว (ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-19) ในบรรดากลุ่มข้าราชการการเมืองที่ตัดสินใจเลือกโครงการพบว่ามีอยู่ จำนวน 101 คน (ร้อยละ 12.4) ระบุเหตุผลของตัดสินใจว่ามีสาเหตุมาจากกิจกรรมที่เลือกนั้นเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เป็นลำดับแรก ส่วนสาเหตุที่รองลงมา ได้แก่ เลือกตามลำดับความสำคัญมากน้อยของงานเป็นหลัก จำนวน 94 คน (ร้อยละ 11.5) ตัดสินใจเลือกโดยดูจากความจำเป็นและความต้องการของชุมชนจำนวน 79 คน (ร้อยละ

9.7) ตัดสินใจเลือกโดยดูจากปัญหาสาเหตุหลายทาง จำนวน 75 คน (ร้อยละ 9.2) (ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-20) จากการสัมภาษณ์ข้าราชการการเมือง จำนวน 15 คน ส่วนใหญ่เห็นว่าการตัดสินใจเลือกโครงการ/กิจกรรมนั้นจะพิจารณาหรือตัดสินใจตามกลุ่ม หรือตัดสินใจตามผู้นำกลุ่มในพื้นที่ ผู้นำหรือผู้ใหญ่บ้านมีการปรึกษากับลูกบ้านก่อนที่จะทำกิจกรรมหรือเสนอโครงการ นอกจากนี้สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจที่สำคัญ ได้แก่ เรื่องเศรษฐกิจ เรื่องปากท้อง และกลุ่มกิจกรรมหรือกลุ่มอาชีพในตัวชุมชนผลักดันการตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วม

4.3 ข้าราชการส่วนท้องถิ่น

กลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด แยกเป็นกลุ่มที่มีโอกาสตัดสินใจเลือกโครงการ/กิจกรรม จำนวน 50 คน (ร้อยละ 49.5) กลุ่มที่ไม่เคยมีโอกาสตัดสินใจเลือกโครงการ/กิจกรรม จำนวน 46 คน (ร้อยละ 45.5) อีก 5 คน ไม่ตอบ จะเห็นได้ว่ากลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่นมีโอกาสและไม่เคยมีโอกาสตัดสินใจเลือกโครงการในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน (ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-19) ในบรรดากลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่น ที่ตัดสินใจเลือกโครงการพบว่ามีอยู่ จำนวน 29 คน (ร้อยละ 16.5) ระบุเหตุผลของตัดสินใจว่ามีสาเหตุมาจากกิจกรรมที่เลือกนั้นเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เป็นลำดับแรก ส่วนสาเหตุที่รองลงมา ได้แก่ การเลือกตามลำดับความสำคัญมากน้อยของงานเป็นหลักจำนวน 21 คน (ร้อยละ 11.9) การตัดสินใจเลือกโดยดูจากความจำเป็นและความต้องการของชุมชน จำนวน 20 คน (ร้อยละ 11.4) การตัดสินใจเลือกโดยดูจากปัญหาสาเหตุหลายทาง จำนวน 14 คน (ร้อยละ 8) รายละเอียดดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-20 จากการสัมภาษณ์ข้าราชการส่วนท้องถิ่น จำนวน 15 คน ส่วนใหญ่เห็นว่าการตัดสินใจเลือกโครงการ/กิจกรรมนั้นจะพิจารณาหรือตัดสินใจตามกลุ่ม หรือตัดสินใจตามผู้นำกลุ่มในพื้นที่ ผู้นำหรือผู้ใหญ่บ้านมีการปรึกษากับลูกบ้านก่อนที่จะทำกิจกรรมหรือเสนอโครงการอะไร ในขณะที่ขณะนี้ชาวบ้านเริ่มรู้จักบทบาทหน้าที่ของตัวเองมากขึ้นจึงเข้าไปมีส่วนร่วมกับอบค. มากขึ้น และหากจัดประชุมที่หมู่บ้าน จะได้รับความร่วมมือสูงเข้าร่วมประชุมมากหากเชิญไปที่อบค.จะไปใน้อยเพราะ ต้องทำมาหากิน ดังนั้น อบค.บางแห่งจึงจัดประชุมหรือประชาคมหมู่บ้านในช่วงเย็นหรือหลังเลิกงาน เรื่องของเวลาจึงเป็นตัวกำหนดการตัดสินใจเข้ามีส่วนร่วมด้วยเช่นกัน

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4-19 โอกาสในการตัดสินใจเลือกโครงการ/กิจกรรมของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น

การตัดสินใจเลือกโครงการ	จำนวนคน (ร้อยละ)		
	ประชาชน	ข้าราชการการเมือง	ข้าราชการส่วนท้องถิ่น
1. เคย	143 (25.5)	168 (84.4)	50 (49.5)
2. ไม่เคย	415 (74.1)	12 (6.0)	46 (45.5)
3. ไม่ตอบ	2 (0.4)	19 (9.5)	5 (5.0)
รวม	560	199	101

ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 3 กลุ่ม คือ ประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น มีความเห็นสอดคล้องกันว่าเหตุผลปัจจัยในการตัดสินใจที่สำคัญลำดับแรก คือ กิจกรรมที่เลือกเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เหตุผลรองลงมา ได้แก่ การเลือกตามลำดับความสำคัญมากน้อยของงานเป็นหลัก ตัดสินใจเลือกโดยดูจากความจำเป็นต้องการของชุมชน และตัดสินใจโดยดูจากปัญหาสาเหตุหลายทาง ส่วนที่มีผลต่อการตัดสินใจน้อยที่สุด คือ การตัดสินใจตาม อนาคต, ชี้นำ ทั้งนี้ผลข้างต้นได้รับการยืนยันจากการสัมภาษณ์มีผลสอดคล้องกัน และมีประเด็นความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยสาเหตุที่มีอิทธิพลหรือมีผลต่อการตัดสินใจส่วนร่วม ได้แก่ ประชาชนเห็นว่าโดยส่วนใหญ่ตัดสินใจตามผู้นำ ตัดสินใจตามกลุ่ม คล้อยตามเสียงข้างมาก และมีการตัดสินใจโดยดูจากปัญหาความต้องการของหมู่บ้านด้วย ซึ่งเหตุผลของการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมหรือตัดสินใจเลือกกิจกรรมเป็นเรื่องของการเงินเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพ และเรื่องช่วงเวลา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4-20 การตัดสินใจเลือกโครงการ/กิจกรรมของประชาชน ข้าราชการการเมือง และ ข้าราชการส่วนท้องถิ่น

สาเหตุการตัดสินใจ	จำนวนคน (ร้อยละ/อันดับที่)		
	ประชาชน	ข้าราชการการเมือง	ข้าราชการส่วนท้องถิ่น
1.เลือกตามลำดับความสำคัญมากน้อยของงานเป็นหลัก	38 (8.1 / 4)	94 (11.5 / 2)	21 (11.9 / 2)
2.กิจกรรมที่เลือกใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คำนึงถึงความคุ้มค่าของเงิน	37 (7.9 / 5)	71 (8.7 / 5)	10 (5.7 / 8)
3.กิจกรรมที่เลือกนั้นเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม	64 (13.6 / 1)	101 (12.4 / 1)	29 (16.5 / 1)
4.ตัดสินใจเลือกโดยพิจารณาจากโครงการเดิม	30 (6.4 / 8)	43 (5.3 / 8)	9 (5.1 / 9)
5.ตัดสินใจเลือกโดยดูจากปัญหาสาเหตุหลายทาง	39 (8.3 / 3)	75 (9.2 / 4)	14 (8.0 / 4)
6.ตัดสินใจเลือกโดยดูจากความจำเป็นและความต้องการชุมชน	52 (11.0 / 2)	79 (9.7 / 3)	20 (11.4 / 3)
7.ตัดสินใจเลือกโดยดูจากปัญหาอย่างละเอียด	22 (4.7 / 10)	70 (8.6 / 6)	9 (5.1 / 9)
8.ตัดสินใจเลือกตามผู้นำชุมชน	31 (6.6 / 7)	27 (3.3 / 13)	3 (1.7 / 15)
9.ตัดสินใจโดยยึดตามนโยบายรัฐบาล	29 (6.2 / 9)	64 (7.8 / 7)	12 (6.8 / 5)
10.ใน อบต.มีกลุ่มหลายกลุ่มแข่งขันกันเสนอโครงการ ใหม่ ๆ	15 (3.2 / 14)	20 (2.5 / 14)	5 (2.8 / 13)
11.ตัดสินใจเลือกตามผู้บริหารและสมาชิก	19 (4.0 / 12)	28 (3.4 / 12)	11 (6.3 / 7)

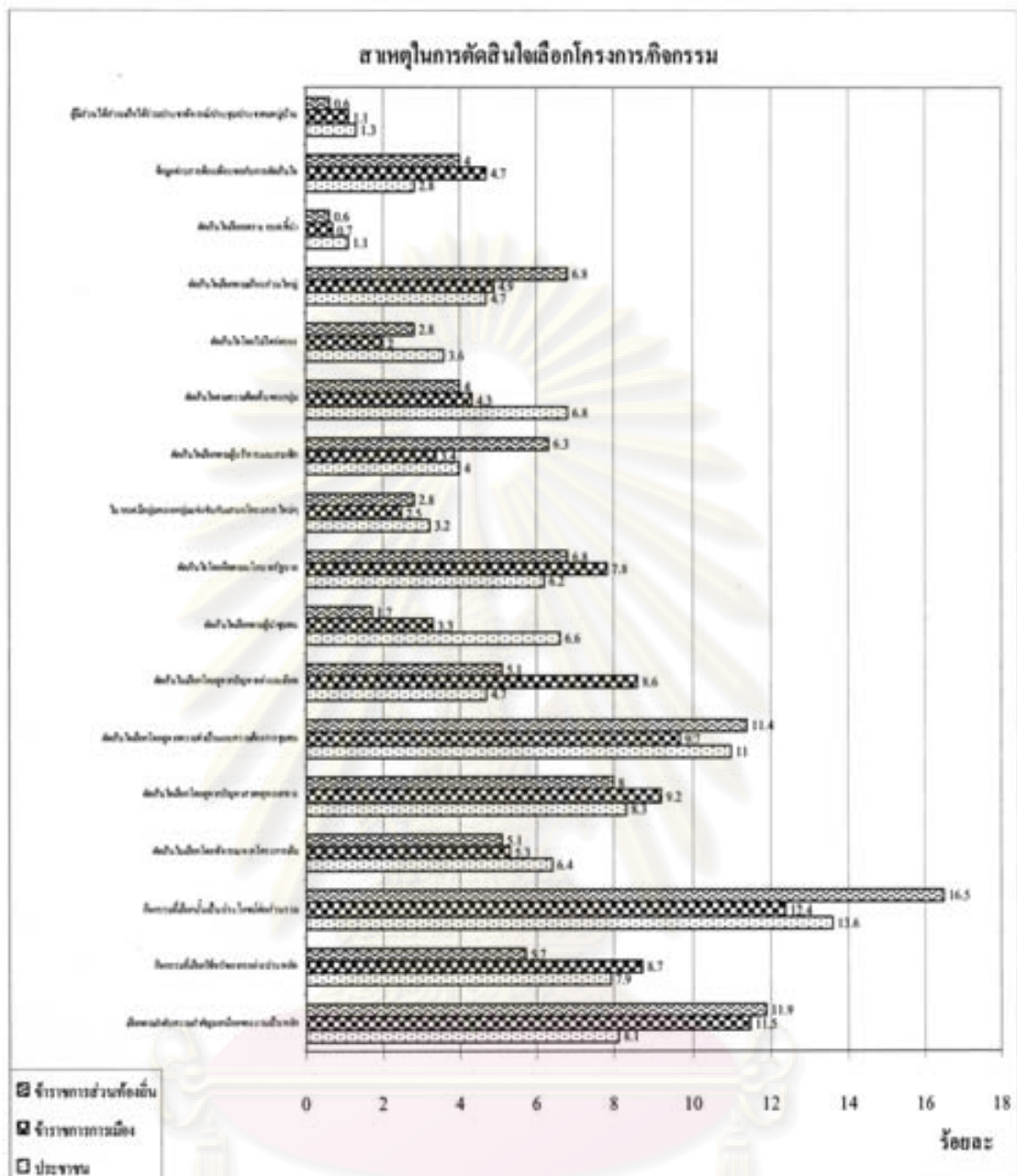
ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

ตารางที่ 4-20 การตัดสินใจเลือกโครงการ/กิจกรรมของประชาชน ข้าราชการการเมือง และ ข้าราชการส่วนท้องถิ่น (ต่อ)

สาเหตุการตัดสินใจ	จำนวนคน (ร้อยละ/อันดับที่)		
	ประชาชน	ข้าราชการการเมือง	ข้าราชการส่วนท้องถิ่น
12.ตัดสินใจตามความคิดเห็นของกลุ่ม	32 (6.8 / 6)	35 (4.3 / 11)	7 (4.0 / 11)
13.ตัดสินใจโดยไม่ได้รื่อง	17 (3.6 / 13)	16 (2.0 / 15)	5 (2.8 / 13)
14.ตัดสินใจเลือกความเสี่ยงส่วนใหญ่	22 (4.7 / 10)	40 (4.9 / 9)	12 (6.8 / 5)
15.ตัดสินใจเลือกเพราะ อบค.จัน่า	5 (1.1 / 17)	6 (0.7 / 17)	1 (0.6 / 16)
16.ข้อมูลข่าวสารต้องเพียงพอกับการตัดสินใจ	13 (2.8 / 15)	38 (4.7 / 10)	7 (4.0 / 11)
17.ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ร่วมปรึกษาหารือ ร่วมประชุม ประชาคมหมู่บ้าน/ตำบล	6 (1.3 / 16)	9 (1.1 / 16)	1 (0.6 / 16)
รวม	471	816	176

ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 4-11 การตัดสินใจเลือกโครงการกิจกรรมของประชาชน ข้าราชการการเมือง ข้าราชการส่วนท้องถิ่น

4.4 วิเคราะห์การตัดสินใจ

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ในทั้ง 3 กลุ่ม (ประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น) พบว่า มีการตัดสินใจแบบเหตุผล (Rational model) มีระดับความถี่มากที่สุด รองลงมาคือการตัดสินใจแบบผสม (Mix scanning model) การตัดสินใจแบบกลุ่ม (Group model) รายละเอียดดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-21 การวิเคราะห์โดยอาศัยตัวแบบการตัดสินใจต่างๆ พบว่า ตัวแบบเหตุผล (Rational model) มีลักษณะเด่นที่สุด โดยกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มตอบแบบสอบถามในกิจกรรมตามตัวแบบเหตุผลมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.9

ตารางที่ 4-21 ตัวแบบการตัดสินใจของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น

กิจกรรม	จำนวนคน (ร้อยละ)
ตัวแบบเหตุผล (Rational model)	
1.เลือกตามลำดับความสำคัญมากน้อยของงานเป็นหลัก	153 (10.5)
2.กิจกรรมที่เลือกใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คำนึงถึงความคุ้มค่าของเงิน	118 (8.1)
3.กิจกรรมที่เลือกนั้นเป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วม	194 (13.3)
รวม	465 (31.9)
ตัวแบบค่อยเป็นค่อยไป (Incremental model)	
1.ตัดสินใจเลือกโดยพิจารณาจากโครงการเดิม	82 (5.6)
รวม	82 (5.6)
ตัวแบบผสม (Mix scanning model)	
1.ตัดสินใจเลือกโดยดูจากปัญหาอย่างละเอียด	101 (6.9)
2.ข้อมูลข่าวสารต้องเพียงพอกับการตัดสินใจ	58 (4.0)
3.ตัดสินใจเลือกโดยดูจากสาเหตุปัญหาหลายทาง	128 (8.7)
4.ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ร่วมปรึกษาหารือ ร่วมประชุม ประชาคมหมู่บ้าน/ตำบล	16 (1.1)
รวม	303 (20.7)
ตัวแบบถังขยะ (Garbage-can model)	
1.ตัดสินใจโดยไม่ไตร่ตรอง	38 (2.6)
รวม	38 (2.6)
ตัวแบบกลุ่ม (Group model)	
1.ตัดสินใจเลือกโดยดูจากความจำเป็นและความต้องการชุมชน	151 (10.3)
2.ใน อบต.มีกลุ่มหลายกลุ่มแข่งขันกันเสนอโครงการ ใหม่ ๆ	40 (2.7)
3.ตัดสินใจตามความคิดเห็นของกลุ่ม	74 (5.1)
4.ตัดสินใจเลือกตามเสียงส่วนใหญ่	74 (5.1)
รวม	339 (23.2)
ตัวแบบผู้นำ (Elite model)	
1.ตัดสินใจเลือกตามผู้นำชุมชน	61 (4.2)
2.ตัดสินใจเลือกตามผู้บริหารและสมาชิก	58 (4.0)
รวม	119 (8.1)
ตัวแบบสถาบัน (Institutes model)	
1.ตัดสินใจโดยยึดตามนโยบายรัฐบาล	105 (7.2)
2.ตัดสินใจเลือกเพราะ อบต. ชำนาญ	12 (0.8)
รวม	117 (8.0)
รวมทั้งหมด	1,463

ที่มา : จากการสำรวจแบบสอบถาม

ส่วนที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมทางการบริหารงานของอบต. กับระดับการมีส่วนร่วมของผู้ตอบแบบสอบถามใน 3 กลุ่ม

ในส่วนนี้เป็นการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการมีส่วนร่วม กล่าวคือระดับการมีส่วนร่วมอาจแตกต่างกันไปตามกิจกรรมการมีส่วนร่วม ทั้งนี้จะได้กล่าวแยกเป็นแต่ละกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

กลุ่มประชาชน

1.1 การจัดทำแผนพัฒนา อบต.

กลุ่มประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมการจัดทำแผนพัฒนา อบต. จำนวน 349 คน โดยทั่วไป พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มประชาชนที่ศึกษาอยู่ในระดับต่ำ (นานๆ ครั้ง/ไม่เลย) จำนวน 305 คน (ร้อยละ 87.4) (โปรดพิจารณาตารางที่ 4-22 ประกอบ) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจกรรม “ร่วมตรวจสอบการทำงานในแผน” จำนวน 15 คน (ร้อยละ 4.3) มีผู้เข้าร่วม “ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง” จำนวน 6 คน (ร้อยละ 1.7) และ “นาน ๆ ครั้ง/ไม่เลย” จำนวน 9 คน (ร้อยละ 2.6) กิจกรรมที่มีระดับการมีส่วนร่วมน้อยอีกกิจกรรมหนึ่ง ได้แก่ “การร่วมประชาคมตำบล” มีผู้ระบุว่าเข้าร่วม “ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง” เพียงรายเดียวอีก 27 คนระบุว่า “นาน ๆ ครั้ง/ไม่เลย” มีข้อสังเกตว่าสัดส่วนการมีส่วนร่วม “ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง” เมื่อเทียบกับการมีส่วนร่วม “นานครั้ง/ไม่เลย” ของกิจกรรมร่วมจัดทำแผนพัฒนาชุมชน กับกิจกรรมร่วมตรวจสอบการทำงานในแผน สูงกว่ากิจกรรมอื่น ๆ จากการใช้สถิติทดสอบค่าไคสแควร์วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางการบริหารงานของ อบต. พบว่ามีระดับนัยสำคัญที่ 0.05 แสดงว่ากลุ่มประชาชนเลือกเข้าร่วมกิจกรรมบางกิจกรรมมาน้อยแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนมีส่วนร่วมมากกับกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน และมีส่วนร่วมน้อยกับกิจกรรมที่เกี่ยวกับประชาคมตำบล

ตารางที่ 4-22 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา อบต.

กิจกรรม	ระดับการมีส่วนร่วม (ร้อยละ)		รวม
	ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง	นานๆ ครั้ง/ ไม่เลย	
1. ร่วมจัดทำแผนพัฒนาชุมชน	9 (2.6)	38 (10.9)	47 (13.5)
2. ร่วมประชาคมหมู่บ้าน	11 (3.2)	95 (27.2)	106 (30.4)
3. ร่วมประชาคมตำบล	1 (0.3)	27 (7.7)	28 (8.0)
4. ร่วมรับรู้/รับทราบ	7 (2.0)	87 (24.9)	94 (26.9)
5. ร่วมเสนอความคิดเห็น	10 (2.9)	49 (14.0)	59 (16.9)
6. ร่วมตรวจสอบการทำงานในแผน	6 (1.7)	9 (2.6)	15 (4.3)
รวม	44 (12.6)	305 (87.4)	349 (100.0)

ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

1.2 การจัดทำข้อบัญญัติ อบค.

กลุ่มประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมการจัดทำข้อบัญญัติ อบค. จำนวน 96 คน ระบุว่ามีส่วนร่วมมาก “ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง” อยู่ 33 คน (ร้อยละ 34.4) ที่เหลือระบุว่ามีส่วนร่วมน้อย “นานครั้ง/ไม่เคย” จำนวน 63 คน (ร้อยละ 65.6) (โปรดพิจารณาตารางที่ 4-23 ประกอบ) กิจกรรมที่มีสัดส่วนของการมีส่วนร่วมมากกับการมีส่วนร่วมน้อยใกล้เคียงกัน คือ “ร่วมเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติ” (18 : 7) “ประชาพิจารณ์ร่างข้อบัญญัติ” (15 : 13) “ร่วมเสนอชื่อจัดชวงข้อบัญญัติ” (7 : 7) ส่วนกิจกรรม “ร่วมรับรู้/รับทราบ” (3 : 31) และ “กิจกรรมร่วมปรับปรุงข้อบัญญัติ” (0 : 5) มีสัดส่วนแตกต่างกันมาก เมื่อวิเคราะห์ด้วยสถิติไคสแควร์ ก็พบว่ามียุทธศาสตร์ที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่าประชาชนเลือกเข้าไปมีส่วนร่วมมากในบางกิจกรรม เช่น ประชาพิจารณ์ร่างข้อบัญญัติ บางกิจกรรมประชาชนเข้าร่วมในระดับต่ำ เช่น ร่วมปรับปรุงข้อบัญญัติ

ตารางที่ 4-23 ระดับการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดทำข้อบัญญัติ อบค. ของกลุ่มประชาชน

หน่วย : ความถี่ (ร้อยละ)

กิจกรรม	ระดับการมีส่วนร่วม (ร้อยละ)		รวม
	ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง	นานๆ ครั้ง/ ไม่เคย	
1. ร่วมเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติ	8 (8.3)	7 (7.3)	15 (15.6)
2. ประชาพิจารณ์ร่างข้อบัญญัติ	15 (15.6)	13 (13.5)	28 (29.2)
3. ร่วมรับรู้/รับทราบ	3 (3.1)	31 (32.3)	34 (35.4)
4. ร่วมเสนอชื่อเพื่อจัดชวงข้อบัญญัติ	7 (7.3)	7 (7.3)	14 (14.6)
5. ร่วมปรับปรุงข้อบัญญัติ	-	5 (5.2)	5 (5.2)
รวม	33 (34.4)	63 (65.6)	96 (100.0)

ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

1.3 การจัดทำงบประมาณรายจ่าย อบต.

กลุ่มประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมการจัดทำงบประมาณอบต. จำนวน 92 คน ระบุว่ามีส่วนร่วมมาก “ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง” อยู่ 64 คน (ร้อยละ 69.6) ที่เหลือระบุว่ามีส่วนร่วมน้อย “นานครั้ง/ไม่เคย” จำนวน 28 คน (ร้อยละ 30.4) (โปรดพิจารณาตารางที่ 4-24 ประกอบ) กิจกรรมที่มีสัดส่วนของการมีส่วนร่วมมากกับการมีส่วนร่วมน้อยใกล้เคียงกัน คือ “ร่วมตัดสินใจจัดสรรโครงการลงหมู่บ้าน” (10 : 19) “ร่วมเสนอความคิดเห็นต่อที่ประชุม” (7 : 12) ส่วนกิจกรรม “ร่วมรับรู้/รับทราบ” (2 : 23) และกิจกรรมร่วมจัดทำงบประมาณ (9 : 2) มีสัดส่วนแตกต่างกันมาก เมื่อวิเคราะห์ด้วยสถิติไคสแควร์ ก็พบว่ามีความสำคัญที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่าประชาชนเลือกเข้าไปมีส่วนร่วมมากในบางกิจกรรมเช่น ร่วมตัดสินใจจัดสรรโครงการลงหมู่บ้าน บางกิจกรรมประชาชนเข้าร่วมในระดับต่ำ เช่น ร่วมจัดทำงบประมาณ

ตารางที่ 4-24 ระดับการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณรายจ่าย อบต. ของกลุ่มประชาชน

หน่วย : ความถี่ (ร้อยละ)

กิจกรรม	ระดับการมีส่วนร่วม (ร้อยละ)		รวม
	ทุกครั้ง/ บ่อยครั้ง	นานๆ ครั้ง/ ไม่เคย	
1. ร่วมจัดทำงบประมาณของ อบต.	9 (9.8)	2 (2.2)	11 (12.0)
2. ร่วมตัดสินใจจัดสรร โครงการลงหมู่บ้าน	10 (10.9)	19 (20.7)	29 (31.6)
3. ร่วมรับรู้/รับทราบ	2 (2.2)	23 (25.0)	25 (27.2)
4. เสนอความคิดเห็นต่อที่ประชุม	7 (7.6)	12 (13.0)	19 (20.6)
5. ร่วมตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ	-	8 (8.7)	8 (8.7)
รวม	28 (30.4)	64 (69.6)	92 (100.0)

ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

1.4 การประชุมสภา อบต.

กลุ่มประชาชนเข้าร่วมในการประชุมสภา อบต. มีจำนวน 238 คน ระบุว่ามีส่วนร่วมมาก “ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง” อยู่ 28 คน (ร้อยละ 11.8) ที่เหลือระบุว่ามีส่วนร่วมน้อย “นานครั้ง/ไม่เคย” จำนวน 203 คน (ร้อยละ 88.2) (โปรดพิจารณาตารางที่ 4-25 ประกอบ) กิจกรรมที่มีสัดส่วนของการมีส่วนร่วมมากกับการมีส่วนร่วมน้อยใกล้เคียงกัน คือ “ร่วมเสนอเรื่องเข้าที่ประชุม” (5 : 15) “ร่วมตรวจสอบการดำเนินงานของอบต.” (6 : 23) ส่วนกิจกรรม “การเข้าร่วมประชุมสภา” (8 : 73) “ร่วมเสนอความคิดเห็นต่อที่ประชุม” (6 : 23) และ “ร่วมรับรู้/รับทราบ” (5 : 86) มีสัดส่วนของการมีส่วนร่วมมากกับการมีส่วนร่วมน้อยแตกต่างกันมาก เมื่อวิเคราะห์ด้วยสถิติไคสแควร์ ก็พบว่า มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่าประชาชนเลือกเข้าไปมีส่วนร่วมมากในบางกิจกรรม ได้แก่ ร่วมเสนอเรื่องเข้าที่ประชุม บางกิจกรรมประชาชนเข้าร่วมในระดับต่ำ ได้แก่ การเข้าร่วมประชุมสภาอบต. การร่วมเสนอความคิดเห็น

ตารางที่ 4-25 ระดับการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการประชุมสภา อบต. ของกลุ่มประชาชน

หน่วย : ความถี่ (ร้อยละ)

กิจกรรม	ระดับการมีส่วนร่วม (ร้อยละ)		รวม
	ทุกครั้ง/ บ่อยครั้ง	นานๆ ครั้ง/ ไม่เคย	
1. การเข้าร่วมประชุมสภา อบต.	8 (3.4)	73 (30.6)	81 (34.0)
2. ร่วมเสนอเรื่องเข้าที่ประชุม	5 (2.1)	15 (6.3)	20 (8.4)
3. ร่วมรับรู้/รับทราบ	5 (2.1)	86 (36.1)	91 (38.2)
4. เสนอความคิดเห็นต่อที่ประชุม	6 (2.5)	23 (9.7)	29 (12.2)
5. ร่วมตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต.	4 (1.7)	13 (5.5)	17 (7.2)
รวม	28 (11.8)	203 (88.2)	238 (100.0)

ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

1.5 การจัดซื้อจัดจ้างของ อบต.

กลุ่มประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมการจัดซื้อจัดจ้างของ อบต. จำนวน 90 คน ระบุว่ามีส่วนร่วม “ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง” อยู่ 73 คน (ร้อยละ 81.1) ที่เหลือระบุว่ามีส่วนร่วมน้อย “นานครั้ง/ไม่เคย” จำนวน 17 คน (ร้อยละ 18.9) (โปรดพิจารณาตารางที่ 4-26 ประกอบ) กิจกรรมที่มีสัดส่วนของการมีส่วนร่วมมากกับการมีส่วนร่วมน้อยใกล้เคียงกัน คือ “ร่วมเป็นกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง” (3 : 7) “ร่วมเป็นกรรมการตรวจรับงานจ้าง” (10 : 11) “ร่วมตัดสินใจเลือกร้าน/บริษัทที่ทำโครงการ” (2 : 3) ส่วนกิจกรรม “ร่วมรับรู้รับทราบ” (0 : 40) และกิจกรรมร่วมตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง (2 : 12) มีสัดส่วนแตกต่างกันมาก เมื่อวิเคราะห์ด้วยสถิติไคสแควร์ ก็พบว่ามีความสำคัญที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่าประชาชนเลือกเข้าไปมีส่วนร่วมมากในบางกิจกรรม ได้แก่ ร่วมเป็นกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง ร่วมเป็นกรรมการตรวจรับงานจ้าง บางกิจกรรมประชาชนเข้าร่วมในระดับต่ำ เช่น ร่วมรับรู้รับทราบ และร่วมตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง

ตารางที่ 4-26 ระดับการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้าง ของกลุ่มประชาชน

หน่วย : ความถี่ (ร้อยละ)

กิจกรรม	ระดับการมีส่วนร่วม (ร้อยละ)		รวม
	ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง	นานๆ ครั้ง/ไม่เคย	
1. ร่วมเป็นกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง	3 (1.1)	7 (7.8)	10 (11.1)
2. ร่วมเป็นกรรมการตรวจรับงานจ้าง	10 (11.1)	11 (12.2)	21 (23.3)
3. ร่วมรับรู้รับทราบ	-	40 (44.4)	40 (44.4)
4. ร่วมตัดสินใจเลือกร้าน/บริษัทที่ทำโครงการ	2 (2.2)	3 (3.3)	5 (5.6)
5. ร่วมตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง	2 (2.2)	12 (13.3)	14 (15.6)
รวม	17 (18.9)	73 (81.1)	90 (100.0)

ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

ข้าราชการการเมือง

1.1 การจัดทำแผนพัฒนา อบต.

กลุ่มข้าราชการการเมืองเข้าร่วมในกิจกรรมการจัดทำแผนพัฒนา อบต. จำนวน 660 คน โดยทั่วไป พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มข้าราชการการเมืองที่ศึกษาอยู่มีในระดับมาก(ทุกครั้ง/ บ่อยครั้ง) ในทุกกิจกรรมย่อย จำนวน 630 คน (ร้อยละ 87.4) (โปรดพิจารณาตารางที่ 4-27 ประกอบ) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจกรรม “ร่วมประชาคมหมู่บ้าน” จำนวน 155 คน (ร้อยละ 23.5) มีผู้เข้าร่วม “ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง” จำนวน 149 คน (ร้อยละ 22.6) และนานๆ ครั้ง/ไม่เคยมีสัดส่วนน้อย จำนวน 6 คน (ร้อยละ 0.9) ส่วนกิจกรรมที่มีระดับการมีส่วนร่วมน้อยกว่ากิจกรรมอื่น ได้แก่ “การร่วมตรวจสอบการทำงานตามแผน” มีผู้ระบุว่าเข้าร่วม “ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง”จำนวน 73 คน(ร้อยละ 11.1) ผู้ที่ระบุว่า “นานๆครั้ง/ไม่เคย” มีเพียงรายเดียว มีข้อสังเกตว่าสัดส่วนการมีส่วนร่วม “ทุกครั้ง/ บ่อยครั้ง” เมื่อเทียบกับการมีส่วนร่วม “นานๆครั้ง/ไม่เคย” ของทุกกิจกรรมร่วมจัดทำแผนพัฒนาอบต. มีระดับการมีส่วนร่วมสูงในทุกกิจกรรมจากการใช้สถิติทดสอบค่าไคสแควร์วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางการบริหารงานของ อบต. พบความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 แสดงว่ากลุ่มข้าราชการการเมืองเลือกเข้าร่วมกิจกรรมด้านการจัดทำแผนพัฒนา อบต. ในทุกกิจกรรม

ตารางที่ 4-27 ระดับการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดทำข้อบัญญัติ อบต. ของข้าราชการการเมือง

หน่วย : ความถี่ (ร้อยละ)

กิจกรรม	ระดับการมีส่วนร่วม (ร้อยละ)		รวม
	ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง	นานๆ ครั้ง/ไม่เคย	
1. ร่วมจัดทำแผนพัฒนาชุมชน	118 (17.9)	1 (0.2)	119 (18.0)
2. ร่วมประชาคมหมู่บ้าน	149 (22.6)	6 (0.9)	155 (23.5)
3. ร่วมประชาคมตำบล	101 (15.3)	6 (0.9)	107 (16.2)
4. ร่วมรับรู้/รับทราบ	87 (13.2)	11 (1.7)	98 (14.8)
5. ร่วมเสนอความคิดเห็น	102 (15.5)	5 (0.8)	107 (16.2)
6. ร่วมตรวจสอบการทำงานในแผน	73 (11.1)	1 (0.2)	74 (11.2)
รวม	630 (95.5)	30 (4.5)	660 (100.0)

ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

1.2 การจัดทำข้อบัญญัติ อบค.

กลุ่มข้าราชการการเมืองเข้าร่วมในกิจกรรมการจัดทำข้อบัญญัติ จำนวน 455 คน ระบุว่ามีส่วนร่วมมาก “ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง” อยู่ 378 คน (ร้อยละ 83.1) ที่เหลือระบุว่ามีส่วนร่วมน้อย “นานครั้ง/ไม่เคย” จำนวน 77 คน (ร้อยละ 16.9) (โปรดพิจารณาตารางที่ 4-28 ประกอบ) เป็นที่น่าสังเกตว่ากิจกรรมที่มีสัดส่วนของการมีส่วนร่วมมากกับการมีส่วนร่วมน้อยแตกต่างกันมาก คือ “ร่วมเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติ” (94 : 7) “ประชาพิจารณ์ร่างข้อบัญญัติ” (74 : 15) ร่วมเสนอชื่อขัดขวางข้อบัญญัติ (32 : 2) และกิจกรรมร่วมปรับปรุงข้อบัญญัติ (87 : 15) ส่วนกิจกรรม “ร่วมรับรู้รับทราบ” (91 : 38) มีสัดส่วนแตกต่างกันน้อย เมื่อวิเคราะห์ด้วยสถิติไคสแควร์ ก็พบความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่าข้าราชการการเมืองเข้าไปมีส่วนร่วมมากในทุกกิจกรรม ได้แก่ ร่วมเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติ ประชาพิจารณ์ร่างข้อบัญญัติ ร่วมเสนอชื่อขัดขวางข้อบัญญัติ และร่วมปรับปรุงข้อบัญญัติ

ตารางที่ 4-28 ระดับการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดทำข้อบัญญัติ อบค. ของข้าราชการการเมือง

หน่วย : ความถี่ (ร้อยละ)

กิจกรรม	ระดับการมีส่วนร่วม (ร้อยละ)		รวม
	ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง	นานๆ ครั้ง/ไม่เคย	
1. ร่วมเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติ	94 (20.7)	7 (1.5)	101 (22.2)
2. ประชาพิจารณ์ร่างข้อบัญญัติ	74 (16.3)	15 (3.3)	89 (19.6)
3. ร่วมรับรู้/รับทราบ	91 (20)	38 (8.4)	129 (28.4)
4. ร่วมเสนอชื่อเพื่อขัดขวางข้อบัญญัติ	32 (7.0)	2 (0.4)	34 (7.5)
5. ร่วมปรับปรุงข้อบัญญัติ	87 (19.1)	15 (3.3)	102 (22.4)
รวม	378 (83.1)	77 (16.9)	455 (100.0)

ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

1.3 การจัดทำงานประมาณรายจ่าย อบต.

กลุ่มข้าราชการการเมืองเข้าร่วมในกิจกรรมการจัดทำงานประมาณรายจ่าย อบต. จำนวน 538 คน ระบุว่ามีส่วนร่วมมาก “ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง” อยู่ 433 คน (ร้อยละ 80.5) ที่เหลือระบุว่ามีส่วนร่วมน้อย “นานครั้ง/ไม่เคย” จำนวน 105 คน (ร้อยละ 19.5) (โปรดพิจารณาตารางที่ 4-29 ประกอบ) โดยทั่วไปพบว่ากลุ่มข้าราชการการเมืองมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากในทุกกิจกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “การร่วมเสนอความคิดเห็นต่อที่ประชุม” จำนวน 131 คน (ร้อยละ 22.7) มีผู้เข้าร่วม มีผู้ระบุว่าเข้าร่วม “ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง” จำนวน 110 คน (ร้อยละ 20.4) และนานครั้ง/ไม่เคย จำนวน 21 คน (ร้อยละ 3.9) ส่วนระดับที่มีส่วนร่วมน้อยกว่ากิจกรรมอื่น ได้แก่ การร่วมตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ มีผู้ระบุว่าเข้าร่วม “ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง” จำนวน 69 คน (ร้อยละ 12.4) และนานๆครั้ง/ไม่เคย จำนวน 19 คน (ร้อยละ 3.5) มีข้อสังเกตว่าสัดส่วนการมีส่วนร่วม “ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง” เมื่อเทียบกับการมีส่วนร่วม “นานครั้ง/ไม่เคย” ของทุกกิจกรรมร่วมจัดทำแผนพัฒนาอบต. มีระดับการมีส่วนร่วมสูงในทุกกิจกรรม เมื่อวิเคราะห์ด้วยสถิติไคสแควร์ ก็พบความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่าข้าราชการการเมืองเลือกเข้าไปมีส่วนร่วมมากในบางกิจกรรม เช่น ร่วมแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม ร่วมตัดสินใจจัดสรรโครงการลงหมู่บ้าน บางกิจกรรม ข้าราชการการเมืองเข้าร่วมน้อยกว่ากิจกรรมอื่น ได้แก่ การร่วมตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ

ตารางที่ 4-29 ระดับการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดทำงานประมาณรายจ่าย อบต. ของข้าราชการการเมือง

หน่วย : ความถี่ (ร้อยละ)

กิจกรรม	ระดับการมีส่วนร่วม (ร้อยละ)		รวม
	ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง	นานๆ ครั้ง/ไม่เคย	
1. ร่วมจัดทำงานประมาณของ อบต.	86 (16.0)	11 (2.0)	97 (18.0)
2. ร่วมตัดสินใจจัดสรร โครงการลงหมู่บ้าน	94 (17.5)	28 (5.2)	122 (22.7)
3. ร่วมรับรู้/รับทราบ	74 (13.8)	26 (4.8)	100 (18.6)
4. เสนอความคิดเห็นต่อที่ประชุม	110 (20.4)	21 (3.9)	131 (24.3)
5. ร่วมตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ	69 (12.4)	19 (3.5)	88 (16.4)
รวม	433 (80.5)	105 (19.5)	538 (100.0)

ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

1.4 การประชุมสภา อบต.

กลุ่มข้าราชการการเมืองเข้าร่วมในกิจกรรมการประชุมสภา อบต.จำนวน 517 คน ระบุว่ามีส่วนร่วมมาก “ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง” อยู่ 472 คน(ร้อยละ 91.3) ที่เหลือมีส่วนร่วมน้อย “นานครั้ง/ไม่เคย” จำนวน 45 คน (ร้อยละ 8.7) (โปรดพิจารณาตารางที่ 4-30 ประกอบ) โดยทั่วไปพบว่ากลุ่มข้าราชการการเมืองมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากในทุกกิจกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “การเข้าร่วมประชุมสภา อบต.” จำนวน 161 คน (ร้อยละ 31.1) มีผู้ระบุว่าเข้าร่วม “ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง” 147 คน (ร้อยละ 28.4) และนานครั้ง/ไม่เคย จำนวน 14 คน(ร้อยละ 2.7) ส่วนระดับที่มีส่วนร่วมน้อยกว่ากิจกรรมอื่น ได้แก่ การร่วมตรวจสอบการดำเนินงานของอบต. มีผู้ระบุว่าเข้าร่วม “ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง” จำนวน 63 คน(ร้อยละ12.2) และนานครั้ง/ไม่เคยจำนวน 5 คน (ร้อยละ 1.0) มีข้อสังเกตว่าสัดส่วนการมีส่วนร่วม “ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง” เมื่อเทียบกับการมีส่วนร่วม “นานครั้ง/ไม่เคย” ของทุกกิจกรรมการประชุมสภาอบต. มีระดับการมีส่วนร่วมสูงในทุกกิจกรรม เมื่อวิเคราะห์ด้วยสถิติไคสแควร์ พบว่าการเข้าร่วมกิจกรรมการประชุมสภา อบต. ของข้าราชการการเมือง มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.396 แสดงว่ากิจกรรมการประชุมสภา อบต.ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วม

ตารางที่ 4-30 ระดับการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการประชุมสภาอบต. ของข้าราชการการเมือง

หน่วย : ความถี่ (ร้อยละ)

กิจกรรม	ระดับการมีส่วนร่วม (ร้อยละ)		รวม
	ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง	นานๆ ครั้ง/ไม่เคย	
1. การเข้าร่วมประชุมสภา อบต.	147 (28.4)	14 (2.7)	161 (31.1)
2. ร่วมเสนอเรื่องเข้าที่ประชุม	95 (18.4)	8 (1.5)	103 (19.9)
3. ร่วมรับรู้/รับทราบ	88 (17.0)	15 (2.9)	103 (19.9)
4. เสนอความคิดเห็นต่อที่ประชุม	79 (15.3)	3 (0.6)	82 (15.9)
5. ร่วมตรวจสอบการดำเนินงานของอบต.	63 (12.2)	5 (1.0)	68 (13.2)
รวม	472 (91.3)	45 (8.7)	517 (100.0)

ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

1.5 การจัดซื้อจัดจ้างของ อบต.

กลุ่มข้าราชการการเมืองเข้าร่วมในกิจกรรมการจัดซื้อจัดจ้างของ อบต. จำนวน 301 คน ระบุว่ามีส่วนร่วมมาก “ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง” อยู่ 219 คน (ร้อยละ 72.8) ที่เหลือระบุว่ามีส่วนร่วมน้อย “นานครั้ง/ไม่เคย” จำนวน 82 คน (ร้อยละ 27.2) (โปรดพิจารณาตารางที่ 4-31 ประกอบ) โดยทั่วไปพบว่ากลุ่มข้าราชการการเมืองมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากบางกิจกรรม ได้แก่ “การร่วมรับรู้/รับทราบ” จำนวน 126 คน (ร้อยละ 41.9) มีผู้ระบุว่าเข้าร่วม “ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง” จำนวน 78 คน (ร้อยละ 25.9) และนานครั้ง/ไม่เคย จำนวน 48 คน (ร้อยละ 15.9) ส่วนระดับที่มีส่วนร่วมน้อยกว่ากิจกรรมอื่น ได้แก่ “การร่วมตัดสินใจเลือกร้าน/บริษัทที่ทำโครงการ” จำนวน 30 คน (ร้อยละ 10) มีผู้ระบุว่าเข้าร่วม “ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง” จำนวน 25 คน (ร้อยละ 8.3) และนานครั้ง/ไม่เคยจำนวน 5 คน (ร้อยละ 1.7) มีข้อสังเกตว่าสัดส่วนการมีส่วนร่วม “ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง” เมื่อเทียบกับการมีส่วนร่วม “นานครั้ง/ไม่เคย” ของทุกกิจกรรมการประชุมสภาอบต. มีระดับการมีส่วนร่วมสูงในทุกกิจกรรม เมื่อวิเคราะห์ด้วยสถิติไคสแควร์ ก็พบว่ามียุทธศาสตร์ที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่าข้าราชการการเมืองเลือกเข้าไปมีส่วนร่วมมากในบางกิจกรรม ได้แก่ ร่วมรับรู้/รับทราบ ร่วมเป็นกรรมการตรวจรับงานจ้าง ส่วนกิจกรรมที่เข้าร่วมต่ำกว่ากิจกรรมอื่น ได้แก่ ร่วมตัดสินใจเลือกบริษัทที่ทำโครงการ

ตารางที่ 4-31 ระดับการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมจัดซื้อจัดจ้างของอบต. ของข้าราชการการเมือง

หน่วย : ความถี่ (ร้อยละ)

กิจกรรม	ระดับการมีส่วนร่วม (ร้อยละ)		รวม
	ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง	นานๆ ครั้ง/ไม่เคย	
1. ร่วมเป็นกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง	33 (11.0)	5 (1.7)	38 (12.6)
2. ร่วมเป็นคณะกรรมการตรวจรับ การจ้างงาน	38 (12.6)	11 (3.7)	49 (16.3)
3. ร่วมรับรู้/รับทราบ	78 (25.9)	48 (15.9)	126 (41.9)
4. ร่วมตัดสินใจเลือกร้าน/บริษัทที่ทำ โครงการ	25 (8.3)	5 (1.7)	30 (10.0)
5. ร่วมตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง	45 (15.0)	13 (4.3)	58 (19.3)
รวม	219 (72.8)	82 (27.2)	301 (100.0)

ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

ข้าราชการส่วนท้องถิ่น

1.1 การจัดทำแผนพัฒนา อบต.

กลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมในกิจกรรมการจัดทำแผนพัฒนาอบต. จำนวน 237 คน ระบุว่ามีส่วนร่วมมาก “ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง” อยู่ 164 คน (ร้อยละ 69.2) ที่เหลือระบุว่ามีส่วนร่วมน้อย “นานครั้ง/ไม่เคย” จำนวน 73 คน (ร้อยละ 30.8) (โปรดพิจารณาตารางที่ 4-32 ประกอบ) กิจกรรมที่มีสัดส่วนของการมีส่วนร่วมมากกับการมีส่วนร่วมน้อยใกล้เคียงกัน คือ “ร่วมประชาคมหมู่บ้าน” (34 : 12) “ประชาคมตำบล” (28 : 8) “ร่วมรับรู้/รับทราบ” (31 : 18) “ร่วมเสนอความคิดเห็น” (21 : 14) “ร่วมตรวจสอบการทำงานในแผน” (21 : 15) ส่วนกิจกรรม “ร่วมจัดทำแผนพัฒนาชุมชน” (29 : 6) มีสัดส่วนแตกต่างกันมาก เมื่อวิเคราะห์ด้วยสถิติไคสแควร์ ก็พบความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แสดงให้เห็นว่าข้าราชการส่วนท้องถิ่นเลือกเข้าไปมีส่วนร่วมมากในบางกิจกรรม ได้แก่ การประชาคมหมู่บ้าน การจัดทำแผนพัฒนาชุมชน บางกิจกรรมประชาชนเข้าร่วมในระดับต่ำ ได้แก่ ร่วมเสนอความคิดเห็น

ตารางที่ 4-32 ระดับการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมจัดทำแผนพัฒนาอบต. ของข้าราชการส่วนท้องถิ่น

หน่วย : ความถี่ (ร้อยละ)

กิจกรรม	ระดับการมีส่วนร่วม (ร้อยละ)		รวม
	ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง	นานๆ ครั้ง/ไม่เคย	
1. ร่วมจัดทำแผนพัฒนาชุมชน	29 (12.2)	6 (2.5)	35 (14.8)
2. ร่วมประชาคมหมู่บ้าน	34 (14.3)	12 (5.1)	46 (19.4)
3. ร่วมประชาคมตำบล	28 (11.8)	8 (3.4)	36 (15.2)
4. ร่วมรับรู้/รับทราบ	31 (13.1)	18 (7.6)	49 (20.7)
5. ร่วมเสนอความคิดเห็น	21 (8.9)	14 (5.9)	35 (14.8)
6. ร่วมตรวจสอบการทำงานในแผน	21 (8.9)	15 (6.3)	36 (15.2)
รวม	164 (69.2)	73 (30.8)	237 (100.0)

ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

1.2 การจัดทำข้อบัญญัติ อบค.

กลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมในกิจกรรมการจัดทำข้อบัญญัติ อบค. จำนวน 140 คน ระบุว่ามีส่วนร่วมมาก “ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง” อยู่ 89 คน (ร้อยละ 63.6) ที่เหลือระบุว่ามีส่วนร่วมน้อย “นานครั้ง/ไม่เคย” จำนวน 51 คน (ร้อยละ 36.4) (โปรดพิจารณาตารางที่ 4-33 ประกอบ) กิจกรรมที่มีสัดส่วนของการมีส่วนร่วมมากกับการมีส่วนร่วมน้อยใกล้เคียงกัน คือ “ร่วมรับรู้รับทราบ” (35 : 35) “ร่วมเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติ” (18 : 7) “ประชาพิจารณ์ร่างข้อบัญญัติ” (15 : 13) “ร่วมเสนอชื่อจัดชวงข้อบัญญัติ” (7 : 7) ส่วนกิจกรรม “ร่วมเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติ” (12 : 7) “ประชาพิจารณ์ร่างข้อบัญญัติ” (16 : 2) “ร่วมเสนอชื่อจัดชวงข้อบัญญัติ” (5 : 1) และ “กิจกรรมร่วมปรับปรุงข้อบัญญัติ” (21 : 6) มีสัดส่วนแตกต่างกันมาก เมื่อวิเคราะห์ด้วยสถิติไคสแควร์ ก็พบความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แสดงให้เห็นว่าข้าราชการส่วนท้องถิ่นเลือกเข้าไปมีส่วนร่วมมาก ในบางกิจกรรม ได้แก่ ร่วมรับรู้รับทราบ บางกิจกรรมข้าราชการส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมในระดับต่ำ ได้แก่ ร่วมเสนอชื่อเพื่อจัดชวงข้อบัญญัติ

ตารางที่ 4-33 ระดับการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมจัดทำข้อบัญญัติ อบค. ของข้าราชการท้องถิ่น

หน่วย : ความถี่ (ร้อยละ)

กิจกรรม	ระดับการมีส่วนร่วม (ร้อยละ)		รวม
	ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง	นานๆ ครั้ง/ไม่เคย	
1. ร่วมเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติ	12 (8.6)	7 (5.0)	19 (13.6)
2. ประชาพิจารณ์ร่างข้อบัญญัติ	16 (11.4)	2 (1.4)	18 (12.9)
3. ร่วมรับรู้/รับทราบ	35 (25.0)	35 (25.0)	70 (50.0)
4. ร่วมเสนอชื่อเพื่อจัดชวงข้อบัญญัติ	5 (3.6)	1 (0.7)	6 (4.3)
5. ร่วมปรับปรุงข้อบัญญัติ	21 (15.0)	6 (4.3)	27 (19.3)
รวม	89 (63.6)	51 (36.4)	140 (100.0)

ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

1.3 การจัดทำงานประมาณรายจ่าย อบต.

กลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่น เข้าร่วมในกิจกรรมการจัดทำงานประมาณรายจ่าย อบต. จำนวน 153 คน ระบุว่ามีส่วนร่วมมาก “ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง” มีอยู่จำนวน 98 คน (ร้อยละ 64.1) ที่เหลือระบุว่ามีส่วนร่วมน้อย “นานครั้ง/ไม่เคย” จำนวน 55 คน (ร้อยละ 35.9) (โปรดพิจารณาตารางที่ 4-34 ประกอบ) โดยทั่วไป พบว่ากลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่นมีระดับการมีส่วนร่วมมากกว่ากิจกรรมอื่น ได้แก่ “การร่วมรับรู้/รับทราบ” จำนวน 53 คน (ร้อยละ 34.6) มีผู้ระบุว่าเข้าร่วม “ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง” จำนวน 24 คน (ร้อยละ 15.7) และนานครั้ง/ไม่เคย จำนวน 29 คน (ร้อยละ 19) และเป็นที่น่าสนใจว่าระดับที่มีส่วนร่วมแต่ละกิจกรรมมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ได้แก่ การร่วมจัดทำงานประมาณของอบต. จำนวน 33 คน (ร้อยละ 21.6) การร่วมตัดสินใจเลือกร้าน/บริษัทจัดทำโครงการจำนวน 19 คน (ร้อยละ 12.4) การร่วมเสนอความคิดเห็นต่อที่ประชุมจำนวน 30 คน (ร้อยละ 19.6) การร่วมตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ จำนวน 18 คน (ร้อยละ 11.8) เมื่อวิเคราะห์ด้วยสถิติไคสแควร์ ก็พบความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แสดงให้เห็นว่าข้าราชการส่วนท้องถิ่นมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมมากในบางกิจกรรม ได้แก่ ร่วมรับรู้/รับทราบ บางกิจกรรม ข้าราชการการเมืองเข้าร่วมน้อย ได้แก่ การร่วมตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของอบต.

ตารางที่ 4-34 ระดับการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมจัดทำงานประมาณอบต. ของข้าราชการส่วนท้องถิ่น

หน่วย : ความถี่ (ร้อยละ)

กิจกรรม	ระดับการมีส่วนร่วม (ร้อยละ)		รวม
	ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง	นานๆ ครั้ง/ไม่เคย	
1. ร่วมจัดทำงานประมาณของ อบต.	28 (18.3)	5 (2.3)	33 (21.6)
2. ร่วมตัดสินใจจัดสรร โครงการลงหมู่บ้าน	11 (7.2)	8 (5.2)	19 (12.4)
3. ร่วมรับรู้/รับทราบ	24 (15.7)	29 (19.0)	53 (34.6)
4. เสนอความคิดเห็นต่อที่ประชุม	21 (13.7)	9 (5.9)	30 (19.6)
5. ร่วมตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ	14 (9.2)	4 (2.6)	18 (11.8)
รวม	98 (64.1)	55 (35.9)	153 (100.0)

ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

1.4 การประชุมสภา อบต.

กลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมในกิจกรรมการจัดประชุมสภาอบต. จำนวน 140 คน ระบุว่ามีส่วนร่วมมาก “ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง” อยู่ 86 คน (ร้อยละ 61.4) ที่เหลือระบุว่ามีส่วนร่วมน้อย “นานครั้ง/ไม่เคย” จำนวน 54 คน (ร้อยละ 38.6) (โปรดพิจารณาตารางที่ 4-35 ประกอบ) โดยทั่วไปพบว่ากลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่น มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ “การร่วมรับรู้ รับทราบ” จำนวน 70 คน (ร้อยละ 50) มีผู้ระบุว่าเข้าร่วม “ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง” จำนวน 34 คน (ร้อยละ 24.3) และนานครั้ง/ไม่เคย จำนวน 36 คน (ร้อยละ 25.7) ส่วนระดับที่มีส่วนร่วมน้อย ได้แก่ การร่วมตรวจสอบการดำเนินงานของอบต. จำนวน 7 คน (ร้อยละ 5.0) การร่วมเสนอความคิดเห็นต่อที่ประชุม จำนวน 11 คน (ร้อยละ 7.9) การร่วมเสนอเรื่องเข้าที่ประชุม จำนวน 13 คน (ร้อยละ 9.3) เมื่อวิเคราะห์ด้วยสถิติไคสแควร์ ก็พบความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แสดงให้เห็นว่าข้าราชการส่วนท้องถิ่นมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมมากในบางกิจกรรม ได้แก่ ร่วมรับรู้รับทราบ บางกิจกรรมข้าราชการการเมืองมีส่วนร่วมน้อย ได้แก่ การร่วมตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต.

ตารางที่ 4-35 ระดับการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมประชุมสภาอบต. ของข้าราชการส่วนท้องถิ่น

หน่วย : ความถี่ (ร้อยละ)

กิจกรรม	ระดับการมีส่วนร่วม (ร้อยละ)		รวม
	ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง	นานๆ ครั้ง/ไม่เคย	
1. การเข้าร่วมประชุมสภา อบต.	29 (20.7)	10 (7.1)	39 (27.9)
2. ร่วมเสนอเรื่องเข้าที่ประชุม	7 (5.0)	6 (4.3)	13 (9.3)
3. ร่วมรับรู้/รับทราบ	34 (24.3)	36 (25.7)	70 (50.0)
4. เสนอความคิดเห็นต่อที่ประชุม	9 (6.4)	2 (1.4)	11 (7.9)
5. ร่วมตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต.	7 (5.0)	-	7 (5.0)
รวม	86 (61.4)	54 (38.6)	140 (100.0)

ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

1.5 การจัดซื้อจัดจ้างของ อบต.

กลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมในกิจกรรมการจัดซื้อจัดจ้างของ อบต. จำนวน 158 คน ระบุว่ามีส่วนร่วมมาก “ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง” อยู่ 102 คน (ร้อยละ 64.6) ที่เหลือระบุว่ามีส่วนร่วมน้อย “นานครั้ง/ไม่เคย” จำนวน 36 คน (ร้อยละ 35.4) (โปรดพิจารณาตารางที่ 4-36 ประกอบ) โดยทั่วไปพบว่ากลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่นมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากบางกิจกรรม ได้แก่ “การร่วมรับรู้/รับทราบ” จำนวน 60 คน (ร้อยละ 38) มีผู้ระบุว่าเข้าร่วม “ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง” จำนวน 29 คน (ร้อยละ 18.4) และนานครั้ง/ไม่เคย จำนวน 31 คน (ร้อยละ 19.6) ส่วนระดับที่มีส่วนร่วมน้อยกว่ากิจกรรมอื่น ได้แก่ “การร่วมตัดสินใจเลือกร้าน/บริษัทที่ทำโครงการ” จำนวน 11 คน (ร้อยละ 7) มีผู้ระบุว่าเข้าร่วม “ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง” จำนวน 8 คน (ร้อยละ 5.1) และนานครั้ง/ไม่เคย จำนวน 3 คน (ร้อยละ 1.9) เมื่อวิเคราะห์ด้วยสถิติไคสแควร์ ก็พบความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.130 แสดงว่ากิจกรรมการจัดซื้อจัดจ้างของ อบต. ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วม

ตารางที่ 4-36 ระดับการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการมีส่วนร่วมจัดซื้อจัดจ้างอบต. ของข้าราชการส่วนท้องถิ่น

หน่วย : ความถี่ (ร้อยละ)

กิจกรรม	ระดับการมีส่วนร่วม (ร้อยละ)		รวม
	ทุกครั้ง/บ่อยครั้ง	นานๆ ครั้ง/ไม่เคย	
1. ร่วมเป็นกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง	26 (16.5)	7 (4.4)	33 (20.9)
2. ร่วมเป็นคณะกรรมการตรวจรับงานจ้างงาน	25 (15.8)	9 (5.7)	34 (21.5)
3. ร่วมรับรู้/รับทราบ	29 (18.4)	31 (19.6)	60 (38.0)
4. ร่วมตัดสินใจเลือกร้าน/บริษัทที่ทำโครงการ	8 (5.1)	3 (1.9)	11 (7.0)
5. ร่วมตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง	14 (8.9)	6 (3.8)	20 (12.7)
รวม	102 (64.6)	36 (35.4)	158 (100.0)

ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

ส่วนที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการบริหารงาน อบต. ของผู้ตอบแบบสอบถาม 3 กลุ่ม

6.1 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบุคคลกับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้าน อบต.

ในส่วนนี้จะวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถามกับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้านองค์การ (อบต.) ในกิจกรรมทางการบริหารงาน อบต. ทั้ง 5 ประเภท (การจัดทำแผนพัฒนา อบต. การจัดทำข้อบัญญัติ การจัดทำงบประมาณรายจ่าย การประชุมสภา และการจัดซื้อจัดจ้าง) ได้นำเสนอและผลปรากฏดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-37 ถึง 4-45 ดังนี้

6.1.1 ด้านการจัดทำแผนพัฒนา อบต.

ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม (Z) ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษา การมีตำแหน่งในหมู่บ้าน การอยู่ในเขตพื้นที่ และการเป็นกลุ่มสมาชิก มีผลหรือมีความสัมพันธ์กันเกือบทั้งหมดกับปัจจัย (X) ทั้ง 3 ด้าน คือ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้านองค์การ (อบต.) ในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของ อบต. ยกเว้นลักษณะส่วนบุคคลในด้านศาสนาที่ส่วนใหญ่ไม่มีความสัมพันธ์กัน ได้แก่ อาสาสมัครด้วยใจเพราะอยากช่วยสังคมชุมชน การเคารพศรัทธาและเชื่อถือผู้บริหาร อบต. ต้องการยื่นหนังสือร้องเรียนการทำงานของ อบต. ครอบครัวยุคใหม่ให้การสนับสนุน คิดว่าพลังการมีส่วนร่วมทำให้งานสำเร็จ เป็นประโยชน์กับตัวเอง ชุมชนมีกลุ่มต่าง ๆ ที่สนับสนุนผลักดันให้มีส่วนร่วม ชุมชนมีความร่วมมือมากกว่าแข่งขัน ชุมชนมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มสมาชิกต่างๆชุมชนมีความสามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การเดินทางไปมาระหว่างชุมชนสะดวกรวดเร็ว เป็นประโยชน์กับกลุ่มหรือสมาชิก อบต.เอาใจใส่ปัญหาทุกข์สุขของประชาชน อบต.มีการกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา อบต.มีการจัดทำประชาพิจารณ์ ประชาคมหมู่บ้าน อบต.จัดเวทีชุมชนและเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็น อบต.ทำงานแบบจริงจังจริงจังใจให้ชุมชน อบต.มีการแต่งตั้งชาวบ้านเป็นที่ปรึกษาหรือกรรมการต่างๆ อบต.เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้สาธารณชนทราบ และอบต.จัดบริการให้ประชาชนโดยไม่หวังผลประโยชน์แอบแฝง (รายละเอียดดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-37)

ตารางที่ 4-37 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้าน อบต. ในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน

ลักษณะของผู้ตอบ (x) ปัจจัย (x)	เพศ	อายุ	อาชีพ	รายได้	การศึกษา	ศาสนา	ตำแหน่ง	กลุ่มสมาชิก	อยู่ในเขตพื้นที่
ด้านบุคคล									
1.เป็นหน้าที่ของประชาชน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2.มีเกียรติและทำให้มีหน้ามีตาทางสังคม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3.มีความรู้ความสามารถ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4.มีทักษะประสบการณ์ในการทำงาน	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	x	x
5.อาสาสมัครด้วยใจเพราะอยากช่วยสังคมชุมชน	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
6.กล้าพูดและกล้าแสดงความคิดเห็น	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓	x	x
7.เป็นผู้สนับสนุนออกเงินหรืออุปการะช่วยเหลือ อบต.	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓	x	x
8.เคารพรักษาและเชื่อถือผู้บริหาร อบต.	x	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
9.ต้องการคัดค้านการทำงานหรือโครงการ	x	x	✓	✓	✓	✓	✓	x	x
10.ต้องการยื่นหนังสือร้องเรียนการทำงานของ อบต.	x	x	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
11.ครอบครัวให้การสนับสนุน	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
12.คิดว่าพลัดถิ่นมีส่วนร่วมทำให้งานสำเร็จ	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
13.เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
14.เป็นประโยชน์กับตัวเอง	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	x
ด้านชุมชน									
1.ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2.ชุมชนเลือกท่านเป็นตัวแทนเข้าร่วมงาน อบต.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

หมายเหตุ : ✓ มีความสัมพันธ์
x ไม่มีความสัมพันธ์

ตารางที่ 4-37 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้าน อบต. ในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน (ต่อ)

ปัจจัย (x) \ ลักษณะของผู้ตอบ (z)	เพศ	อายุ	อาชีพ	รายได้	การศึกษา	ศาสนา	ตำแหน่ง	กลุ่มสมาชิก	อยู่ในเขตพื้นที่
3.ชุมชนมีกลุ่มต่างๆ ที่สนับสนุนผลักดันให้มีส่วนร่วม	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
4.ชุมชนมีความร่วมมือมากกว่าแข่งขัน	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
5.ชุมชนมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มสมาชิกต่างๆ	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
6.ชุมชนมีความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล ส่งเสริมซึ่งกันและกัน	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	x	x
7.การเดินทางไปมาระหว่างชุมชนสะดวกรวดเร็ว	x	✓	✓	✓	✓	x	✓	x	x
8.เป็นประโยชน์กับกลุ่มหรือสมาชิก	x	✓	✓	x	x	x	✓	x	x
ด้านองค์การ (อบต.)									
1.อบต.มีเชิญชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2.อบต.ทำงานโปร่งใส ไม่ทุจริต-ไม่คอร์รัปชัน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3.อบต.ดำเนินงานเป็นไปตามกฎระเบียบ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4.อบต.มีการประสานงานและทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5.อบต.เอาใจใส่ปัญหาทุกข์สุขของประชาชน	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
6.อบต.มีการกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	x	x
7.อบต.มีการจัดทำประชาพิจารณ์ประชาคมหมู่บ้าน	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
8.ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ อบต. ให้ความใกล้ชิดเป็นกันเอง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x	x

หมายเหตุ : ✓ มีความสัมพันธ์
x ไม่มีความสัมพันธ์

ตารางที่ 4-37 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้าน อบต. ในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน (ต่อ)

ลักษณะของผู้ตอบ (x) ปัจจัย (x)	เพศ	อายุ	อาชีพ	รายได้	การศึกษา	ศาสนา	ตำแหน่ง	กลุ่มสมาชิก	อยู่ในเขต พื้นที่
6.อบต.มีการกระตือรือร้นในการ แก้ไขปัญหา	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	x	x
7.อบต.มีการจัดทำประชาพิจารณ์ ประชาคมหมู่บ้าน	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
8.ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ อบต. ให้ ความใกล้ชิดเป็นกันเอง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x	x
9.อบต.จัดเวทีชุมชนและเปิด โอกาสรับฟังความคิดเห็น	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
10.อบต.มีการพิจารณาจัดทำ โครงการเพื่อคนส่วนร่วม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
11.อบต.ทำงานแบบจริงจังและ จริงใจให้ชุมชน	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
12.อบต.มีการแต่งตั้งชาวบ้านเป็น ที่ปรึกษาหรือกรรมการต่างๆ	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
13.อบต.เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้ สาธารณชนทราบ	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
14.อบต.จัดบริการให้ประชาชน โดยไม่หวังผลประโยชน์แอบแฝง	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
15.อบต.เปิดโอกาสให้ประชาชน ได้เข้ามาตรวจสอบองค์กร	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓	x	x

หมายเหตุ : ✓ มีความสัมพันธ์
x ไม่มีความสัมพันธ์

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6.1.2 จัดทำข้อบัญญัติของ อบต.

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (Z) ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษา ตำแหน่ง การอยู่ในเขตพื้นที่ และการเป็นกลุ่มสมาชิก มีผลหรือมีความสัมพันธ์กันเกือบทั้งหมด กับปัจจัย (X) ทั้ง 3 ด้าน คือ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้านองค์การ (อบต.) ในการจัดทำข้อบัญญัติของอบต. ยกเว้นลักษณะส่วนบุคคลทางศาสนาที่ส่วนใหญ่ไม่มีความสัมพันธ์กัน ได้แก่ เป็นหน้าที่ของประชาชน มีเกียรติและทำให้มีหน้ามีตาทางสังคม มีความรู้ความสามารถ มีทักษะและประสบการณ์ในการทำงาน อาสาสมัครด้วยใจ เพราะอยากช่วยสังคมชุมชน กล่าวพูดและกล้าแสดงความคิดเห็น ต้องการยื่นหนังสือร้องเรียนการทำงานของ อบต. ครอบครัวยุติการสนับสนุน คิดว่าพลังการมีส่วนร่วมทำให้งานสำเร็จ เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน เป็นประโยชน์กับตัวเอง ชุมชนมีกลุ่มต่างๆ ที่สนับสนุนผลักดันให้มีส่วนร่วม ชุมชนมีความร่วมมือมากกว่าแข่งขัน ชุมชนมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มสมาชิกต่างๆ ชุมชนมีความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การเดินทางไประหว่างชุมชนสะดวกรวดเร็ว เป็นประโยชน์กับกลุ่มหรือสมาชิก อบต.ทำงานโปร่งใส ไม่ทุจริตคอร์รัปชัน อบต.มีการประสานงานและทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ อบต.มีการจัดทำประชาพิจารณ์ประชาคมหมู่บ้าน อบต.ทำงานแบบจริงใจและจริงใจให้ชุมชน อบต.เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้สาธารณชนทราบและอบต.จัดบริการให้ประชาชน โดยไม่หวังผลประโยชน์แอบแฝง (รายละเอียดดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-38)

ตารางที่ 4-38 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้าน อบต. ในการจัดทำข้อบัญญัติ อบต.

ลักษณะของผู้ตอบ (z) ปัจจัย (x)	เพศ	อายุ	อาชีพ	รายได้	การศึกษา	ศาสนา	ตำแหน่ง	กลุ่มสมาชิก	อยู่ในเขตพื้นที่
ด้านบุคคล									
1.เป็นหน้าที่ของประชาชน	✓	✓	✓	✓	✓	X	✓	✓	✓
2.มีเกียรติและทำให้มีหน้ามีตาทางสังคม	✓	✓	✓	✓	X	X	✓	X	X
3.มีความรู้ความสามารถ	✓	✓	✓	✓	X	X	✓	X	X
4.มีทักษะประสบการณ์ในการทำงาน	✓	✓	✓	✓	X	X	✓	✓	X
5.อาสาสมัครด้วยใจเพราะอยากช่วยสังคมชุมชน	✓	✓	✓	✓	✓	X	✓	✓	✓
6.กล้าพูดและกล้าแสดงความคิดเห็น	✓	✓	✓	X	X	X	✓	✓	✓

ตารางที่ 4-38 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้าน อบต. ในการจัดทำข้อบัญญัติ อบต. (ต่อ)

ลักษณะของผู้ตอบ (x)	เพศ	อายุ	อาชีพ	รายได้	การศึกษา	ศาสนา	ตำแหน่ง	กลุ่มสมาชิก	อยู่ในเขตพื้นที่
7.เป็นผู้สนับสนุนออกเงินหรืออุปกรณ์ช่วยเหลือ อบต.	X	X	✓	X	X	✓	✓	✓	X
8.เคารพศรัทธาและเชื่อถือผู้บริหาร อบต.	X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	X
9.ต้องการคัดค้านการทำงานหรือโครงการ	X	X	X	X	X	✓	✓	✓	X
10.ต้องการยื่นหนังสือร้องเรียนการทำงานของ อบต.	✓	✓	✓	✓	X	X	✓	✓	X
11.ครอบครัวยกให้การสนับสนุน	X	✓	✓	✓	✓	X	✓	✓	X
12.คิดว่าหลังการมีส่วนร่วมทำให้งานสำเร็จ	✓	✓	✓	✓	✓	X	✓	✓	X
13.เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน	✓	✓	X	X	✓	X	✓	✓	X
14.เป็นประโยชน์กับตัวเอง	X	✓	X	✓	✓	X	✓	✓	X
ด้านชุมชน									
1.ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2.ชุมชนเลือกท่านเป็นตัวแทนเข้าไปร่วมงาน อบต.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3.ชุมชนมีกลุ่มต่างๆสนับสนุนผลักดันให้มีส่วนร่วม	✓	✓	✓	✓	✓	X	✓	✓	✓
4.ชุมชนมีความร่วมมือมากกว่าแข่งขัน	✓	✓	✓	✓	✓	X	✓	X	✓
5.ชุมชนมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มสมาชิก	✓	✓	✓	✓	✓	X	✓	✓	✓
6.ชุมชนมีความสามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลส่งเสริมกัน	✓	✓	✓	✓	✓	X	✓	✓	✓
7.การเดินทางไปมาระหว่างชุมชนสะดวกรวดเร็ว	X	✓	✓	✓	✓	X	✓	X	✓

หมายเหตุ : ✓ มีความสัมพันธ์
X ไม่มีความสัมพันธ์

6.1.3 การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีของ อบต.

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (Z) ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษา ตำแหน่ง การอยู่ในเขตพื้นที่ และการเป็นกลุ่มสมาชิก มีผลหรือมีความสัมพันธ์กันเกือบทั้งหมดกับปัจจัย (X) ทั้ง 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยองค์การ(อบต.) ในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีของอบต. ยกเว้นคุณลักษณะส่วนบุคคลทางด้านศาสนาที่ส่วนใหญ่ไม่มีความสัมพันธ์กัน (รายละเอียดดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-39) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของปัจจัยในแต่ละคุณลักษณะพบว่า

ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ กับ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้าน อบต. ในการจัดทำงบประมาณรายจ่าย อบต. พบว่าส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กัน ยกเว้นที่ไม่มีความสัมพันธ์กันจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ เป็นประโยชน์กับตัวเอง การเดินทางไปมาระหว่างชุมชนสะดวกรวดเร็ว และเป็นประโยชน์กับกลุ่มและสมาชิก

ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้าน อบต. ในการจัดทำงบประมาณรายจ่าย อบต. พบว่าส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กัน ยกเว้นที่ไม่มีความสัมพันธ์กันจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ต้องการขึ้นหนังสือร้องเรียนการทำงานของอบต. ต้องการคัดค้านการทำงานหรือโครงการ และเป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน

ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้าน อบต. ในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายอบต. พบว่าส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันยกเว้นต้องการคัดค้านการทำงานหรือโครงการที่ไม่มีความสัมพันธ์

ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้าน อบต. ในการจัดทำงบประมาณรายจ่าย อบต. พบว่าส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันยกเว้นต้องการขึ้นหนังสือร้องเรียนการทำงานของอบต. ที่ไม่มีความสัมพันธ์

ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษา กับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชนและปัจจัยด้าน อบต. ในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายอบต. พบว่าส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันยกเว้นที่ไม่มีความสัมพันธ์กันจำนวน 7 ข้อ ได้แก่ มีความรู้ความสามารถ มีทักษะและประสบการณ์ในการทำงาน ต้องการคัดค้านการทำงานหรือโครงการ ต้องการขึ้นหนังสือร้องเรียนการทำงานของอบต. คิดว่าพลังการมีส่วนร่วมทำให้งานสำเร็จ เป็นประโยชน์กับกลุ่มและสมาชิก และ อบต.เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้สาธารณชนทราบ

ความสัมพันธ์ระหว่างศาสนา กับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้าน อบต. ในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายอบต.พบว่าส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กัน ยกเว้นที่ไม่มีความสัมพันธ์กันจำนวน 12 ข้อ ได้แก่ มีเกียรติหรือทำให้มีหน้ามีตาทางสังคม มีความรู้ความสามารถ มีทักษะและประสบการณ์ในการทำงาน ต้องการคัดค้านการทำงานหรือโครงการ ต้องการขึ้นหนังสือ

ร้องเรียนการทำงานของอบต. คิดว่าพลังการมีส่วนร่วมทำให้งานสำเร็จ เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน เป็นประโยชน์กับตัวเอง ชุมชนมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มสมาชิกต่างๆ ชุมชนมีความสามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูล ส่งเสริมกัน การเดินทางไปมาระหว่างชุมชนสะดวกรวดเร็ว อบต. เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้สาธารณชนทราบ และ อบต.ทำงานโปร่งใส ไม่ทุจริตคอร์รัปชัน

ความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งในหมู่บ้านกับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้านอบต. ในการจัดทำงบประมาณรายจ่าย อบต. พบว่ามีความสัมพันธ์กันทุกข้อ

ความสัมพันธ์ระหว่างการอยู่ในเขตพื้นที่ อบต. กับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้าน อบต. ในการจัดทำงบประมาณรายจ่าย อบต. พบว่าส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กัน ยกเว้นที่ไม่มีความสัมพันธ์กันจำนวน 15 ข้อ ได้แก่ มีเกียรติหรือทำให้มีหน้ามีตาทางสังคม มีความรู้ความสามารถ กล้าพูดและกล้าแสดงความคิดเห็น เป็นผู้สนับสนุนออกเงินหรืออุปการะช่วยเหลือ อบต. เคารพศรัทธาและเชื่อถือผู้บริหาร อบต. ต้องการคัดค้านการทำงานหรือโครงการ ต้องการยื่นหนังสือร้องเรียนการทำงานของ อบต. กรอบครัวให้การสนับสนุน คิดว่าพลังการมีส่วนร่วมทำให้งานสำเร็จ เป็นที่เคารพ นับถือของคนในชุมชน เป็นประโยชน์กับตัวเอง ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม ชุมชนเลือกเป็นตัวแทนเข้าไปร่วมงาน อบต. ชุมชนมีความร่วมมือมากกว่าแข่งขัน และชุมชนมีความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลส่งเสริมกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4-39 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้าน อบต. ในการจัดทำงบประมาณรายจ่าย อบต.

ลักษณะของผู้ตอบ (x) ปัจจัย (x)	เพศ	อายุ	อาชีพ	รายได้	การศึกษา	ศาสนา	ตำแหน่ง	กลุ่มสมาชิก	อยู่ในเขตพื้นที่
ด้านบุคคล									
1.เป็นหน้าที่ของประชาชน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2.มีเกียรติและทำให้มีหน้ามีตาทางสังคม	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	x	x
3.มีความรู้ความสามารถ	✓	✓	✓	✓	x	x	✓	x	x
4.มีทักษะและประสบการณ์ในการทำงาน	✓	✓	✓	✓	x	x	✓	✓	✓
5.อาสาสมัครด้วยใจเพราะอยากช่วยสังคมชุมชน	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
6.กล้าพูดและกล้าแสดงความคิดเห็น	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x
7.เป็นผู้สนับสนุนออกเงินหรืออุปกรณ์ช่วยเหลือ อบต.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x
8.เคารพศรัทธาและเชื่อถือผู้บริหาร อบต.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x
9.ต้องการคัดค้านการทำงานหรือโครงการ	✓	x	x	✓	x	✓	✓	✓	x
10.ต้องการอื่นหนังสือร้องเรียนการทำงานของ อบต.	✓	x	✓	x	x	x	✓	✓	x
11.ครอบครัวให้การสนับสนุน	✓	✓	✓	✓	x	x	✓	✓	x
12.คิดว่าหลังการมีส่วนร่วมทำให้งานสำเร็จ	✓	✓	✓	✓	x	x	✓	✓	x
13.เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน	✓	x	✓	✓	✓	x	✓	✓	x
14.เป็นประโยชน์กับตัวเอง	x	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	x

หมายเหตุ : ✓ มีความสัมพันธ์
x ไม่มีความสัมพันธ์

ตารางที่ 4-39 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้าน อบต. ในการจัดทำงบประมาณรายจ่าย อบต. (ต่อ)

ลักษณะของผู้ตอบ (z) ปัจจัย (x)	เพศ	อายุ	อาชีพ	รายได้	การศึกษา	ศาสนา	ตำแหน่ง	กลุ่มสมาชิก	อยู่ในเขตพื้นที่
ด้านชุมชน									
1.ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	X
2.ชุมชนเลือกท่านเป็นตัวแทนเข้าไปร่วมงาน อบต.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	X
3.ชุมชนมีกลุ่มต่างๆ ที่สนับสนุนผลักดันให้มีส่วนร่วม	✓	✓	✓	✓	✓	X	✓	✓	X
4.ชุมชนมีความร่วมมือมากกว่าแข่งขัน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	X
5.ชุมชนมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มสมาชิกต่างๆ	✓	✓	✓	✓	✓	X	✓	✓	✓
6.ชุมชนมีความสามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลส่งเสริมกัน	✓	✓	✓	✓	✓	X	✓	✓	X
7.การเดินทางไปมาระหว่างชุมชนสะดวกรวดเร็ว	X	✓	✓	✓	✓	X	✓	X	X
8.เป็นประ โยชน์กับกลุ่ม/สมาชิก	X	✓	✓	✓	X	✓	✓	X	X
ด้านองค์กร (อบต.)									
1.อบต.มีเครือข่ายบ้านเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2.อบต.ทำงานโปร่งใส ไม่ทุจริต-ไม่คอร์รัปชั่น	✓	✓	✓	✓	✓	X	✓	✓	✓
3.อบต.ดำเนินงานเป็นไปตามกฎระเบียบ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4.อบต.มีการประสานงานและทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ	✓	✓	✓	✓	✓	X	✓	X	X
5.อบต.เอาใจใส่ปัญหาทุกข์สุขของประชาชน	✓	✓	✓	✓	✓	X	✓	X	✓
6.อบต.มีการกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา	✓	✓	✓	✓	✓	X	✓	X	X

หมายเหตุ : ✓ มีความสัมพันธ์

x ไม่มีความสัมพันธ์

ตารางที่ 4-39 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้าน อบต. ในการจัดทำงบประมาณรายจ่าย อบต. (ต่อ)

ลักษณะของผู้ตอบ (z) ปัจจัย (x)	เพศ	อายุ	อาชีพ	รายได้	การศึกษา	ศาสนา	ตำแหน่ง	กลุ่มสมาชิก	อยู่ในเขตพื้นที่
7.อบต.มีการจัดทำประชาสัมพันธ์ ประชาคมหมู่บ้าน	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
8.ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ อบต. ให้ความใกล้ชิดกับตนเอง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
9.อบต.จัดเวทีชุมชนและเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็น	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
10.อบต.มีการพิจารณาจัดทำโครงการเพื่อคนส่วนร่วม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
11.อบต.ทำงานแบบจริงจังและจริงจังให้ชุมชน	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	x	x
12.อบต.มีการแต่งตั้งชาวบ้านเป็นที่ปรึกษาหรือกรรมการต่างๆ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
13.อบต.เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้สาธารณชนทราบ	✓	✓	✓	✓	x	x	✓	x	x
14.อบต.จัดบริการให้ประชาชนโดยไม่หวังผลประโยชน์แฝง	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
15.อบต.เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามาตรวจสอบองค์กร	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

หมายเหตุ : ✓ มีความสัมพันธ์
x ไม่มีความสัมพันธ์

6.1.4 การประชุมสภา อบต.

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (Z) ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษา ตำแหน่ง การอยู่ในเขตพื้นที่ และการเป็นกลุ่มสมาชิก มีผลหรือมีความสัมพันธ์กันเกือบทั้งหมดกับปัจจัย (X) ทั้ง 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้านองค์กร (อบต.) ในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีของอบต. ยกเว้นคุณลักษณะส่วนบุคคลในด้านศาสนาที่ส่วนใหญ่ไม่มีความสัมพันธ์กัน(รายละเอียดดังแสดงไว้ในตารางที่4-40) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของปัจจัยในแต่ละคุณลักษณะพบว่า

ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้าน อบต. ในการประชุมสภา อบต. พบว่าส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กัน ยกเว้น เป็นประโยชน์กับตัวเอง

ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้าน อบต. ในการประชุมสภา อบต. พบว่า ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กัน ยกเว้นที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เป็นผู้สนับสนุนออกเงินหรืออุปกรณ์ช่วยเหลือ อบต. ต้องการคัดค้านการทำงานหรือโครงการ ต้องการยื่นหนังสือร้องเรียนการทำงานของ อบต. และชุมชนมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มสมาชิกต่างๆ

ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้าน อบต. ในการประชุมสภาอบต. พบว่าส่วนใหญ่ มีความสัมพันธ์กัน ยกเว้นที่ไม่มีความสัมพันธ์กันจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ ครอบครัวยุติการสนับสนุน และต้องการคัดค้านการทำงานหรือโครงการ

ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้าน อบต. ในการประชุมสภา อบต. พบว่า ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กัน ยกเว้นที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ กล้าพูดและกล้าแสดงความคิดเห็น เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน และเป็นประโยชน์กับกลุ่มและสมาชิก

ความสัมพันธ์ของการศึกษากับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้าน อบต. ในการประชุมสภา อบต. พบว่า ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กัน ยกเว้นที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ มีเกียรติและทำให้มีหน้ามีตาทางสังคม เป็นผู้สนับสนุนออกเงินหรืออุปกรณ์ช่วยเหลือ อบต. ต้องการคัดค้านการทำงานหรือโครงการ ต้องการยื่นหนังสือร้องเรียนการทำงานของ อบต. ครอบครัวยุติการสนับสนุน ชุมชนเลือกท่านเป็นตัวแทนเข้าไปร่วมงานกับ อบต. และ อบต.มีการแต่งตั้งชาวบ้านเป็นที่ปรึกษาหรือกรรมการ

ความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้าน อบต. ในการประชุมสภา อบต. พบว่าส่วนน้อยมีความสัมพันธ์กัน ยกเว้นที่ไม่มีความสัมพันธ์กันจำนวน 21 ข้อ ได้แก่ มีเกียรติหรือทำให้มีหน้ามีตาทางสังคม มีความรู้ความสามารถ มีทักษะและประสบการณ์ในการทำงาน กล้าพูดและกล้าแสดงความคิดเห็น ต้องการยื่นหนังสือร้องเรียนการทำงานของ อบต. ครอบครัวยุติการสนับสนุน คิดว่าพลังการมีส่วนร่วมทำให้งานสำเร็จ เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน เป็นประโยชน์กับตัวเอง ชุมชนมีความร่วมมือมากกว่าแข่งขัน ชุมชนมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มสมาชิกต่างๆ ชุมชนมีความสามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การเดินทางระหว่างชุมชนสะดวกรวดเร็ว อบต.ทำงานโปร่งใส ไม่ทุจริตคอร์รัปชัน ดำเนินงานตามกฎระเบียบ มีการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น อบต.เอาใจใส่ปัญหาทุกข์สุขของประชาชน อบต. มีการจัดทำประชาพิจารณ์ประชาคมหมู่บ้าน และอบต.จัดเวทีชุมชนและเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็น อบต. มีการแต่งตั้งชาวบ้านเป็นที่ปรึกษาหรือกรรมการ อบต. เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้สาธารณชนทราบ และ อบต. จัดบริการให้ประชาชนโดยไม่หวังผลประโยชน์แอบแฝง

ความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งในหมู่บ้าน กับ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และ ปัจจัยด้าน อบต. ในการประชุมสภา อบต. พบว่ามีความสัมพันธ์กันทุกข้อ

ความสัมพันธ์ระหว่างการอยู่ในเขตพื้นที่ อบต. กับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และ ปัจจัยด้าน อบต. ในการประชุมสภา อบต. พบว่า ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กัน ยกเว้นที่ไม่มี ความสัมพันธ์กันจำนวน 7 ข้อ ได้แก่ มีความรู้ความสามารถ เคารพศรัทธาและเชื่อถือผู้บริหาร อบต. ต้องการคัดค้านการทำงานหรือโครงการ ต้องการยื่นหนังสือร้องเรียนการทำงานของ อบต. ครอบครัวยุติการสนับสนุน ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม การเดินทางไปมา ระหว่างชุมชนสะดวกรวดเร็ว และเป็นประโยชน์กับกลุ่มหรือสมาชิก

ตารางที่ 4-40 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้าน อบต. ในการประชุมสภา อบต.

ลักษณะของผู้ตอบ (z) / ปัจจัย (x)	เพศ	อายุ	อาชีพ	รายได้	การศึกษา	ศาสนา	ตำแหน่ง	กลุ่มสมาชิก	อยู่ในเขตพื้นที่
ด้านบุคคล									
1. เป็นหน้าที่ของประชาชน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2. มีเกียรติและทำให้มีหน้ามีตาทางสังคม	✓	✓	✓	✓	x	x	✓	✓	✓
3. มีความรู้ความสามารถ	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	x	x
4. มีทักษะและประสบการณ์ในการทำงาน	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
5. อาสาสมัครด้วยใจเพราะอยากช่วยสังคมชุมชน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
6. ตัวเองกล้าพูดและกล้าแสดงความคิดเห็น	✓	✓	✓	x	✓	x	✓	✓	✓
7. เป็นผู้สนับสนุนออกเงินหรืออุปการะช่วยเหลือ อบต.	✓	x	✓	✓	x	✓	✓	✓	✓
8. เคารพศรัทธาและเชื่อถือผู้บริหาร อบต.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x
9. ต้องการคัดค้านการทำงานหรือโครงการ	✓	x	✓	x	x	✓	✓	x	x
10. ต้องการยื่นหนังสือร้องเรียนการทำงานของ อบต.	✓	x	✓	✓	x	x	✓	x	x

หมายเหตุ : ✓ มีความสัมพันธ์
x ไม่มีความสัมพันธ์

ตารางที่ 4-40 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้าน อบต. ในการประชุมสภา อบต. (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล (z) ปัจจัย (x)	เพศ	อายุ	อาชีพ	รายได้	การศึกษา	ศาสนา	ตำแหน่ง	กลุ่มสมาชิก	อยู่ในเขตพื้นที่
11.ครอบครัวยุติการสนับสนุน	✓	✓	x	✓	x	x	✓	x	x
12.คิดว่าพลังการมีส่วนร่วมทำให้งานสำเร็จ	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
13.เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน	✓	✓	✓	x	✓	x	✓	✓	✓
14.เป็นประ โยชน์กับตัวเอง	x	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
ด้านชุมชน									
1.ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x
2.ชุมชนเลือกท่านเป็นตัวแทนเข้าไปร่วมงาน อบต.	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓	✓
3.ชุมชนมีกลุ่มต่างๆ ที่สนับสนุนผลักดันให้มีส่วนร่วม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4.ชุมชนมีความร่วมมือมากกว่าแข่งขัน	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
5.ชุมชนมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มสมาชิกต่างๆ	✓	x	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
6.ชุมชนมีความสามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลส่งเสริมกัน	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
7.การเดินทางไปมาระหว่างชุมชนสะดวกรวดเร็ว	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	x	x
8.เป็นประ โยชน์กับกลุ่มและสมาชิก	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓	x	x
ด้านองค์กร (อบต.)									
1.อบต.มีเจ้าหน้าที่บ้านเข้าร่วมกิจกรรมหรือ โครงการ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2.อบต.ทำงานโปร่งใส ไม่ทุจริต-ไม่คอร์รัปชัน	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓

หมายเหตุ : ✓ มีความสัมพันธ์
x ไม่มีความสัมพันธ์

ตารางที่ 4-40 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้าน อบต. ในการประชุมสภา อบต. (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล (z) ปัจจัย (x)	เพศ	อายุ	อาชีพ	รายได้	การศึกษา	ศาสนา	ตำแหน่ง	กลุ่มสมาชิก	อยู่ในเขตพื้นที่
3.อบต.ดำเนินงานเป็นไปตามกฎระเบียบ	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
4.อบต.มีการประสานงานและทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
5.อบต.เอาใจใส่ปัญหาทุกข์สุขของประชาชน	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
6.อบต.มีการกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
7.อบต.มีการจัดทำประชาพิจารณ์ ประชาคมหมู่บ้าน	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
8.ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ อบต. ให้ความใกล้ชิดเป็นกันเอง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
9.อบต.จัดเวทีชุมชนและเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็น	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
10.อบต.มีการพิจารณาจัดทำโครงการเพื่อคนส่วนร่วม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
11.อบต.ทำงานแบบจริงจังและจริงใจให้ชุมชน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
12.อบต.มีการแต่งตั้งชาวบ้านเป็นที่ปรึกษาหรือกรรมการต่างๆ	✓	✓	✓	✓	x	x	✓	✓	✓
13.อบต.เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้สาธารณชนทราบ	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
14.อบต.จัดบริการให้ประชาชนโดยไม่หวังผลประโยชน์แอบแฝง	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
15.อบต.เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามาตรวจสอบองค์กร	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

หมายเหตุ : ✓ มีความสัมพันธ์
x ไม่มีความสัมพันธ์

6.1.5 การจัดซื้อจัดจ้างของ อบต.

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษา ตำแหน่ง การอยู่ในเขตพื้นที่ และการเป็นกลุ่มสมาชิก มีผลหรือมีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านบุคคล ด้านชุมชน และด้านเกี่ยวกับ อบต. ในการจัดซื้อจัดจ้างของ อบต. เกือบทั้งหมดยกเว้นคุณลักษณะทางด้านศาสนาที่ส่วนใหญ่ไม่มีความสัมพันธ์กัน (รายละเอียดดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-41) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของปัจจัยในแต่ละคุณลักษณะพบว่า

ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้าน อบต. ในการจัดซื้อจัดจ้างของ อบต. พบว่าส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กัน ยกเว้นที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ต้องการยื่นหนังสือร้องเรียนการทำงานของ อบต. เป็นประโยชน์กับตัวเอง และเป็นประโยชน์กับกลุ่มและสมาชิก

ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้าน อบต. ในการจัดซื้อจัดจ้างของ อบต. พบว่าส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กัน ยกเว้นที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เป็นผู้สนับสนุนออกเงินหรืออุปกรณ์ช่วยเหลือ อบต. ต้องการคัดค้านการทำงานหรือโครงการ ต้องการยื่นหนังสือร้องเรียนการทำงานของ อบต. เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน และชุมชนมีการรวมกันเป็นกลุ่มสมาชิกต่างๆ

ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และ ปัจจัยด้าน อบต. ในการจัดซื้อจัดจ้างของ อบต. พบว่า ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กัน ยกเว้นที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน 2 ข้อ ได้แก่ ต้องการยื่นหนังสือร้องเรียนการทำงานของ อบต. และเป็นประโยชน์กับตัวเอง

ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และ ปัจจัยด้าน อบต. ในการจัดซื้อจัดจ้างของ อบต. พบว่าส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กัน ยกเว้นที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ ถ้าพูดและกล้าแสดงความคิดเห็น เป็นผู้สนับสนุนออกเงินหรืออุปกรณ์ช่วยเหลือ อบต. เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน และ อบต. เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามาตรวจสอบองค์กร

ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชนและปัจจัยด้าน อบต. ในการจัดซื้อจัดจ้างของ อบต. พบว่าส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กัน ยกเว้นที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน จำนวน 10 ข้อ ได้แก่ มีความรู้ความสามารถ มีทักษะและประสิทธิภาพในการทำงาน ถ้าพูดและกล้าแสดงความคิดเห็น เป็นผู้ออกเงินสนับสนุนหรืออุปกรณ์ช่วยเหลือ อบต. ต้องการยื่นหนังสือร้องเรียนการทำงานของ อบต. คิดว่าพลังการมีส่วนร่วมทำให้งานสำเร็จ การเดินทางไปมาระหว่างชุมชนสะดวกรวดเร็ว เป็นประโยชน์กับกลุ่มหรือสมาชิก อบต. จัดบริการให้ประชาชนโดยไม่หวังผลประโยชน์แอบแฝงและอบต. เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามาตรวจสอบองค์กร

ความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้าน อบต. ในการประชุมสภา อบต. พบว่าส่วนน้อยมีความสัมพันธ์กัน ยกเว้นที่ไม่มีมีความสัมพันธ์กันจำนวน 20 ข้อ ได้แก่ มีเกียรติหรือทำให้มีหน้ามีตาทางสังคม มีทักษะและประสบการณ์ในการทำงาน อาสาสมัครด้วยใจเพราะอยากช่วยสังคมชุมชน ต้องการยื่นหนังสือร้องเรียนการทำงานของ อบต. ครอบครัวยุติการสนับสนุน เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน เป็นประโยชน์กับตัวเอง ชุมชนเลือกท่านเป็นตัวแทนเข้าไปร่วมงาน อบต. ชุมชนมีการร่วมมือมากกว่าแข่งขัน ชุมชนมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มสมาชิกต่างๆ ชุมชนมีความสามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลส่งเสริมกัน การเดินทางไปมาระหว่างชุมชนสะดวกรวดเร็ว อบต.ทำงานโปร่งใส ไม่ทุจริตคอร์รัปชัน อบต.มีการประสานงานและทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ อบต.มีการจัดทำประชาพิจารณ์ ประชาคมหมู่บ้าน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ อบต.ให้ความใกล้ชิดเป็นกันเอง อบต.จัดเวทีชุมชนเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็น อบต. ทำงานแบบจริงจังและจริงใจให้ชุมชน อบต. เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้สาธารณชนทราบ และ อบต. จัดบริการให้ประชาชนโดยไม่หวังผลประโยชน์แอบแฝง

ความสัมพันธ์ตำแหน่งในหมู่บ้านกับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้าน อบต. ในการจัดซื้อจัดจ้างของ อบต. พบว่ามีความสัมพันธ์กันทุกข้อ

ความสัมพันธ์ระหว่างการอยู่ในเขตพื้นที่ อบต.กับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้าน อบต. ในการจัดซื้อจัดจ้างของ อบต. พบว่ามีความสัมพันธ์กันส่วนน้อย ยกเว้นที่ไม่มีมีความสัมพันธ์กันจำนวน 20 ข้อ ได้แก่ มีเกียรติหรือทำให้มีหน้ามีตาทางสังคม มีทักษะและประสบการณ์ในการทำงาน กล้าพูดและกล้าแสดงความคิดเห็น เคารพศรัทธาและเชื่อถือผู้บริหาร อบต. ต้องการคัดค้านการทำงานหรือโครงการ ต้องการยื่นหนังสือร้องเรียนการทำงานของ อบต. ครอบครัวยุติการสนับสนุน เป็นประโยชน์กับตัวเอง ชุมชนมีกลุ่มต่างๆ ที่สนับสนุนผลักดันให้มีส่วนร่วม เป็นประโยชน์กับกลุ่มหรือสมาชิก อบต.จัดเวทีชุมชนและเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็น อบต. มีการแต่งตั้งชาวบ้านเป็นที่ปรึกษาหรือกรรมการ อบต. เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้สาธารณชนทราบ อบต.จัดบริการให้ประชาชนโดยไม่หวังผลประโยชน์แอบแฝง และ อบต. เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามาตรวจสอบองค์กร

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4-41 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้าน อบต. ในการจัดซื้อจัดจ้างของ อบต.

ปัจจัย (x) \ ลักษณะของผู้ตอบ (z)	เพศ	อายุ	อาชีพ	รายได้	การศึกษา	ศาสนา	ต้นทาง	กลุ่มสมาชิก	อยู่ในเขตพื้นที่
ด้านบุคคล									
1. เป็นหน้าที่ของประชาชน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2. มีเกียรติและมีหน้ามีตาทางสังคม	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	x	x
3. มีความรู้ความสามารถ	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓	✓
4. มีทักษะ ประสิทธิภาพในการทำงาน	✓	✓	✓	✓	x	x	✓	x	x
5. อาสาสมัครด้วยใจเพราะอยากช่วยสังคมชุมชน	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
6. ตัวเองกล้าพูดและกล้าแสดงความคิดเห็น	✓	✓	✓	x	x	✓	✓	x	x
7. เป็นผู้สนับสนุนออกเงินหรืออุปการะช่วยเหลือ อบต.	✓	x	✓	x	x	✓	✓	✓	✓
8. เคารพศรัทธาและเชื่อถือผู้บริหารอบต.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x
9. ต้องการคัดค้านการทำงานหรือโครงการ	✓	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x
10. ต้องการยื่นหนังสือร้องเรียนการทำงานของ อบต.	x	x	x	✓	x	x	✓	✓	x
11. ครอบครัวยุติการสนับสนุน	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	x
12. คิดว่าพลังการมีส่วนร่วมทำให้งานสำเร็จ	✓	✓	✓	✓	x	x	✓	✓	✓
13. เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน	✓	x	✓	x	✓	x	✓	✓	✓
14. เป็นประโยชน์กับตัวเอง	x	✓	x	✓	✓	x	✓	x	x
ด้านชุมชน									
1. ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2. ชุมชนเลือกท่านเป็นตัวแทนเข้าไปร่วมงาน อบต.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

หมายเหตุ : ✓ มีความสัมพันธ์
x ไม่มีความสัมพันธ์

ตารางที่ 4-41 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้าน อบต. ในการจัดซื้อจัดจ้างของ อบต. (ต่อ)

ลักษณะของผู้ตอบ (z) ปัจจัย (x)	เพศ	อายุ	อาชีพ	รายได้	การศึกษา	ศาสนา	ตำแหน่ง	กลุ่มสมาชิก	อยู่ในเขตพื้นที่
3.ชุมชนมีกลุ่มต่างๆ ที่สนับสนุนผลักดันให้มีส่วนร่วม	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	x	x
4.ชุมชนมีความร่วมมือมากกว่าแข่งขัน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x	x
5.ชุมชนมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มสมาชิกต่างๆ	✓	x	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
6.ชุมชนมีความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล ส่งเสริมกัน	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
7.การเดินทางไปมาระหว่างชุมชนสะดวกรวดเร็ว	✓	✓	✓	✓	x	x	✓	✓	✓
8.เป็นประ โยชน์กับกลุ่มหรือสมาชิก	x	✓	✓	✓	x	✓	✓	x	x
ด้านองค์กร (อบต.)									
1.อบต.มีเชิญชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรมหรือ โครงการ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2.อบต.ทำงานโปร่งใส ไม่ทุจริต-ไม่คอร์รัปชั่น	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
3.อบต.ดำเนินงานเป็นไปตามกฎระเบียบ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4.อบต.มีการประสานงานและทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
5.อบต.เอาใจใส่ปัญหาทุกข์สุขของประชาชน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
6.อบต.กระตือรือร้นในการแก้ไข ปัญหา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
7.อบต.มีการจัดทำประชาพิจารณ์ประชาคมหมู่บ้าน	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓

หมายเหตุ : ✓ มีความสัมพันธ์
x ไม่มีความสัมพันธ์

ตารางที่ 4-41 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้าน อบต. ในการจัดซื้อจัดจ้างของ อบต.(ต่อ)

ลักษณะของผู้ตอบ (z) ปัจจัย (x)	เพศ	อายุ	อาชีพ	รายได้	การศึกษา	ศาสนา	ตำแหน่ง	กลุ่มสมาชิก	อยู่ในเขตพื้นที่
8.ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ อบต. ให้ความใกล้ชิดเป็นกันเอง	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
9.อบต.จัดเวทีชุมชนและเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็น	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	x
10.อบต.มีการพิจารณาจัดทำโครงการเพื่อคนส่วนร่วม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
11.อบต.ทำงานแบบจริงจังจริงจังใจให้ชุมชน	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	✓
12.อบต.มีการแต่งตั้งชาวบ้านเป็นที่ปรึกษาหรือกรรมการต่างๆ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x
13.อบต.เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้สาธารณชนทราบ	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	✓	x
14.อบต.จัดบริการให้ประชาชนโดยไม่หวังผลประโยชน์แอบแฝง	✓	✓	✓	✓	x	x	✓	✓	x
15.อบต.เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามาตรวจสอบองค์กร	✓	✓	✓	x	x	✓	✓	✓	x

หมายเหตุ : ✓ มีความสัมพันธ์
x ไม่มีความสัมพันธ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6.2 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับกิจกรรมทางการบริหารของ อบต.

ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษา ศาสนา และตำแหน่งในหมู่บ้าน กับกิจกรรมทางการบริหารของ อบต. ทั้ง 5 ประเภท (การจัดทำแผนพัฒนา อบต. การจัดทำข้อบัญญัติ อบต. การจัดทำงบประมาณรายจ่าย อบต. การประชุมสภา อบต. และการจัดซื้อจัดจ้าง อบต.) พบว่าส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กัน ยกเว้นในเรื่องศาสนาและการอยู่ในเขตพื้นที่ อบต. กับการจัดทำข้อบัญญัติ และ เรื่องศาสนากับการจัดทำงบประมาณ ที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-42

ตารางที่ 4-42 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ตอบกับกิจกรรมทางการบริหารของ อบต.

กิจกรรม ข้อมูลส่วนบุคคล	จัดทำแผนพัฒนา ชุมชน	จัดทำ ข้อบัญญัติ อบต.	จัดทำงบประมาณ รายจ่าย อบต.	ประชุมสภา อบต.	จัดซื้อจัดจ้าง ของ อบต.
เพศ	✓	✓	✓	✓	✓
อายุ	✓	✓	✓	✓	✓
อาชีพ	✓	✓	✓	✓	✓
รายได้	✓	✓	✓	✓	✓
การศึกษา	✓	✓	✓	✓	✓
ศาสนา	✓	x	x	✓	✓
ตำแหน่ง	✓	✓	✓	✓	✓
กลุ่มสมาชิก	✓	x	✓	✓	✓
อยู่ในเขตพื้นที่	✓	x	✓	✓	✓

หมายเหตุ : ✓ มีความสัมพันธ์
x ไม่มีความสัมพันธ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6.3 ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมทางการบริหารงาน อบต. กับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และ ปัจจัยด้านเกี่ยวกับ อบต.

ผลการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมทางการบริหารงานของ อบต. ทั้ง 5 ประเภท (การจัดทำแผนพัฒนาอบต. การจัดทำข้อบัญญัติ การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี การประชุมสภา และการจัดซื้อจัดจ้าง) กับปัจจัยทั้ง 3 ด้าน (ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และ ปัจจัยด้านเกี่ยวกับ อบต.) ผลปรากฏดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-43 ดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทั้ง 3 ด้าน (ปัจจัยด้านบุคคล ด้านชุมชน และด้านเกี่ยวกับ อบต.) กับการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน พบว่าส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันยกเว้นที่ไม่มีความสัมพันธ์กันจำนวน 2 ข้อ คือ 1) เป็นหน้าที่ของประชาชน และ 2) ครอบครัวยุคใหม่ให้การสนับสนุน

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทั้ง 3 ด้าน (ปัจจัยด้านบุคคล ด้านชุมชน และด้านเกี่ยวกับ อบต.) กับการจัดทำข้อบัญญัติ อบต. พบว่าส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันยกเว้นที่ไม่มีความสัมพันธ์กันจำนวน 3 ข้อ คือ 1) เป็นหน้าที่ของประชาชน 2) อาสาสมัครด้วยใจเพราะอยากช่วยสังคมชุมชน และ 3) ชุมชนมีความร่วมมือมากกว่าแข่งขัน

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทั้ง 3 ด้าน (ปัจจัยด้านบุคคล ด้านชุมชน และด้านเกี่ยวกับ อบต.) กับการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี อบต. พบว่าส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันยกเว้นที่ไม่มีความสัมพันธ์กันจำนวน 2 ข้อ คือ 1) เป็นหน้าที่ของประชาชน และ 2) ชุมชนมีความร่วมมือมากกว่าแข่งขัน

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทั้ง 3 ด้าน (ปัจจัยด้านบุคคล ด้านชุมชน และด้านเกี่ยวกับ อบต.) กับการประชุมสภา อบต. พบว่าส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันยกเว้นที่ไม่มีความสัมพันธ์กันจำนวน 3 ข้อ คือ 1) เป็นหน้าที่ของประชาชน และ 2) ครอบครัวยุคใหม่ให้การสนับสนุน 3) ชุมชนให้ความร่วมมือมากกว่าแข่งขัน

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทั้ง 3 ด้าน (ปัจจัยด้านบุคคล ด้านชุมชน และด้านเกี่ยวกับ อบต.) กับการจัดซื้อจัดจ้างของ อบต. พบว่าส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันยกเว้นที่ไม่มีความสัมพันธ์กันจำนวน 3 ข้อ คือ 1) เป็นหน้าที่ของประชาชน 2) ครอบครัวยุคใหม่ให้การสนับสนุน และ 3) ชุมชนมีความร่วมมือมากกว่าแข่งขัน

ตารางที่ 4-43 ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมทางการบริหารงาน อบต. กับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้าน อบต.

ปัจจัย	จัดทำ แผนพัฒนา ชุมชน	จัดทำ ข้อบัญญัติ อบต.	จัดทำ งบประมาณ รายจ่าย อบต.	ประชุม สภา อบต.	จัดซื้อจัด จ้างของ อบต.
ด้านบุคคล					
1.เป็นหน้าที่ของประชาชน	X	X	X	X	X
2.มีเกียรติและทำให้มีหน้ามีตาทางสังคม	✓	✓	✓	✓	✓
3.มีความรู้ความสามารถ	✓	✓	✓	✓	✓
4.มีทักษะและประสบการณ์ในการทำงาน	✓	✓	✓	✓	✓
5.อาสาสมัครด้วยใจเพราะอยากช่วยสังคม	✓	X	✓	✓	✓
ด้านชุมชน					
6.ตัวเองกล้าพูดและกล้าแสดงความคิดเห็น	✓	✓	✓	✓	✓
7.เป็นผู้สนับสนุนออกเงินหรืออุปกรณ์ช่วยเหลือ อบต.	✓	✓	✓	✓	✓
8.เคารพศรัทธาและเชื่อถือผู้บริหาร อบต.	✓	✓	✓	✓	✓
9.ต้องการคัดค้านการทำงานหรือโครงการ	✓	✓	✓	✓	✓
10.ต้องการอื่นหนังสือร้องเรียนการทำงาน ของ อบต.	✓	✓	✓	✓	✓
11.ครอบครัวให้การสนับสนุน	X	✓	✓	X	X
12.คิดว่าหลังการมีส่วนร่วมทำให้งานสำเร็จ	✓	✓	✓	✓	✓
13.เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน	✓	✓	✓	✓	✓
14.เป็นประ โยชน์กับตัวเอง	✓	✓	✓	✓	✓
ด้านชุมชน					
1.ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้ มีส่วนร่วม	✓	✓	✓	✓	✓
2.ชุมชนเลือกท่านเป็นตัวแทนเข้าไปร่วมงาน อบต.	✓	✓	✓	✓	✓
3.ชุมชนมีกลุ่มต่างๆ ที่สนับสนุนผลักดันให้มี ส่วนร่วม	✓	✓	✓	✓	✓
4.ชุมชนมีความร่วมมือมากกว่าแข่งขัน	✓	X	X	X	X

หมายเหตุ : ✓ มีความสัมพันธ์
X ไม่มีความสัมพันธ์

ตารางที่ 4-43 ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมทางการบริหารงานอบต. กับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้าน อบต. (ต่อ)

กิจกรรม	จัดทำแผนพัฒนาชุมชน	จัดทำข้อบัญญัติ อบต.	จัดทำงบประมาณรายจ่าย อบต.	ประชุมสภา อบต.	จัดซื้อจัดจ้างของ อบต.
5.ชุมชนมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มสมาชิกต่างๆ	✓	✓	✓	✓	✓
6.ชุมชนมีความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล ส่งเสริมซึ่งกันและกัน	✓	✓	✓	✓	✓
7.การเดินทางไปมาระหว่างชุมชนสะดวกรวดเร็ว	✓	✓	✓	✓	✓
8.เป็นประ โยชน์กับกลุ่มและสมาชิก	✓	✓	✓	✓	✓
ด้านองค์การ (อบต.)					
1.อบต.เชิญชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรมหรือ โครงการ	✓	✓	✓	✓	✓
2.อบต.ทำงานโปร่งใส ไม่ทุจริต-ไม่คอร์รัปชั่น	✓	✓	✓	✓	✓
3.อบต.ดำเนินงานเป็นไปตามกฎระเบียบ	✓	✓	✓	✓	✓
4.อบต.มีการประสานงานและทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ	✓	✓	✓	✓	✓
5.อบต.เอาใจใส่ปัญหาทุกข์สุขของประชาชน	✓	✓	✓	✓	✓
6.อบต.มีการกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา	✓	✓	✓	✓	✓
7.อบต.มีการจัดทำประชาพิจารณ์ ประชาคมหมู่บ้าน	✓	✓	✓	✓	✓
8.ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ อบต. ให้ความใกล้ชิดเป็นกันเอง	✓	✓	✓	✓	✓
9.อบต.จัดเวทีชุมชนและเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็น	✓	✓	✓	✓	✓
10.อบต.มีการพิจารณาจัดทำโครงการเพื่อคนส่วนร่วม	✓	✓	✓	✓	✓
11.อบต.ทำงานแบบจริงจังและจริงใจให้ชุมชน	✓	✓	✓	✓	✓
12.อบต.มีการแต่งตั้งชาวบ้านเป็นที่ปรึกษาหรือกรรมการต่างๆ	✓	✓	✓	✓	✓
13.อบต.เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้สาธารณชนทราบ	✓	✓	✓	✓	✓
14.อบต.จัดบริการให้ประชาชน โดยไม่หวังผลประโยชน์แอบแฝง	✓	✓	✓	✓	✓
15.อบต.เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามาตรวจสอบองค์กร	✓	✓	✓	✓	✓

หมายเหตุ : ✓ มีความสัมพันธ์
x ไม่มีความสัมพันธ์

6.4 ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างกับกิจกรรมย่อยทางการบริหารงาน อบต.

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มที่ตอบแบบสอบถาม(ประชาชน ข้าราชการ การเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น) กับกิจกรรมการมีส่วนร่วมต่างๆ ใน 5 ด้าน รวม 26 กิจกรรมย่อย พบว่า กลุ่มประชาชน กลุ่มข้าราชการการเมืองและกลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมย่อยทางการบริหารงาน อบต.ทุกกิจกรรม ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-44 มีระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากลุ่มข้าราชการการเมืองเป็นกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในจำนวนร้อยละที่สูงที่สุด หรือมากกว่าร้อยละ 50 (โดยภาพรวม) โดยมีกลุ่มประชาชนเป็นกลุ่มที่มีส่วนร่วมสูงรองลงไป ส่วนข้าราชการส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมน้อยกว่า 2 กลุ่มแรก เป็นที่น่าสังเกตว่ากิจกรรมย่อยที่ข้าราชการการเมืองเข้าร่วมเกินร้อยละ 70 เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเสนอข้อแก้ไขปรับปรุงข้อบัญญัติ เนื่องจากเป็นบทบาทของเขาที่มีหน้าที่โดยตรง ในขณะที่กลุ่มอื่นไม่มีบทบาทหน้าที่ซึ่งเข้าร่วมน้อย ในการเข้าร่วมที่ประชาชนเข้าร่วมมากคือ ร่วมรับรู้รับทราบ ร่วมประชาคมหมู่บ้าน เนื่องจากระบบเปิดโอกาสให้เขาได้เข้ามามีส่วนร่วม การที่ประชาชนมีส่วนร่วมน้อย คือ การเข้าร่วมจัดทำข้อบัญญัติ เนื่องจากไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมโดยตรง แต่ในขณะที่เดียวกันข้าราชการส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ปฏิบัติจึงเข้ามามีส่วนร่วมน้อยหรือต่ำ จากการสัมภาษณ์ สนับสนุนข้อมูลดังกล่าว

การจัดทำแผนพัฒนาอบต. ระดับการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางการบริหารงานอบต. เป็นที่น่าสังเกตว่ากิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรมย่อย เมื่อพิจารณาระดับความถี่พบว่าการเข้าร่วมประชาคมหมู่บ้านมีความถี่ (จำนวน) มากที่สุด โดยกลุ่มข้าราชการการเมืองมีการเข้าร่วมมากกว่าประชาชน และข้าราชการส่วนท้องถิ่น ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากการสัมภาษณ์ว่า กิจกรรมนี้มีส่วนร่วมมากกว่ากิจกรรมอื่น

การจัดทำข้อบัญญัติ ระดับการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางการบริหารงาน อบต. เป็นที่น่าสังเกตว่ากิจกรรมทั้ง 5 กิจกรรมย่อย เมื่อพิจารณาระดับความถี่พบว่าการร่วมรับรู้รับทราบมีความถี่ (จำนวน) มากที่สุด โดยกลุ่มข้าราชการการเมืองได้ร่วมรับรู้รับทราบมากกว่าประชาชนและข้าราชการส่วนท้องถิ่น ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากการสัมภาษณ์ว่ากิจกรรมนี้มีส่วนร่วมมากกว่ากิจกรรมอื่น

การจัดทำงบประมาณรายจ่าย ระดับการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางการบริหารงาน อบต. เป็นที่น่าสังเกตว่ากิจกรรมทั้ง 5 กิจกรรมย่อย เมื่อพิจารณาระดับความถี่ เป็นที่น่าสังเกตว่ากิจกรรมย่อยที่ข้าราชการการเมืองเข้าร่วมเกินร้อยละ 70 เป็นเรื่องเกี่ยวกับการตัดสินใจจัดสรรเลือกโครงการ และการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ ในขณะที่กลุ่มอื่น (ประชาชนและข้าราชการส่วน

ท้องถิ่น) ร่วมไม่ถึงร้อยละ 20 ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากการสัมภาษณ์ว่า กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมของกลุ่มบริหารและสมาชิก อบต. โดยตรง

การประชุมสภา อบต. ระดับการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางการบริหารงาน อบต. เป็นที่น่าสังเกตว่ากิจกรรมทั้ง 5 กิจกรรมย่อย เมื่อพิจารณาระดับความถี่พบว่าการเข้าร่วมกิจกรรมประชุมสภา อบต. มีความถี่ (จำนวน) มากที่สุด โดยกลุ่มข้าราชการการเมืองมีการเข้าร่วมมากกว่าประชาชน และข้าราชการส่วนท้องถิ่น ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากการสัมภาษณ์ว่า กิจกรรมนี้มีส่วนร่วมมากกว่ากิจกรรมอื่น เนื่องจากเป็นบทบาทหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารและสมาชิก อบต.

การจัดซื้อจัดจ้าง อบต. ระดับการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางการบริหารงานอบต. เป็นที่น่าสังเกตว่ากิจกรรมทั้ง 5 กิจกรรมย่อย เมื่อพิจารณาระดับความถี่พบว่าการเข้าร่วมกิจกรรมประชุมสภา อบต. มีความถี่ (จำนวน) มากที่สุด โดยกลุ่มข้าราชการการเมืองมีการเข้าร่วมมากกว่าประชาชนและข้าราชการส่วนท้องถิ่น ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากการสัมภาษณ์ว่ากิจกรรมนี้มีส่วนร่วมมากกว่ากิจกรรมอื่น เนื่องจากเป็นบทบาทหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารและสมาชิก อบต.

ตารางที่ 4-44 ความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการบริหารของ อบต. 5 ประเภท ของ ประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น

กิจกรรม	จำนวนผู้เข้าร่วม (ร้อยละ)			ไคสแควร์ (χ^2)	p-value
	ประชาชน	ข้าราชการ การเมือง	ข้าราชการ ส่วนท้องถิ่น		
การจัดทำแผนพัฒนา อบต.					
1.ร่วมรับรู้รับทราบ	95 (38.6)	100 (40.7)	51 (20.7)	105.750	.000
2.ร่วมจัดทำแผนชุมชน	47 (23.4)	119 (59.2)	35 (17.4)	224.597	.000
3.ร่วมประชาคมหมู่บ้าน	106 (34.4)	155 (50.3)	47 (15.3)	227.505	.000
4.ร่วมประชาคมตำบล	28 (16.4)	107 (62.6)	36 (21.1)	236.721	.000
5.ร่วมเสนอความคิดเห็น	59 (29.4)	107 (53.2)	35 (17.4)	161.135	.000
6.ร่วมตรวจสอบการทำงานในแผน	15 (13.6)	74 (67.3)	21 (19.1)	163.228	.000

ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

ตารางที่ 4-44 ความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการบริหารของ อบต. 5 ประเภท ของประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น

กิจกรรม	จำนวนผู้เข้าร่วม (ร้อยละ)			ไคสแควร์ (χ^2)	p-value
	ประชาชน	ข้าราชการการเมือง	ข้าราชการส่วนท้องถิ่น		
การจัดทำข้อบัญญัติ อบต.					
1.ร่วมรับรู้รับทราบ	34 (14.2)	113 (55.6)	72 (30.1)	376.174	.000
2.ร่วมเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติ	15 (11.1)	101 (74.8)	19 (14.1)	257.432	.000
3.ร่วมประชาพิจารณ์ร่างข้อบัญญัติ	28 (20.4)	91 (66.4)	18 (13.1)	182.292	.000
4.ร่วมเสนอชื่อเพื่อจัดขวางข้อบัญญัติ	14 (25.5)	35 (63.6)	6 (10.9)	55.944	.000
5.ร่วมปรับปรุงข้อบัญญัติ	5 (3.7)	103 (76.3)	27 (20.0)	297.527	.000
การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี อบต.					
1.ร่วมรับรู้รับทราบ	25 (13.7)	102 (56.0)	55 (30.2)	267.444	.000
2.ร่วมจัดทำงบประมาณของ อบต.	11 (7.7)	98 (69.0)	33 (23.2)	259.464	.000
3.ร่วมตัดสินใจจัดสรร โครงการลงหมู่บ้าน	30 (17.5)	122 (71.3)	19 (11.1)	288.880	.000
4.ร่วมเสนอความคิดเห็นต่อที่ประชุม	20 (11.0)	131 (72.4)	30 (16.6)	347.677	.000
5.ร่วมตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ	8 (7.1)	87 (77.0)	18 (15.9)	232.380	.000
การประชุมสภา อบต.					
1.ร่วมรับรู้รับทราบ	91 (34.6)	105 (39.9)	67 (25.5)	159.619	.000
2.เข้าร่วมประชุมสภา อบต.	81 (28.8)	161 (57.3)	39 (13.9)	296.454	.000
3.ร่วมเสนอเรื่องเข้าที่ประชุม	21 (15.3)	103 (75.2)	13 (9.5)	253.790	.000
4.เสนอความคิดเห็นต่อที่ประชุม	29 (23.8)	82 (67.2)	11 (9.0)	157.790	.000
5.ร่วมตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต.	17 (17.9)	68 (71.6)	10 (10.5)	145.174	.000
การจัดซื้อจัดจ้าง อบต.					
1.ร่วมรับรู้รับทราบ	40 (16.8)	136 (57.1)	62 (26.1)	338.475	.000
2.ร่วมเป็นกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง	11 (13.4)	38 (46.3)	33 (40.2)	119.990	.000
3.ร่วมเป็นกรรมการตรวจรับการจ้างงาน	21 (20.2)	49 (47.1)	34 (32.7)	109.454	.000
4.ร่วมตัดสินใจเลือกร้าน/บริษัทที่ทำโครงการ	5 (11.1)	29 (64.4)	11 (24.4)	62.688	.000
5.ร่วมตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง	14 (15.1)	59 (63.4)	20 (21.5)	121.631	.000

ที่มา : จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

6.5 ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มต่างๆ กับการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการบริหารงาน อบต.

จากการใช้สถิติทดสอบค่าไคสแควร์ (χ^2) พบว่า กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ส่วนใหญ่ไม่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมทางการบริหาร ทั้ง 5 ประเภท (การจัดทำแผนพัฒนา อบต. การจัดทำข้อบัญญัติ การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี การประชุมสภา อบต. และการจัดซื้อจัดจ้าง) ยกเว้นกลุ่มออกมทrophyที่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมทางการบริหารของ อบต. ทั้ง 5 ประเภทในทุกข้อ และกลุ่มสหกรณ์การเกษตรที่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมทางการบริหารมากถึง 23 ข้อ จาก 26 ข้อ นอกนั้นอีก 5 กลุ่มมีความสัมพันธ์น้อยข้อได้แก่ กลุ่มแม่บ้านมีความสัมพันธ์กัน 2 ข้อ กลุ่มสตรีมีความสัมพันธ์กัน 4 ข้อ กลุ่ม อสม. มีความสัมพันธ์กัน 3 ข้อ กลุ่มเยาวชนมีความสัมพันธ์กัน 3 ข้อ และกลุ่มผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กัน 11 ข้อ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-45

จากการสัมภาษณ์ พบว่า การที่กลุ่มออกมทrophyมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมทางการบริหารของ อบต. ทั้ง 5 ประเภทในทุกข้อ และกลุ่มสหกรณ์การเกษตรที่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมทางการบริหารมากถึง 23 ข้อ จาก 26 ข้อ เพราะทั้ง 2 กลุ่มเป็นกลุ่มหลักที่ช่วยงานชุมชนและเป็นกลุ่มที่เข้มแข็ง มีการประชุมและพบปะกันอยู่เสมอทำให้กลุ่มเกิดการพัฒนา และรวมตัวกันเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมทางการบริหารมากขึ้น และส่วนหนึ่งของการเข้าร่วมก็เพื่อต่อรองหรือเสนอโครงการกับ อบต. หรือของบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่ม หรือต้องการให้ อบต. ช่วยเหลืออบรมอาชีพให้กับกลุ่มเป็นต้น บางคนก็มาร่วมเพราะกลุ่มชักชวน เมื่อได้มีโอกาสเข้าร่วมแล้วเกิดความคุ้นเคยและเคยชินกับผู้บริหาร/สมาชิกอบต. และเจ้าหน้าที่ทำให้กล้าเข้ามาบิบทบาทมากขึ้น

ตารางที่ 4-45 ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มต่างๆ กับการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการบริหารงานของ อบต. 5 ประเภท

กิจกรรม	ค่าระดับนัยสำคัญไคสแควร์						
	กลุ่มแม่บ้าน	กลุ่มสตรี	กลุ่ม อสม.	กลุ่มออกมทrophy	กลุ่มเยาวชน	กลุ่มสหกรณ์	กลุ่มผู้สูงอายุ
การจัดทำแผนพัฒนา อบต.							
1.ร่วมรับรู้/รับทราบ	.168	.056	.774	.000*	.193	.000*	.032*
2.ร่วมจัดทำแผนชุมชน	.670	.527	.508	.000*	.845	.000*	.053
3.ร่วมประชาคมหมู่บ้าน	.088	.019*	.117	.000*	.639	.000*	.085
4.ร่วมประชาคมตำบล	.353	.919	.857	.000*	.228	.001*	.042*
5.ร่วมเสนอความคิดเห็น	.902	.231	.797	.000*	.617	.000*	.200
6.ร่วมตรวจสอบการทำงานในแผน	.582	.224	.351	.000*	.099	.000*	.726

หมายเหตุ : * หมายความว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างน้อยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4-45 ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มต่างๆ กับการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการบริหารงาน
ของ อบต. 5 ประเภท (ต่อ)

กิจกรรม	ค่าระดับนัยสำคัญไคสมควร์						
	กลุ่ม แม่บ้าน	กลุ่มสตรี	กลุ่ม อสม.	กลุ่ม ออม ทรัพย์	กลุ่ม เยาวชน	กลุ่ม สภาองค์กร	กลุ่ม ผู้สูงอายุ
การจัดทำข้อบัญญัติ อบต.							
1.ร่วมรับรู้/รับทราบ	.342	.046*	.315	.000*	.431	.000*	.092
2.ร่วมเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติ	.350	.371	.015*	.000*	.349	.000*	.399
3.ร่วมประชาพิจารณ์ร่างข้อบัญญัติ	.054	.090	.764	.000*	.198	.000*	.000*
4.ร่วมเสนอชื่อเพื่อจัดขบวนข้อบัญญัติ	.350	.252	.454	.000*	.261	.000*	.373
5.ร่วมปรับปรุงข้อบัญญัติ	.818	.012*	.544	.000*	.278	.002*	.047*
การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี							
1.ร่วมรับรู้/รับทราบ	.215	.622	.166	.000*	.396	.069	.159
2.ร่วมจัดทำงบประมาณของ อบต.	.700	.076	.359	.000*	.447	.000*	.001*
3.ร่วมตัดสินใจจัดสรร โครงการลงหมู่บ้าน	.116	.625	.857	.000*	.640	.000*	.002*
4.ร่วมเสนอความคิดเห็นต่อที่ประชุม	.195	.296	.015*	.000*	.914	.000*	.076
5.ร่วมตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ	.205	.308	.220	.000*	.804	.003*	.006*
การประชุมสภา อบต.							
1.ร่วมรับรู้/รับทราบ	.151	.851	.175	.000*	.742	.011*	.142
2.เข้าร่วมประชุมสภา อบต.	.223	.063	.202	.000*	.060	.000*	.272
3.ร่วมเสนอเรื่องเข้าที่ประชุม	.003*	.398	.006*	.000*	.013*	.000*	.002*
4.เสนอความคิดเห็นต่อที่ประชุม	.331	.734	.185	.000*	.011*	.000*	.000*
5.ร่วมตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต.	.266	.572	.531	.000*	.223	.000*	.000*
การจัดซื้อจัดจ้าง อบต.							
1.ร่วมรับรู้/รับทราบ	.018*	.525	.597	.000*	.858	.000*	.872
2.ร่วมเป็นกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง	.319	.027*	.910	.002*	.019*	.668	.012*
3.ร่วมเป็นกรรมการตรวจรับการจ้างงาน	.118	.272	.876	.001*	.386	.576	.343
4.ร่วมตัดสินใจเลือกร้าน/บริษัททำโครงการ	.796	.110	.437	.000*	.342	.032*	.565
5.ร่วมตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง	.958	.061	.125	.000*	.890	.001*	.385

หมายเหตุ : * หมายความว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติ

6.6 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระดับการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางการบริหารงาน อบต.

การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ โดยอาศัยตัวแปรที่มีระดับการวัดต่อเนื่อง แบบไลเคิร์ตสเกล (Likert Scale) อาศัยสถิติวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าสหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์ปัจจัย พบว่า ค่าเฉลี่ยมีค่าสูงเท่ากับเท่าไร เมื่ออาศัยค่าสถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation) พบว่าตัวแปรระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ มีความสัมพันธ์กันสูงมาก ดังแสดงในตารางที่ 4-46 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าเมื่อระดับของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมใดสูงก็จะพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่นๆ สูงสอดคล้องกันด้วย ในทางตรงกันข้ามผู้ตอบแบบสอบถามระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมใดต่ำ ก็จะระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่นๆ ที่ต่ำด้วย และเมื่ออาศัยเทคนิคสถิติการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) ก็พบว่าตัวแปรการมีส่วนร่วมกิจกรรมในทุกกิจกรรมของตัวแปร จับตัวกันเป็นปัจจัยเดียว โดยมีค่าการลงน้ำหนักปัจจัย (Factor Loading) ระดับสูงกว่า 0.9 ในทุกๆ ตัวแปรดังกล่าว จึงทำให้เห็นว่าตัวแปรการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกตัวนั้นเกาะกลุ่มเป็นปัจจัยการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยเดียวเท่านั้น ดังนั้นระดับการมีส่วนร่วม จึงสามารถนำตัวแปรต่างๆ ของทุกกิจกรรมมาจับกลุ่มเป็นปัจจัยเดียวได้

ในทำนองเดียวกันเมื่อนำปัจจัยด้านบุคคลที่เป็นตัวแปรที่ค่าสองค่ามี (ค่า 0 และ 1) มาอาศัยเทคนิคการวิเคราะห์ปัจจัยก็พบว่าตัวแปรต่าง ๆ ด้านบุคคลจับเป็นกลุ่มปัจจัยอยู่ 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยแรกเป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับการแสดงออกถึงหน้าตาทางสังคม (x11) มีตัวแปรที่มีน้ำหนักปัจจัยสูง (Factor Loading) อยู่ 6 ตัว ได้แก่ มีเกียรติมีหน้าตาทางสังคม มีทักษะประสบการณ์ กล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็น เคารพศรัทธาเชื่อถือผู้บริหาร คิดว่าพลังการมีส่วนร่วมทำให้งานเสร็จ เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน ปัจจัยที่สองเป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับการดำเนินการ (x12) มีตัวแปรที่มีน้ำหนักปัจจัยสูง (Factor Loading) อยู่ 4 ตัว ได้แก่ มีความรู้ความสามารถ สนับสนุนออกเงินหรืออุปกรณ์ช่วยเหลือ กัดค้ำงานทำงาน/โครงการ และต้องการขึ้นหนังสือร้องเรียนการทำงาน ปัจจัยที่สามเป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับจิตสาธารณะ(x13) มีตัวแปรที่มีน้ำหนักปัจจัยสูง (Factor Loading) อยู่ 2 ตัว ได้แก่ เป็นหน้าที่ของประชาชน และอาสาสมัครด้วยใจ และปัจจัยที่สี่เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับประโยชน์ มีตัวแปรที่มีน้ำหนักปัจจัยสูง (Factor Loading) อยู่ 1 ตัว ได้แก่ เป็นประโยชน์กับตัวเอง ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าตัวแปร (x14) ด้านบุคคลจำนวน 14 ตัวแปร สามารถจับกลุ่มได้ 4 ปัจจัยข้างต้น

ส่วนปัจจัยด้านชุมชนที่เป็นตัวแปรที่ค่าสองค่ามี (ค่า 0 และ 1) มาอาศัยเทคนิคการวิเคราะห์ปัจจัยก็พบว่าตัวแปร (x21) ต่างๆ ด้านชุมชนจับเป็นกลุ่มปัจจัยอยู่ 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยแรกเป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับชุมชนสมานฉันท์ มีตัวแปรที่มีน้ำหนักปัจจัยสูง (Factor Loading) อยู่ 4 ตัว ได้แก่ ชุมชนมีความร่วมมือมากกว่าแข่งขัน ชุมชนมีความสามัคคี การเดินทางไปมาระหว่างชุมชนสะดวกรวดเร็ว และเป็นประโยชน์กับกลุ่ม ปัจจัยที่สองเป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับชุมชนและโอกาส

(x22) มีตัวแปรที่มีน้ำหนักปัจจัยสูง (Factor Loading) อยู่ 2 ตัว ได้แก่ ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม ชุมชนมีกลุ่มต่างๆสนับสนุนผลักดันให้มีส่วนร่วม ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าตัวแปรด้านชุมชนจำนวน 8 ตัวแปร สามารถจับกลุ่มได้ 2 ปัจจัยข้างต้น

ส่วนปัจจัยด้าน อบต. ที่มีลักษณะค่าเป็นแบบ Dichotomy (ค่า 0 และ 1) มาอาศัยเทคนิคการวิเคราะห์ปัจจัยก็พบว่าตัวแปรต่างๆ ด้าน อบต. จับเป็นกลุ่มปัจจัยอยู่ 1 ปัจจัย เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ อบต. (x31) มีตัวแปรที่มีน้ำหนักปัจจัยสูง (Factor Loading) อยู่ 15 ตัว ได้แก่ อบต.มีเชิญชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรมและโครงการ อบต.ทำงานโปร่งใสไม่ทุจริตคอร์รัปชัน อบต.มีการประสานงานและทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ เอาใจใส่ปัญหาทุกข์สุขของประชาชน อบต.มีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา อบต.มีการจัดทำประชาพิจารณ์ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ให้ความใกล้ชิดเป็นกันเอง อบต.จัดเวทีชุมชนและเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็น อบต.มีการพิจารณาจัดทำโครงการเพื่อคนส่วนรวม อบต.ทำงานจริงจังและจริงใจให้ชุมชน อบต.มีการแต่งตั้งชาวบ้านเป็นที่ปรึกษาหรือกรรมการต่างๆ อบต.เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้สาธารณะทราบ อบต.จัดบริการให้ประชาชนโดยไม่หวังผลประโยชน์แอบแฝง อบต.เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามาตรวจสอบองค์กร ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าตัวแปรด้านเกี่ยวกับ อบต.จำนวน 15 ตัวแปร สามารถจับกลุ่มได้ 1 ปัจจัยข้างต้น โดยใช้สถิติ เพียร์สัน คอริเลชัน (Pearson Correlation)

ตารางที่ 4-46 การวิเคราะห์ตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมทางการบริหารงาน อบต.

Correlations

กิจกรรมทางการบริหารงานของ อบต.	ร่วมจัดจำ แผน	ร่วมจัดทำ ข้อบัญญัติ	ร่วมจัดทำ งบประมาณ รายจ่าย	ร่วม ประชุม สภา
ร่วมจัดจำแผนพัฒนา				
ร่วมจัดทำข้อบัญญัติ	.838(**)			
ร่วมจัดทำงบประมาณรายจ่าย	.839(**)	.885(**)		
ร่วมประชุมสภา	.818(**)	.826(**)	.870(**)	
ร่วมจัดซื้อจัดจ้าง	.788(**)	.798(**)	.842(**)	.807(**)

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

ตารางที่ 4-47 การวิเคราะห์ตัวแปรทั้งหมดที่อธิบายได้ (Total Variance Explained)

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	4.315	86.292	86.292	4.315	86.292	86.292
2	.222	4.438	90.729			
3	.186	3.713	94.442			
4	.174	3.474	97.916			
5	.104	2.084	100.000			

Extraction Method: Principal Component Analysis.

ตารางที่ 4-48 การวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) ด้านบุคคล

Rotated Component Matrix(a)

ปัจจัยด้านบุคคล	Component			
	1	2	3	4
2.1.1 เป็นหน้าที่ของประชาชน	-.016	.052	.760	-.032
2.1.2 มีเกียรติมีหน้ามีตาทางสังคม	.694	.101	.041	.098
2.1.3 มีความรู้ความสามารถ	-.002	.520	.222	-.401
2.1.4 มีทักษะประสบการณ์	.665	.272	-.119	-.260
2.1.5 อาสาสมัครด้วยใจ	.246	.099	.592	-.087
2.1.6 กล้าพูดแสดงความคิดเห็น	.593	.153	.159	-.240
2.1.7 สนับสนุนออกเงินและอุปกรณ์ช่วยเหลือ	.096	.730	.160	.176
2.1.8 เคารพศรัทธาเชื่อถือผู้บริหาร	.642	.290	-.008	.075
2.1.9 กัดค้านการทำงาน/โครงการ	.201	.695	.079	.026
2.1.10 ต้องการอื่นหนังสือร้องเรียนการทำงาน	.260	.550	-.062	.008
2.1.11 ครอบครัวยุติการสนับสนุน	.169	.258	.415	.448
2.1.12 คิดว่าหลังการมีส่วนร่วมทำให้งานสำเร็จ	.533	-.009	.318	.143
2.1.13 เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน	.702	.093	.200	.030
2.1.14 เป็นประโยชน์กับตัวเอง	-.056	.050	-.079	.753

a. Rotation converged in 5 iterations.

หมายเหตุ: 1 = การแสดงออกถึงหน้าตาทางสังคม

2 = การดำเนินการ

3 = จิตสาธารณะ

4 = ประโยชน์

ดึงแสดงไว้ตามที่ขีดเส้นใต้

ดึงแสดงไว้ตามที่ขีดเส้นใต้

ดึงแสดงไว้ตามที่ขีดเส้นใต้

ดึงแสดงไว้ตามที่ขีดเส้นใต้

ตารางที่ 4-49 การวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) ด้านชุมชน

Rotated Component Matrix(a)

ปัจจัยด้านชุมชน	Component	
	1	2
2.2.1 ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม	-.070	.670
2.2.2 ชุมชนเลือกท่านเป็นตัวแทนเข้าไปร่วมงาน	.260	.400
2.2.3 ชุมชนมีกลุ่มต่างๆ สนับสนุนผลักดันให้มีส่วนร่วม	-.035	.667
2.2.4 ชุมชนมีความร่วมมือมากกว่าแข่งขัน	.623	-.152
2.2.5 ชุมชนมีการรวมตัวเป็นกลุ่มต่างๆ	.496	.360
2.2.6 ชุมชนมีความสามัคคี	.686	-.067
2.2.7 การเดินทางไปมาระหว่างชุมชน สะดวก รวดเร็ว	.537	.443
2.2.8 เป็นประโยชน์กับกลุ่มหรือสมาชิก	.540	.402

a. Rotation converged in 3 iterations.

หมายเหตุ : 1 - ชุมชนสามัคคี ดึงแสดงไว้ตามที่ขีดเส้นใต้
 2 - ชุมชนเอื้อโอกาส ดึงแสดงไว้ตามที่ขีดเส้นใต้

ตารางที่ 4-50 การวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) ด้านองค์กร (อบต.)

Component Matrix(a)

ปัจจัยด้าน อบต.	Component
	1
2.3.1 อบต.มีเชิญชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการ	.630
2.3.2 อบต.ทำงานโปร่งใส ไม่ทุจริตคอร์รัปชั่น	.707
2.3.3 อบต.คำนึงงานเป็นไปตามกฎหมายระเบียบ	.635
2.3.4 อบต. มีการประสานงานและทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ	.798
2.3.5 อบต. เอาใจใส่ปัญหาทุกข์สุขประชาชน	.671
2.3.6 อบต.มีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา	.705
2.3.7 อบต.มีการจัดทำประชาพิจารณ์	.643
2.3.8 ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่มีความใกล้ชิด เป็นกันเอง	.742
2.3.9 อบต.จัดเวทีชุมชนและเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็น	.759
2.3.10 อบต. มีการพิจารณาจัดทำโครงการเพื่อคนส่วนรวม	.704
2.3.11 อบต. ทำงานแบบจริงจังและจริงใจ	.650
2.3.12 อบต. มีการแต่งตั้งชาวบ้านเป็นที่ปรึกษา กรรมการต่างๆ	.718
2.3.13 อบต. เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้ทราบ	.799
2.3.14 อบต. จัดบริการประชาชนโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน	.659
2.3.15 อบต. เปิดโอกาสให้ประชาชนให้เข้ามาตรวจสอบองค์กร	.738

a. 1 components extracted. หมายเหตุ : 1 = การบริหารจัดการของ อบต.

จากตัวแบบตามสมมติฐานที่ตั้งไว้สามารถใช้สมการ สมการถดถอยพหุ (Multiple Linear Regression) ดังนี้ $y = a + b_1x_{11} + b_2x_{12} + b_3x_{13} + b_4x_{14} + b_5x_{21} + b_6x_{22} + b_7x_{31} + b_8z_1 + b_9z_2$; $R^2 = 0.741$ (โดย $y = 2.532 + 0.568 x_{11} - 0.175 x_{13} + 0.338 x_{31} - 1.264 z_1$) จะเห็นได้ว่า ค่าสัมประสิทธิ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีอยู่ 5 ตัว ได้แก่ ความมีหน้าตาสังคม จิตสาธารณะ การบริหารจัดการ อดบ. การเป็นเพศชาย และ การเป็นเพศหญิง แสดงว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมสนับสนุนการบริหารงานองค์กรการบริหารส่วนตำบล ได้แก่ ปัจจัยด้านความมีหน้าตาทางสังคมมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วม นั่นคือ ความต้องการมีหน้าตาทางสังคมทำให้ระดับการมีส่วนร่วมมากขึ้น ส่วนปัจจัยด้านจิตสาธารณะมีอิทธิพลทางลบต่อการมีส่วนร่วม นั่นคือ การเข้าร่วมโดยจิตสาธารณะของคนจะทำให้ระดับการมีส่วนร่วมลดน้อยลง ส่วนปัจจัยด้านการบริหารจัดการ อดบ. ถ้าเป็นกิจกรรมที่เป็นเรื่องการบริหารงาน อดบ. มากเท่าไรก็จะทำให้ระดับการมีส่วนร่วมมากขึ้น นั่นคือ คนอยากเข้าไปมีส่วนร่วมมาก ส่วนปัจจัยด้านเพศ พบว่า การเป็นเพศชายระดับการมีส่วนร่วมจะลดลง ส่วนการเป็นเพศหญิงระดับการมีส่วนร่วมจะมาก ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-52

ตารางที่ 4-51 การวิเคราะห์ตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการมีส่วนร่วม กับระดับการมีส่วนร่วม

Coefficients(a)

Model	ตัวแปรปัจจัย	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
					B	Std. Error
1	(Constant)	2.532	.070		36.252	.000
	x11	.568	.112	.131	5.092	.000
	x12	.107	.118	.019	.902	.368
	x13	-.175	.058	-.062	-2.996	.003
	x14	.016	.044	.006	.354	.724
	x21	-.014	.100	-.003	-.136	.892
	x22	-.044	.059	-.016	-.743	.458
	x31	.338	.090	.101	3.755	.000
	z1	-1.264	.068	-.584	-18.650	.000

a. Dependent Variable: y

หมายเหตุ Z1 = การเป็นเพศชาย

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการศึกษา วิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ตลอดทั้งปัญหาอุปสรรค โดยศึกษาใน 2 ส่วน คือ 1) สำรวจความคิดเห็นโดยการเก็บแบบสอบถาม จาก 3 ภาคส่วน ได้แก่ ประชาชนข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น จำนวน 861 ตัวอย่าง จากจำนวนประชากรทั้งสิ้น 86,426 คน ในเขตพื้นที่ 14 อบต. จากจำนวน 165 หมู่บ้าน และ 2) การลงพื้นที่สัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม จำนวน 45 คน สรุปผลการศึกษาดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 คุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบไปด้วย ประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 861 คน จากพื้นที่ศึกษา 14 แห่ง ได้แก่ อบต.คำขวาง คำน้ำแซบ คูเมือง ท่าลาด ธาตุ โนนผึ่ง โนนโพนนุ่งหวาย นุ่งไหม โพธิ์ใหญ่ เมืองศรีโคตรสมิง หนองกินเพล และห้วยชะยุง ด้านภูมิหลังแยกเป็นประชาชน จำนวน 560 คน ข้าราชการการเมือง 199 คน และข้าราชการส่วนท้องถิ่น จำนวน 102 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 59.1 เพศหญิง ร้อยละ 40.9 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยส่วนมากมีอายุระหว่าง 45 - 54 ปี ร้อยละ 29 มีอาชีพเป็นเกษตรกร (ร้อยละ 32.3) รายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 10,000 -20,000 บาทต่อปี กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1 ใน 3 มีการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 34.7) ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 93.8) เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์มากที่สุด (ร้อยละ 28.5) รองลงมาเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์เกษตร (ร้อยละ 23.4) ในช่วง 1 ถึง 2 ปี ที่ผ่านมา กลุ่มตัวอย่างเกินครึ่งเคยเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล (ร้อยละ 52.1) โดยเป็นกิจกรรมด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมมากที่สุด (ร้อยละ 35.8) จากข้อมูลจะเห็นได้ว่า คุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษา การนับถือศาสนา การเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ มีผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรม และที่สังเกตได้คือคนเกินครึ่งของกลุ่มตัวอย่าง เคยเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมของ อบต. โดยผ่านกิจกรรมด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมมากที่สุด ดังนั้นการใช้เครื่องมือหรือยุทธวิธีการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมเพื่อ ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตามเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ จึงต้องคำนึงถึงพื้นฐานคุณลักษณะของบุคคล โดยใช้ด้านวัฒนธรรม

ประเพณีเข้าไปเป็นตัวเชื่อมการมีส่วนร่วมจึงเกิดพัฒนากระบวนการเข้าไปในวิถีของชุมชน ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างยั่งยืน

ในการเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมของ อบต. ในกลุ่มประชาชนมักได้รับอิทธิพลจากผู้ชักจูง หรือผู้แนะนำจากหลายแหล่ง จะเห็นได้ว่าอิทธิพลของผู้ชักจูงของทั้ง 3 กลุ่ม แตกต่างกัน คือ ประชาชน จะถูกชักจูงจากเพื่อนฝูงเป็นลำดับแรก ส่วนข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น ถูกชักจูงจากเจ้าหน้าที่ อบต. และผู้บริหาร อบต. รองลงมาในกลุ่มประชาชนถูกชักจูงโดยญาติพี่น้องและครอบครัว ส่วนข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น ถูกชักจูงจากผู้นำในชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น โดยทั้ง 3 กลุ่มถูกชักจูงน้อยที่สุดจากองค์การเอกชน เช่น เอ็นจีโอ สมาคม มูลนิธิ ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากลุ่มที่ใกล้ชิดหรือความสัมพันธ์ของกลุ่มมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วม โดยในส่วนของประชาชนจะเป็นความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกลุ่มเพื่อนฝูง เครือญาติ ในขณะที่ข้าราชการการเมืองและข้าราชการส่วนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกลุ่มผู้นำหรือเจ้าหน้าที่ อบต. ในลักษณะที่พึ่งพาและแบ่งปันผลประโยชน์กัน

5.1.2 การมีส่วนร่วมในกิจกรรม ของ อบต.

ในระยะเวลา 1- 2 ปี ที่ผ่านมา กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 3 กลุ่ม ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมกิจกรรมของ อบต. ในการประชุมชมหมู่บ้าน เมื่อพิจารณาไปที่กิจกรรมย่อย พบว่าประชาชนร้อยละ 37.2 เข้ามีส่วนร่วมมากที่สุดในกิจกรรมการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน รองลงมาคือ ร่วมจัดทำงบประมาณรายจ่าย ร่วมจัดซื้อจัดจ้างของ อบต. และร่วมจัดทำข้อบัญญัติ อบต. ส่วนกลุ่มข้าราชการการเมืองส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้ง โดยกิจกรรมที่เข้าร่วมมากที่สุดคือ การจัดทำแผนพัฒนา รองลงมาคือ ร่วมประชุมสภา อบต. และร่วมจัดทำแผนงบประมาณรายจ่ายประจำปี กลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมนานๆ ครั้ง โดยกิจกรรมที่เข้าร่วมมากที่สุดคือ ร่วมประชุมสภา อบต. รองลงมาคือ ร่วมจัดทำข้อบัญญัติ และร่วมจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี เมื่อพิจารณาในแต่ละกิจกรรมย่อย พบว่า

การจัดทำแผนพัฒนา อบต. กิจกรรมที่กลุ่มประชาชนและกลุ่มข้าราชการการเมืองมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา อบต. มากที่สุด ได้แก่ การเข้าร่วมประชุมชมหมู่บ้าน ส่วนกลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา อบต. โดยผ่านกิจกรรมร่วมรับรู้รับทราบมากที่สุด ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาน้อยที่สุด คือ การตรวจสอบการทำงานตามแผนงาน

การจัดทำข้อบัญญัติ อบต. กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม (ประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น)มีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการจัดทำข้อบัญญัติ อบต. โดยผ่านกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการรับรู้รับทราบมากที่สุด ส่วนที่มีส่วนร่วมในการจัดทำข้อบัญญัติน้อยที่สุด พบว่า

กลุ่มประชาชน คือ ร่วมปรับปรุงข้อบัญญัติ ส่วนกลุ่มข้าราชการการเมืองและข้าราชการส่วนท้องถิ่น คือ ร่วมเสนอชื่อเพื่อขัดขวางข้อบัญญัติ

การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี อบต. กิจกรรมที่กลุ่มประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณรายจ่าย อบต. มากที่สุด ได้แก่ การร่วมตัดสินใจจัดสรรโครงการลงหมู่บ้าน ส่วนกลุ่มข้าราชการการเมืองมีส่วนร่วมโดยผ่านกิจกรรมร่วมเสนอความคิดเห็นต่อที่ประชุมมากที่สุด ส่วนกลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมโดยผ่านกิจกรรมร่วมรับรู้รับทราบมากที่สุด ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายอบต. น้อยที่สุด คือ การตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ

การประชุมสภา อบต. กิจกรรมที่กลุ่มประชาชนและกลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการประชุมสภา อบต. มากที่สุด ได้แก่ การร่วมรับรู้รับทราบ ส่วนกลุ่มข้าราชการการเมืองมีส่วนร่วมในกิจกรรมร่วมประชุมสภาอบต. มากที่สุด ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีส่วนร่วมในการประชุมสภา อบต. น้อยที่สุด ได้แก่ การตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต.

การจัดซื้อจัดจ้างของ อบต. กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม (ประชาชน ข้าราชการส่วนท้องถิ่น และข้าราชการส่วนท้องถิ่น) มีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการจัดซื้อจัดจ้างของอบต. โดยผ่านกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการร่วมรับรู้รับทราบ มากที่สุด ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้างของ อบต. น้อยที่สุด ได้แก่ การร่วมตัดสินใจเลือกร้าน/บริษัททำโครงการ

โดยสรุป ในระยะเวลา 1- 2 ปี ที่ผ่านมา ประชาชน และ ข้าราชการส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางการบริหารงาน อบต. ในการจัดทำแผนพัฒนา อบต. การจัดทำข้อบัญญัติ การจัดทำงบประมาณ การประชุมสภา อบต. และการจัดซื้อจัดจ้าง โดยส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับการรับรู้รับทราบมากที่สุด ในขณะที่การร่วมตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ

ปัจจัยแต่ละด้าน

5.1.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมในการร่วมบริหารงาน อบต.

5.1.3.1 ปัจจัยด้านบุคคล

ผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 3 กลุ่ม คือ ประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น มีความเห็นสอดคล้องกันว่าปัจจัยด้านบุคคลมีผลต่อการตัดสินใจเข้ามีส่วนร่วมในการทำงานกับ อบต. เหตุผลปัจจัยสำคัญลำดับแรก คือ เป็นหน้าที่ของประชาชน รองลงมาคืออาสาสมัครด้วยใจเพราะอยากช่วยสังคมชุมชน ส่วนกลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่นมีเหตุผลเพิ่มก็เพราะมีความรู้ความสามารถจึงอาสาสมัครด้วยใจเข้ามาช่วยเหลือสังคมชุมชน ส่วนเหตุที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุดมีความเห็นแตกต่างกัน โดยกลุ่มประชาชนระบุว่า การคัดค้านการทำงานหรือโครงการของ อบต. ส่วนกลุ่มข้าราชการการเมือง คือ การยื่นหนังสือร้องเรียนการทำงานของ อบต. ส่วนกลุ่ม

ข้าราชการส่วนท้องถิ่น คือ ครอบครัวยุติธรรมให้การสนับสนุน นั่นอาจแสดงว่าครอบครัวยุติธรรมไม่ให้การสนับสนุนในการที่จะเข้าไปร่วมงานหรือร่วมกิจกรรมกับ อบต.เท่าที่ควร ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ได้ผลสอดคล้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบสอบถาม แต่มีข้อต่างกันที่สำคัญ คือ ข้าราชการการเมืองและข้าราชการส่วนท้องถิ่น เห็นว่าเหตุผลที่ประชาชนตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วม ก็เพื่อประโยชน์กับตัวเองเป็นลำดับแรก รองลงมา คือ เพื่อประโยชน์กับชุมชนหมู่บ้านของตนเอง ทางเข้าบ้านตัวเอง ความต้องการด้านสาธารณูปโภค ต้องการเบียดชีพ สวัสดิการต่างๆ เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าประชาชนจะเข้าไปร่วมประชาคมมากกว่ากิจกรรมทางการบริหารอย่างอื่น เนื่องจากไปแจ้งความต้องการหรือยกมือเลือก โครงการ/กิจกรรมให้กับตัวเองและหมู่บ้านนั่นเอง ส่วนประชาชนระบุว่าตัดสินใจอยู่ที่ตัวบุคคล เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่มีความรู้ประสบการณ์และการศึกษาน้อยไม่กล้าแสดงออกไม่กล้าแสดงความคิดเห็น กลัวโดนดูถูก ไม่ทราบบทบาทหน้าที่ เหตุที่เข้าร่วมเพราะต้องการจัดสภาพแวดล้อมชุมชนให้น่าอยู่ ต้องการ โครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น ต้องการค่าเบียดชีพเช่นเดียวกับส่วนราชการ เมื่อเข้าร่วมแล้วไม่ได้รับความสำคัญจากองค์การบริหารส่วนตำบลหรือหน่วยราชการจึงไม่อยากเข้าร่วมอีก ดังนั้นจึงชี้ให้เห็นว่าปัจจัยด้านบุคคล อันได้แก่ การรู้จักบทบาทหน้าที่ของประชาชน การรู้สำนึกในหน้าที่ การอาสาสมัครใจเพื่อช่วยเหลือสังคมชุมชน การมีความรู้ความสามารถ การให้ความสำคัญกับตัวบุคคล การพิจารณาเรื่องผลประโยชน์หรือผลกระทบต่อตนเองและชุมชน

5.1.3.2 ปัจจัยด้านชุมชน

ผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 3 กลุ่ม คือ ประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น มีความเห็นสอดคล้องกันว่าชุมชนมีผลต่อการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานกับ อบต. เหตุผลปัจจัยสำคัญลำดับแรก คือ ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม ส่วนกลุ่มข้าราชการการเมืองมีเพิ่มในเรื่องชุมชนเลือกเป็นตัวแทนเข้าไปร่วมงานกับ อบต. รองลงมาคือชุมชนมีความสามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลส่งเสริมซึ่งกันและกัน ส่วนกลุ่มประชาชนเห็นว่าชุมชนมีกลุ่มต่างๆที่สนับสนุนผลักดันการมีส่วนร่วม ส่วนปัจจัยสาเหตุที่มีผลน้อยที่สุด คือ เป็นประโยชน์กับกลุ่มและสมาชิก และการเดินทางไประหว่างชุมชนสะดวกรวดเร็ว นั่นแสดงว่าทั้ง 3 กลุ่มอาจให้ความสำคัญน้อยกว่าเรื่องของผลประโยชน์กับกลุ่มหรือสมาชิก และการเดินทางไประหว่างชุมชนก็ไม่มีผลหรือมีผลน้อยต่อการเดินทางสัญจรไปมาจึงไม่เป็นปัญหาในการเข้าร่วมหรือมีน้อย ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ได้ผลสอดคล้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบสอบถาม แต่มีข้อต่างกันที่สำคัญ คือ ข้าราชการการเมืองและข้าราชการส่วนท้องถิ่น เห็นว่าเหตุผลขึ้นอยู่กับลักษณะหรือพฤติกรรมของคนในชุมชนรวมทั้งวัฒนธรรมของชุมชนด้วย ดังนั้นจากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าชุมชนมีบทบาทหรือมีความสำคัญต่อการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมของบุคคล เพราะบุคคลอยู่ในบริบทของชุมชน วัฒนธรรมของชุมชน การปฏิบัติตามชุมชนและการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รวมทั้ง

ชุมชนเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วม การรวมตัวกันในชุมชนตั้งกลุ่มต่างๆ สิ่งเหล่านี้เป็น
ตัวผลักดันต่อการตัดสินใจของบุคคลในการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่นๆ มากน้อยเช่นกัน

5.1.3.3 ปัจจัยด้าน อบต.

ผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 3 กลุ่มมีความเห็นว่าการทำงานของ อบต.มีผลต่อการ
ตัดสินใจของบุคคลที่แตกต่างกัน คือ กลุ่มประชาชน เห็นว่า อบต. ดำเนินงานเป็นไปตามกฎระเบียบ
ซึ่งเป็นเหตุผลลำดับแรกที่สำคัญในการตัดสินใจร่วมทำงานด้วย ส่วนกลุ่มข้าราชการการเมืองและ
ข้าราชการส่วนท้องถิ่นมีความเห็นสอดคล้องกันว่าเหตุผลลำดับแรกที่บุคคลตัดสินใจเข้าร่วมงานกับ
อบต. คือ อบต.ได้เชิญชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรมโครงการ ร่องลงมาทั้ง 3 กลุ่ม เห็นสอดคล้องกันคือ
อบต.เอาใจใส่ปัญหาทุกข์สุขของประชาชน ส่วนเหตุปัจจัยที่มีผลน้อยที่สุดนั้นทั้ง 3 กลุ่มมี
ความเห็นแตกต่างกัน คือ กลุ่มประชาชนเห็นว่ อบต.เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมตรวจสอบ
องค์กรน้อย ส่วนกลุ่มข้าราชการการเมืองและข้าราชการส่วนท้องถิ่น เห็นว่า อบต. จัดบริการให้
ประชาชนโดยไม่หวังผลประโยชน์แอบแฝง ซึ่งอาจหมายถึงการดำเนินงานของ อบต. นั้นยังแฝง
ด้วยผลประโยชน์ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ได้ผลสอดคล้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบสอบถาม
แต่มีข้อต่างที่สำคัญ คือ กลุ่มประชาชนมี 2 เสียง ซึ่งเสียงที่ยอมรับการทำงานของ อบต. จึงเป็น
เหตุให้ตัดสินใจเข้าไปร่วมทำงานด้วย ส่วนกลุ่มประชาชนที่ไม่พึงพอใจต่อการทำงานของอบต.
เห็นว่า อบต.บริหารงานไม่โปร่งใส ขาดหลักธรรมาภิบาล มีการเมืองท้องถิ่นแทรกแซง ไม่สนใจ
แก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง การทำงานยังเป็นระบบราชการแบบเดิม ส่วนข้าราชการการเมืองและ
ข้าราชการส่วนท้องถิ่น เห็นว่าเหตุผลนั้นขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมขององค์กรด้วย เช่น บริหารแบบ
ประชาชนต้องมาก่อน โดยไม่ได้คำนึงถึงหลักการเหตุผลใช้หลักประชานิยม ดำเนินการไปก่อน
แก้ไขปัญหาภายหลัง ดังนั้นความโปร่งใสขององค์กร (อบต.) การปฏิบัติตามกฎระเบียบของ
อบต. ความรับผิดชอบกระคือหรือวันที่จะแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง การดูแลเอาใจใส่ต่อทุกข์สุขของ
ประชาชน จึงเป็นสาเหตุสำคัญหรือมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการตัดสินใจเข้ามีส่วนร่วม
ของประชาชน

5.1.4 ปัญหาสาเหตุที่ตัดสินใจไม่เข้าร่วมในการดำเนินงานของ อบต.

สาเหตุสำคัญในลำดับแรกที่กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ตัดสินใจไม่เข้าร่วมทำงานกับ
อบต. คือไม่มีเวลา สาเหตุประการที่สอง มีความแตกต่างไปตามกลุ่มต่างๆ โดยกลุ่มประชาชนและ
ข้าราชการส่วนท้องถิ่นเห็นว่า อบต.เล่นพรรคเล่นพวก ในขณะที่กลุ่มข้าราชการการเมืองให้
ความสำคัญในเรื่อง อบต.ทำงานไม่โปร่งใสทุจริตคอร์รัปชัน สำหรับสาเหตุสำคัญประการที่สาม ทั้ง
3 กลุ่ม เห็นแตกต่างกัน โดยประชาชนเห็นว่าตัวเองไม่สำคัญ-ไม่ไ้หน้าที่ ส่วนข้าราชการการเมือง
เห็นว่ามิฐานะไม่ดี ขาดงาน ขาดโอกาสการประกอบอาชีพ ส่วนข้าราชการส่วนท้องถิ่นเห็นว่ามิ
ความรู้้น้อย ขาดทักษะและประสบการณ์ จะเห็นได้ว่าสาเหตุสำคัญลำดับแรกๆผู้ตอบแบบสอบถาม

ไม่ได้ให้ความสำคัญในปัจจัยค่าใช้จ่าย ซึ่งจากการสัมภาษณ์มีผู้บอกว่ายินดีเสียสละค่าใช้จ่าย แม้ว่าฐานะไม่ดียากจนก็พอเสียสละเวลาหรือเงินทางและให้ความช่วยเหลือได้ หาก อบต.มีการทำงานตามกฎระเบียบและโปร่งใส ซึ่งแตกต่างจากข้าราชการการเมืองที่ให้ความสำคัญในเรื่องค่าใช้จ่ายหรือเรื่องการเงินในการตัดสินใจไม่เข้าร่วม เพราะการไปทำหน้าที่ของคณะผู้บริหารหรือสมาชิกต้องเสียสละเงินทอง เริ่มตั้งแต่การสมัครเข้ามา การเข้าไปทำงาน การลงพื้นที่ เป็นต้น จะต้องใช้รายได้ส่วนตัวช่วยเหลือกิจกรรมงานประเพณีต่างๆ ของชุมชนหมู่บ้าน จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่คุณมีความรู้มีทรัพย์สินปัญหาแต่ขาดทุนทรัพย์จึงไม่ได้มีโอกาสเข้าไปช่วยเหลือสังคม เพราะข้อจำกัดที่สำคัญคือเงิน

5.1.5 วิเคราะห์การตัดสินใจ

ผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 3 กลุ่ม คือ ประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น มีความเห็นสอดคล้องกันว่าเหตุผลปัจจัยในการตัดสินใจที่สำคัญลำดับแรก คือ กิจกรรมที่เลือกเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เหตุผลรองลงไป ได้แก่ การเลือกตามลำดับความสำคัญมากน้อยของงานเป็นหลัก ตัดสินใจเลือกโดยดูจากความจำเป็นต้องการของชุมชน และตัดสินใจโดยดูจากปัญหาสาเหตุหลายทาง ส่วนที่มีผลต่อการตัดสินใจน้อยที่สุด คือ การตัดสินใจตาม อบต. ชี้นำ ทั้งนี้ผลข้างต้นได้รับการยืนยันจากการสัมภาษณ์ มีผลสอดคล้องกันและมีประเด็นความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยสาเหตุที่มีอิทธิพลหรือมีผลต่อการตัดสินใจ ได้แก่ ประชาชนเห็นว่าโดยส่วนใหญ่ตัดสินใจตามผู้นำ ตัดสินใจตามกลุ่ม กลัวยึดตามเสียงข้างมาก และมีการตัดสินใจโดยดูจากปัญหาความต้องการของหมู่บ้านด้วย ซึ่งเหตุผลของการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมหรือตัดสินใจเลือกกิจกรรมเป็นเรื่องของการเงินเศรษฐกิจ และเรื่องของเวลา เมื่อพิจารณาตัวแบบการตัดสินใจจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ทั้ง 3 กลุ่ม มีการตัดสินใจแบบเหตุผล มีระดับความถี่มากที่สุด รองลงมาคือการตัดสินใจแบบผสม การตัดสินใจแบบกลุ่ม แบบผู้นำ ตัวแบบสถาบัน ตัวแบบค่อยเป็นค่อยไป และท้ายสุดตัวแบบดั่งขยะ ดังนั้นจึงชี้ให้เห็นว่าเหตุผลการตัดสินใจสำคัญในลำดับต้นๆ นั้นทั้ง 3 กลุ่ม เป็นการตัดสินใจที่อยู่บนพื้นฐานความมีเหตุผล โดยการตัดสินใจจะคำนึงถึงนโยบายหรือโครงการที่ทำให้สังคมได้ประโยชน์สูงสุด

5.1.6 ความสัมพันธ์ ระหว่าง ระดับการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการบริหารของ อบต.

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการบริหารของ อบต. ใน 5 ประเภท ได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนา อบต. การจัดทำข้อบัญญัติ การจัดทำงบประมาณรายจ่าย การประชุมสภา อบต. และการจัดซื้อจัดจ้าง พบว่ากลุ่มประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมมากในการรับรู้รับทราบ และมีส่วนร่วมน้อยในการตรวจสอบการดำเนินงานต่างๆ ส่วนกิจกรรมย่อยอื่นๆ ที่มีส่วนร่วมมากแต่เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่ต่ำ "นานๆ

ครั้ง/ไม่เคย” เกือบจะทุกกิจกรรมย่อย แสดงให้เห็นว่าประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจกรรมทางการบริหารงานของ อบต. ก่อนข้างคำ ส่วนกลุ่มข้าราชการการเมืองมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากในทุกกิจกรรม และที่มีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ประชาคมหมู่บ้าน แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมต่างๆ เป็นกิจกรรมในบทบาทหน้าที่ของข้าราชการการเมือง ส่วนกลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่นมีระดับการมีส่วนร่วมมากในการรับรู้รับทราบ และมีส่วนร่วมน้อยในการตรวจสอบการดำเนินงานต่างๆ ส่วนกิจกรรมย่อยอื่นๆ ที่มีส่วนร่วมมากแต่เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่ต่ำ “นานๆครั้ง/ไม่เคย” เกือบจะทุกกิจกรรมย่อย แสดงให้เห็นว่าจริงๆแล้วข้าราชการส่วนท้องถิ่นมีบทบาทเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมกับ อบต. ก่อนข้างคำ ยกเว้นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงเช่น ฝ่ายแผนงาน ฝ่ายการคลัง เป็นต้น เนื่องจากกฎหมายได้ระบุเกี่ยวกับกิจกรรมย่อยทางการบริหาร ทั้ง 5 ประเภทส่วนใหญ่ให้เป็นหน้าที่ของข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น อย่างเช่น การประชุมสภา อบต. การจัดทำงบประมาณซึ่งให้ปลัด อบต. เป็นเจ้าหน้าที่งบประมาณดำเนินการจัดทำงบประมาณรายจ่าย ส่วนการจัดทำข้อบัญญัติ อบต. นั้นมีเกณฑ์ในการดำเนินการต่างๆ ก่อนข้างสูง ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้ยาก ซึ่งจากการสัมภาษณ์ประชาชนระบุว่าโดยส่วนใหญ่แล้ว อบต. ส่วนน้อยมีการแจ้งให้ทราบ แต่ที่แจ้งให้ทราบก็แจ้งในระยะเวลากระชั้นชิด หรือ อบต. บางแห่งไม่มีการเปิดเผยให้ทราบหรือเปิดเผยบางเรื่องเท่านั้นจึงทำให้ไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ และเมื่อได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมแล้วชาวบ้านแสดงความคิดเห็นหรือท้วงติง ในการต่อไปก็ไม่เชิญเข้าร่วมอีก แสดงให้เห็นว่าถึงแม้กฎหมายมีกำหนดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม ตั้งแต่การร่วมรับรู้รับทราบ ร่วมดำเนินการ รวมไปถึงร่วมตรวจสอบการดำเนินการในกิจกรรมดังกล่าวก็ตาม จะอยู่ที่ระดับธรรมาภิบาลของ อบต. อยู่ต่อการดำเนินการของ อบต. ที่จะเปิดโอกาสหรือให้โอกาสประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระดับไหน ซึ่งเป็นการบริหารราชการหรือบริหารจัดการของท้องถิ่นเป็นแบบปิด ความคิดเช่นนี้สวนทางกับแนวคิดการกระจายอำนาจแบบใหม่ที่เน้นระบบการจัดการแนวราบ(Horizontal Integration)ไม่เป็นระบบราชการแนวดิ่ง สอดคล้องกับ จรัส สุวรรณเวลา (2548)

5.1.7 ความสัมพันธ์ ระหว่าง คุณลักษณะของบุคคลกับระดับการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการมีส่วนร่วม

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามทั้ง 3 กลุ่ม (ประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการมีส่วนร่วมของลักษณะผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษา ตำแหน่งการอยู่ในเขตพื้นที่ และการเป็นกลุ่มสมาชิก มีผลหรือมีความสัมพันธ์กันเกือบทั้งหมดกับปัจจัยด้านบุคคล ด้านชุมชน และด้านเกี่ยวกับ อบต. ในกิจกรรมทางการบริหารทั้ง 5 ประเภท (การจัดทำแผนพัฒนาชุมชน การจัดทำข้อบัญญัติ การจัดทำงบประมาณ การประชุมสภา และการจัดซื้อ

จัดจ้าง) ยกเว้นปัจจัยทางด้านศาสนาที่ส่วนใหญ่ไม่มีความสัมพันธ์กัน นั้นแสดงให้เห็นว่าในเรื่องทางด้านศาสนาไม่มีผลหรือมีผลน้อยต่อการตัดสินใจเข้ามีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้นคุณลักษณะส่วนบุคคลหรือสถานภาพส่วนบุคคลมีผลต่อการตัดสินใจเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนต่อการสนับสนุนการบริหารงาน อบต.

5.1.8 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับกิจกรรมทางการบริหารของ อบต.

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่าง กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามทั้ง 3 กลุ่ม (ประชาชน ข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษา ศาสนา และตำแหน่งในหมู่บ้าน กับ กิจกรรมทางการบริหารของ อบต. ทั้ง 5 ประเภท (การจัดทำแผนพัฒนา อบต. การจัดทำข้อบัญญัติ อบต. การจัดทำงบประมาณรายจ่าย อบต. การประชุมสภา อบต. และการจัดซื้อจัดจ้าง อบต.) ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กัน ยกเว้นคุณลักษณะส่วนบุคคลในด้านศาสนา การเป็นกลุ่มสมาชิกและการอยู่ในเขตพื้นที่อบต. ที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดทำข้อบัญญัติ อบต. และ เรื่องศาสนากับการจัดทำงบประมาณรายจ่าย ที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน

5.1.9 ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมทางการบริหาร อบต. กับปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และ ปัจจัยด้านองค์กร (อบต.)

ผลการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมทางการบริหาร อบต. ทั้ง 5 ประเภท (การจัดทำแผนพัฒนา อบต. การจัดทำข้อบัญญัติ การจัดทำงบประมาณประจำปี การประชุมสภา อบต. และการจัดซื้อจัดจ้าง) กับปัจจัยทั้ง 3 ด้าน (ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และ ปัจจัยเกี่ยวกับ อบต.) พบว่าส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันยกเว้นที่ไม่มีความสัมพันธ์กันจำนวน 2 ข้อ คือ 1) เป็นหน้าที่ของประชาชน และ 2) ครอบครัวยุติธรรมให้การสนับสนุน ส่วนการจัดทำข้อบัญญัติ อบต. พบว่าส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันยกเว้นที่ไม่มีความสัมพันธ์กันจำนวน 3 ข้อ คือ 1) เป็นหน้าที่ของประชาชน 2) อาสาสมัครด้วยใจเพราะอยากช่วยสังคมชุมชน และ 3) ชุมชนมีความร่วมมือมากกว่าส่วนการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี อบต. พบว่าส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันยกเว้นที่ไม่มีความสัมพันธ์กันจำนวน 2 ข้อ คือ 1) เป็นหน้าที่ของประชาชน และ 2) ชุมชนมีความร่วมมือมากกว่าแข่งขัน ส่วนการประชุมสภา อบต. พบว่าส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันยกเว้นที่ไม่มีความสัมพันธ์กันจำนวน 2 ข้อ คือ 1) เป็นหน้าที่ของประชาชน และ 2) ครอบครัวยุติธรรมให้การสนับสนุน ส่วนการจัดซื้อจัดจ้างของ อบต. พบว่าส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันยกเว้นที่ไม่มีความสัมพันธ์กันจำนวน 3 ข้อ คือ 1) เป็นหน้าที่ของประชาชน 2) ครอบครัวยุติธรรมให้การสนับสนุน และ 3) ชุมชนมีความร่วมมือมากกว่าแข่งขัน

5.1.10 ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมย่อยทางการบริหารงาน อบต.

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มที่ตอบแบบสอบถาม (ประชาชน ข้าราชการ การเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น) กับกิจกรรมการมีส่วนร่วมต่างๆ ใน 5 ด้าน รวม 26 กิจกรรมย่อย พบว่ากลุ่มประชาชน กลุ่มข้าราชการการเมืองและกลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมย่อยทางการบริหารงาน อบต.ทุกกิจกรรม มีระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากลุ่มข้าราชการการเมืองเป็นกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในจำนวนร้อยละที่สูงที่สุดหรือมากกว่าร้อยละ 50 (โดยภาพรวม) โดยมีกลุ่มประชาชนเป็นกลุ่มที่มีส่วนร่วมสูงรองลงไป ส่วนข้าราชการส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมน้อยกว่า 2 กลุ่มแรก เป็นที่น่าสังเกตว่ากิจกรรมย่อยที่ข้าราชการการเมืองเข้าร่วมเกินร้อยละ 70 เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเสนอข้อแก้ไขปรับปรุงข้อบัญญัติ เนื่องจากเป็นบทบาทของเขามิหน้าที่โดยตรงในขณะที่กลุ่มอื่นไม่มีบทบาทหน้าที่จึงเข้าร่วมน้อย ในการเข้าร่วมที่ประชาชนเข้าร่วมมากคือ ร่วมรับรู้รับทราบ ร่วมประชาคมหมู่บ้าน เนื่องจากระบบเปิดโอกาสให้เขาได้เข้ามามีส่วนร่วม การที่ประชาชนมีส่วนร่วมน้อย คือการเข้าร่วมจัดทำข้อบัญญัติ เนื่องจากไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมโดยตรง แต่ในขณะเดียวกันข้าราชการส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ปฏิบัติจึงเข้ามามีส่วนร่วมน้อยหรือต่ำ จากการสัมภาษณ์สนับสนุนข้อมูลดังกล่าว

5.1.11 ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอาชีพ กับการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการบริหารงานของ อบต.

จากการใช้สถิติทดสอบค่าไคสแควร์ พบว่า กลุ่มอาชีพต่างๆ ส่วนใหญ่ไม่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมทางการบริหาร ทั้ง 5 ประเภท (การจัดทำแผนพัฒนา อบต. การจัดทำข้อบัญญัติ การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี การประชุมสภา อบต. และการจัดซื้อจัดจ้าง) ยกเว้นกลุ่มออมทรัพย์ที่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมทางการบริหารของ อบต. ทั้ง 5 ประเภทในทุกข้อ และกลุ่มสหกรณ์การเกษตรที่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมทางการบริหารมากถึง 23 ข้อ จาก 26 ข้อ นอกนั้นอีก 5 กลุ่มมีความสัมพันธ์น้อยข้อ จากการสัมภาษณ์สอดคล้องกับวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การที่กลุ่มออมทรัพย์ที่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมทางการบริหารของ อบต. ทั้ง 5 ประเภทในทุกข้อ และกลุ่มสหกรณ์การเกษตรที่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมทางการบริหารมากถึง 23 ข้อ จาก 26 ข้อ เพราะทั้ง 2 กลุ่มเป็นกลุ่มหลักที่ช่วยงานชุมชนและเป็นกลุ่มที่เข้มแข็ง มีการประชุมและพบปะกันอยู่เสมอทำให้กลุ่มเกิดการพัฒนา และรวมตัวกันเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมทางการบริหารมากขึ้น และส่วนหนึ่งของการเข้าร่วมก็เพื่อต่อรองหรือเสนอโครงการกับ อบต. หรือของบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่ม หรือต้องการให้ อบต.ช่วยเหลืออบรมอาชีพให้กับกลุ่มเป็นต้น บางคนก็มาร่วมเพราะกลุ่มชักชวน เมื่อได้มีโอกาสเข้าร่วมแล้วเกิดความคุ้นเคยและเขยื้อนกับผู้บริหาร/สมาชิก อบต. และเจ้าหน้าที่ ทำให้กล้าเข้ามามีบทบาทใน อบต. มากขึ้น

5.1.12 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระดับการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางการบริหารงาน อบต.

การวิเคราะห์ตัวแปรเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่มี 5 ระดับการวัดเป็นแบบไลเคิร์ตสเกล (Likert Scale) อาศัยสถิติวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าสหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์ปัจจัยพบว่าค่าเฉลี่ยมีค่าสูง เมื่ออาศัยค่าสถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation) พบว่าตัวแปรระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ มีความสัมพันธ์กันสูงมาก ซึ่งชี้ให้เห็นว่าเมื่อค่าของการมีส่วนร่วมกิจกรรมใดสูงก็จะพบว่าค่าการมีกิจกรรมการมีส่วนร่วมอื่นๆ สูงสอดคล้องกันด้วยทางการข้ามผู้ตอบแบบสอบถามระบุการมีส่วนร่วมในกิจกรรมใดค่า ก็จะระบุการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่นๆ ที่ต่ำด้วย และเมื่ออาศัยเทคนิคสถิติการวิเคราะห์ปัจจัยก็พบว่าตัวแปรการมีส่วนร่วมกิจกรรมในทุกกิจกรรมของตัวแปร จับตัวกันเป็นปัจจัยเดียว โดยมีค่าการลงน้ำหนักปัจจัย (Factor Loading) ระดับสูงกว่า 0.9 ในทุกๆ ตัวแปรดังกล่าว จึงทำให้เห็นว่าระดับการมีส่วนร่วมนั้นเกาะกลุ่มเป็นปัจจัยการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยเดียวเท่านั้น ดังนั้นระดับการมีส่วนร่วม จึงสามารถหาได้จากค่าเฉลี่ยของตัวแปรต่างๆ ของทุกกิจกรรมได้จากระดับการมีส่วนร่วมเพียงตัวแปรเดียว

ในทำนองเดียวกันเมื่อนำปัจจัยด้านบุคคลที่มีลักษณะค่าเป็นแบบ Dichotomy (ค่า 0 และ 1) มาอาศัยเทคนิคการวิเคราะห์ปัจจัยก็พบว่าตัวแปรต่างๆ ด้านบุคคลจับเป็นกลุ่มปัจจัยอยู่ 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยแรกเป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับการแสดงออกถึงหน้าตาทางสังคม มีตัวแปรที่มีน้ำหนักปัจจัยสูง (Factor Loading) อยู่ 6 ตัว ได้แก่ มีเกียรติมีหน้าตาทางสังคม มีทักษะประสบการณ์ กล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็น เคารพศรัทธาเชื่อถือผู้บริหาร คิดว่าพลังการมีส่วนร่วมทำให้งานเสร็จ เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน ปัจจัยที่สองเป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับการดำเนินการ มีตัวแปรที่มีน้ำหนักปัจจัยสูง (Factor Loading) อยู่ 4 ตัว ได้แก่ มีความรู้ความสามารถ สนับสนุนออกเงินหรืออุปกรณ์ช่วยเหลือ คัดค้านการทำงาน/โครงการ ต้องการยื่นหนังสือร้องเรียนการทำงาน ปัจจัยที่สามเป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับจิตสาธารณะ มีตัวแปรที่มีน้ำหนักปัจจัยสูง (Factor Loading) อยู่ 2 ตัว ได้แก่ เป็นหน้าที่ของประชาชน และอาสาสมัครด้วยใจ และปัจจัยที่สี่เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับประโยชน์ มีตัวแปรที่มีน้ำหนักปัจจัยสูง (Factor Loading) อยู่ 1 ตัว ได้แก่ เป็นประโยชน์กับตัวเอง ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าตัวแปรด้านบุคคลจำนวน 14 ตัวแปร สามารถจับกลุ่มได้ 4 ปัจจัยข้างต้น

ส่วนปัจจัยด้านชุมชนที่มีลักษณะค่าเป็นแบบ Dichotomy (ค่า 0 และ 1) มาอาศัยเทคนิคการวิเคราะห์ปัจจัยก็พบว่าตัวแปรต่างๆ ด้านชุมชนจับเป็นกลุ่มปัจจัยอยู่ 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยแรกเป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับชุมชนสมานฉันท์ มีตัวแปรที่มีน้ำหนักปัจจัยสูง (Factor Loading) อยู่ 4 ตัว ได้แก่ ชุมชนมีความร่วมมือมากกว่าแข่งขัน ชุมชนมีความสามัคคี การเดินทางไปมาระหว่างชุมชนสะดวกรวดเร็ว และเป็นประโยชน์กับกลุ่ม ปัจจัยที่สองเป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับชุมชนเอื้อโอกาส มีตัวแปรที่มีน้ำหนักปัจจัยสูง (Factor Loading) อยู่ 2 ตัว ได้แก่ ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม ชุมชนมีกลุ่มต่างๆ สนับสนุนผลักดันให้มีส่วนร่วม ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าตัวแปรด้านชุมชนจำนวน 8 ตัวแปร สามารถจับกลุ่มได้ 2 ปัจจัยข้างต้น

ส่วนปัจจัยด้าน อบค. ที่มีลักษณะค่าเป็นแบบ Dichotomy (ค่า 0 และ 1) มาอาศัยเทคนิคการวิเคราะห์ปัจจัยก็พบว่าตัวแปรต่างๆ ด้าน อบค. จับเป็นกลุ่มปัจจัยอยู่ 1 ปัจจัย เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ อบค. มีตัวแปรที่มีน้ำหนักปัจจัยสูง (Factor Loading) อยู่ 15 ตัว ได้แก่ อบค.มีเชิญชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรมและโครงการ อบค.ทำงานโปร่งใสไม่ทุจริตคอร์รัปชัน อบค.มีการประสานงานและทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ เอาใจใส่ปัญหาทุกข์สุขของประชาชน อบค.มีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา อบค.มีการจัดทำประชาพิจารณ์ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ให้ความใกล้ชิดเป็นกันเอง อบค.จัดเวทีชุมชนและเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็น อบค.มีการพิจารณาจัดทำโครงการเพื่อคนส่วนรวม อบค.ทำงานจริงจังและจริงใจให้ชุมชน อบค.มีการแต่งตั้งชาวบ้านเป็นที่ปรึกษาหรือกรรมการต่างๆ อบค.เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้สาธารณะทราบ อบค.จัดบริการให้ประชาชนโดยไม่หวังผลประโยชน์แอบแฝง อบค.เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามาตรวจสอบองค์กร ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าตัวแปรด้านองค์การ (อบค.) จำนวน 15 ตัวแปร สามารถจับกลุ่มได้ 1 ปัจจัยข้างต้น

จากตัวแบบตามสมมติฐานที่ตั้งไว้สามารถใช้สมการ สมการถดถอยพหุ (Multiple Linear Regression) จะเห็นได้ว่า ค่าสัมประสิทธิ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีอยู่ 4 ตัว ได้แก่ ความมีหน้าตาสังคม จิตสาธารณะ การบริหารจัดการ อบค. และการเป็นเพศชาย แสดงว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลได้แก่ ปัจจัยด้านความมีหน้าตาทางสังคมมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วม นั่นคือ ความต้องการมีหน้าตาทางสังคมทำให้ระดับการมีส่วนร่วมมากขึ้น ส่วนปัจจัยด้านจิตสาธารณะมีอิทธิพลทางลบต่อการมีส่วนร่วม นั่นคือ การเข้าร่วมโดยจิตสาธารณะของคนจะทำให้ระดับการมีส่วนร่วมลดน้อยลง ส่วนปัจจัยด้านการบริหารจัดการ อบค.ถ้าเป็นกิจกรรมที่เป็นเรื่องการบริหารจัดการ อบค. มากเท่าไรก็จะทำให้ระดับการมีส่วนร่วมมากเท่านั้น นั่นคือ คนอยากเข้าไปมีส่วนร่วมมาก ส่วนปัจจัยด้านเพศ พบว่าการเป็นเพศชายระดับการมีส่วนร่วมจะลดลง

5.1.13 ความสอดคล้องกับสมมติฐาน

1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้ามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลพบว่ามีความแตกต่างกันในระดับบุคคล ชุมชน และ องค์กร ซึ่งผลสอดคล้องกับสมมติฐาน

2) ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้านองค์การ (อบค.) เป็นปัจจัยที่ส่งผลและมีความสัมพันธ์ต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งผลสอดคล้องกับสมมติฐาน

3) ปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนมาจากลักษณะการตัดสินใจของบุคคล และระดับความเป็นธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งผลสอดคล้องกับสมมติฐาน

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรง คือ ตัวแปรควบคุม (คุณลักษณะส่วนบุคคลหรือสถานภาพส่วนบุคคล) เป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรง ส่วนปัจจัยทางอ้อมทั้ง 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัย อบต. มีผลกระทบต่อตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนเช่นกันซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน แต่เป็นปัจจัยเชิงลบ โดยปัจจัยด้านบุคคลมีตัวแปรที่มีน้ำหนักปัจจัยสูงหรือมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมสูงอยู่ 6 ตัวแปร ซึ่งสูงกว่าปัจจัยด้านชุมชนที่มีตัวแปรที่มีน้ำหนักปัจจัยสูงอยู่ 4 ตัวแปร และปัจจัยด้าน อบต. ที่มีตัวแปรที่มีน้ำหนักปัจจัยสูงเพียง 2 ตัวแปร โดยระดับของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมใดสูง ก็จะพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่นๆ สูงสอดคล้องกันโดยปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ ปัจจัยด้านบุคคล ในการวิเคราะห์ปัจจัยการมีส่วนร่วม (Factor Analysis) ของประชาชน พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการระดับมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ได้แก่ ปัจจัยความมีหน้าตาทางสังคมมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วม ปัจจัยด้านจิตสาธารณะมีอิทธิพลทางลบต่อการมีส่วนร่วม ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ อบต. มีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วม ส่วนปัจจัยด้านเพศ ; การเป็นเพศชายระดับการมีส่วนร่วมจะลดลง

5.2 อภิปรายผล

5.2.1. คุณลักษณะส่วนบุคคล

ผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 3 กลุ่ม (ประชาชน ข้าราชการการเมือง ข้าราชการส่วนท้องถิ่น) ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 59.1 เพศหญิง ร้อยละ 40.9 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน มีอายุระหว่าง 45 - 54 ปี อาชีพเกษตรกร รายได้เฉลี่ย 10,000 -20,000 บาทต่อปี เฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 1,000-1,500 บาท ซึ่งเป็นรายได้ที่น้อยมาก บางครัวเรือนมีรายได้เพียงคนเดียว กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1 ใน 3 มีการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น นับถือศาสนาพุทธ และเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์มากที่สุด เป็นที่น่าสังเกตว่าข้าราชการการเมือง (ผู้บริหารและสมาชิกสภาอบต.) เกิดแรงบันดาลใจในการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น จึงเป็นเรื่องที่ควรให้ความสนใจในการช่วยเหลือส่งเสริมพัฒนาการศึกษาของกลุ่มข้าราชการการเมืองท้องถิ่นหรือนักการเมืองท้องถิ่น ให้มีองค์ความรู้และวิสัยทัศน์เพื่อนำมาบริหารจัดการและพัฒนาท้องถิ่นตนเอง ซึ่งในปัจจุบันกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงต่างๆที่เกี่ยวข้อง ได้ให้ความสำคัญโดยมุ่งเน้นพัฒนาองค์กรท้องถิ่น โดยส่งเสริมพัฒนาความรู้ผู้บริหารและสมาชิกสภา อบต. ตลอดทั้งบุคลากรท้องถิ่น โดยจัดอบรมหลักสูตรต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และเน้นหลักสูตรเฉพาะตำแหน่งให้กับผู้บริหารสมาชิกสภาอบต. และพนักงานส่วนตำบลผู้ปฏิบัติงาน ทั้งนี้สิ่งที่ควรเสริมสร้างความคู่กันไปคือ คุณธรรมจริยธรรม ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน และการสร้างจิตสำนึกของพลเมือง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลและการสัมภาษณ์ได้ผลสอดคล้องกันว่า คุณลักษณะส่วนบุคคล (Person Characteristic) ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษา การนับถือศาสนา การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ มีความสัมพันธ์หรือมีผลต่อการตัดสินใจเข้ามีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล สอดคล้องกับ คีอเฟแมน (Kaufman) ซิงค์ (Singh) โรเจอร์ (Roger) แม็คคอสกี (McCosky) มิลเบรท (Milbrath) โดยผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูงจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าปัจเจกบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ ดังนั้นคุณลักษณะส่วนบุคคล สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคลจึงมีความโน้มเอียงไปยังบุคคลที่มีสถานภาพสูง ซึ่ง เวอร์บา และ ไนท์ (Verba และ Nie) เรียกแนวคิดนี้ว่า "Socio-economic Status Model" (สถานภาพเศรษฐกิจและสังคม) แต่เป็นน่าที่สังเกตว่า ในระยะเวลา 1- 2 ปี ที่ผ่านมา กลุ่มตัวอย่างเกินครึ่งเคยเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมของ อบต. โดยผ่านกิจกรรมด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมมากที่สุด เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ประชาชนคุ้นเคยและอยู่ในวิถีชีวิตของเขา ดังนั้นการใช้เครื่องมือหรือวิธีการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตามเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ จึงต้องคำนึงถึงพื้นฐานคุณลักษณะบุคคลหรือปัจเจกบุคคล โดยใช้กิจกรรมด้านวัฒนธรรมประเพณี เข้าไปเป็นตัวกลางตัวเชื่อมการมีส่วนร่วมจึงเกิดการพัฒนาระบวนการเข้าไปในวิถีของชุมชน ทำให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมได้อย่างยั่งยืน

ในการเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมของ อบต. ในกลุ่มประชาชนมักได้รับอิทธิพลจากผู้ชักจูงหรือผู้แนะนำจากหลายแหล่ง จะเห็นได้ว่าอิทธิพลของผู้ชักจูงของทั้ง 3 กลุ่ม แตกต่างกัน คือ ประชาชน จะถูกชักจูงจากเพื่อนฝูง ญาติพี่น้องและครอบครัว ส่วนข้าราชการการเมือง และข้าราชการส่วนท้องถิ่น ถูกชักจูงจากเจ้าหน้าที่ อบต. ผู้บริหาร อบต. ผู้นำในชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น สอดคล้องกับ ปรัชญา เวสารัชช์ (2525: 170) อนุภาพ ภิระลาภ (2528: 25-26) ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากลุ่มที่ใกล้ชิดหรือความสัมพันธ์ของกลุ่มมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้ามีส่วนร่วม โดยในส่วนของประชาชนจะเป็นความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกลุ่มเพื่อนฝูง เครือญาติ ในขณะที่ข้าราชการการเมืองและข้าราชการส่วนท้องถิ่น มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกลุ่มผู้นำ หรือเจ้าหน้าที่ อบต. ในลักษณะที่พึ่งพากัน จึงมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือมีบทบาทรวมถึงการเข้ามาทำงานในองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำวงในจึงมีอิทธิพลสูงมาก กลุ่มผู้นำเหล่านี้จึงมีฐานะเป็นช่องทางสำคัญที่นำการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกเข้ามาสู่หมู่บ้าน ด้วยเหตุนี้ผู้นำหมู่บ้านจึงเป็นช่องทางการที่แสดงออกแทนชาวบ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์, 1977) ดังนั้นทัศนคติแบบพลเมือง (Civic Attitude) จึงเป็นตัวอธิบายได้ว่าทำไมบางคนที่มีสถานภาพสูงจะเข้าไปมีส่วนร่วมมากกว่า (Verba และ Nie อ้างถึงใน ศิริรักษา สถาพรวงษา, 2541: 22-30) ดังนั้นตำแหน่งทางสังคม (Social Position) คุณลักษณะส่วนบุคคล สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคล ความเกี่ยวข้องกับทางการเมือง จึงมีความโน้มเอียงไปยังบุคคลที่มีสถานภาพสูง ซึ่งเวอร์บาและไนท์ (Verba และ Nie) ได้อธิบายแนวคิดจิตวิทยาสังคมนี้ว่า "Socio-economic Status Model" (สถานภาพ

เศรษฐกิจและสังคม) เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ผลักดันให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วม โดยบุคคลจะใช้การมีส่วนร่วมเพื่อสนับสนุน เป้าหมายของตัวเองด้วยการใช้ต้นทุนที่ต่ำที่สุดและก่อให้เกิดผลสูงสุด โดยเป้าหมายนี้อาจเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม หรืออาจเป็นความสนใจส่วนตัวในวงแคบ

5.2.2 ระดับการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของ อบต.

ในช่วงระยะเวลา 1- 2 ปี ที่ผ่านมา ประชาชน และ ข้าราชการส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางการบริหารงาน อบต. ในการจัดทำแผนพัฒนา อบต. การจัดทำข้อบัญญัติ การจัดทำงบประมาณ การประชุมสภา อบต. และการจัดซื้อจัดจ้าง โดยส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับการรับรู้รับทราบมากที่สุด ในขณะที่การร่วมตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนและข้าราชการส่วนท้องถิ่นค่อนข้างจำกัดในการรับรู้รับทราบข้อมูลข่าวสารเป็นหลัก ส่วนใหญ่เป็นลักษณะการรับฟังมากกว่า ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมระดับต้นเท่านั้น ที่เรียกว่าการมีส่วนร่วมแบบถูกกระทำ (Passive Participation) หรือการมีส่วนร่วมแบบเทียม (Pseudo Participation) ในขณะที่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบายหรือการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของอบต. อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นวลน้อย ศรีรัตน์ และคณะ (2546) สุทธนู ศรีไสย (2544) ทั้งที่รัฐธรรมนูญได้มีข้อกำหนดให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบมากยิ่งขึ้นก็ตาม ปัจจัยสาเหตุที่สำคัญรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้บริหารงานในอบต. ยังยึดบทบาทการกำกับดูแลการบริหารงานอบต. และมีอิทธิพลต่อ อบต. ในระดับสูง ซึ่งเป็นการบริหารความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมในแนวตั้งจากบนลงล่าง (vertical Integration) อาจเกิดพฤติกรรมที่ไม่โปร่งใสในการทำงาน ไม่สนับสนุนให้ประชาชนเข้าไปร่วมตรวจสอบการทำงานของ อบต. ดังนั้นเพื่อสร้างความโปร่งใสในการทำงานเพื่อประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในท้องถิ่น จึงควรให้ประชาชนในมี ส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดงาน โดยให้ร่วมคิดวิเคราะห์ปัญหา ร่วมวางแผน (Planning) ร่วมดำเนินการ (Implementation) ร่วมตัดสินใจ (Decision Making) ร่วมรับผลประโยชน์ (Benefits) รวมทั้งประเมินผล (Evaluation) สอดคล้องกับ ไพรัตน์ เศษรินทร์ (2527) อคิน รพีพัฒน์ (2525) Cohen and Uphoff (1977)

5.2.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานของ อบต.

1) ปัจจัยด้านบุคคล

ปัจจัยด้านบุคคล ที่มีผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงาน อบต. ได้แก่ การรู้จักบทบาทหน้าที่ของประชาชน การรู้สำนึกในหน้าที่ การอาสาสมัครใจเพื่อช่วยเหลือสังคมชุมชน การมีความรู้ความสามารถ ถ้าบุคคลถ้าแสดงความคิดเห็นมีทักษะประสบการณ์ เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน เป็นประโยชน์กับตัวเองและชุมชน

พิจารณาถึงผลประโยชน์หรือผลกระทบที่จะเกิดขึ้น เป็นเหตุผลสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมงานกับองค์การบริหารส่วนตำบล และงานวิจัยที่สนับสนุนเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ได้แก่ การรู้สึกว่าคุณมีความสำคัญต่อหมู่บ้านและความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้าน (สุจินต์ ดาววิระกุล, 2527) นอกจากนี้คนเราจะพิจารณาว่าคนได้รับผลกระทบ (ยวัฒน์ วุฒิเมธี, 2526) หรือประโยชน์มากน้อยแค่ไหน ความใกล้ชิดกับปัญหา ประเด็นทางด้านสังคม/สิ่งแวดล้อม ค่านิยม และอำนาจที่ได้รับมอบหมายตามกฎหมาย (วันชัย วัฒนศัพท์, ผู้แปล, 2543) จึงมีผลต่อการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมกับ อบต. แต่ถ้าหากองค์กร (อบต.) ไม่ใส่ใจปัญหาทุกข์สุขของประชาชนหรือไม่ให้ความสำคัญกับประชาชน จัดความสัมพันธ์ทางอำนาจการปกครองเป็นแบบบนลงล่างหรือแบบผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครอง (สุทธนู ศรีไสย์ และคณะ, 2544) การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนก็จะมีข้อจำกัดหรือมีน้อย

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ได้ผลสอดคล้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบสอบถาม แต่มีข้อต่างกันที่สำคัญ คือ ข้าราชการการเมืองและข้าราชการส่วนท้องถิ่น เห็นว่าเหตุผลที่ประชาชนตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วม ก็เพื่อประโยชน์กับตัวเองเป็นลำดับแรก รองลงมา คือ เพื่อประโยชน์กับชุมชนหมู่บ้านของตนเอง ทางเข้าบ้านตัวเอง ความต้องการด้านสาธารณูปโภค ต้องการเบียดชีพสวัสดิการต่างๆ เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าประชาชนจะเข้าไปร่วมประชาคมมากกว่ากิจกรรมทางการบริหารอย่างอื่น เนื่องจากไปแจ้งความต้องการหรือยกมือเลือกโครงการ/กิจกรรมให้กับตัวเองและหมู่บ้านนั่นเอง ซึ่งเป็นปัจจัยที่ดึงดูดและผลักดันให้เกิดการกระทำหรือมีส่วนร่วม ได้แก่ ความคาดหวัง (Expectations) เป้าหมาย (Goals) ข้อผูกพัน (Commitments) เป็นแรงกระตุ้นให้คนกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดลงไป นอกจากนี้องค์ประกอบที่สำคัญที่ผลักดันให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งเวอร์บาและไนท์ (Verba และ Nie) เห็นว่า ผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูงจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าปัจเจกบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ ดังนั้นคุณลักษณะส่วนบุคคล สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคลจึงมีความโน้มเอียงไปยังบุคคลที่มีสถานภาพสูง ซึ่งเวอร์บาและไนท์ (Verba และ Nie) เรียกแนวคิดนี้ว่า "Socio-economic Status Model" (สถานภาพเศรษฐกิจและสังคม) เหตุผลที่สำคัญที่ทำให้คนมีส่วนร่วมและบางคนไม่มีส่วนร่วม คือ ผู้เข้าร่วมพิจารณาแล้วว่ากระตือรือร้นมีแนวโน้มจะนำประโยชน์มาให้มากกว่าต้นทุนที่ใช้ไป ดังนั้นคนที่มีสถานภาพสูงสะท้อนให้เห็นถึงการลงทุนดังที่บุคคลมีในทางเศรษฐกิจและสังคม ในทางตรงกันข้ามหากบุคคลไม่มีทรัพยากรและอำนาจ หากจน ไม่มีบ้านอยู่ หรือคดงาน เขาอาจจะเห็นว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น ไม่คุ้มค่าทำให้บุคคลกลุ่มนั้นตัดสินใจเข้าร่วมและไม่เข้าร่วม ซึ่งเป็นตัวแบบการมีส่วนร่วมทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Model of Participation) เป็นตามทฤษฎีแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Theory) ของบาร์เนตส์ และ เกทส์ (Kaase)

ส่วนประชาชนระบุว่า การตัดสินใจอยู่ที่ตัวบุคคล เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่มีความรู้ ประสบการณ์และการศึกษาน้อย ไม่กล้าแสดงออก ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น คล้อยตามผู้นำ กลัว

โดนดูถูก ไม่ทราบบทบาทหน้าที่ เหตุที่เข้าร่วมเพราะต้องการจัดสภาพแวดล้อมชุมชนให้น่าอยู่ ต้องการ โครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น ต้องการค่าเบี้ยประชุมเช่นเดียวกับส่วนราชการ เมื่อเข้าร่วมแล้ว ไม่ได้ได้รับความสำคัญจากองค์การบริหารส่วนตำบลหรือหน่วยราชการจึงไม่อยากเข้าร่วมอีก ดังนั้น จึงชี้ให้เห็นว่าปัจจัยด้านบุคคล อันได้แก่ การรู้จักบทบาทหน้าที่ของประชาชน การรู้สำนึกในหน้าที่ การอาสาสมัครใจเพื่อช่วยเหลือสังคมชุมชน การมีความรู้ความสามารถ การให้ความสำคัญกับตัวบุคคล การพิจารณาเรื่องผลประโยชน์หรือผลกระทบกับตนเองและชุมชน จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมงานกับองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของ Milbrath และ Goel (อ้างถึงใน ศิริภา สดาพรวงษา, 2541: 33-38) ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัจจัยด้านบุคคล (Personal Factors) ได้แก่ ทักษะคติ ความเชื่อ ลักษณะทางบุคลิกภาพ การสืบลักษณะนิสัยจากบิดามารดา และความต้องการเชิงจิตวิทยา ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมากกับพฤติกรรมของบุคคล ความหวังใจเรื่องการเมือง การมีความรู้สึกในความสามารถของคน การมีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมสูงโดยเฉพาะทางการศึกษา การมีความรู้สึกตระหนักในหน้าที่ของพลเมือง การมีบุคลิกภาพที่ชอบแสดงออกทางสังคม จะมีแนวโน้มให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่ขาดพฤติกรรมเหล่านี้

2) ปัจจัยด้านชุมชน

ปัจจัยด้านชุมชน ที่มีผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงาน อบต. ได้แก่ ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม ชุมชนเลือกเป็นตัวแทน ชุมชนมีความสามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ชุมชนมีกลุ่มต่างๆ ที่สนับสนุนผลักดันการมีส่วนร่วม ดังนั้นชุมชนจึงมีบทบาทหรือมีความสำคัญต่อการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมของบุคคล เพราะบุคคลอยู่ในบริบทของชุมชน วัฒนธรรมของชุมชน การปฏิบัติตามชุมชนและการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รวมทั้งชุมชนเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วม การรวมตัวกันในชุมชนดังกล่าวต่างๆ สิ่งเหล่านี้เป็นตัวผลักดันต่อการตัดสินใจของบุคคลในการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่นๆ มากน้อยเช่นกัน นอกจากนี้มีงานวิจัยสนับสนุนเหตุผลดังกล่าวได้แก่เป็นปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมในสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิก และวัฒนธรรมนี้จะเป็นตัวกำหนดความคิด ความเชื่อ ค่านิยมของบุคคล (Person อ้างถึงใน สุวรรณ มานะโรจนานนท์, 2542:15) และสอดคล้องกับ ธวัช เบญจจาริกุล ปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมและจิตวิทยาทางสังคม เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา นอกจากนี้ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมส่งผลให้เกิด วัฒนธรรมการรวมกลุ่มโดยการ Socialization เกิดจากสังคมชุมชน และปัจจัยด้านการเมืองชุมชน ส่งผลให้ผู้นำชุมชนมีคุณลักษณะผู้นำ (Charismatic Leader) รวมทั้งความสัมพันธ์เป็นส่วนตัวของผู้นำทำให้ชาวบ้านเต็มใจเกิดการรวมกลุ่มได้ง่าย (สุดาวดี ดิษฐกิจ, 2543) สอดคล้องกับ คำรงค์ วัฒนา และคณะ (2547) วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ (1977) จากศึกษาภาวะผู้นำกับการเปลี่ยนแปลงทาง

สังคมในหมู่บ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาสรุปได้ว่าแม้ว่าผู้มีสถานภาพสูงในชุมชนหมู่บ้านเป็นผู้อาวุโส พระ ครู และผู้ใหญ่บ้าน และบุคคลเหล่านี้ได้แสดงบทบาทตามตำแหน่งที่ถูกกำหนดไว้แต่ความมีสถานภาพสูงเป็นเพียงคุณสมบัติหนึ่งขององค์ประกอบของภาวะผู้นำที่แท้จริง ในกระบวนการตัดสินใจของหมู่บ้าน ธรรมชาติของผู้นำจะได้รับผลกระทบจากการสอดแทรกของผลงานต่างๆ ของรัฐบาลที่เข้ามายังหมู่บ้าน สถาบันต่างๆ ในระดับหมู่บ้าน ได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการพัฒนาตำบล สภาตำบล และกลุ่มเกษตรกร ได้รับการจัดตั้งขึ้นเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงการบริหารงาน การพัฒนาชุมชน และการปรับปรุงเทคนิคด้านการเกษตร ดังนั้นปฏิสัมพันธ์ของข้าราชการและชาวบ้านก็มีมากขึ้น โดยเฉพาะชาวบ้านซึ่งเป็นการรวมการของสถาบันที่จัดตั้งขึ้นใหม่ดังกล่าว การศึกษาครั้งนี้ได้ใช้แนวคิดความมีชื่อเสียงและแนวคิดการตัดสินใจ (Reputational and Decisive Methods) วิธีการทั้งสองนี้ช่วยนำไปสู่ข้อสรุปได้ว่าผู้มีอิทธิพลและได้รับการแต่งตั้งโดยชาวบ้านเป็นผู้แสดงบทบาทอย่างเข้มข้นในการตัดสินใจของหมู่บ้าน ผู้มีภาวะผู้นำเหล่านี้เป็นผู้ที่แต่งงานแล้ว เป็นวัยกลางคนและวัยสูงอายุ ซึ่งมีอิทธิพลจากการสะสมบทบาทในการทำงานกับการเป็นกรรมการในหลายสถาบันที่จัดตั้งขึ้นในหมู่บ้าน อิทธิพลของบุคคลเหล่านี้มีพื้นฐานอย่างน้อยสองในสี่องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ การมีตำแหน่งในองค์กรหมู่บ้าน ความมั่นคง การมีความรู้และความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง และการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่บ้านในระดับมาก กลุ่มผู้นำเหล่านี้จึงแสดงบทบาทในฐานะ “คนกลาง” หรือ “นายหน้า” ระหว่างชาวบ้านทั่วไปกับเวทีกองหมู่บ้านไปจนถึงโครงสร้างทางสถาบันระดับชาติ กลุ่มผู้นำเหล่านี้มีฐานะเป็นช่องทางสำคัญที่การเปลี่ยนแปลงจากภายนอกเข้าสู่หมู่บ้านด้วยเหตุนี้ผู้นำหมู่บ้านจึงเป็นช่องทางที่แสดงออกแทนชาวบ้านในชุมชนหมู่บ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไปยังโครงสร้างของประเทศในภาพกว้างที่มีความทันสมัยขึ้น

3) ปัจจัยด้าน อบต.

ปัจจัยด้านชุมชน ที่มีผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงาน อบต. ได้แก่ อบต. ดำเนินงานเป็นไปตามกฎระเบียบ มีเชิญชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรม มีการจัดทำประชาพิจารณ์ มีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ มีข้อต่างกันที่สำคัญ คือ กลุ่มประชาชนมี 2 เสียง ซึ่งเสียงที่ยอมรับการทำงานของอบต. จึงเป็นเหตุให้ตัดสินใจเข้าไปร่วมทำงานด้วย ส่วนกลุ่มประชาชนที่ไม่พึงพอใจต่อการทำงานของอบต. เห็นว่า อบต.บริหารงานไม่โปร่งใส ขาดหลักธรรมาภิบาล มีการเมืองท้องถิ่นแทรกแซง ไม่สนใจแก้ไขปัญหอย่างจริงจัง การทำงานยังเป็นระบบราชการแบบเดิม ส่วนข้าราชการการเมืองและข้าราชการส่วนท้องถิ่น เห็นว่าเหตุผลก็ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมขององค์กรด้วย เช่น บริหารแบบประชาชนต้องมาก่อน โดยไม่ได้คำนึงถึงหลักการเหตุผล ใช้หลักประชานิยม ดำเนินการไปก่อนแก้ไขปัญหภายหลัง ดังนั้นความโปร่งใสขององค์กร (อบต.) การปฏิบัติตาม

กฎระเบียบของอบต. ความรับผิดชอบกระตือรือร้นที่จะแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง การดูแลเอาใจใส่ต่อทุกข์สุขของประชาชนจึงเป็นสาเหตุสำคัญหรือมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการตัดสินใจเข้ามีส่วนร่วมของประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทฤษฎี ศรีไสย์ และคณะ (2544) และ นวลน้อย ตรีรัตน์ และคณะ (2546) ความเป็นธรรมากิบาลขององค์การ (อบต.) ซึ่งจะช่วยสร้างความไว้วางใจ ความพึงพอใจและความน่าเชื่อถือต่ออบต.ของประชาชนได้ ส่งผลให้ประชาชนอยากเข้ามีส่วนร่วมหรือเข้ามาจับทบทวนหรือร่วมกิจกรรมกับ อบต. เพื่อช่วยพัฒนาชุมชนตนเองมากขึ้น ซึ่งจะทำให้การบริหารจัดการท้องถิ่นมีความโปร่งใสมีความรับผิดชอบและตระหนักถึงการมีส่วนนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสาธารณะเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น (คำรงค์ วัฒนา, 2544)

ในการดำเนินงานกิจกรรมทางการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นที่น่าสังเกตว่า

- 1) การจัดทำแผนพัฒนา อบต. ในระเบียบและ พรบ. กำหนดไว้ว่าให้มีตัวแทนประชาชนหรือผู้แทนชุมชนเข้ามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา ประชาคมหมู่บ้าน ประชาคมตำบล ร่วมแสดงความคิดเห็นและตรวจสอบการทำงาน ซึ่งจากการสัมภาษณ์มีผู้ระบุว่าในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนานี้ที่ทำได้มากที่สุด คือ การร่วมประชาคมหมู่บ้าน แต่กระบวนการขั้นตอนอื่น ๆ ส่วนใหญ่ทำได้น้อย เพราะ อบต. ไม่ได้ดำเนินการอย่างจริงจัง คิดประกาศเฉพาะบางเรื่อง หรือไม่ได้แจ้งประกาศข่าวประชาสัมพันธ์คิดประกาศข้อมูลให้ทราบเท่าที่ควร
- 2) การจัดทำข้อบัญญัติ อบต. พระราชบัญญัติ มีการกำหนดเกณฑ์ในการเข้าร่วมค่อนข้างสูงมาก เช่น การร่วมเสนอชื่อเพื่อจัดทำข้อบัญญัติ การร่วมเสนอชื่อเพื่อคัดค้านข้อบัญญัติ หรือการปรับปรุงข้อบัญญัติ ทำให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้ได้บ้างและจะร่วมได้ส่วนใหญ่ก็เป็นเรื่องการรับรู้รับทราบ
- 3) การจัดทำงบประมาณรายจ่าย อบต. เนื่องจากว่าระเบียบได้ให้ปลัด อบต. เป็นเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบด้านงบประมาณ ดังนั้นในกระบวนการนี้จึงเป็นในส่วนของเจ้าหน้าที่ดำเนินการซึ่งเป็นการนำเอาแผนพัฒนามาจัดทำงบประมาณเพื่อนำเสนอสภาพิจารณาโดยส่วนใหญ่แล้วแผนไม่สามารถนำมาจัดทำงบประมาณได้ทั้งหมดส่วนหนึ่งเป็นเพราะนโยบายของผู้บริหารเองหรือการตอบปัญหาหรือการคิดแทนประชาชน
- 4) การประชุมสภา อบต. เป็นกระบวนการเพื่อพิจารณาแผนและงบประมาณและอนุมัติงบประมาณ ซึ่งกระบวนการในการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยการเสนอเรื่องเข้าที่ประชุม การเสนอความคิดเห็นต่อที่ประชุม และการเข้าร่วมรับฟังการประชุม มีการกำหนดหรือระบุไว้ในพระราชบัญญัติ แต่ในโดยการปฏิบัติแล้วไม่ค่อยได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมเท่าใดนัก

5) การจัดซื้อจัดจ้าง โดยกฎหมายได้กำหนดให้มีผู้แทนประชาชนเข้าไปร่วมคณะ 2 คน ในการร่วมเป็นกรรมการจัดซื้อจัดจ้างและตรวจรับงานจ้าง และยังเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมตัดสินใจในการเลือกบริษัททำโครงการด้วย จากการสัมภาษณ์ระบุว่าโดยกระบวนการวิธีการที่ อบต. ดำเนินการคือ ให้ผู้ใหญ่บ้านหรือสมาชิก อบต. เลือกคนเข้ามาเป็นกรรมการ การเลือกจึงกลายเป็นกลุ่มเดียวกันหรือพวกพ้องกันซึ่งจริงๆ แล้วในการดำเนินการเลือกกรรมการมาตรวจรับการจ้างต้องมาจากประชาคม โดยทำการเลือกทีละโครงการไม่ใช่ทำสี่ปีทีเดียว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกฎหมายไม่ได้เขียนวิธีการเอาไว้ ดังนั้น อบต. จึงเลือกวิธีการที่สะดวกหรือเอื้อประโยชน์ต่อกลุ่ม โดยกฎหมายในการตรวจรับงานจ้างนั้นผู้รับเหมาจะต้องบอกนายช่างและนายช่างต้องบอกประชาชนก่อน ซึ่งในการตรวจรับการจ้างนั้นระเบียบกำหนดไว้ว่าประชาชนจะได้รับไม่เกิน 500 บาท/ครั้ง/วัน จากการสัมภาษณ์ระบุว่าส่วนใหญ่ในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่ อบต. ผู้รับเหมาและนายช่างไม่ค่อยได้แจ้งประชาชนหรือผู้เป็นกรรมการตรวจรับ หรือแจ้งหลังดำเนินการเสร็จแล้ว และอาจทำให้การดำเนินการไม่เป็นไปตามที่กำหนดในการจัดซื้อจัดจ้าง เช่น การทำถนนบางเส้นมีการลงหินไม่เต็มจำนวนแล้วแจ้งชาวบ้านที่เป็นกรรมการตรวจรับเมื่อมีการลงหินไปแล้ว และการจ่ายค่าตอบแทนไม่เป็นไปตามที่กำหนด แต่ในระยะหลังเมื่อชาวบ้านเริ่มเข้าใจบทบาทหน้าที่แล้ว ก็ไม่ค่อยกล้าทำ แต่ใช้รูปแบบการดำเนินการใหม่เช่น การแต่งตั้งกลุ่มพวกพ้องหรือสร้างพรรคพวก ทำให้ประชาชนบางคนก็ต้องไหลตามน้ำหรือกินตามน้ำไปด้วย ซึ่งเป็นการทุจริตโดยไม่ได้เจตนา บางกรณีหรือ อบต.บางแห่ง ผู้บริหารมีการทุจริตโดยเกิดจากเจ้าหน้าที่หาช่องทางและจัดการให้ ทำให้ผู้บริหารดำเนินการไปแบบเลขตามเลข

การดำเนินการเพื่อสร้างประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในท้องถิ่น โดยการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทำงานดังกล่าวกับ อปท. หาก อบต. มีธรรมาภิบาลในการบริหารงาน โดยการให้ความรู้ความเข้าใจและเปิดเผยข้อมูลอย่างจริงจัง ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับงานของ อบต. และเกี่ยวข้องกับประชาชนอย่างไร ตลอดจนภาระหน้าที่ในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อบต. ได้มากน้อยแค่ไหน เพื่อให้ประชาชนทราบบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน ส่วนประชาชนเองก็ต้องไม่เห็นแก่อามิสสินจ้าง หรือซื้อตัวแทน ถ้าชุมชนใช้ระบบการซื้อตัวแทน สังคมก็จะอยู่ไม่ได้ ทำให้สังคมมีความแตกแยกขาดความสามัคคี มีความขัดแย้งเห็นแก่พรรคพวกหรือผลประโยชน์ ส่วนผู้บริหารหรือข้าราชการการเมืองหรือข้าราชการประจำไม่เห็นแก่อำนาจเงิน ดำเนินงานด้วยบริสุทธิ์ใจ ไม่ทำตัวเป็นแค่สภาคารายาง ในการคัดเลือกคนเข้าไปตรวจดูที่ผลงานไม่ใช่ผลของเงิน ดูว่าผู้เข้าไปทำหน้าที่แทนประชาชนเขาทำประโยชน์ให้มากน้อยเพียงใด ผู้ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารและสมาชิก อบต. ต้องศึกษาบทบาทหน้าที่ ในเมื่อประชาชนเลือกเป็น “พระเอกในหมู่บ้าน” ต้องทำหน้าที่ด้วยจิตสำนึกในหน้าที่รับผิดชอบ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จึงจะสร้างให้สังคมเข้มแข็ง นำอยู่ และอยู่เย็นเป็นสุข

5.1.4 ปัญหาสาเหตุที่ตัดสินใจไม่เข้าร่วมในการดำเนินงานของ อบต.

สาเหตุสำคัญในลำดับแรกที่กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ตัดสินใจไม่เข้าร่วมทำงานกับ อบต. คือ ไม่มีเวลา ขาดโอกาสประกอบอาชีพ เห็นว่าตัวเองไม่สำคัญ-ไม่ไ้หน้าหน้าที่ อบต.เล่นพรรคเล่นพวก อบต.ทำงานไม่โปร่งใสทุจริตคอร์รัปชัน ส่วนข้าราชการการเมืองเห็นว่ามีฐานะไม่ดี ยากจน ส่วนข้าราชการส่วนท้องถิ่นเห็นว่ามีควมรู้น้อย ขาดทักษะและประสบการณ์ จะเห็นได้ว่าสาเหตุสำคัญลำดับแรกๆผู้ตอบแบบสอบถาม ไม่ได้ให้ความสำคัญในปัจจัยค่าใช้จ่าย ซึ่งจากการสัมภาษณ์มีผู้บอกว่ายินดีเสียสละค่าใช้จ่าย แม้ว่าฐานะไม่ดียากจนก็พอเสียสละเวลาหรือเงินทางและให้ความช่วยเหลือได้ หาก อบต.มีการทำงานตามกฎระเบียบและโปร่งใส ซึ่งแตกต่างจากข้าราชการการเมืองที่ให้ความสำคัญในเรื่องค่าใช้จ่ายหรือเรื่องการเงินในการตัดสินใจไม่เข้าร่วม เพราะการไปทำหน้าที่ของคณะผู้บริหารหรือสมาชิกต้องเสียสละเงินทอง เริ่มตั้งแต่การสมัครเข้ามา การเข้าไปทำงาน การลงพื้นที่ เป็นต้น จะต้องใช้รายได้ส่วนตัวช่วยเหลือกิจกรรมงานประเพณีต่างๆ ของชุมชนหมู่บ้าน จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่คุณมีความรู้มีทรัพย์สินแต่ขาดทุนทรัพย์จึงไม่ได้มีโอกาสเข้าไปช่วยเหลือสังคม เพราะข้อจำกัดที่สำคัญคือเงิน

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประชาชนในการตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมสนับสนุนการบริหารงานของ อบต. จากผลการศึกษานี้ให้เห็นว่าสาเหตุที่คุณตัดสินใจไม่เข้าร่วมส่วนนั้น ข้อจำกัดอยู่ที่ปัจจัยด้านบุคคล เช่น การศึกษา ความรู้ทักษะประสบการณ์ ความคิดหรือปม (Stigmatizations) ของประชาชนที่คิดว่าตัวเองไม่สำคัญ ไม่ไ้หน้าหน้าที่-เป็นหน้าที่ของรัฐ ปัญหาเรื่องความไม่พร้อมของประชาชนในเรื่องของการ ไม่มีเวลา เรื่องของการเงิน เศรษฐกิจ การขาดโอกาสประกอบอาชีพ ขาดจิตสาธารณะ ส่วนปัจจัยด้าน อบต. ปัญหาสำคัญคือระดับความเป็นธรรมาภิบาลของ อบต. การทำงานของ อบต. ทำงานไม่โปร่งใสทุจริตคอร์รัปชัน อบต. เล่นพรรคเล่นพวก ความห่างเหินของเจ้าหน้าที่รัฐ สอดคล้องกับสถาบันดำรงราชานุภาพ (2526: 42) คือ ประชาชนขาดความตระหนักในสิทธิบทบาทหน้าที่และจิตสำนึก ระบบราชการไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม ระบบอุปถัมภ์เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม ส่วนจินตนา สุทธิจารี(2544) มองว่าปัญหาเกิดจากการเพิกเฉย พฤติกรรมของบุคลากรรัฐ ในขณะที่คณะเนิ่งนิจ ศรีบัวเขียวและคณะ (2545) เห็นว่าเป็นปัญหาของการใช้เครื่องมือในการบริหารจัดการงานและหรือกลยุทธ์ของการมีส่วนร่วม ปัญหาการรับรู้เกี่ยวกับแนวคิด ปัญหาด้านความพร้อมของภาครัฐ นอกจากนี้ชาติชาย ณ เชียงใหม่ (2546) ยังได้เสนอปัญหาอุปสรรคข้อจำกัดการมีส่วนร่วม คือ การขาดคุณค่าและจิตสาธารณะของประชาชน ปัจจัยด้านชุมชนไม่เอื้อต่อการรวมตัวและการมีส่วนร่วม การขาดระบบการจัดการการมีส่วนร่วม การออกกฎหมาย ระเบียบเพื่อกำหนดช่องทางและกลไกที่ประชาชนเข้าไปตรวจสอบยังไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ จึงถือได้ว่าการมีส่วนร่วมเป็นปัญหาอุปสรรคของตัวบุคคล องค์กรภาครัฐ ปัญหาอุปสรรคของภาครัฐกับประชาชน และองค์กรท้องถิ่นกับประชาชน ที่ยังไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการสาธารณะ

5.2.4 ลักษณะการตัดสินใจ

เมื่อพิจารณาตัวแบบการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมของประชาชนพบว่าทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่าง มีการตัดสินใจแบบเหตุผล (Rational Model) มีระดับความถี่มากที่สุด รองลงมาคือ การตัดสินใจแบบผสม (Mixed-Scanning Model) การตัดสินใจแบบกลุ่ม (Group Model) แบบผู้นำ (Elite Model) ตัวแบบสถาบัน (Institute Model) ตัวแบบค่อยเป็นค่อยไป (Incremental Model) และท้ายสุดตัวแบบถังขยะ (Garbage Model) ดังนั้น จึงชี้ให้เห็นว่าเหตุผลการตัดสินใจสำคัญในลำดับต้นๆ นั้นทั้ง 3 กลุ่ม เป็นการตัดสินใจที่อยู่บนพื้นฐานความมีเหตุผล โดยการตัดสินใจจะคำนึงถึงนโยบายหรือโครงการที่ทำให้สังคมได้ประโยชน์สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบาร์นาร์ด (Barnard, 1938) การตัดสินใจที่จะกระทำหรือมีส่วนร่วมเป็นผลมาจากการจัดสรรค่านิยมของสังคม (Dye, 1965) เพราะ Easton (1965) ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ตัดสินใจนโยบายกับประชาชนในสังคม ซึ่งองค์ประกอบของการตัดสินใจแบบมีเหตุผลมากที่สุด (Herbert A Simon, 1967) คือ ผู้ตัดสินใจสามารถจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมายได้ ต้องรู้แนวทางปฏิบัติอย่างถ่องแท้และผู้ตัดสินใจต้องมีความรู้ ซึ่งการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณี เทศบาล และ อบต. (จรัส สุวรรณมาลา (2547: 25) ได้กล่าวถึง “ข้อสังเกตโดยทั่วไปของ อบต. ในการพัฒนาท้องถิ่น” ดังนี้ อบต. มีแนวโน้มการใช้กระบวนการตัดสินใจริเริ่มสิ่งใหม่ โดยกลุ่มหรือองค์กรชุมชน และมักจะเลือกทำในสิ่งที่แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้โดยตรง ทำเรื่องใกล้ตัว ไม่ได้คำนึงถึงอนาคต เนื่องจาก นายก อบต. มีการศึกษาน้อยกว่านายกเทศมนตรี ไม่คิดว่าตนเองเก่ง ไม่ได้ขึ้นอยู่กับคนอื่น ยังเป็นชาวบ้านธรรมดา ซึ่งเป็นข้อดีตามทฤษฎีการเรียนรู้ มีการจัดเวทีรับฟังความเห็นจากชุมชนส่วนใหญ่จึงไม่ถูกสั่งการไม่ได้ทำตามความเห็นของผู้นำ ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้แบบชาวบ้านเห็นทางออกที่หลากหลายและมีการลองผิดลองถูก จึงถือว่าเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยการให้ความสำคัญกับตัวบุคคล ซึ่งทุกคนมีศักดิ์และศรีเท่าเทียมกัน อันเป็นไปตามการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

การตัดสินใจเข้ามีส่วนร่วม ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ คือปัจจัยทางด้านตัวบุคคล ซึ่งมีหลายคนที่มองว่าฐานะไม่ใช่ แต่บางคนมองว่าต้องเข้าไปมีส่วนร่วม การร่วมจัดทำแผนหรือเสนอโครงการเป็นการที่เราไปเลือกโครงการเพื่อพัฒนาหมู่บ้านซึ่งโครงการต่างๆ เหล่านั้นถือว่าเป็นภาษีที่เขาได้เสียไป ดังนั้นบางคนจึงต้องเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อเป็นการรักษาผลประโยชน์ของตัวเอง ส่วนปัจจัยด้านชุมชน ในชุมชนหรือกลุ่มต่างๆ มีส่วนในการเกื้อหนุนให้เข้ามามีส่วนร่วม หัวหน้าหรือแกนนำกลุ่มจะมีบทบาทในการต่อรองได้มาก ถ้าฟังสมาชิกกลุ่มไม่ค่อยมีบทบาท จริงๆ แล้วเป็นการดึงกลุ่มผลประโยชน์แบบหลวมๆ หรือเป็นกลุ่มฐานเสียงอำนาจของเจ้าของเงินกู้หรือนายทุน ส่วนปัจจัยด้าน อบต. ในกระบวนการดำเนินงานนั้นกิจกรรมต่างๆ ก็ถือว่า อบต. ได้มีการปฏิบัติอยู่แล้วและเป็นภาระหน้าที่ที่ต้องทำแต่ในการที่จะทำมากหรือน้อยอยู่ที่ความเป็น

ธรรมาภิบาลของ อบต. อยู่ที่ผู้บริหารของ อบต. นั้นๆ แต่โดยกระบวนการดำเนินงานของ อบต. แล้วในกิจกรรมต่างๆ มีการดำเนินการอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง

การตัดสินใจไม่เข้าร่วม ปัญหาอยู่ที่ประชาชนคือ ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ การหารายได้เพื่อเลี้ยงชีพ ความไม่พร้อมและความไม่พอของบุคคล นั้นหมายความว่าด้านความไม่พร้อมเนื่องจากผู้บริหารหรือสมาชิก อบต. ที่ได้รับคัดเลือกเข้ามาทำงาน โดยส่วนใหญ่แล้วต้องใช้เงินเพื่อหุ้มในการหาเสียงและเลือกตั้ง เมื่อก้าวเข้ามาแล้วก็อาจจะต้องมากอบ กอบและเอื้อประโยชน์พวกพ้องที่ส่งเสริมและเข้าห้เงินทุน ทำให้ต้องทุจริต คอร์รัปชัน และจัดสรร โครงการเอื้อประโยชน์และพวกพ้อง มีการฮั้วกันหรือค้ครองผลประโยชน์กันหรือเอื้อผลประโยชน์ให้กัน ส่วนด้านความไม่พอคือ เมื่อได้ถูกเลือกเข้ามาทำหน้าที่บริหารแล้วก็ไม่รู้จักพอ บางคนมีอุดมการณ์ มีเจตนารมณ์ที่ดีในการเข้ามาพัฒนาหมู่บ้าน แต่เมื่อเข้ามาแล้วเห็นประโยชน์อยู่ตรงหน้าก็ไหลตามน้ำ ถูกกลืนไปในที่สุด ดังนั้น จึงเห็นว่ากลุ่มมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมการบริหารจัดการงานใน อบต. มากยิ่งขึ้น ซึ่งกลุ่มอิทธิพลนี้อาจสร้างเครือข่ายได้ตั้งแต่ระดับรากหญ้าไปจนถึงระดับนโยบาย

จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านระบุว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมมีหลายองค์ประกอบด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นตัวชาวบ้านเอง ตัวชุมชน และตัว อบต. ในด้านตัวชาวบ้านส่วนใหญ่ขาดจิตวิญญาณ ขาดจิตสำนึกหรือสามัญสำนึกในการทำหน้าที่เป็นพลเมือง เรื่องเกี่ยวกับเศรษฐกิจก็มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเพราะหาก ไม่มีรายได้หรือค่าใช้จ่าย ยากจน ปากกัดตีนถีบ จะไปมีส่วนร่วมได้อย่างไร ดังนั้น จึงต้องดูแลตัวเองเป็นสำคัญก่อน หากตัวผู้ที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมไม่เห็นแก่อาภิสสินจ้างหรือซื้อตัวแทนก็จะทำให้ประชาชนเกิดประโยชน์ต่อองค์กรวม เป็นต้น ในกรณีหากชุมชนไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีความรู้ความสามารถไปทำงาน กลุ่มมีการกระจายความคิดมีกำแพงกัน ชุมชนหรือหมู่บ้านนั้นไม่เกิดการพัฒนา นอกจากนี้ยังมีความเห็นว่า

1) ระบบการเมืองไทยเล่นพรรคพวกเอื้อประโยชน์กับกลุ่มพวกพ้อง การบริหารงานใน อบต. ก็เหมือนการย่อการเมืองระดับประเทศ ทำให้ประชาชนชาวบ้านเกิดความเบื่อหน่ายไม่อยากเข้าไปยุ่งวาย

2) กระบวนการในการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นและให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นเรื่องดี แต่คนที่เข้าไปเป็นผู้ดำเนินกระบวนการขาดจิตสำนึกในหน้าที่ ขาดจิตสาธารณะ

3) อบต. ไม่มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบหรือดำเนินการในระยะเวลากระชั้นชิด ประชาชนจึงไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้

4) ประชาชนที่มีอุดมการณ์และมีจิตสำนึกที่จะช่วยพัฒนาหมู่บ้านเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมแล้วกลับไปเจอคออู้เสียงข้างมากไม่ได้ เป็นอนุบาลอ่อนหัด ทำให้ห้ถอดอยไม่อยากเข้าไปมีส่วนร่วม

5) คนในชุมชนบางแห่ง กับวงข้าราชการเป็นคนละขั้ว ทำให้ไม่สามารถประสานงานและทำงานร่วมกันได้

6) ชุมชนไม่เปิดโอกาสให้คนมีความรู้ความสามารถเข้าไปทำงานกลุ่มไม่กระจายความคิด ไม่เปิดรับความเห็นไม่แตกต่างจากกลุ่มมีกำแพงกัน

7) สมาชิกสภา อบต. บางคนไม่ได้ทำหน้าที่ของตนเองในการเป็นกระบอกเสียงแทนชาวบ้าน แต่ไปเอื้อผลประโยชน์กับกลุ่มพวกพ้อง

8) ปัจจุบันปล่อยให้สื่อบริหารประเทศ แทนที่จะรับฟังและพิเคราะห์ข่าว ดังนั้น บางเรื่องอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดในการทำงาน ส่งผลให้ประชาชนมีทัศนคติต่อองค์การบริหารส่วนตำบลที่ผิดๆ จึงไม่อยากเข้ามีส่วนร่วม

9) ผู้ที่เป็นตัวแทนหมู่บ้านหรือที่ถูกคัดเลือกหรือถูกเลือกตั้งเข้าไปทำหน้าที่ประชาชนชาวบ้าน ต้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง ต้องศึกษาข้อมูลเพื่อไปปฏิบัติหน้าที่

10) กลุ่มที่มีอุดมการณ์ก็ไม่ได้เข้าไปทำงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลหรือองค์กรท้องถิ่น จะเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่ได้เข้าไปทำงานใน อบต

ถึงการมีส่วนร่วมของภาคอีสานจะน้อยกว่าภาคอื่น แต่จากการสัมภาษณ์จะเห็นว่าคนยังรักความเป็นประชาธิปไตย ยังรักความเป็นประชาชนคนไทย และมีจิตวิญญาณหรือจิตสำนึกในความเป็นพลเมือง เช่น กรณี อบต.สระสมิง ชุดผู้บริหารมีความภาคภูมิใจในความสำเร็จในการลดข้อร้องเรียน ลดการทุจริต ซึ่งแต่เดิมมีการร้องเรียนจากประชาชนมากที่สุดในจังหวัดอุบลราชธานี เมื่อมีการเปลี่ยนผู้บริหารชุดใหม่ และใช้วิธีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมและดึงผู้นำชุมชนกลุ่มแกนนำมาเป็นส่วนร่วมในการทำงาน โดยใช้วิธีการกระจายจากกลุ่มเล็กไปสู่กลุ่มใหญ่ จากการประชาสัมพันธ์ให้คน 5 คน แล้ว 5 คนก็จะกระจายไปอีกเป็น 10 คน ทำให้ประชาชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และการทำงานของ อบต. มากขึ้น ช่วยลดข้อกังขาหรือข้อคำถามได้มาก เมื่อประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ซึ่งก็เป็นความภาคภูมิใจของ อบต. นอกจากนี้ผู้นำชุมชนลุ่มน้ำห้วยข้าวสาร ในเขต อบต.สระสมิง เป็นผู้นำชุมชนที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลเป็นอย่างยิ่ง โดยมีการส่งเสริมให้ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ปลูกพืชผัก เพาะเห็ด การส่งเสริมอาชีพ และสร้างความเข้าใจแนวคิดการมีส่วนร่วม ทำให้ชุมชนมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีความเอื้ออาทร นำไปสู่ชุมชนที่มีความสุข มีหนี้ลด มีเงินออมมากขึ้น มีสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ อนามัยขุดลง ทำให้มีความสามัคคีในชุมชนมากยิ่งขึ้น นี่คือการภาคภูมิใจในส่วนของภาคประชาชนที่สามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับตัวเองได้ ทำให้สังคมอยู่เย็นเป็นสุข

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ซึ่งถือว่าเป็นการจัดความสัมพันธ์ทางอำนาจ หน้าที่ใหม่ระหว่างส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์บ้านเมือง ที่เปลี่ยนแปลงไปในสถานะที่สังคมมีกลุ่มที่หลากหลาย มีความต้องการ และความคาดหวังจากรัฐที่เพิ่มขึ้น และแตกต่างกันขัดแย้งกันในขณะที่ยังคงมีความสามารถ และทรัพยากรที่จำกัด ในการตอบสนองปัญหา ความต้องการ ที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่นได้ทันต่อเหตุการณ์ และตรงกับความเป็นและ ความ

ต้องการของท้องถิ่น ดังนั้นองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องปรับรูปแบบและยุทธวิธีในการสร้างการมีส่วนร่วม และต้องเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการบริหารงานขององค์กรท้องถิ่นอย่างจริงจัง โดยต้องมีธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการองค์กร ทั้งนี้ในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจทำได้หลายระดับและหลายวิธี ซึ่งบางวิธีสามารถทำได้อย่างง่าย ๆ แต่บางวิธีก็ต้องใช้เวลา ขึ้นอยู่กับความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ค่าใช้จ่ายและความจำเป็นในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องละเอียดอ่อน จึงต้องมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชน การรับฟังความคิดเห็น การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้งพัฒนาทักษะและศักยภาพของข้าราชการทุกระดับควบคู่กันไปด้วย

จากหลักการและความจำเป็นดังกล่าวทำให้การพัฒนาระบบราชการที่ผ่านมาได้รับการพัฒนากระบวนการบริหารราชการที่สนับสนุนการปรับกระบวนการทำงานของส่วนราชการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น หรือที่เรียกว่า “การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม” ในส่วนภาคราชการ การส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ถือได้ว่าเป็นเงื่อนไข และเป็นกุญแจดอกสำคัญของความสำเร็จของการพัฒนาระบบราชการให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและเอื้อต่อประโยชน์สุขของประชาชน เพราะกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุน และส่งเสริมให้ระบบราชการมีพลังในการพัฒนาประเทศอย่างสร้างสรรค์ อันเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนาระบบราชการยุคใหม่ที่เป็นราชการระบบเปิด ซึ่งในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของภาคราชการที่มาจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และชุมชนท้องถิ่น จะช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชนได้รับทราบความต้องการและปัญหาที่แท้จริง ลดความขัดแย้งและต่อต้าน ทั้งยังเป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้ประชาชน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในประเด็นสาธารณะ ซึ่งเป็นบทบาทที่หน่วยงานภาคราชการและภาคประชาชนต้องดำเนินการร่วมกันเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ให้เกิดประโยชน์สุขต่อประชาชน

5.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ

5.3.1 ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

1) ภาครัฐและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมประชาธิปไตย อาทิ กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ควรส่งเสริมหรือหนุนเสริมอย่างต่อเนื่อง การสร้างการมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบต่อสังคมชุมชนต้องสร้างความตระหนักและจิตสำนึกพื้นฐานด้านการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปกครองส่วนท้องถิ่นให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง สาระสำคัญในการสร้างความตระหนักได้แก่ สิทธิ บทบาท อำนาจหน้าที่ของบุคคลตามกฎหมาย การมีส่วนร่วมในบทบาทของพลเมืองของประเทศ

2) กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงที่เกี่ยวข้องต้องเสริมสร้างส่งเสริมศักยภาพท้องถิ่นและความเข้มแข็งให้กับชุมชนและองค์กรประชาชน โดยทุกภาคส่วนต้องบูรณาการวางแผนและทำร่วมกัน และส่งเสริมควบคู่ไปกับระบบเศรษฐกิจชุมชน เพื่อให้การดำเนินงานไม่กระเทือนต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน

3) กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศาสนาและวัฒนธรรม และกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ควรมีนโยบายความร่วมมือในการสร้างเสริมวุฒิภาวะทางการเมืองและการบริหารให้กับข้าราชการการเมือง ผู้บริหารท้องถิ่น และข้าราชการส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้พื้นฐานความรู้แล้ว ต้องมุ่งเน้นสร้างคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรมทางการเมือง

3) กระทรวงมหาดไทย ควรมีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการ อบต.ใสสะอาด โดยใช้หลักธรรมาภิบาลในการกำหนดแผนการพัฒนาด้าน พัฒนาการบริหารจัดการและการจัดกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ตลอดจนมีหน้าที่ในการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. โดยควรมีคณะกรรมการจากทุกภาคส่วนได้ร่วมเป็นคณะทำงานของศูนย์ปฏิบัติการใสสะอาด

4) กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ควรจัดให้มีตำแหน่งเจ้าหน้าที่นิติกร ปฏิบัติงานในอบต. เพื่อการใช้กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ให้มีความถูกต้อง ชัดเจน ส่งเสริมปฏิบัติได้จริง

5.3.2 ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ

จากข้อค้นพบในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพียงการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ในขณะที่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบายและการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ สาเหตุปัญหาที่ประชาชนตัดสินใจไม่เข้าร่วมงานกับ อบต. เป็นเพราะการศึกษาน้อย ขาดความรู้ทักษะประสบการณ์ กลัวโดนดูถูก คิดว่าตัวเองไม่สำคัญ ไม่ใช่หน้าที่ ไม่มีเวลา ขาดโอกาสการประกอบอาชีพ ชุมชนขาดความสามัคคี มีความขัดแย้งกัน ความไม่โปร่งใสและความไม่เป็นธรรมาภิบาลของอบต. จึงขอเสนอแนะเชิงด้านปฏิบัติการ ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมของประชาชน

1.1) องค์กรบริหารส่วนตำบล ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนหรือองค์กรภาคประชาชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วมในการบริหารกิจการสาธารณะต่างๆ ภายใต้กรอบกฎหมาย โดยควรเริ่มตั้งแต่ ร่วมคิดวิเคราะห์ปัญหา วางแผน ดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตามตรวจสอบการทำงาน ทั้งนี้เพื่อความโปร่งใสและประโยชน์ของคนในพื้นที่

1.2) องค์กรบริหารส่วนตำบลควรมีแนวทางปฏิบัติในการออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับขององค์กรบริหารส่วนตำบล เกี่ยวกับการบริหารงาน ในการเปิดโอกาสให้ประชาชนหลากหลายอาชีพเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เสนอแนวทางพัฒนาให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

2) พัฒนาคณะและพัฒนางานของ อบต.

2.1) องค์การบริหารส่วนตำบลควรเปลี่ยนบทบาท จากการเป็นผู้เสนอโครงการ หรือผู้จัดกิจกรรมเล็กๆ มาเป็นผู้รับฟัง โดยให้ประชาชนเป็นผู้เสนอโครงการ โดยเริ่มจากกิจกรรมเล็กๆ ก่อน เช่น โครงการกีฬาหมู่บ้าน การเสวนาประชา ทำให้ประชาชนกล้าคิด กล้าแสดงความคิดเห็นและเข้ามามีส่วนร่วมตามธรรมชาติ

2.2) องค์การบริหารส่วนตำบล /หน่วยงานเกี่ยวข้องควรเป็นศูนย์กลางถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนในเรื่องสิทธิหน้าที่ของพลเมือง ที่ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจ โดยเฉพาะเรื่องสิทธิในการเข้าไปมีส่วนร่วมบริหารงานของ อบต. เช่น การวางแผนพัฒนาชุมชนหมู่บ้าน การจัดทำข้อบัญญัติ การประชุมสภา อบต. การตรวจสอบการดำเนินงาน

3) การประชาสัมพันธ์ และการเผยแพร่งาน อบต.

3.1) องค์การบริหารส่วนตำบล ควรเผยแพร่ข้อมูลการดำเนินงาน ข้อมูลข่าวสารทางราชการ การปิดประกาศ ข่าวสารต่าง ๆ ประชาสัมพันธ์โดยผ่านสื่อต่างๆ ให้หลากหลายเพื่อให้เข้าถึงประชาชน และทำอย่างต่อเนื่อง และต้องลงพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ

3.1) องค์การบริหารส่วนตำบลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเผยแพร่ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของ อบต. บทบาทหน้าที่ของประชาชนพลเมือง การร่วมเข้าชื่อเสนอข้อบังคับ การคัดค้านข้อบังคับตำบลที่ทำให้ประชาชนเดือดร้อน การตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. การเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง รวมทั้งผลดีผลเสียในการเข้าร่วม เป็นต้น

5.3.3 ข้อเสนอแนะการวิจัย

1) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงาน อบต. ในเขตภาคอื่นๆ

2) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมดำเนินการนโยบายสาธารณะ หรือบริการสาธารณะด้านอื่นๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3) ควรมีการทำศึกษาวิจัยสาเหตุปัญหาต่างๆ ในการบริหารงาน อบต. เพื่อหายุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แนวทางในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมตามแนวทางการพัฒนาประชาธิปไตย ให้เกิดจากฐานรากของชุมชน

4) ควรศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล เปรียบเทียบกับการมีส่วนร่วมกับองค์กรอื่น

5) ควรศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมที่ช่วยสร้างให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นและชุมชนเข้มแข็ง

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- การปกครอง, กรม. กระทรวงมหาดไทยกับการกระจายอำนาจ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อาสาสมัครมา
ดินแดง กรมการปกครอง. กรุงเทพฯ : สถาบันดำรงราชานุภาพ, 2546.
- การปกครองส่วนท้องถิ่น, กรม. กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับการปกครองส่วนท้องถิ่น. น.ป.ท.:2546.
(เอกสารอัดสำเนา)
- การพัฒนาชุมชน, กรม. โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงเฉลิมพระเกียรติ
แผนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง พ.ศ.2542 – 2544. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนา
ชุมชน, 2542.
- การพัฒนาชุมชน, กรม. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ฉบับชุมชน. (เอกสารเย็บเล่ม
กรมการพัฒนาชุมชน) 2543.
- กรรณิกา ชมดี. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ : ศึกษาเฉพาะกรณี
โครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524.
- กาญจนา แก้วเทพ และ กนกศักดิ์ แก้วเทพ. การพึ่งตนเอง ศักยภาพในการพัฒนาชนบท.
กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสำนักพิมพ์, 2530.
- โกมล ชอบชื่นชม. ชุมชน : ยุทธศาสตร์การพัฒนาชนบทที่ก้าวหน้าและยั่งยืน. (เอกสารวิจัย
วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2541)
- โกวิทย์ พวงงาม. การบริหารท้องถิ่นไทย : หลักการและมิติใหม่ในอนาคต. กรุงเทพฯ: บริษัท
สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2544.
- โกวิทย์ พวงงาม. วิพากษ์ท้องถิ่นไทย : รวบรวมจากบทวิเคราะห์คอลัมน์ประชาคมท้องถิ่นจาก
นิตยสารสยามรัฐ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มิตรภาพ, 2546.
- โกวิทย์ พวงงาม และคณะ. รายงานการวิจัยการประเมินองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็น
เลิศด้านความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน ประจำปี 2549. กรุงเทพฯ:
สถาบันพระปกเกล้า, 2549.
- โกสินทร์ วงศ์สุวรรณ. ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532.
- คะนิงนิจ ศรีบัวเขียว และคณะ. แนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตาม
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 : ปัญหาอุปสรรคและทางออก. กรุงเทพฯ:
สถาบันพระปกเกล้า, 2545.

- จินตนา เสมารเงิน. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานโครงการพัฒนาตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านสาขาการจัดการพัฒนาสังคม คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2539.
- จรัส สุวรรณมาลา. ปฏิรูประบบการคลังไทย : การกระจายอำนาจสู่ภูมิภาค. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2538.
- จรัส สุวรรณมาลา. การตรวจสอบผลการดำเนินงาน : กลยุทธ์ในการปรับปรุงบริการภาครัฐ. เอกสารวิชาการปีแห่งการส่งเสริมการบริการประชาชนของรัฐ ลำดับที่ 11 คณะกรรมการปฏิรูประบบราชการ สำนักนายกรัฐมนตรี, กรุงเทพฯ: บริษัทกราฟิคฟอร์แมท, 2539.
- จรัส สุวรรณมาลา. นวัตกรรมท้องถิ่นไทย เล่ม 9 กรณีศึกษาด้านการเมืองและการมีส่วนร่วมและด้านการบริหารงานทั่วไป. กรุงเทพฯ: สถาบันวิดิใหม่ท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- เจมส์ แอล เครตัน. คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน. แปลโดย ศ.นพ.วันชัย วัฒนศัพท์, นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า, 2544.
- เจมส์ คีดี ปิ่นทอง. การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบทในการบริหารงานพัฒนาชนบท. (บรรณาธิการ จักรกฤษณ์ นรมิทธิคุณการ) กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2527. หน้า 272-273.
- ฉอาน วุฒิกกรมรักษา. ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงสร้างงานในชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการที่ได้รับรางวัลดีเด่นของตำบลทุ่งพยอม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526.
- ชินรัตน์ สมสืบ. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2539.
- ชวงศ์ ฉายะจินดา. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ: พิจเศษ พรินท์ติ้ง เซ็นเตอร์, 2539.
- ชำนาญ อุบลรัตน์. การรวมอำนาจและการกระจายอำนาจทางการปกครองของกฎหมายไทย. (พระนคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2503)
- ชัยอนันต์ สมุทวาณิช. 100 ปี แห่งการปฏิรูประบบราชการวิวัฒนาการของอำนาจรัฐและอำนาจการเมือง. กรุงเทพฯ: บริษัท พี.เพรส, 2539.
- ชินรัตน์ สมสืบ. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท. นนทบุรี: โครงการส่งเสริมการแต่งตำรา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2539.

- คำรงค์ วัฒนา. สถิติประยุกต์สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลทางรัฐประศาสนศาสตร์และรัฐศาสตร์. (โครงการผลิตตำราเอกสารงานวิจัยคณะรัฐศาสตร์ ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542).
- คำรงค์ วัฒนา และคณะ. การประเมินความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อรองรับการถ่ายโอนและความเหมาะสมของภารกิจที่จะถ่ายโอน. รายงานการศึกษาวิจัยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ร่วมกับศูนย์บริการวิชาการ สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2547.
- ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิงษ์. การกำหนดและวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ : ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้ (กล่าวถึงตัวแบบนโยบายสาธารณะ). กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2540. หน้า 21-47.
- ถวิลวดี บุรีกุล. ตัวชี้วัดการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี. เอกสารประกอบการบรรยายหลักสูตรธรรมเนียมสำหรับผู้บริหารการศึกษานอกโรงเรียน. วันที่ 7 ตุลาคม 2549. สถาบันพระปกเกล้าร่วมกับกระทรวงศึกษา, 2549. หน้า 5-10.
- ถวิลวดี บุรีกุล. โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาตัวชี้วัดผลการบริหารจัดการที่ดี. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า, 2545. หน้า 241- 247.
- ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์, 2527.
- ธวัช เบญจาชิกุล. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของชาวนาในการพัฒนา : หมู่บ้านชาวเขาขณะเลิกการประกวดหมู่บ้านพัฒนาตัวอย่างของศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชาวเขาสังกัดเชียงใหม่ ประจำปี พ.ศ.2527. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529.
- นวลน้อย ตริรัตน์ และคณะ. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล. รายงานการวิจัย สถาบันพระปกเกล้า, 2546.
- นภา ชมไพบุลย์. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทของกลุ่มเกษตรกร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- นภาพร หะวานนท์ และคณะ. รายงานการวิจัยหมายเลข 2 (ฉบับร่าง) สร้างชุมชนเข้มแข็งบนความหลากหลายของผลผลิตเพื่อการค้า. (เอกสารประกอบการสัมมนาโครงการพัฒนาดัชนีความเข้มแข็งชุมชน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2534)
- นพกาญจน์ เมตตานนท์. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาชุมชน ศึกษากรณีชุมชนแออัดยานนาวา. (เอกสารวิจัยภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541)

- นิธิ เอียวศรีวงศ์, การมีส่วนร่วมของประชาชน : ความยั่งยืนของประชาธิปไตย, (เอกสารประกอบการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 2, 3 มีนาคม 2544, 2544)
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, (กรุงเทพฯ: สักดิ์โสภณการพิมพ์, 2527.
- บุญธรรม เลิศสุขีเกษม, เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น เรื่อง “บทบาทของประชาชนต่อการส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย, กรมการปกครอง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.
- บุรณศิลป์ ไทบุคดี, นายอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 31 มิถุนายน 2550.
- ปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะ, กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา, กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2542.
- ประภาศรี พิทักษ์สินสุข, การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสุพรรณบุรี, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532.
- ประเวศ วสี และคณะ, พึ่งตนเองในชนบท : อีกรูปหนึ่งของการทบทวนโลกทัศน์แห่งการพึ่งตนเอง, สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2531.
- ประเวศ วสี, วัฒนธรรมกับการพัฒนา, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2537.
- ประเสริฐ เข้มกลิ่นฟู และคณะ, สังคมชนบทไทย, กรุงเทพฯ: โครงการการศึกษาทั่วไป ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- ปรัชญา เวสารัชช์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท, กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.
- พิทยา บวรวัฒนา, รัฐประศาสนศาสตร์ : ทฤษฎีและแนวการศึกษา (ค.ศ.1887-1970), กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์, 2547.
- พิทยา บวรวัฒนา, รัฐประศาสนศาสตร์ : ทฤษฎีและแนวการศึกษา (ค.ศ.1970-1980), กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์, 2547.
- เพ็ญศิริ จิระเดชากุล, อุบัติการณ์ความเข้มแข็งของชุมชนในสังคมไทย, เอกสารประกอบการสัมมนา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2543.
- ไพบูรณ์ ช่างเรียน, การคลังท้องถิ่น : ปัจจัยที่จำเป็นต่อการพัฒนาชนบท, นิตยสารการทำเรือ 34 (มิถุนายน 2530) หน้า 37.
- ไพบูรณ์ ช่างเรียน, สังคม วัฒนธรรม และการบริหารแบบไทย, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สมาธรรม, 2542.

- ไพรัตน์ เคชะรินทร์. นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนา
ในปัจจุบัน ใน ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (บรรณาธิการ), การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
พัฒนา. กรุงเทพฯ: โสภการพิมพ์, 2527. หน้า 6-21.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทย
อนุเคราะห์ไทย, 2526.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: นามมีบุ๊ค
พับลิเคชันส์, 2546.
- รุทธ์ กล่อมชุ่ม และสุนทร โคตรบรรเทา. ปัจจัยที่กระตุ้นให้ประชาชนเข้าร่วมในโครงการพัฒนา
ชุมชนในเขตชนบทยากจน : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านศิเค่น พ.ศ.2528 ของจังหวัด
อุตรดิตถ์. (พิษณุโลก: แผนกติดตามผลและวิจัย ฝ่ายกิจการพลเรือน กองอำนาจการ
รักษาความมั่นคงภายใน, 2527.
- ลิขิต ชีรวะกิน. รายงานเรื่องการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ:
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535.
- วันชัย วัฒนศัพท์. การมีส่วนร่วมของประชาชนของสังคมไทยในธรรมชาติของการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนและกระบวนการทางด้านสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เดือนตุลา,
หน้า 4 – 60.
- วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์. การบริหารแผนงานเชิงกลยุทธ์ในหน่วยงานภาครัฐบาล. กรุงเทพฯ: คณะ
รัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์. ภาวะผู้นำกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในหมู่บ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ค.ศ. 1977),
2522.
- วุฒิสาร ดันไทย. การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: ชรรณาพรส, 2545.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน : ประชาชน ข้าราชการ และ
ผู้นำรัฐบาล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไอเดียนส์โตร์, 2530.
- วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ. ใน อมร รักษาศักดิ์ (บรรณาธิการ) วัฒนธรรมทางการเมืองใน
การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. กรุงเทพฯ: วิ.เจพรีนติ้ง, 2524.
- สมศักดิ์ สุวรรณสุจริต. แนวความคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเมืองท้องถิ่น.
(กันยายน 2531) 2534. หน้า 43-44.
- สถาบันดำรงราชานุภาพ. ปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล. รายงานการวิจัย
สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ร่วมกับกองวิชาการและแผนงาน กรมการปกครอง.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2539.

- สนิท ขาวสะอาด. ปัจจัยสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น : ศึกษากรณีโครงการประจําหมู่บ้านอำเภอเมืองนครพนมและอำเภอดงหลวง จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- สมบัติ ชำรงธัญวงศ์. นโยบายสาธารณะ : แนวคิด การวิเคราะห์และกระบวนการ. พิมพ์ครั้งที่ 9 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เสมาธรรม, 2546.
- สุจินต์ คาววิระกุล. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.
- ศุควาดี ดินฐกิจ. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำให้เกิดชุมชนเข้มแข็งตามธรรมชาติ : ศึกษากรณีชุมชนสาคลี อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. การค้นคว้าอิสระ รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- สุทษณู ศรีไสย์ และคณะ. ศึกษาองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีความเป็นเลิศด้านความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2544.
- สุทษณู ศรีไสย์ และคณะ. การจัดอันดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เข้าร่วมโครงการรางวัลพระปกเกล้าประจำปี 2545 ความเป็นเลิศด้านความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชนและการศึกษาภาพรวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. รายงานการวิจัย สถาบันพระปกเกล้า, 2545.
- สุรวุฒิ ปัดไซสง และคณะ. รายงานการวิจัยหมายเลข 10 (ฉบับร่าง) : สร้างความเข้มแข็งชุมชนด้วยตัวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. เอกสารประกอบการสัมมนา โครงการพัฒนาดัชนีความเข้มแข็งชุมชน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2543.
- สุเมธ ทราชแก้ว. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ : กรณีศึกษาเฉพาะกรณีโครงการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536.
- เสน่ห์ จามริก. การเมืองกับการศึกษาของไทย. กรุงเทพฯ: โครงการพัฒนาสังคมศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2523.
- สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. แผนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2544 กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, 2544.

- สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. ข้อมูลประกอบการตรวจติดตามแผนปฏิบัติการเสริมสร้าง
ความเข้มแข็งของชุมชนเมื่อเผชิญวิกฤตของผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี ประจำปี
งบประมาณ พ.ศ.2543. สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, 2543.
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. การกระจายอำนาจตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจาย
อำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542. (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543).
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
ร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนใน
การปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน. กรมการปกครอง ร่วมกับ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.
- สมบัติ ชำรงธัญวงศ์. การเมือง : แนวความคิดและการพัฒนา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สมารธรรม,
2542.
- หยุด แสงอุทัย. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ประกายพริ้ง,
2535.
- อकिन ระพีพัฒน์. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย
ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ (บรรณาธิการ)
กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภาคการพิมพ์, 2527.
- อนุภาพ ติรลาภ. การวิเคราะห์เชิงสมมติฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท :
ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาบริหารบริหารรัฐกิจ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.
- อเนก เหล่าธรรมทัศน์. ประชาสังคม : ในมุมมองตะวันตก. กรุงเทพฯ: บริษัทอัมรินทร์บุ๊ค
เซ็นเตอร์, 2542.
- อเนก เหล่าธรรมทัศน์. วิสัยทัศน์การปกครองท้องถิ่นและแบบแผนการกระจายอำนาจ,
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไททรรค์, 2545.
- อเนก เหล่าธรรมทัศน์. เหตุอยู่ที่ท้องถิ่น : ปัญหาการเมืองการปกครองที่ระดับชาติ อันสืบเนื่องจาก
การปกครองท้องถิ่นที่ไม่เพียงพอ. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์, 2543. หน้า 14.
- อมร รักษาศักดิ์. หลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญฉบับ
ประชาชน. กรุงเทพฯ: การันต์การพิมพ์, 2543.
- อรพินทร์ สพโชคชัย. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการประจำปี 2538 เรื่องการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการพัฒนาชุมชน. มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
วันที่ 9-10 ธันวาคม 2538 ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์ซิตี จอมเทียน จังหวัดชลบุรี.

- อรพินท์ สฟโชคชัย. การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน, รายงานการประชุม วิชาการประจำปี 2538. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2539.
- อรอนงค์ ชรรณกุล. การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2539.
- อรอร กุ้เจริญ. การวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ. เอกสารประกอบการสอน ภาควิชารัฐประศาสน ศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- อุษณีย์ ศิริสุนทรไพบูลย์. แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาขนาด ใหญ่ของรัฐ : ศึกษาเฉพาะโครงการเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำ. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- อำภรณ์ ช่างเกวียน. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาป่าชาย เลนชุมชนตำบลเข้าไม้แก้ว อำเภอเสีเกา จังหวัดศรีนคร. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต บัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540.

ภาษาอังกฤษ

- Carry. Lo, J. 1976. Community Development as process, Columbia University of Missouri Pres.
- Cohen. J., M. and Uphoff, N. T., Participation : Concept and Measures for Project Design, Implementation, in Rural Development, (Monograph # 2, January 1997, The Rural Development Committee, Center for International Studies Council, 1997)
- Cohen. J., M. and Uphoff, N. T., Rural development participation: Concept and measures for project design, implementation and evaluation, (New York: Cornell University, 1977)
- Franklyn, Popular Participation in Planning for Basic Needs, (Great Britain: Black more Press. (March), 1985) : 23-28.
- Robert D. Putnam, et al; 1994, (Yasutami Shimomura. The Role of Governance in Asia. Printed Singapore: Utopia Press Pte Ltd. 2003: 67)
- Sidney Verbra, Norman Nic. Participation and Political Equality, (New York: Cambridge)
- WHO and UNICEF, 1978. Report of the international conference on primary health care. New York: N.P.Press.
- William, Erwin, Participation Management : Concept Theory and Implementation, (Atlanta Ca: Georgia State University, 1967)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถาม

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความคิดเห็นมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาวิจัย
2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนี้ ไม่มีผลต่อการดำเนินงาน/กิจกรรมใด ๆ ของท่านหรือองค์กรที่ท่านปฏิบัติหน้าที่
3. โปรดเติมข้อความ และทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง ที่เห็นว่าตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

- 1.1 เพศ ชาย หญิง
- 1.2 อายุปี
- 1.3 อาชีพหลัก เกษตรกร รับจ้างทั่วไป รับราชการ
 ค้าขาย แม่บ้าน อื่นๆ ระบุ.....
- 1.4 รายได้ของท่านประมาณบาท/ปี
- 1.5 ระดับการศึกษาสูงสุดของท่าน
 ประถมศึกษาคอนตัน ประถมศึกษาคอนปลาย มัธยมศึกษาตอนต้น
 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. อนุปริญญา/ปวส. ปริญญาตรี
 ปริญญาเอก อื่นๆ ระบุ.....
- 1.6 ศาสนาที่ท่านนับถือ
 พุทธ คริสต์ อิสลาม อื่นๆ ระบุ.....
- 1.7 ตำแหน่งของท่านในหมู่บ้าน
 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน
 ผู้ทรงคุณวุฒิ ภูมิปัญญาท้องถิ่น(ปราชญ์ชาวบ้าน)
 คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้บริหารและสมาชิกสภา อบต. พนักงานส่วนตำบล
 ไม่มีตำแหน่งใดๆ อื่นๆ (ระบุ)
- 1.8 ปัจจุบันท่านเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มใดบ้างในหมู่บ้าน
 กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มสตรี กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข(อสม.)
 กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเยาวชน กลุ่มสมาชิกสหกรณ์การเกษตร
 กลุ่มผู้สูงอายุ ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใด อื่นๆ (ระบุ)
- 1.9 ท่านอยู่ในเขตพื้นที่ของ อบต. (ระบุชื่อ)
- 1.10 ในช่วง 1 ถึง 2 ปี ที่ผ่านมามีส่วนร่วมในการทำงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลในกิจกรรมใดบ้าง
 ไม่เคยทำงานร่วม
 เคยทำงานร่วม (โปรดระบุงานหรือกิจกรรมที่มีส่วนร่วม)
1.
2.
3.
4.

ตอนที่ 2 ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล

1. ในระยะ 1-2 ปี ที่ผ่านมา ท่านเคยร่วมกิจกรรมกับ อบต. อะไรบ้าง (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

	ทุกครั้ง	บ่อยครั้ง	นานๆครั้ง	ไม่เคย
☐ ร่วมจัดทำแผนพัฒนาชุมชน
☐ ร่วมจัดทำข้อบัญญัติ อบต.
☐ ร่วมจัดทำงบประมาณรายจ่าย อบต.
☐ ร่วมประชุมสภา อบต.
☐ ร่วมจัดซื้อจัดจ้างของ อบต.
☐ อื่นๆ ระบุ.....

การเข้าร่วมของท่านมีอะไรบ้าง

1.1 การจัดทำแผนพัฒนา อบต. (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ร่วมจัดทำแผนชุมชน ร่วมประชาคมหมู่บ้าน ร่วมประชาคมตำบล ร่วมรับรู้/รับทราบ
 ร่วมเสนอความคิดเห็น ร่วมตรวจสอบการทำงานในแผน อื่นๆ ระบุ.....

1.2 การจัดทำข้อบัญญัติ อบต. (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ร่วมเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติ ร่วมประชาพิจารณ์ร่างข้อบัญญัติ ร่วมรับรู้/รับทราบ
 ร่วมเสนอชื่อเพื่อจัดวางข้อบัญญัติ ร่วมปรับปรุงข้อบัญญัติ อื่นๆ ระบุ.....

1.3 การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี อบต. (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ร่วมจัดทำงบประมาณของ อบต. ร่วมตัดสินใจจัดสรรโครงการลงหมู่บ้าน ร่วมรับรู้/รับทราบ
 ร่วมเสนอความคิดเห็น ร่วมตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ อื่นๆ ระบุ.....

1.4 การประชุมสภา อบต. (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- เข้าร่วมประชุมสภา อบต. ร่วมเสนอเรื่องเข้าที่ประชุม ร่วมรับรู้/รับทราบ
 เสนอความคิดเห็นต่อที่ประชุม ร่วมตรวจสอบการดำเนินงานของอบต. อื่นๆ ระบุ.....

1.5 การจัดซื้อจัดจ้างของ อบต. (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ร่วมเป็นกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง ร่วมเป็นกรรมการตรวจรับการจ้างงาน ร่วมรับรู้/รับทราบ
 ร่วมตัดสินใจเลือกร้าน/บริษัทที่ทำโครงการ ร่วมตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง อื่นๆ ระบุ.....

2. สาเหตุที่ประชาชนตัดสินใจเข้าร่วมในการดำเนินงานของ อบต. เพราะ (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

2.1 ด้านตัวบุคคล

- เป็นหน้าที่ของประชาชน มีเกียรติและทำให้มีหน้ามีตาทางสังคม
 มีความรู้ความสามารถ มีทักษะและประสบการณ์ในการทำงาน
 อาสาสมัครด้วยใจเพราะอยากช่วยสังคมชุมชน กล้าพูดและกล้าแสดงความคิดเห็น
 เป็นผู้สนับสนุนออกเงินและอุปถัมภ์ช่วยเหลือ อบต. เคารพศรัทธาและเชื่อถือผู้บริหาร อบต.
 ต้องการคัดค้านการทำงานหรือโครงการ ต้องการยื่นหนังสือร้องเรียนการทำงานของ อบต.
 ครอบครัวยุติธรรม คิดว่าพลังการมีส่วนร่วมทำให้งานสำเร็จ
 เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน เป็นประโยชน์กับตัวท่าน อื่นๆ ระบุ.....

2.2 ด้านชุมชน

- ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม ชุมชนเลือกท่านเป็นตัวแทนเข้าไปร่วมงาน อบต.
- ชุมชนมีกลุ่มต่างๆ ที่สนับสนุนผลักดันให้มีส่วนร่วม ชุมชนมีความร่วมมือมากกว่าแข่งขัน
- ชุมชนมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มสมาชิกต่างๆ ชุมชนมีความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลส่งเสริมซึ่งกันและกัน
- การเดินทางไปมาระหว่างชุมชน สะดวก รวดเร็ว เป็นประโยชน์กับกลุ่ม และสมาชิก อื่นๆ ระบุ.....

2.3 ด้านเกี่ยวกับ อบต.ของท่าน

- อบต. มีเชิญชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการ อบต.ทำงานโปร่งใส ไม่ทุจริต-ไม่คอร์รัปชัน
- อบต. ดำเนินงานเป็นไปตามกฎระเบียบ อบต. มีการประสานและทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ
- อบต. เอาใจใส่ปัญหาทุกข์สุขของประชาชน อบต. มีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา
- อบต. มีการจัดทำประชาพิจารณ์ ประชาคมหมู่บ้าน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ อบต. ให้ความใกล้ชิดเป็นกันเอง
- อบต. จัดเวทีชุมชนและเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็น อบต. มีการพิจารณาจัดทำโครงการเพื่อคนส่วนรวม
- อบต. ทำงานแบบจริงใจและจริงจังให้ชุมชน อบต. มีการแต่งตั้งชาวบ้านเป็นที่ปรึกษาหรือกรรมการต่างๆ
- อบต. เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้สาธารณชนทราบ อบต. จัดบริการให้ประชาชนโดยไม่หวังผลประโยชน์แอบแฝง
- อบต. เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามาตรวจสอบองค์กร อื่นๆ ระบุ.....

3. สถานที่ตัดสินใจไม่เข้าร่วมในการดำเนินงานของ อบต.

- อบต. ไม่เคยจัดเวที หรือเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม อบต.ทำงานไม่โปร่งใส ทุจริต-คอร์รัปชัน
- อบต.เล่นพรรคเล่นพวก เครือญาติ หัวคะแนน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ อบต.ห่างเหินประชาชน ไม่เป็นกันเอง
- อบต.มีอำนาจมากในการเลือกทำหรือไม่ทำโครงการ อบต. ซักถาม และ ไม่ได้ให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์
- ชุมชนขาดความสามัคคี มีความขัดแย้งแตกแยกกัน ชุมชนมีนักการเมืองหรือผู้มีอิทธิพล มีบทบาทอำนาจตัดสินใจ
- มีฐานะไม่ดี ยากจน มีความรู้ น้อย ขาดความรู้ ทักษะ และ ประสิทธิภาพ
- การเข้าร่วมต้องเสียค่าใช้จ่าย เช่น ค่าเดินทาง ค่ากิน คิดว่าตัวเองไม่สำคัญ หรือไม่เจ้าหน้าที่
- ไม่มีเวลา เกรงกลัวผู้มีอิทธิพล
- การเดินทางไปมาไม่สะดวก อื่นๆ ระบุ

4. ส่วนใหญ่ใครเป็นผู้ชักจูงหรือแนะนำประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมหรือเข้าไปช่วยงานของ อบต.

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ครอบครัวท่าน ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง ไม่มีผู้ชักจูงท่าน แต่ท่านเข้าร่วมด้วยตัวเอง
- เจ้าหน้าที่ อบต./ผู้บริหาร อบต. กลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มสตรี กลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น
- ผู้นำในชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน แกนนำชุมชน แกนนำเครือข่ายประชาชน
- องค์กร หรือหน่วยงานของภาครัฐ องค์กรเอกชน เช่น เอ็นจีโอ สมาคม มูลนิธิ อื่นๆ ระบุ

5. ท่านเคยมีโอกาสตัดสินใจเลือกโครงการหรือไม่ เคย ไม่เคย (หากเคย โปรดตอบข้อ 6)

6. ท่านตัดสินใจเลือกกิจกรรม/โครงการใน อบต. ของท่าน โดยพิจารณาจากเรื่องใด

- เลือกตามลำดับความสำคัญมากที่สุดของงานเป็นหลัก กิจกรรมที่เลือกใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คำนึงถึงความคุ้มค่าของเงิน
- กิจกรรมที่เลือกนั้นเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ตัดสินใจเลือกโดยพิจารณาจากโครงการเดิม
- ตัดสินใจเลือกโดยดูจากปัญหาสาเหตุหลายทาง ตัดสินใจเลือกโดยดูจากความจำเป็นและความต้องการชุมชน
- ตัดสินใจเลือกโดยดูจากปัญหาอย่างละเอียด ตัดสินใจเลือกตามผู้นำชุมชน
- ตัดสินใจโดยยึดค่านิยมของรัฐบาล ใน อบต. มีกลุ่มหลายกลุ่มแข่งขันกันเสนอโครงการใหม่ๆ
- ตัดสินใจเลือกตามผู้บริหารและสมาชิก อบต. ตัดสินใจตามความคิดเห็นของกลุ่ม
- ตัดสินใจโดยไม่ได้ใคร่ครวญ ตัดสินใจเลือกตามเสียงส่วนใหญ่ ตัดสินใจเลือกเพราะ อบต. ชี้นำ
- ข้อมูลข่าวสารต้องเพียงพอต่อการตัดสินใจ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ร่วมปรึกษาหารือ ร่วมประชุม ประชาคมหมู่บ้าน/ตำบล
- อื่นๆ ระบุ

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงาน อบต. ของท่าน

.....

.....

.....

ขอบพระคุณทุกท่านที่ตอบแบบสอบถาม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถาม

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของประชาชนในการสนับสนุนบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาวิจัย
2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนี้ ไม่มีผลต่อการดำเนินงาน/กิจกรรมใด ๆ ของท่านหรือองค์กรที่ท่านปฏิบัติหน้าที่
3. โปรดเติมข้อความ และทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง ที่เห็นว่าตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

- 1.1 เพศ ชาย หญิง
- 1.2 อายุปี
- 1.9 อาชีพหลัก เกษตรกร รับจ้างทั่วไป รับราชการ
 ค้าขาย แม่บ้าน อื่นๆ ระบุ.....
- 1.10 รายได้ของท่านประมาณ บาท/ปี
- 1.11 ระดับการศึกษาสูงสุดของท่าน
 ประถมศึกษาตอนต้น ประถมศึกษาตอนปลาย มัธยมศึกษาตอนต้น
 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. อนุปริญญา/ปวส. ปริญญาตรี
 ปริญญาเอก อื่นๆ ระบุ.....
- 1.12 ศาสนาที่ท่านนับถือ
 พุทธ คริสต์ อิสลาม อื่นๆ ระบุ.....
- 1.13 ตำแหน่งของท่านในหมู่บ้าน
 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สว. วัตรกำนัน
 ผู้ทรงคุณวุฒิ ภูมิปัญญาท้องถิ่น(ปราชญ์ชาวบ้าน)
 คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้บริหารและสมาชิกสภา อบต. พนักงานส่วนตำบล
 ไม่มีตำแหน่งใดๆ อื่นๆ (ระบุ)
- 1.14 ปัจจุบันท่านเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มใดบ้างในหมู่บ้าน
 กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มสตรี กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข(อสม.)
 กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเยาวชน กลุ่มสมาชิกสหกรณ์การเกษตร
 กลุ่มผู้สูงอายุ ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใด อื่นๆ (ระบุ)
- 1.9 ท่านอยู่ในเขตพื้นที่ของ อบต. (ระบุชื่อ)
- 1.10 ในช่วง 1 ถึง 2 ปี ที่ผ่านมาท่านเคยมีส่วนร่วมในการทำงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลในกิจกรรมใดบ้าง
 ไม่เคยทำงานร่วม
 เคยทำงานร่วม (โปรดระบุงานหรือกิจกรรมที่มีส่วนร่วม)
 1.
 2.
 3.
 4.

ตอนที่ 2 ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล

1. ในระยะ 1-2 ปี ที่ผ่านมา ท่านเคยร่วมกิจกรรมกับ อบต. อะไรบ้าง (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ทุกครั้งที่ บ่อยครั้ง นานๆครั้ง ไม่เคย

- ร่วมจัดทำแผนพัฒนาชุมชน
 ร่วมจัดทำข้อบัญญัติ อบต.
 ร่วมจัดทำงบประมาณรายจ่าย อบต.
 ร่วมประชุมสภา อบต.
 ร่วมจัดซื้อจัดจ้างของ อบต.
 อื่นๆ ระบุ.....

การเข้าร่วมของท่านมีอะไรบ้าง

1.1 การจัดทำแผนพัฒนา อบต. (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ร่วมจัดทำแผนชุมชน ร่วมประชาคมหมู่บ้าน ร่วมประชาคมตำบล ร่วมรับรู้/รับทราบ
 ร่วมเสนอความคิดเห็น ร่วมตรวจสอบการทำงานในแผน อื่นๆ ระบุ.....

1.2 การจัดทำข้อบัญญัติ อบต. (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ร่วมเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติ ร่วมประชาพิจารณ์ร่างข้อบัญญัติ ร่วมรับรู้/รับทราบ
 ร่วมเสนอชื่อเพื่อขัดขวางข้อบัญญัติ ร่วมปรับปรุงข้อบัญญัติ อื่นๆ ระบุ.....

1.3 การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี อบต. (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ร่วมจัดทำงบประมาณของ อบต. ร่วมตัดสินใจจัดสรรโครงการลงหมู่บ้าน ร่วมรับรู้/รับทราบ
 ร่วมเสนอความคิดเห็น ร่วมตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ อื่นๆ ระบุ.....

1.4 การประชุมสภา อบต. (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- เข้าร่วมประชุมสภา อบต. ร่วมเสนอเรื่องเข้าที่ประชุม ร่วมรับรู้/รับทราบ
 เสนอความคิดเห็นต่อที่ประชุม ร่วมตรวจสอบการดำเนินงานของอบต. อื่นๆ ระบุ.....

1.5 การจัดซื้อจัดจ้างของ อบต. (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ร่วมเป็นกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง ร่วมเป็นกรรมการตรวจรับการจ้างงาน ร่วมรับรู้/รับทราบ
 ร่วมตัดสินใจเลือกร้าน/บริษัทที่ทำโครงการ ร่วมตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง อื่นๆ ระบุ.....

2. สาเหตุที่ประชาชนตัดสินใจเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อบต. เพราะ (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

2.1 ด้านตัวบุคคล

- เป็นหน้าที่ของประชาชน มีเกียรติและทำให้มีหน้ามีตาทางสังคม
 มีความรู้ความสามารถ มีทักษะและประสบการณ์ในการทำงาน
 อาสาสมัครด้วยใจเพราะอยากช่วยสังคมชุมชน กล้าพูดและกล้าแสดงความคิดเห็น
 เป็นผู้สนับสนุนออกเงินและอุปการะช่วยเหลือ อบต. เคารพศรัทธาและเชื่อถือผู้บริหาร อบต.
 ต้องการคัดค้านการทำงานหรือโครงการ ต้องการยื่นหนังสือร้องเรียนการทำงานของ อบต.
 ครอบครัวยุติธรรม คิดว่าพลังการมีส่วนร่วมทำให้งานสำเร็จ
 เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน เป็นประโยชน์กับตัวท่าน อื่นๆ ระบุ.....

2.2 ด้านชุมชน

- ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม ชุมชนเลือกท่านเป็นตัวแทนเข้าไปร่วมงาน อบต.
- ชุมชนมีกลุ่มต่างๆ ที่สนับสนุนผลักดันให้มีส่วนร่วม ชุมชนมีความร่วมมือมากกว่าแข่งขัน
- ชุมชนมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มสมาชิกต่างๆ ชุมชนมีความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลส่งเสริมซึ่งกันและกัน
- การเดินทางไประหว่างชุมชน สะดวก รวดเร็ว เป็นประโยชน์กับกลุ่ม และสมาชิก อื่นๆ ระบุ.....

2.3 ด้านเกี่ยวกับ อบต.ของท่าน

- อบต. มีเชิญชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการ อบต.ทำงานโปร่งใส ไม่ทุจริต-ไม่คอร์รัปชัน
- อบต. ดำเนินงานเป็นไปตามกฎระเบียบ อบต. มีการประสานและทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ
- อบต. เอาใจใส่ปัญหาทุกข์สุขของประชาชน อบต. มีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา
- อบต. มีการจัดทำประชาพิจารณ์ ประชาคมหมู่บ้าน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ อบต. ให้ความใกล้ชิดกับตนเอง
- อบต. จัดเวทีชุมชนและเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็น อบต. มีการพิจารณาจัดทำโครงการเพื่อคนส่วนรวม
- อบต. ทำงานแบบจริงใจและจริงจังให้ชุมชน อบต. มีการแต่งตั้งชาวบ้านเป็นที่ปรึกษาหรือกรรมการต่างๆ
- อบต. เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้สาธารณชนทราบ อบต. จัดบริการให้ประชาชนโดยไม่หวังผลประโยชน์แอบแฝง
- อบต. เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามาตรวจสอบองค์กร อื่นๆ ระบุ.....

3. สาเหตุที่ตัดสินใจไม่เข้าร่วมในการดำเนินงานของ อบต.

- อบต. ไม่เคยจัดเวที หรือเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม อบต.ทำงานไม่โปร่งใส ทุจริต-คอร์รัปชัน
- อบต.เล่นพรรคเล่นพวก เครือญาติ หัวคะแนน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ อบต.ห่างเหินประชาชน ไม่เป็นกันเอง
- อบต.มีอำนาจมากในการเลือกทำหรือไม่ทำโครงการ อบต. ชำนาญ และ ไม่ได้ให้ข้อมูลที่โปร่งใส
- ชุมชนขาดความสามัคคี มีความขัดแย้งแตกแยกกัน ชุมชนมีนักการเมืองหรือผู้มีอิทธิพล มีบทบาทอำนาจตัดสินใจ
- มีฐานะไม่ดี ยากจน มีความรู้หรือ ขาดความรู้ทักษะและประสบการณ์
- การเข้าร่วมต้องเสียค่าใช้จ่าย เช่น ค่าเดินทาง ค่ากิน คิดว่าตัวเองไม่สำคัญ หรือไม่ใช่นายที่
- ไม่มีเวลา เกรงกลัวผู้มีอิทธิพล
- การเดินทางไประหว่างสะดวก อื่นๆ ระบุ

4. ส่วนใหญ่ใครเป็นผู้ชักจูงหรือแนะนำประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมหรือเข้าไปช่วยงานของ อบต.

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ครอบครัวท่าน ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง ไม่มีผู้ชักจูงท่าน แต่ท่านเข้าร่วมด้วยตัวเอง
- เจ้าหน้าที่ อบต. /ผู้บริหาร อบต. กลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มสตรี กลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น
- ผู้นำในชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน แกนนำชุมชน แกนนำเครือข่ายประชาชน
- องค์กร หรือหน่วยงานของภาครัฐ องค์กรเอกชน เช่น เอ็นจีโอ สมาคม มูลนิธิ อื่นๆ ระบุ

5. ท่านเคยมีโอกาสตัดสินใจเลือกโครงการหรือไม่ เคย ไม่เคย (หากเคย โปรดตอบข้อ 6)

6. ท่านตัดสินใจเลือกกิจกรรม/โครงการใน อบต. ของท่าน โดยพิจารณาจากเรื่องใด

- เลือกตามลำดับความสำคัญมาก่อนของงานเป็นหลัก กิจกรรมที่เลือกใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คำนึงถึงความคุ้มค่าของเงิน
- กิจกรรมที่เลือกนั้นเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ตัดสินใจเลือกโดยพิจารณาจากโครงการเดิม
- ตัดสินใจเลือกโดยดูจากปัญหาสาเหตุหลายทาง ตัดสินใจเลือกโดยดูจากความจำเป็นและความต้องการชุมชน
- ตัดสินใจเลือกโดยดูจากปัญหาอย่างละเอียด ตัดสินใจเลือกตามผู้นำชุมชน
- ตัดสินใจโดยยึดความนโยบายรัฐบาล ในอบต. มีกลุ่มหลายกลุ่มแข่งขันกันเสนอโครงการใหม่ๆ
- ตัดสินใจเลือกตามผู้บริหารและสมาชิกอบต. ตัดสินใจตามความคิดเห็นของกลุ่ม
- ตัดสินใจโดยไม่ได้ใครครอง ตัดสินใจเลือกตามเสียงส่วนใหญ่ ตัดสินใจเลือกเพราะ อบต. ชี้นำ
- ข้อมูลข่าวสารต้องเพื่อสอดคล้องกับการตัดสินใจ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ร่วมปรึกษาหารือ ร่วมประชุม ประชาคมหมู่บ้าน/ตำบล
- อื่นๆ ระบุ

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงาน อบต. ของท่าน

.....

.....

.....

ขอบพระคุณทุกท่านที่ตอบแบบสอบถาม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความคิดเห็นมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล

ชื่อ/สกุล ตำแหน่ง อาชีพ การศึกษา.....

ทำงาน/อยู่ในพื้นที่ที่ กี่ปี อยู่ในเขต อบต.

หัวข้อสัมภาษณ์

1. อบต. ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน กับ อบต. ในเรื่องใดบ้าง กิจกรรมใด

 ร่วมจัดทำแผนพัฒนา อบต. ร่วมจัดทำข้อบัญญัติ อบต. ร่วมจัดทำงบประมาณรายจ่าย อบต. ร่วมประชุมสภา อบต. ร่วมจัดทำการจัดซื้อจัดจ้าง

2. อบต. ได้ใช้วิธีการหรือกลไกใดบ้างในการสร้างการมีส่วนร่วมให้กับประชาชน และมีการดำเนินการอย่างไร

 มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร หรือประชาสัมพันธ์โดย ผ่านสื่อต่างๆ เปิดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน โดยผ่านวิธีการต่างๆ จัดเวทีชาวบ้าน ประชาคมหมู่บ้าน ประชาคมตำบล..... อื่นๆ

3. เหตุผลส่วนใหญ่ที่ประชาชนตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วม กับ อบต.

 มีตัดสินใจตามผู้นำ เพราะ..... มีตัดสินใจตามกลุ่ม เพราะ..... มีตัดสินใจโดยพิจารณาเหตุผล เพราะ..... มีตัดสินใจแบบ ไม่มีเหตุผล เพราะ..... ตัดสินใจแบบอื่นๆ เช่น/เพราะ.....

4. เหตุผลส่วนใหญ่ที่ตัดสินใจไม่เข้าไปมีส่วนร่วม กับ อบต.

5. ท่านคาดหวังว่าจะได้อะไร จากการเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงานกับ อบต.

.....

.....

6. อิทธิพลของบุคคล ชุมชน หรือ อบต. มีผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนหรือไม่ อย่างไร

6.1 ลักษณะบุคคลที่เอื้อต่อการเข้าไปมีส่วนร่วม เช่น.....

6.2 ลักษณะบุคคลที่เป็นปัญหาต่อการมีส่วนร่วม เช่น

6.3 ลักษณะของชุมชนที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม เช่น.....

6.4 ลักษณะชุมชนที่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม เช่น.....

6.5 ลักษณะของ อบต. ที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม เช่น.....

6.6 ลักษณะ อบต. ที่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม เช่น.....

7. การบริหารงานของ อบต. มีผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

8. หลักการบริหารงาน ของ อบต. ที่ประสบผลสำเร็จ

.....

.....

มีความโปร่งใส เช่น.....

เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม เช่น.....

มีความรับผิดชอบ เช่น.....

มีการบริหารจัดการและใช้เงินงบประมาณและทรัพยากรอย่างประหยัดเช่น.....

เปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมจัดทำข้อบัญญัติ/กฎระเบียบ เช่น.....

จัดบริการให้ประชาชนอย่างทั่วถึง เช่น.....

9. ปัญหาและอุปสรรคในการตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ อบต.

.....

.....

ด้านตัวบุคคล เช่น

เกี่ยวกับชุมชน เช่น

เกี่ยวกับอบต. เช่น

ด้านอื่นๆ เช่น

10. ระหว่างตัวบุคคล ชุมชน หรือ อบต. ทั้ง 3 อย่างนี้ สิ่งไหนที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมกับ อบต. มากที่สุด (เรียงลำดับหมายเลข).....

ภาคผนวก ข
คู่มือการลงรหัสข้อมูลแบบสอบถาม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คู่มือการลงรหัสข้อมูลแบบสอบถาม

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความคิดเห็นมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล

รหัสข้อมูล	คำถาม	ตัวแปร
v1001	กลุ่มที่	1. ประชาชน 2. ผู้บริหารและสมาชิกสภา อบต. 3. ข้าราชการประจำและพนักงานส่วนตำบล
v1002	1.1 เพศ	1. ชาย 2. หญิง
v1003	1.2 อายุ	1.18-24.99 ปี 2.25-34.99 ปี 3.35-44.99 ปี 4.45-54.99 5.55-64.99 ปี 6.65-99 ปี
v1004	1.3 อาชีพหลัก	1.เกษตรกร 2.รับจ้างทั่วไป 3.ค้าขาย 4.แม่บ้าน 5.รับราชการและ พนักงาน 6.อื่นๆ
v1005	1.3 อาชีพหลัก	6. อื่นๆ ระบุ.....
v1006	1.4 รายได้ประมาณ	1.น้อยกว่า 10,000 บาท 2.10,000-20,000 บาท 3.20,001-30,000 บาท 4.30,001-40,000 บาท 5.40,001-50,000 บาท 6.50,001-60,000 บาท 7.60,001-70,000 บาท 8.70,001-80,000 บาท 9.80,001-90,000 บาท 10.90,001-100,000 บาท 11.มากกว่า 100,000 บาท
v1007	1.5 ระดับการศึกษาสูงสุด	1.ประถมศึกษาตอนต้น 2.ประถมศึกษาตอนปลาย 3.มัธยมศึกษาตอนต้น 4.มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. 5.อนุปริญญา/ปวศ. 6. ปริญญาตรี 7.ปริญญาโท 8.อื่นๆ
v1008	1.5 ระดับการศึกษาสูงสุด	8.อื่นๆ ระบุ.....
v1009	1.6 ศาสนาที่นับถือ	1. พุทธ 2.คริสต์ 3. อิสลาม 4.อื่นๆ
v1010	1.6 ศาสนาที่นับถือ	4. อื่นๆ ระบุ.....
v1011	1.7 ตำแหน่งในหมู่บ้าน	1. กำนัน 2. ผู้ใหญ่บ้าน 3. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 4. สารวัตรกำนัน 5. ผู้ทรงคุณวุฒิ 6. ภูมิปัญญาท้องถิ่น 7. คณะกรรมการหมู่บ้าน 8. ผู้บริหารและสมาชิกสภา อบต. 9. พนักงานส่วนตำบล 10. ไม่มีตำแหน่งใดๆ 11. อื่นๆ
v1012	1.7 ตำแหน่งในหมู่บ้าน	11. อื่นๆ (ระบุ)
v1013	1.8 ปัจจุบันเป็นสมาชิก กลุ่มใดบ้างในหมู่บ้าน 1. กลุ่มแม่บ้าน	1. เป็น 0. ไม่เป็น
v1014	2. กลุ่มสตรี	1. เป็น 0. ไม่เป็น
v1015	3. กลุ่มอาสาสมัคร สาธารณสุข(อสม.)	1. เป็น 0. ไม่เป็น
v1016	4. กลุ่มออทริพย์	1. เป็น 0. ไม่เป็น
v1017	5. กลุ่มเยาวชน	1. เป็น 0. ไม่เป็น
v1018	6. กลุ่มสมาชิกสหกรณ์ การเกษตร	1. เป็น 0. ไม่เป็น

รหัสข้อมูล	คำถาม	ตัวแปร
v1019	7. กลุ่มผู้สูงอายุ	1. เป็น 0. ไม่เป็น
v1020	8. ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใด	0. ไม่เป็น
v1021	1.8 ปัจจุบันเป็นสมาชิกกลุ่มใดบ้างในหมู่บ้าน	9. อื่นๆ (ระบุ)
v1022	1.9 อยู่ในเขตพื้นที่ อบต.	ระบุชื่อ.....
v1023	1.10 ในช่วง 1 ถึง 2 ปีที่ผ่านมาท่านเคยมีส่วนร่วมกับอบต. ในกิจกรรมใดบ้าง	1. ไม่เคยทำงานร่วม 2. เคยทำงานร่วม (ระบุงานหรือกิจกรรมที่มีส่วนร่วม)
v1024	1.10 เคยทำงานร่วม	กิจกรรมที่ 1. กิจกรรมเกี่ยวกับ อบต.
v1025	1.10 เคยทำงานร่วม	กิจกรรมที่ 2. กิจกรรมด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
v1026	1.10 เคยทำงานร่วม	กิจกรรมที่ 3. กิจกรรมเกี่ยวกับด้านยาเสพติด
V1027	1.10 เคยทำงานร่วม	กิจกรรมที่ 4. กิจกรรมร่วม
v2028	1. ในระยะ 1-2 ปีที่ผ่านมาท่านเคยร่วมกิจกรรมกับอบต. อะไรบ้าง -ร่วมจัดทำแผนพัฒนาชุมชน	1. ไม่เคย 2. นานๆ ครั้ง 3. บ่อยครั้ง 4. ทุกครั้ง
v2029	-ร่วมจัดทำข้อบัญญัติ	1. ไม่เคย 2. นานๆ ครั้ง 3. บ่อยครั้ง 4. ทุกครั้ง
v2030	-ร่วมจัดทำรายจ่ายงบประมาณ อบต.	1. ไม่เคย 2. นานๆ ครั้ง 3. บ่อยครั้ง 4. ทุกครั้ง
v2031	-ร่วมประชุมสภา อบต.	1. ไม่เคย 2. นานๆ ครั้ง 3. บ่อยครั้ง 4. ทุกครั้ง
v2032	-ร่วมจัดซื้อจัดจ้างของ อบต.	1. ไม่เคย 2. นานๆ ครั้ง 3. บ่อยครั้ง 4. ทุกครั้ง
v2033	-อื่นๆ ระบุ	เติมคำ
	1.1 การเข้าร่วมจัดทำแผนพัฒนา อบต.	
v2034	-ร่วมจัดทำแผนชุมชน	1. ร่วม 0. ไม่ได้ร่วม
v2035	-ร่วมประชาคมหมู่บ้าน	1. ร่วม 0. ไม่ได้ร่วม
v2036	-ร่วมประชาคมตำบล	1. ร่วม 0. ไม่ได้ร่วม
v2037	-ร่วมรับรู้/รับทราบ	1. ร่วม 0. ไม่ได้ร่วม
v2038	-ร่วมเสนอความคิดเห็น	1. ร่วม 0. ไม่ได้ร่วม
v2039	-ร่วมตรวจสอบการทำงานในแผน	1. ร่วม 0. ไม่ได้ร่วม
v2040	-อื่น ๆ ระบุ	เติมคำ
	1.2 การจัดทำข้อบัญญัติ อบต.	
v2041	-ร่วมเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติ	1. ร่วม 0. ไม่ได้ร่วม
v2042	-ร่วมประชาพิจารณ์ร่างข้อบัญญัติ	1. ร่วม 0. ไม่ได้ร่วม
v2043	-ร่วมรับรู้/รับทราบ	1. ร่วม 0. ไม่ได้ร่วม
v2044	-ร่วมเสนอชื่อเพื่อจัดขางข้อบัญญัติ	1. ร่วม 0. ไม่ได้ร่วม
v2045	-ร่วมปรับปรุงข้อบัญญัติ	1. ร่วม 0. ไม่ได้ร่วม
v2046	-อื่นๆ ระบุ.....	เติมคำ
	1.3 การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี อบต.	
v2047	-ร่วมจัดทำงบประมาณของ อบต.	1. ร่วม 0. ไม่ได้ร่วม

รหัสข้อมูล	คำถาม	ตัวเลือก
v2048	-ร่วมตัดสินใจจัดสรร โครงการลงหมู่บ้าน	1. ร่วม 0. ไม่ได้ร่วม
v2049	-ร่วมรับรู้/รับทราบ	1. ร่วม 0. ไม่ได้ร่วม
v2050	-ร่วมเสนอความคิดเห็น	1. ร่วม 0. ไม่ได้ร่วม
v2051	-ร่วมตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ	1. ร่วม 0. ไม่ได้ร่วม
v2052	- อื่นๆ ระบุ.....	เติมคำ
	1.4 การประชุมสภา อบต.	
v2053	-เข้าร่วมประชุมสภา อบต.	1. ร่วม 0. ไม่ได้ร่วม
v2054	-ร่วมเสนอเรื่องเข้าที่ประชุม	1. ร่วม 0. ไม่ได้ร่วม
v2055	- ร่วมรับรู้/รับทราบ	1. ร่วม 0. ไม่ได้ร่วม
v2056	-ร่วมเสนอความคิดเห็นต่อที่ประชุม	1. ร่วม 0. ไม่ได้ร่วม
v2057	-ร่วมตรวจสอบการดำเนินงานของอบต.	1. ร่วม 0. ไม่ได้ร่วม
v2058	- อื่นๆ ระบุ.....	เติมคำ
	1.5 การจัดซื้อจัดจ้างของ อบต.	
v2059	-ร่วมเป็นกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง	1. ร่วม 0. ไม่ได้ร่วม
v2060	-ร่วมเป็นกรรมการตรวจรับการจ้างงาน	1. ร่วม 0. ไม่ได้ร่วม
v2061	-ร่วมรับรู้/รับทราบ	1. ร่วม 0. ไม่ได้ร่วม
v2062	-ร่วมตัดสินใจเลือกร้าน/บริษัทที่ทำโครงการ	1. ร่วม 0. ไม่ได้ร่วม
v2063	-ร่วมตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง	1. ร่วม 0. ไม่ได้ร่วม
v2064	- อื่นๆ ระบุ.....	เติมคำ
	2. สาเหตุที่ท่านตัดสินใจเข้ามีส่วนร่วมกับ อบต.	
	2.1 ด้านตัวท่านเอง	
v2065	☐ เป็นหน้าที่ของประชาชน	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2066	☐ มีเกียรติและทำให้มีหน้ามีตาทางสังคม	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2067	☐ มีความรู้ความสามารถ	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2068	☐ มีทักษะและประสบการณ์ในการทำงาน	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2069	☐ อาสาสมัครด้วยใจเพราะอยากช่วยสังคมชุมชน	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2070	☐ กล้าพูดและกล้าแสดงความคิดเห็น	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2071	☐ เป็นผู้สนับสนุนออกเงินและอุปกรณ์ช่วยเหลือ อบต.	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2072	☐ เคารพศรัทธาและเชื่อถือผู้บริหาร อบต.	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2073	☐ ต้องการคัดค้านการทำงานหรือโครงการ	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2074	☐ ต้องการยื่นหนังสือร้องเรียนการทำงานของ อบต.	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2075	☐ ครอบครัวยุติการสนับสนุน	1. ใช่ 0. ไม่ใช่

รหัสข้อมูล	คำถาม	ตัวเลือก
v2076	☐ คิดว่าพลังการมีส่วนร่วมทำให้งานสำเร็จ	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2077	☐ เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2078	☐ เป็นประโยชน์กับตัวเอง	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2079	☐ อื่นๆ ระบุ.....	เติมคำ
	2.2 ด้านชุมชนของท่าน	
v2080	☐ ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2081	☐ ชุมชนเลือกท่านเป็นตัวแทนเข้าไปร่วมงาน อบต.	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2082	☐ ชุมชนมีกลุ่มต่างๆที่สนับสนุนผลักดันให้มีส่วนร่วม	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2083	☐ ชุมชนมีความร่วมมือมากกว่าแข่งขัน	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2084	☐ ชุมชนมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มสมาชิกต่างๆ	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2085	☐ ชุมชนมีความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล ส่งเสริมซึ่งกันและกัน	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2086	☐ การเดินทางไปมาระหว่างชุมชน สะดวก รวดเร็ว	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2087	☐ เป็นประโยชน์กับกลุ่ม และสมาชิก	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2088	☐ อื่น ระบุ.....	เติมคำ
	2.3 ด้านเกี่ยวกับ อบต.ของท่าน	
v2089	☐ อบต.มีเครือข่ายบ้านเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการ	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2090	☐ อบต.ทำงานโปร่งใส ไม่ทุจริต-ไม่คอร์รัปชัน	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2091	☐ อบต. ดำเนินงานเป็นไปตามกฎระเบียบ	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2092	☐ อบต.มีการประสานและทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2093	☐ อบต. เอาใจใส่ปัญหาทุกข์สุขของประชาชน	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2094	☐ อบต. มีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2095	☐ อบต.มีการจัดทำประชาพิจารณ์ ประชาคมหมู่บ้าน	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2096	☐ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ อบต. ให้ความใกล้ชิดเป็นกันเอง	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2097	☐ อบต.จัดเวทีชุมชนและเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็น	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2098	☐ อบต.มีการพิจารณาจัดทำโครงการเพื่อคนส่วนรวม	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2099	☐ อบต.ทำงานแบบจริงใจและจริงจังให้ชุมชน	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2100	☐ อบต.มีการแต่งตั้งชาวบ้านเป็นที่ปรึกษาหรือกรรมการต่างๆ	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2101	☐ อบต. เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้สาธารณชนทราบ	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2102	☐ อบต.จัดบริการให้ประชาชนโดยไม่หวังผลประโยชน์แอบแฝง	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2103	☐ อบต. เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามาตรวจสอบองค์กร	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2104	☐ อื่นๆ ระบุ.....	เติมคำ

รหัสข้อมูล	คำถาม	ตัวเลือก
	3. สาเหตุที่คัดค้านใจไม่เข้าร่วมในการดำเนินงานของ อบต.	
v2105	☐ อบต. ไม่เคยจัดเวที หรือเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2106	☐ อบต. ทำงานไม่โปร่งใส ทูจริต-คอร์รัปชัน	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2107	☐ อบต. เล่นพรรคเล่นพวก เครือญาติ หัวคะแนน	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2108	☐ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ อบต. ห่างเหินประชาชน ไม่เป็นกันเอง	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2109	☐ อบต. มีอำนาจมากในการเลือกทำหรือไม่ทำโครงการ	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2110	☐ อบต. ชี้นำ และ ไม่ได้ให้ข้อมูลที่โปร่งใส	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2111	☐ ชุมชนขาดความสามัคคี มีความขัดแย้งแตกแยกกัน	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2112	☐ ชุมชนมีนักการเมืองหรือผู้มีอิทธิพล มีบทบาทอำนาจคัดค้านใจ	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2113	☐ มีฐานะไม่ดี ยากจน	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2114	☐ มีความรู้太少 ขาดความรู้ทักษะและประสบการณ์	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2115	☐ การเข้าร่วมต้องเสียค่าใช้จ่าย เช่น ค่าเดินทาง ค่ากิน	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2116	☐ คิดว่าตัวเองไม่สำคัญ หรือไม่ใช่นักการเมือง	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2117	☐ ไม่มีเวลา	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2118	☐ เกรงกลัวผู้มีอิทธิพล	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2119	☐ การเดินทางไปมาไม่สะดวก	1. ใช่ 0. ไม่ใช่
v2120	☐ อื่นๆ ระบุ	เติมคำ
	4. ใครเป็นผู้ชักจูงหรือแนะนำท่านเข้าไปมีส่วนร่วมหรือเข้าไปช่วยงานของ อบต.	
v2121	1. ครอบครัวท่าน	1. เลือก 0. ไม่เลือก
v2122	2. ญาติพี่น้อง	1. เลือก 0. ไม่เลือก
v2123	3. เพื่อนฝูง	1. เลือก 0. ไม่เลือก
v2124	4. ไม่มีผู้ชักจูงท่าน แต่ท่านเข้าร่วมด้วยตัวเอง	1. เลือก 0. ไม่เลือก
v2125	5. เจ้าหน้าที่ อบต./ผู้บริหารอบต.	1. เลือก 0. ไม่เลือก
v2126	6. กลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มสตรี กลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น	1. เลือก 0. ไม่เลือก
v2127	7. ผู้นำในชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน	1. เลือก 0. ไม่เลือก
v2128	8. แกนนำชุมชน แกนนำเครือข่ายประชาชน	1. เลือก 0. ไม่เลือก
v2129	9. องค์กร หรือหน่วยงานของภาครัฐ	1. เลือก 0. ไม่เลือก
v2130	10. องค์กรเอกชน เช่น เอ็นจีโอ สมาคม มูลนิธิ	1. เลือก 0. ไม่เลือก
v2131	11. อื่นๆ ระบุ	เติมคำ

รหัสข้อสอบ	คำถาม	ตัวเลือก
v2132	5. ท่านเคยมีโอกาสตัดสินใจเลือกโครงการหรือไม่	1. เคย 0. ไม่เคย
v2133	6. ท่านตัดสินใจเลือกกิจกรรม/โครงการใน อบต. ของท่าน โดยพิจารณาจากเรื่องใด ☐ เด็ดขาดตามลำดับความสำคัญมากน้อยของงานเป็นหลัก	1. เลือก 0. ไม่เลือก
v2134	☐ กิจกรรมที่เลือกใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คำนึงถึงความคุ้มค่าของเงิน	1. เลือก 0. ไม่เลือก
v2135	☐ กิจกรรมที่เลือกนั้นเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม	1. เลือก 0. ไม่เลือก
v2136	☐ ตัดสินใจเลือกโดยพิจารณาจากโครงการเดิม	1. เลือก 0. ไม่เลือก
v2137	☐ ตัดสินใจเลือกโดยดูจากปัญหาสาเหตุหลายทาง	1. เลือก 0. ไม่เลือก
v2138	☐ ตัดสินใจเลือกโดยดูจากความจำเป็นและความต้องการชุมชน	1. เลือก 0. ไม่เลือก
v2139	☐ ตัดสินใจเลือกโดยดูจากปัญหาอย่างละเอียด	1. เลือก 0. ไม่เลือก
v2140	☐ ตัดสินใจเลือกตามผู้นำชุมชน	1. เลือก 0. ไม่เลือก
v2141	☐ ตัดสินใจโดยยึดตามนโยบายรัฐบาล	1. เลือก 0. ไม่เลือก
v2142	☐ ใน อบต. มีกลุ่มหลายกลุ่มแข่งขันกันเสนอโครงการใหม่ๆ	1. เลือก 0. ไม่เลือก
v2143	☐ ตัดสินใจเลือกตามผู้บริหารและสมาชิก อบต.	1. เลือก 0. ไม่เลือก
v2144	☐ ตัดสินใจตามความคิดเห็นของกลุ่ม	1. เลือก 0. ไม่เลือก
v2145	☐ ตัดสินใจโดยไม่ได้ใคร่ครวญ	1. เลือก 0. ไม่เลือก
v2146	☐ ตัดสินใจเลือกตามเสียงส่วนใหญ่	1. เลือก 0. ไม่เลือก
v2147	☐ ตัดสินใจเลือกเพราะ อบต. ชี้นำ	1. เลือก 0. ไม่เลือก
v2148	☐ ข้อมูลข่าวสารต้องเพียงพอกับการตัดสินใจ	1. เลือก 0. ไม่เลือก
v2149	☐ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ร่วมปรึกษาหารือ ร่วมประชุม ประชาคมหมู่บ้าน/ตำบล	1. เลือก 0. ไม่เลือก
v2150	☐ อื่นๆ ระบุ	เติมคำ
v3151	ปัญหาและข้อเสนอแนะ	เติมคำ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก
บทสรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การสังเคราะห์วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนในการตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลในเขต 3 อบต. ได้แก่ อบต. สระสมิง อบต.บึงหวาย และ อบต.ค่าน้ำแซบ สรุปผล ดังนี้

อบต.สระสมิง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

สถานที่ตั้ง หมู่ 13 บ้านแคนเกษม อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

ขนาดของ อบต. ขนาดกลาง

จำนวนประชากร 7,771 คน 1,672 ครัวเรือน (ข้อมูล จปฐ. ณ เดือนเมษายน 2550)

พื้นที่อบต. 33,125 ไร่ 53 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมจำนวน 16 หมู่บ้าน

รายได้ของ อบต. 11,623,341.70 บาท

รายได้จากเงินอุดหนุน 4,664,245 บาท

สภาพทั่วไป อบต.สระสมิง เริ่มมีการจัดตั้งตั้งแต่ปี 2542 มีสำนักงานเดิมอยู่ในหมู่บ้าน โนนยาง และย้ายมาตั้งที่ทำการใหม่ที่บ้านแคนเกษม อบต.สระสมิงเป็น อบต.ที่อยู่ห่างไกล ถือเป็น อบต.ชนบท มีการเปลี่ยนชุดผู้บริหารมาแล้ว 2 สมัย แต่เดิม อบต.สระสมิงถูกฟ้องร้องเป็นอันดับหนึ่งในเขตอำเภอวารินชำราบ ปัจจุบันแทบจะไม่มีการฟ้องร้องจากชาวบ้านเลย ในหมู่บ้านมีกลุ่มอาชีพที่มีรายได้หลายอย่าง เช่น ทำนา ทอเสื่อ ทอผ้า เพาะเห็ด ปลูกไผ่ลิมแปง ปลูกเสาวรส เลี้ยงจิ้งหรีด เป็นต้น

1) อบต. เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม

ชาวบ้านและผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ทราบว่า อบต. มีการจัดทำแผนพัฒนา อบต. ชาวบ้านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาระยะ 3 ปี แผน 5 ปี โดยมีการจัดเวทีชาวบ้าน ประชุมสัญจร ประชุมประชาคมหมู่บ้าน ประชาคมตำบล และให้ชาวบ้านได้เสนอและยกมือเลือกโครงการ/กิจกรรมที่จะพัฒนาหมู่บ้านตัวเอง ส่วนการจัดทำข้อบัญญัติ การจัดทำงบประมาณและการประชุมสภาส่วนใหญ่จะให้แค่กรรมการหมู่บ้านไปร่วมด้วย แต่ในการจัดซื้อจัดจ้างมีการเชิญชาวบ้านร่วมเป็นกรรมการตรวจสอบ ร่วมประชุมจัดซื้อจัดจ้าง ร่วมเปิดซองราคา ร่วมเลือกบริษัทที่จะจ้าง ตรวจสอบงานจ้าง โดยให้ผู้ใหญ่บ้านเลือกชาวบ้านเป็นตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ ทั้งนี้ อบต.มีวิธีการในการสร้างการมีส่วนร่วมโดยลงพื้นที่เอง ซึ่งจะมีการจัดประชุมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน มีการคิดประกาศข้อมูลข่าวสาร ประกาศข้อบัญญัติ ประกาศข้อมูลการสร้างถนนและรายละเอียดการจัดซื้อจัดจ้าง การจ้างเหมา มีการประชุมก่อนทุกครั้งก่อนที่จะจัดทำโครงการ/

กิจกรรมเพื่อให้ชาวบ้านรับทราบ ทำหนังสือถึงผู้ใหญ่บ้านเพื่อประชาสัมพันธ์ให้ มีการประชาสัมพันธ์ผ่านที่ประชุมหมู่บ้าน ผ่านหอกระจายข่าว กระจายเสียงตามหมู่บ้าน เสียงตามสายจาก อบต. เป็นต้น ทั้งนี้ อบต.มีการออกพบปะชาวบ้าน ให้ความเป็นกันเอง รับฟังความคิดเห็นของชาวบ้าน โดยนายกอบต. สมาชิก อบต. ปลัด อบต. และพนักงานส่วนตำบล มีการลงพื้นที่ตามหมู่บ้าน ไม่เฉพาะเกี่ยวกับกิจกรรมของ อบต. เท่านั้นในกิจกรรมอื่นๆ เช่น งานบุญ งานกฐิน งานวัด งานเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ทำให้อบต.เข้าถึงชาวบ้านได้ นอกจากนี้มีการให้บริการอื่นๆกับชาวบ้าน เช่น ถ่ายเอกสารฟรี จัดรถบริการให้กับงานสำคัญ รถบริการตรวจสุขภาพ มีโต๊ะเดินเท้าให้ยืม

ผู้บริหาร/สมาชิก อบต. และพนักงานส่วนตำบล ส่วนใหญ่เห็นว่าในการดำเนินของ อบต. โดยมีการจัดเวทีชาวบ้าน ประชุมประชาคมหมู่บ้าน ประชาคมตำบล เข้าร่วมประชุมสภา อบต. และให้ชาวบ้านได้เสนอและตัดสินใจเลือกโครงการ/กิจกรรมที่จะพัฒนาหมู่บ้าน โดยมีการจัดเรียงลำดับความสำคัญและความจำเป็นหรือความต้องการของชาวบ้าน ซึ่งส่วนใหญ่ชาวบ้านต้องการสวัสดิการ โครงสร้างพื้นฐานโครงการสาธารณูปโภค เช่น น้ำประปา ถนนลูกรัง ไฟฟ้า เป็นต้น แต่ในส่วนการจัดทำข้อบัญญัติ การจัดทำงบประมาณ และการประชุมสภาส่วนใหญ่ชาวบ้านไม่ค่อยได้เข้าร่วมถึงแม้ว่า อบต.จะมีการเชิญอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ แต่ได้แก้ไขปัญหาโดยให้ผู้ใหญ่บ้านทำการเลือกตัวแทนชาวบ้านเพื่อเป็นกรรมการหมู่บ้านไปเข้าร่วมประชุมสภา การจัดทำข้อบัญญัติ และการจัดซื้อจัดจ้าง แต่ก็ได้เชิญชาวบ้านร่วมเป็นกรรมการตรวจสอบ ร่วมประชุมจัดซื้อจัดจ้าง ร่วมเลือกบริษัทที่จะจ้าง ทั้งนี้ อบต.มีวิธีการในการสร้างการมีส่วนร่วม โดยนายกอบต. ปลัด อบต. และพนักงานส่วนตำบล มีการลงพื้นที่เองไม่เฉพาะเกี่ยวกับกิจกรรมของ อบต. เท่านั้นในกิจกรรมอื่นๆ เช่น งานบุญ งานกฐิน งานวัด งานเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ เพื่อสร้างความใกล้ชิดและเป็นกันเองกับชาวบ้าน และสิ่งสำคัญเพื่อสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของประชาชน นอกจากนี้มีการให้บริการอื่นให้กับชาวบ้าน เช่น บริการเก็บภาษีเคลื่อนที่ ถ่ายเอกสารฟรี จัดรถบริการให้กับงานสำคัญ รถบริการตรวจสุขภาพ มีโต๊ะเดินเท้าให้ยืม เป็นต้น และ อบต.มีนโยบายประชาชนต้องมาก่อน ให้พักทนายอิมด่อนรับประชาชนผู้มาติดต่องาน มีการติดบอร์ดประกาศข้อมูลข่าวสาร ประกาศข้อบัญญัติ ประกาศข้อมูลการสร้างถนน/ซ่อมแซมทางและรายละเอียดการจัดซื้อจัดจ้าง มีการประชุมชาวบ้านก่อนทุกครั้งก่อนที่จะจัดทำโครงการ/กิจกรรมเพื่อให้ชาวบ้านรับทราบและให้ความร่วมมือ มีการทำหนังสือถึงผู้ใหญ่บ้านเพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสาร มีการประชาสัมพันธ์ผ่านที่ประชุมหมู่บ้าน ผ่านหอกระจายข่าว กระจายเสียงตามหมู่บ้าน เสียงตามสายจาก อบต. เป็นต้น

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเข้าไปมีส่วนร่วม/ไม่เข้าร่วม กับอบต.

ชาวบ้าน/ผู้นำชุมชน ส่วนใหญ่เห็นว่าเหตุผลที่ตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงานกับ อบต.เพื่อประโยชน์กับตัวเอง และประโยชน์กับชุมชน ต้องการเข้าไปช่วยเพื่อนบ้านในหมู่บ้านเลือกโครงการ/กิจกรรมเพื่อพัฒนาหมู่บ้านของตัวเอง ต้องการให้หมู่บ้านมีการพัฒนายิ่งขึ้น ด้านสาธารณูปโภค ทั้งถนนหนทาง ทางเข้าหมู่บ้าน คลองระบายน้ำ ท่อระบายน้ำ น้ำประปาไว้ใช้ ต้องการสวัสดิการ เบี้ยยังชีพ ส่วนปัญหาที่ตัดสินใจไม่เข้าไปมีส่วนร่วมเพราะเห็นว่าตัวเองมีการศึกษาน้อย มีความรู้ไม่พอ ไม่มีเวลา ต้องทำงาน หากต้องทำงานทั้งอาชีพเพื่อจะไปช่วยทำงาน อบต.ก็ไม่ได้เพราะเดี๋ยวจะไม่มีเงินใช้/ต้องทำมาหากิน บางช่วงเนื่องจากเป็นหน้าฝนต้องทำนาจึงไปไม่สะดวกและการเดินทางไม่สะดวก บางคนมองว่าเมื่อเข้าร่วมแล้วโครงการที่เสนอได้รับอนุมัติ ดังนั้นในครั้งต่อไปจึงตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมงานกับ อบต.อีก เพราะ อบต.ให้ความสำคัญกับปัญหาของชาวบ้าน แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้านอย่างจริงจัง ส่วนการตัดสินใจเลือกโครงการ/กิจกรรมนั้นจะพิจารณาหรือดูจากปัญหาของคนในหมู่บ้าน ดูโครงการที่เกิดประโยชน์กับชาวบ้านกับหมู่บ้านกับตนเอง มีการตัดสินใจตามกลุ่ม และตัดสินใจตามผู้นำด้วย เพราะผู้ใหญ่บ้านมีการปรึกษากับลูกบ้านก่อนที่จะทำอะไรหรือแก้ปัญหาอะไร ในระยะหลังนี้ชาวบ้านเริ่มรู้จักบทบาทหน้าที่ของตัวเองมากขึ้นจึงเข้าไปมีส่วนร่วมกับอบต. มากขึ้น และหากจัดประชุมที่หมู่บ้านจะได้รับความร่วมมือสูง คนเข้าร่วมประชุมมาก แต่หากเชิญไปที่ อบต. ไม่ค่อยไป เพราะยุ่งยากหลายอย่าง เช่น ไม่มีคนอยู่บ้าน ต้องทำงาน งานไม่เสร็จ ต้องทำมาหากินซึ่งจะเกี่ยวกับรายได้ต้องนำมาจุนเจือครอบครัวด้วย

ผู้บริหาร/สมาชิก อบต. และพนักงานส่วนตำบล ส่วนใหญ่เห็นว่าเหตุผลที่ชาวบ้านตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงานกับ อบต. เพื่อประโยชน์ตัวชาวบ้านเอง ประโยชน์กับชุมชนหมู่บ้านของตัวเอง และต้องการให้หมู่บ้านมีการพัฒนายิ่งขึ้น ส่วนผู้นำตัดสินใจเข้ามีส่วนร่วมเพราะอยากมีเกียรติ ต้องการเสนอตัวเองช่วยเหลือสังคมชุมชน ส่วนใหญ่ต้องการแสดงความคิดเห็นในการปรับปรุงพื้นที่หรือสภาพแวดล้อมในชุมชนเพื่อการพัฒนาหมู่บ้านของตัวเอง ต้องการสวัสดิการ เบี้ยยังชีพ โครงการด้านสาธารณูปโภค ทั้งถนนหนทาง ทางเข้าหมู่บ้าน คลองระบายน้ำ ท่อระบายน้ำ น้ำประปา ต้องการ งบประมาณสนับสนุนกิจกรรมในหมู่บ้าน เป็นต้น ส่วนปัญหาที่ตัดสินใจไม่เข้าไปร่วมเป็นเพราะ ไม่มีความรู้ ไม่กล้าแสดงออก ไม่มีเวลา ต้องทำงาน ต้องทำมาหากิน บางช่วงเนื่องจากเป็นหน้าฝนต้องทำไร่นา ส่วนใหญ่ประชาชนยังไม่รู้จักบทบาทหน้าที่ มองว่าการแก้ไขปัญหามุมชน การจัดสภาพแวดล้อมชุมชน เป็นหน้าที่ของ อบต.จะต้องทำต้องรับผิดชอบ ส่วนการตัดสินใจเลือกโครงการ/กิจกรรมนั้นส่วนใหญ่จะตัดสินใจตามกลุ่ม หรือตัดสินใจตามผู้นำกลุ่มในพื้นที่ ผู้นำหรือผู้ใหญ่บ้านมีการปรึกษากับลูกบ้านก่อนที่จะทำอะไรหรือเสนอโครงการอะไร ในระยะหลังนี้ชาวบ้านเริ่มรู้จักบทบาทหน้าที่ของตัวเองมากขึ้นจึงเข้าไป

ส่วนร่วมกับอบต. มากขึ้น และหากจัดประชุมที่หมู่บ้านจะได้รับความร่วมมือสูง คนเข้าร่วมประชุมมากแต่หากเชิญไปที่อบต. ไปน้อยเพราะ ต้องทำมาหากิน สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจส่วนใหญ่เป็นเรื่องปากท้อง เรื่องเศรษฐกิจ และกลุ่มกิจกรรมหรือกลุ่มอาชีพในตำบลชุมชนก็มีส่วนในการผลักดันการมีส่วนร่วม

3. ลักษณะหรือพฤติกรรมของบุคคล /ชุมชน/ อบต. ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วม

ชาวบ้านมองว่าในระยะหลังนี้ผู้บริหารนายก อบต. ปลัด อบต. พนักงานส่วนตำบล มีความเป็นกันเอง เข้าลงพื้นที่พบปะพูดคุยสอบถามรับฟังความคิดเห็นของชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านกล้าที่แสดงความคิดเห็น และเข้าร่วมประชุมด้วย การทำงานของ อบต. มีความโปร่งใส คนในหมู่บ้านให้ความเคารพศรัทธาผู้ใหญ่บ้าน / ผู้นำชุมชนและมองว่าขยันทำงาน ขยันมาสอบถามทุกข์สุขชาวบ้าน ที่ทำให้คนอยากเข้าไปมีส่วนร่วมก็เป็นเพราะผู้ใหญ่บ้าน/ผู้นำชุมชน และผู้นำหรือผู้บริหาร อบต. ไม่เผด็จการ เข้าถึงชุมชน ผนวกกับชุมชนมีความสามัคคี ให้ความร่วมมือช่วยเหลือกันมากขึ้น ซึ่งแต่เดิมไม่ค่อยได้ร่วมกิจกรรมกัน ต่างกลุ่มอาชีพ/กลุ่มกิจกรรมต่างทำงานกันไป ไม่ได้สนใจกัน และไม่ทราบว่าการเข้าไปมีบทบาทกับอบต. จะมีส่วนช่วยอะไรให้ดีขึ้น ปัจจุบันกลุ่มอาชีพต่างๆ ได้เกิดการรวมกลุ่มและมีผู้นำกลุ่มที่เข้มแข็ง การเสนอโครงการ/กิจกรรมต่างๆ เพื่อเสนอในแผนพัฒนา อบต. เริ่มแรกผู้นำชุมชน/ผู้นำกลุ่มจะมาสอบถามชาวบ้านก่อนว่ามีปัญหาอะไรอยากพัฒนาอะไรบ้างในหมู่บ้าน บางหมู่บ้านตัดสินใจเลือกโครงการ/กิจกรรมตามความต้องการ โดยไม่ได้ดูความจำเป็น บางกลุ่มบางชุมชนมีการฮั้วกัน ในปีนี้ให้หมู่บ้านนี้ก่อน พองบมาปีหน้าให้จึงค่อยเอา มีกลุ่มอาชีพบางกลุ่มที่ผู้นำกลุ่มเข้มแข็ง/มีเหตุผลมาก ก็อาจได้เลือกโครงการ/กิจกรรมตาม หรือบางทีก็เลือกตามเสียงส่วนใหญ่ มีการตกลงกันก่อน เมื่อ อบต. มาจัดทำแผนและประชาคมหมู่บ้านจะได้ไม่ต้องเถียงกัน เพราะเถียงกันแล้วและสรุปเลือก โครงการ/กิจกรรมตามความต้องการและความจำเป็น/จัดลำดับความสำคัญมาแล้ว

ผู้บริหาร/สมาชิก อบต. และพนักงานส่วนตำบล ส่วนใหญ่เห็นว่าเหตุผลที่ตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่เข้าร่วมนั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะหรือพฤติกรรมของคน/ชุมชน รวมทั้งวัฒนธรรมของชุมชนด้วย ปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วม มีบางชุมชน/บางคนยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่เห็นกับประโยชน์ของกลุ่ม เห็นแก่ตัว ไม่เสียสละเวลาไม่เข้าไปมีส่วนร่วมแต่ก็เป็นส่วนน้อย ส่วนใหญ่ในเขตนี้ชุมชนมีความสามัคคี มีกลุ่มอาชีพ/กลุ่มกิจกรรมที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม มีผู้นำชุมชนหรือหัวหน้ากลุ่มที่เก่ง มีบ้างบางกลุ่มที่อยากให้ อบต. ทำตามความต้องการมากกว่าความจำเป็น แต่ส่วนใหญ่ที่ตัดสินใจไม่มามีส่วนร่วมเพราะเนื่องจากไม่มีความรู้ ไม่กล้าแสดงออก ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่ทราบข่าวสารไม่เข้าใจ และไม่ยอมรับผิดชอบ ระบบราชการเดิมที่ปลูกฝังนิสัยชาวบ้านในการเข้าประชุมต้องจ่ายเบี้ยประชุม หรือจ้างไปอบรมอาชีพ เป็นต้น สำหรับ อบต. มอง

ว่าการยอมรับความผิดพลาดในอดีต นำมาแก้ไขการดำเนินงาน ให้กล้าตัดสินใจทำกิจกรรมที่เกิดประโยชน์กับชุมชน โดยการประสานงานกับหน่วยงานองค์กรอื่นในการจัดกิจกรรม เช่น สาธารณสุข ในการดูแลสุขภาพ พัฒนาชุมชนในการทำแผนพัฒนา หรือการส่งเสริมอาชีพ กศน. ในการยกระดับการศึกษาให้กับ สมาชิก อบต. และประชาชน ได้มีการศึกษาที่สูงขึ้น

4. การบริหารงานของ อบต. ตามหลักธรรมาภิบาล

ชาวบ้านส่วนใหญ่มองว่า อบต. มีความโปร่งใส แต่ถามว่าโปร่งใส 100 % หรือไม่? คงตอบไม่ได้ อบต. ได้เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม รับฟังความคิดเห็นของชาวบ้านไม่แค่แจ้งการ มีความรับผิดชอบ เอาใจใส่ประชาชนมากขึ้น ชาวบ้านให้คะแนนการทำงานของ อบต. ชุดนี้ อยู่ประมาณร้อยละ 70 มีส่วนน้อยที่ไม่พึงพอใจในการบริหารงานของ อบต. ซึ่งมีชาวบ้านบางกลุ่มมองว่า อบต. แก้ปัญหาให้เสร็จไปที ไม่มีการแก้ไขปัญหอย่างจริงจัง เช่น การทำท่อระบายน้ำตามถนน ซึ่งเมื่อแล้วเสร็จท่อไม่สามารถระบายน้ำได้ น้ำไหลท่วมถนนทำให้ถนนเป็นหลุมเป็นบ่อ การสัญจรไม่สะดวก บางโครงการไม่อนุมัติหรือบอกว่าต้องใช้เวลาหลายปี เพราะต้องเอาไปเข้าแผนก่อน ต้องเอาบรรจุไปไว้ในแผนพัฒนา 3 ปี แผนพัฒนา 5 ปี เช่น การทำประปาหมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านบางส่วนที่ได้รับความเดือดร้อนไม่ยอมเข้าไปมีส่วนร่วมทำงานกับ อบต. เป็นต้น

บทสัมภาษณ์ :

จากการสัมภาษณ์กรรมการ อบต. ท่านหนึ่ง ที่นายก อบต. ทำงานบริหารมาร่วม 2 ปี และอยู่ในเขตพื้นที่มาร่วม 25 ปี แล้ว อบต. ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงาน เช่นการจัดทำแผนพัฒนา อบต. การจัดทำข้อบัญญัติ อบต. ร่วมประชุมสภา อบต. และร่วมเป็นกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง โดยวิธีการจัดประชาคมทุกหมู่บ้าน ประชาคมตำบล เพื่อให้ทุกคนได้เสนอปัญหาและแสดงความคิดเห็น มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารทั้งก่อนและหลังประชุม โดยผ่านผู้ใหญ่บ้าน / ผู้นำชุมชน / ประกาศหอกระจายข่าว อบต. มีการลงพื้นที่เพื่อพบปะประชาชนด้วยตัวเองเพื่อรับฟังความคิดเห็น และเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของ อบต. และบทบาทของประชาชน เหตุผลที่ประชาชนตัดสินใจเข้ามีส่วนร่วม เพราะทราบว่าตัวเองมีสิทธิมีเสียง มีความรู้ และต้องการเสนอปัญหาของชุมชน/ปัญหาของหมู่บ้าน/ของตัวเองให้ อบต. ช่วยแก้ไข โดยในที่ประชุมจะพิจารณาตัดสินใจเลือกโครงการ โดยจัดลำดับความสำคัญ และความจำเป็นมากกว่าความต้องการ ผู้เข้ามีส่วนร่วมคาดหวังที่จะให้หมู่บ้านตัวเองมีสภาพแวดล้อม ถนนหนทางที่ดีมีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น มีการพัฒนาอาชีพ พัฒนาด้านการศึกษา เพื่อให้ชุมชนอยู่ดีกินดี ส่วนคนที่ไม่เข้าร่วมนั้นมีบ้างบางกลุ่มที่อยากให้ อบต. ทำตามความต้องการมากกว่าความจำเป็น แต่ส่วนใหญ่ที่ตัดสินใจไม่เข้ามามีส่วนร่วมเพราะเนื่องจากไม่มีความรู้ ไม่กล้าแสดงออก ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่ทราบข่าวสาร ไม่เข้าใจการทำงานของ อบต. ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่

และไม่อยากรับผิดชอบ อีกทั้งระบบราชการเดิมที่ปลูกฝังนิสัยชาวบ้านในการเข้าประชุมต้องจ่าย เบี้ยประชุม หรือจ้างไปอบรมอาชีพ ปัญหาหรืออุปสรรคหรือลักษณะของบุคคลชุมชนนั้นก็ส่งผล ต่อการตัดสินใจเข้ามีส่วนร่วม บางชุมชนบางคนก็เห็นแก่ตัว ไม่เสียเวลาไม่เข้าไปมีส่วนร่วมแต่ ก็เป็นส่วนน้อย ส่วนใหญ่ในเขตนี้ชุมชนมีความสามัคคี มีกลุ่มอาชีพ/กลุ่มกิจกรรมที่เอื้อต่อการมี ส่วนร่วม มีผู้นำชุมชนหรือหัวหน้ากลุ่มที่เข้มแข็ง ดังนั้น อบต.จึงใช้วิธีการเข้าไปในชุมชนให้บ่อยๆ เพื่อไปพูดและสร้างความเข้าใจ โดยเริ่มพูดจากคนที่เข้าใจเราก่อน แล้วค่อยขยายถึงคนจาก 5 คน ก่อน แล้วค่อยเพิ่มเป็นเท่าตัว สร้างหลักในการบริหาร โดยยึดความโปร่งใส เปิดโอกาสให้มีส่วน ร่วม มีความรับผิดชอบเอาปัญหาของชุมชนมาแก้ไข ใช้งบประมาณเท่าที่จำเป็น ดังสโลแกน อบต. ว่า “โปร่งใส ใจซื่อ มือสะอาด และยุติธรรม”

เสียงสะท้อนจากชาวบ้าน :

จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านในหมู่บ้านแคนเกษม และหมู่บ้านโนนแดง ซึ่งอยู่ในเขต อบต. สระสีง

“ในหมู่บ้านนี้ มีฝ่ายค้านน้อยกว่าฝ่ายรัฐบาล เพราะ อบต.ชุดนี้เข้าถึงชาวบ้านและรับฟัง ความคิดเห็น ไม่เผด็จการ และผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้”

“ทำงานโปร่งใสมีขี ? ก็มีงุมงิบบ้างแต่ไม่ถึงกับร้องเรียน ตกลงกันได้ จึงไม่มีปากเสียง”

“ถ้ามีการจัดประชุมสัญจรในหมู่บ้าน ประชาคมหมู่บ้าน ก็ไปร่วมกันเยอะ แต่ถ้าเชิญไปที่ อบต.ก็ไม่อยากไปกันทั้งที่อบต.มีหนังสือเชิญมา ผู้ใหญ่บ้านก็มาบอกแต่ก็ไม่อยากไป เพราะต้อง เสียเวลาเสียเงินไปฟรีๆ”

“ไม่อยากร่วม เพราะไม่อยากรู้สึกว่าชาวบ้านเข้ามามีการพัฒนา มีความเจริญสู่หมู่บ้าน อยากรู้ทางดี”

“การตัดสินใจเข้าไปร่วมก็อยู่กับคนแหละ คนยาก คนรวยยาก ถ้าบ่แมนประ โยชน์เห็น- เห็นก็บ่ไป หนักๆก็อยู่กับผู้นำ ผู้ใหญ่บ้านแหละต้องคิดต้องช่ยชักนำช่ยช่วยเหลือ”

อบต.บุงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

สถานที่ตั้ง หมู่ 8 ถนน อุบล-ศรีสะเกษ ตำบล บุงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

ขนาดของ อบต. ขนาดกลาง มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน 16 คน

จำนวนประชากร 10,195 คน

พื้นที่อบต. 65 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุม จำนวน มี 20 หมู่บ้าน 2,495 ครัวเรือน

รายได้ของ อบต. 18,732,350 บาท

รายได้จากเงินอุดหนุน 8,624,234 บาท

สภาพทั่วไป อบต.บุงหวาย เริ่มมีการจัดตั้งตั้งแต่ปี 2542 อบต.บุงหวายเป็น อบต.ที่อยู่ติดกับตัวเขตอำเภอวารินชำราบ เป็น อบต.ที่ได้รับรางวัลชมเชย 4 ปีซ้อน (ตั้งแต่ปี 2546 – 2549) มีการเปลี่ยนชุดผู้บริหารมาแล้ว 2 สมัย โดยส่วนใหญ่ชาวบ้านมีอาชีพหลักคือทำนาแต่มีอาชีพรองที่สามารถสร้างรายได้อย่างมาก เช่น การทำไม้กวาดจากทางมะพร้าว ทำโต๊ะเก้าอี้/ทำแคร์/ทำเตียงจากไม้ไผ่ ทำซุ้ม ซึ่งเป็นการสืบทอดองค์ความรู้จากบรรพบุรุษนำมาประยุกต์พัฒนารูปแบบให้เป็นไปตามความต้องการของตลาด

1. อบต. เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม

ชาวบ้านและผู้นำชุมชนส่วนใหญ่รับรู้รับทราบว่า อบต. มีการจัดทำแผนพัฒนา อบต. โดยมีการจัดเวทีชาวบ้าน ประชุมประชาคมหมู่บ้าน ประชาคมตำบล และให้ชาวบ้านหรือให้ส่งตัวแทนเข้าร่วมในการเสนอความคิดเห็น หรือเลือกโครงการ/กิจกรรมที่จะพัฒนาหมู่บ้าน ส่วนการจัดทำข้อบัญญัติ การจัดทำงบประมาณและการประชุมสภานั้นจะทำหนังสือแจ้งผู้ใหญ่บ้านเพื่อแจ้งให้ประชาชนในหมู่บ้านเข้าร่วมงานดังกล่าว แต่ส่วนใหญ่จะมีแต่กรรมการหมู่บ้าน หรือตัวแทนซึ่งเป็นสมาชิก อบต. ไปร่วมประชุมด้วย สำหรับการจัดซื้อจัดจ้างมีการเชิญชาวบ้านร่วมเป็นกรรมการตรวจสอบ ร่วมประชุมจัดซื้อจัดจ้าง ร่วมเลือกบริษัทที่จะจ้าง ร่วมเป็นกรรมการเปิดซองราคา การตรวจรับจ้างงาน โดยให้ผู้ใหญ่บ้านเลือกชาวบ้านเป็นตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ในการจัดซื้อจัดจ้าง ทั้งนี้ อบต.มีวิธีการในการสร้างการมีส่วนร่วม โดยการลงพื้นที่เองมีการสำรวจสอบถามข้อมูลหมู่บ้านเพื่อจัด โครงการและกิจกรรมต่างๆ และอบต. ยังมีการสนับสนุนกลุ่มต่างๆ ในการฝึกอาชีพ เช่น กลุ่มเครื่องจักรสาน กลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ไม้กวาด กลุ่มทอผ้า กลุ่มแม่บ้าน ในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ นั้น อบต. ได้มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนได้รับทราบ เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม มีการประชาสัมพันธ์คิดบอร์ดประกาศ หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน วิทยุชุมชน ทำหนังสือผ่านผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาอบต. ชี้แจงประชาชน แผ่นพับ ใบปลิว วารสาร รายงานประจำปี และเว็บไซต์ ทั้งยังเปิดโอกาสให้เสนอความคิดเห็นได้โดยตรง หรือมีกล่องรับความคิดเห็นหรือผู้รับเรื่องร้องเรียนเรื่องร้องทุกข์ และยังออกมาประชุมสัญจรเดินทางไปพบชาวบ้านโดยตรง สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงาน การจัดซื้อจัดจ้าง โดยแต่งตั้งประชาชนหรือชาวบ้านเป็นคณะกรรมการเปิดซองราคา ตรวจรับงานจ้างการทำถนนทำอาคารสถานที่ ตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. เป็นต้น

ผู้บริหาร/สมาชิก อบต. และพนักงานส่วนตำบล ได้เปิด โอกาสให้ประชาชนและภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โครงการ กิจกรรม และเข้าร่วมประชุมสภา โดยมีการจัดเวทีชาวบ้าน เน้นการจัดทำประชาคม เนื่องจากประชาชนในเขต อบต.บุงหวายนี้ส่วนใหญ่อยู่กลางวันจะทำงานอาชีพ ดังนั้นในการจัดประชุมประชาคมต่างๆ จึงมีจัดทำในช่วงเย็นราวช่วง

6 โมงเย็นหรือ 1 ทุ่ม เพื่อให้นำเสนอปัญหาความต้องการของชุมชนท้องถิ่น และมีการแต่งตั้งประชาชนเพื่อเป็นคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาตำบล โครงการและกิจกรรมต่างๆ ของ อบต. ยังมีการสนับสนุนกลุ่มต่างๆ เพื่อให้ประชาชนมีรายได้ เช่น กลุ่มเครื่องจักรสาน กลุ่มไม้ไผ่ไม้กวาด กลุ่มแม่บ้าน โดยในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ อบต. ได้มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ โดยมีการประชาสัมพันธ์ติดบอร์ดประกาศ ผ่านหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน ผ่านวิทยุชุมชน ทำหนังสือผ่านผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภา อบต. ขี้แจ่งประชาชน ป้ายประชาสัมพันธ์ในหมู่บ้าน แผ่นพับ ใบปลิว วารสารข่าว อบต. รายงานประจำปี และเว็บไซต์ ทั้งยังเปิดโอกาสให้เสนอความคิดเห็นได้โดยตรง หรือมีกล่องรับความคิดเห็นหรือตู้รับเรื่องร้องเรียน และยังคงเดินทางไปพบชาวบ้านโดยตรง สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงาน การจัดซื้อจัดจ้างโดยแต่งตั้งประชาชนหรือชาวบ้านเป็นคณะกรรมการเปิดซองราคา ตรวจสอบงานจ้าง ซึ่งมีการทำตามระเบียบข้อกฎหมายทุกประการ ในการแต่งตั้งชาวบ้านและข้าราชการเป็นผู้ร่วมตรวจสอบ ในการจัดทำข้อบัญญัติได้แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ (เช่น ข้าราชการ ครู ภูมิปัญญาท้องถิ่น) เป็นตัวแทนของประชาชนในการการร่วมกำหนดราคากลางการเก็บภาษีต่างๆ และเพื่อเป็นคณะกรรมการประเมิน นอกจากนี้ยังจัดบริการโดยจัดเจ้าหน้าที่เพื่อคอยดูแลซ่อมแซมบ้านเรือนกรณีภัยพิบัติ การจัดการขยะ การอบรมผู้ประกอบการอาชีพต่างๆ เช่นกลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ กลุ่มทอผ้าไหม มีจัดบริการอินเทอร์เน็ตฟรี ศูนย์เด็กเล็ก(ไม่เก็บค่าใช้จ่าย) เป็นต้น

2. เหตุผลส่วนใหญ่ที่ชาวบ้านตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วม/ไม่เข้าร่วมทำงานกับ อบต.

ชาวบ้าน/ผู้นำชุมชน ส่วนใหญ่เห็นว่าเหตุผลที่ตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงานกับ อบต. เพื่อประโยชน์กับตัวเอง และประโยชน์กับชุมชน ต้องการเข้าไปช่วยเสนอโครงการสำหรับกลุ่มอาชีพ กลุ่มกิจกรรมต่างๆ ช่วยพิจารณาเลือกโครงการ/กิจกรรมเพื่อพัฒนาหมู่บ้านของตัวเอง ต้องการให้หมู่บ้านมีการพัฒนายิ่งขึ้น ด้านสาธารณสุข โภชนา ประปา ถนนหนทาง ทางเข้าหมู่บ้าน คลองระบายน้ำ ท่อระบายน้ำ ต้องการสวัสดิการ เบี้ยยังชีพ ส่วนปัญหาที่ตัดสินใจไม่เข้าไปมีส่วนร่วมเพราะเห็นว่าตัวเองไม่มีความรู้ มีการศึกษาน้อย ไม่มีเวลา ต้องทำงาน

เสียงสะท้อนจากชาวบ้าน

“หมู่บ้านนี้ ผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็ง มีการศึกษา รับฟังความคิดเห็นของลูกบ้าน และสนับสนุนกลุ่มต่างๆ เช่นการเสนอ อบต. เพื่อทำการอบรม ฝึกอาชีพ และศึกษาดูงาน เพื่อให้ความรู้ และเพิ่มทุนประสบการณ์”

“อบต.ที่นี่ทำงานโปร่งใส ไม่มีกินนอกกินใน อบต.ช่วยเหลือทุกอย่าง ให้ความช่วยเหลือดี ทำตลาดให้ชุมชน ไม่เก็บค่าใช้จ่าย”

“ไม่ค่อยมีเวลา ต้องทำงานทำมาหากิน ทำอาชีพ ings ไม่ได้แค่ขยวรายได้ไม่พอใช้จ่าย ถ้าหยุดเงินก็ไม่ได้ ก็เลยไม่ว่างจะไปร่วมงานกับ อบต. แต่ทราบว่า อบต. ได้เชิญเข้าร่วมประชุม ร่วมเสนอโครงการหรือจัดกิจกรรม แต่ที่พอจะ ไปร่วมได้เป็นการประชุมประชาคมหมู่บ้านเพราะจัดช่วงตอนเย็นหลังจากเลิกงานแล้ว”

“อยากเข้าไปร่วมเสนอโครงการที่ช่วยให้หมู่บ้านเราเจริญ มีการพัฒนา อยากให้หมู่บ้านมีสิ่งดี ๆ มีความเจริญสู่หมู่บ้าน ”

“การตัดสินใจเข้าไปร่วมก็อยู่กับคนแหละ คนยาก คนเว้ายาก ถ้าบ่แมนประโยชน์เห็น-เห็นก็บ่ไป หนัก ๆ ก็อยู่กับผู้นำ ผู้ใหญ่บ้านแหละต้องดึงต้องชอยชักนำชอยช่วยเหลือ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก จ
รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ในเรื่องการเข้ามีส่วนร่วมงาน กับ อบต.
ในเขต อบต. สระสมิง อบต.บึงหวาย และอบต. คำน้ำแซบ

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง/อาชีพ	แหล่งข้อมูล	การอยู่ใน พื้นที่/ อายุ ทำงาน (ปี)	การศึกษา
1	นายบรรจง พานิช	เลขานายก อบต.	อบต.สระสมิง	3	ม.6
2	นายบุญเรือง สาลีคำ	รองนายก อบต.	อบต.สระสมิง	3	ประถมศึกษาที่ 4
3	นายปุ่น กุศลเดช	รองนายก อบต.	อบต.สระสมิง	3	ม.6
4	นายหนูไพร ศรีสม	สมาชิก อบต.	อบต.สระสมิง	25	ประถมศึกษาที่ 4
5	นายสุค บัวเขียว	สมาชิก อบต.	อบต.สระสมิง	3	ประถมศึกษาที่ 4
6	นางเทียนภา เอ็มมาก	หัวหน้าส่วนการคลัง	อบต.สระสมิง	10	ปริญญาตรี
7	นางสาววิจิตรา บุญจรัส	นักพัฒนาชุมชน	อบต.สระสมิง	2	ปริญญาตรี
8	นายพงศักดิ์ พรหมอุดม	เจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้	อบต.สระสมิง	3	ปริญญาตรี
9	นายสงบ มอกมุล	ลูกจ้าง อบต.	อบต.สระสมิง	32	ประถมศึกษาที่ 6
10	นางพัฒนา ผลดี	ลูกจ้าง อบต.	อบต.สระสมิง	14	ประถมศึกษาที่ 6
11	นายเสถียร คงราช	ทำนา	อบต.สระสมิง	40	ประถมศึกษาที่ 4
12	นางพรมวิรัตน์ สะลีพลี	ทำนา/ค้าขาย	อบต.สระสมิง	30	ประถมศึกษาที่ 6
13	นายมานพ มากมูล	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	อบต.สระสมิง	40	ประถมศึกษาที่ 4
14	นางกาถิ่น ไชยเชย	ทำนา	อบต.สระสมิง	28	ประถมศึกษาที่ 6
15	นางวาสนา แก้วคำ	ทำนา/ค้าขาย	อบต.สระสมิง	38	ประถมศึกษาที่ 4
16	นายดอนอม ชัยแคน *	ค้าขาย	อบต.สระสมิง	34	ประถมศึกษาที่ 4
17	นายวิชัย วรรณการณ *	ค้าขาย/ทำนา	อบต.สระสมิง	41	ประถมศึกษาที่ 4
18	นายประสาน คำแสงดี	นายก อบต.	อบต.บึงหวาย	4	ม.ศ.5
19	นายสังคม คุณสีขาว	เลขานายก อบต.	อบต.บึงหวาย	2	ม.ศ.5
20	นายเสถียร รักนารอด	รองนายก อบต.	อบต.บึงหวาย	10	ม.6
21	นายโทน ทาทอง	สมาชิกสภา อบต.	อบต.บึงหวาย	10	ประถมศึกษาที่ 6
22	นายสมหวัง คำประสงค์	สมาชิกสภา อบต.	อบต.บึงหวาย	10	ประถมศึกษาที่ 6
23	นางวงจันทร์ แพทย์เพียร	หัวหน้าส่วนการคลัง	อบต.บึงหวาย	10	ปริญญาตรี
24	นางสาวกนกพร รอดคำทอย	ผู้ช่วยการเงินและบัญชี	อบต.บึงหวาย	3	ปริญญาตรี
25	นางสาววิมาลา กำนวย	เจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้	อบต.บึงหวาย	4	ปริญญาตรี
26	นางฉิรนันท์ บุตรน้อย	เจ้าพนักงานการเงินบัญชี	อบต.บึงหวาย	1/2	ปริญญาตรี
27	นางสาวสำราญ พรหมดี	ค้าขาย	อบต.บึงหวาย	35	ประถมศึกษาที่ 4
28	นางสาวเพตินพิศ โมราชฎร	แม่บ้าน	อบต.บึงหวาย	32	ประถมศึกษาที่ 4
29	นางสำลี จิรึกษา	ค้าขาย	อบต.บึงหวาย	40	ประถมศึกษาที่ 4
30	นายบุญถม ทะแบ่งง	แม่บ้าน	อบต.บึงหวาย	30	ประถมศึกษาที่ 6

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ในเรื่องการเข้ามามีส่วนร่วมงาน กับ อบต.
ในเขต อบต. สระสมิง อบต.บึงหวาย และอบต. คำน้ำแซบ

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง/อาชีพ	แหล่งข้อมูล	การอยู่ในพื้นที่/ อายุทำงาน (ปี)	การศึกษา
31	นายวิทยา อุดมศรี	ทำนา	อบต.บึงหวาย	30	ประถมปีที่ 6
32	นายพิทักษ์ กุลมุล	ค้าขาย	อบต.บึงหวาย	31	ปริญญาตรี
33	นายไพศาล พากเพียร *	ทำนา	อบต.บึงหวาย	26	ประถมปีที่ 6
34	นางพุดสี ตักย์ธรรม *	ทำนา	อบต.บึงหวาย	30	ประถมปีที่ 6
35	นายบุญมี จันทร์ทอง	รองประธานสภา อบต.	อบต.คำน้ำแซบ	4	ม.6
36	นายวิสิทธิ์ ทองแก้ว	รองนายก อบต.	อบต.คำน้ำแซบ	4	ปริญญาตรี
37	นายเฉลิม ทัดเทียม	สมาชิกอบต.	อบต.คำน้ำแซบ	4	ม.6
38	นางพรนภา บัวจุม	สมาชิก อบต.	อบต.คำน้ำแซบ	4	ม.3
39	นายธงชัย อุดมรักษ์	สมาชิก อบต.	อบต.คำน้ำแซบ	4	ม.6
40	นางนรารวรม ทองเรือง	หัวหน้าสำนักงานปลัด อบต.	อบต.คำน้ำแซบ	1	ปริญญาตรี
41	นางนงคราญ ปานทรัพย์	หัวหน้าส่วนการคลัง	อบต.คำน้ำแซบ	10	ปริญญาตรี
42	นายเกียรติศักดิ์ แสงทอง	ผู้ช่วยช่างโยธา	อบต.คำน้ำแซบ	2	ปวส.
43	นางสาวนฤมล บุญเฉลียว	จนท.วิเคราะห์	อบต.คำน้ำแซบ	3	ปริญญาตรี
44	นายบุญกอง นินระชน	ลูกจ้าง อบต.	อบต.คำน้ำแซบ	4	ประถมปีที่ 6
45	นายสมัย แก่นตา	รับจ้าง/ก่อสร้าง	อบต.คำน้ำแซบ	44	ประถมปีที่ 4
46	นางสาวนิตยา แก่นตา	รับจ้างทั่วไป	อบต.คำน้ำแซบ	17	ประถมปีที่ 6
47	นายสันติ สีบศรี	ทำนา	อบต.คำน้ำแซบ	43	ประถมปีที่ 4
48	นายประมวล เอื้อโอ	ค้าขาย	อบต.คำน้ำแซบ	10	ปริญญาตรี
49	นางคัมทอง แก้วไชยะ	รับจ้างทั่วไป	อบต.คำน้ำแซบ	35	ประถมปีที่ 4
50	นางอำไพ พรหมกาญจน์ *	ช่างเย็บผ้า	อบต.คำน้ำแซบ	35	ประถมปีที่ 4
51	นายแพง วงศ์สุด *	ลูกจ้างบริษัท	อบต.คำน้ำแซบ	10	ประถมปีที่ 4
52	นายสวันชัย ปราบวงษา *	งานก่อสร้าง	อบต.คำน้ำแซบ	42	ประถมปีที่ 4

หมายเหตุ * รายชื่อที่สัมภาษณ์เพิ่มเติม

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

NO THIS PAGE IN ORIGINAL

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย